

TAMÁSI ERZSÉBET

BUDA

PEST

—

PROSTITÚC
TÚCÍÓ

A FŐVÁROSI UTCAI PROSTITÚCÍÓ
RENDEZSERTI SZEMPONTÚ VIZSGÁLATA

ORSZÁGOS
KRIMINOLÓGIAI
INTÉZET
2015

Tamási Erzsébet
Budapest – Prostitúció

A fővárosi utcai prostitúció
rendészeti szempontú vizsgálata

Lektorálta: Dr. Sinku Pál

© Tamási Erzsébet, 2015

ISBN 978-963-7373-21-3

Kiadó: Országos Kriminológiai Intézet

Borítóterv: Kruppa Levente

Szöveggondozó: Takács Andrea

Tördelő: Rubicsekné Bene Eszter

Tamási Erzsébet

Budapest – Prostitúció

A fővárosi utcai prostitúció
rendészeti szempontú vizsgálata

Tartalom

Bevezetés	7
I. rész	
Prostitúciós szabálysértések és bűncselekmények	
1. Prostitúció és rendőrség	11
2. Bíróság és szabálysértések	29
3. Kapcsolódó bűncselekmények	49
4. Prostitúció és áldozatvédelem	77
5. Összegzés	95
II. rész	
A prostitúció kutatása és a szabályozási modellek	
6. Hazai tudományos vizsgálatok	101
7. Nemzetközi szabályozási gyakorlatok	113
<i>„...a szexmunkásoknak is vannak jogaik”</i>	
Beszélgetés Földi Ágnessel, a Szexmunkások Érdekvédelmi Egyesületének elnökével	139
Felhasznált irodalom	157
Summary	165

Bevezetés

A kutatás 2012-ben a józsefvárosi önkormányzat megkeresésével kezdődött. A kerület vezetésének elsődleges célja az volt, hogy az utcákon megszűnjék a lakosságot zavaró prostitúciós tevékenység, azaz közrendészeti (tisztaság, zajmentesség), közbiztonsági (erőszakmentes, bűnözésmentes) és közterkölcsei (a deviáns szexuális viselkedés kiiktatása) megfontolások alapján rendezze a kerület lakói számára a prostitúciót.

Ennek érdekében helyzetfelmérésre volt szükség, amely tudományos módszerekkel és szempontok alapján, a lehető legkörültekintőbb módon tárja fel a kerületben zajló prostitúciót. Első lépésben ki kellett jelölni a kutatás irányát, azokat a pontokat, amelyekre a vizsgálat kiterjedhet, felmérni a lehetőségeket és megtalálni az adekvát kutatási módszereket. Az első kutatási év végén nyilvánvalóvá vált, hogy egyetlen kerület felmérése, még ha ez a prostitúcióval leginkább érintett terület is, nem elegendő a kerület céljainak eléréséhez, a prostitúció nem áll meg a kerületi határoknál, így egyértelművé vált, hogy a vizsgálatot a főváros egészére kell kiterjeszteni.

A kutatásnak a realitásokhoz és a korábbi vizsgálatok eredményeihez kellett igazodnia. A kutatás indításakor természetesnek tűnt, hogy minden prostitúcióban érintettől és róluk is szükséges információkat gyűjteni, azaz a prostituáltaktól és a klienseiktől, ahogy az igazságszolgáltatás különböző szintjein és hivatalaiban, az önkormányzatoknál a témában keletkezett adatokra is szükség van.

Képet kellett kapni a fővárosi kerületekben zajló utcai prostitúciós tevékenység nagyságáról, megjelenési formáiról, áttekinteni a kerületi rendőrségek prostitúcióval kapcsolatos eddigi tevékenységét, feladatait, gondjait. Felmérni az érintett kerületi önkormányzatok prostitúcióval kapcsolatos elképzeléseit, és a lakosok reakcióit e kérdésre. Végül összegyűjteni a prostitúció jogi szabályozásának lehetséges módozatait, és a szerzett információkkal összevetni.

Csakhogy ilyen komplex kutatáshoz nemcsak pénz, de információ is kell. Márpedig a prostitúció belső természeténél fogva zavaró, titkolt, erkölcsi szempontból megvetett, egyszersmind anyagi oldalról igen nagy hasznot hozó intézmény. Nehezen kontrollálható, ellentmondásokkal terhelt, gyanakvással, képmutatással és tagadással körülvett társadalmi jelenség. A társadalmi vagy közreakció kiindulópontja a létezésének látható megszüntetése, szereplőinek vegyes megítélése (kurva = áldozat, kliens = bűnös férfi, kihasználók = bűnözők).

Mindez alapvetően meghatározza a jelenség megismerésének lehetőségeit, korlátozza az ismeretek, adatok megszerzését és hitelességét.

A prostitúcióhoz kapcsolódó erkölcs, a titkosság, az elérhetetlenség és a megvetés nemcsak a prostituáltat és a belőle élő bűnözőt, de a velük foglalkozó rendőrt, szociális munkást, tisztviselőt is ellentmondásos viselkedésre kényszeríti, és a kutatót is lábujjhegyre szorítja.

Így a kutatás tudományos módszereit a megszerzendő információk forrásához kellett igazítani, ami annyit jelent, hogy sokféle részadtból, vegyes módszerek alkalmazásával kellett élni. Ezért aktavizsgálat, statisztikai adatgyűjtés, interjúk készítése, megkérdezés, kérdőívek, fókuszcsoportos beszélgetés, megfigyelés egyaránt szerepel a megoldások között.

A lehetőségek felmérése után a kutatás egyetlen területre koncentráldott, mégpedig a budapesti utcai prostitúció rendészeti kezelésének megismerésére, a rendőrség, a szabálysértésekkel foglalkozó bíróságok és a prostitúcióhoz kapcsolódó bűncselekmények körére, valamint a prostitúciót végző nők helyzetének és véleményének megismerésére, alapvetően rendészeti szempontból.

A vizsgálat a 2012 és 2014 közötti időszakra koncentrált, igazodva a vizsgálandó területen rendelkezésre álló adatok mennyiségéhez, és fajtájához és nem utolsósorban a résztvevők nyitottságához. Interjúk készültek a prostituáltak¹ körében (25 fő) helyzetükről, körülményeikről, igényeik és jövőbeli elképzeléseikről. Aktavizsgálat a PPKB 2012. és 2013. évi szabálysértési bírósági iratai közül (100 ügy) véletlenszerű kiválasztással, kérdőíves megkérdezés (37 fő) a Pálhalmai Büntetés-végrehajtási Intézetben. A 23 fővárosi kerület rendőrkapitánysága írásban válaszolt a kérdésekre, míg egy volt prostituáltakat segítő csoportban megfigyelés módszerével élt a kutatás. Interjúk készültek a prostituáltakkal foglalkozó civilszervezetek, az érintett önkormányzatok, a BRFK és a BM szakembereivel. Megtörtént a prostitúcióval kapcsolatos szabálysértési statisztikák összegyűjtése (KEHKK, OBH, BRFK, ORFK, ENYÜBS), ahogy a prostitúcióhoz kapcsolódó bűncselekmények az adott időszakban keletkezett fővárosi aktáinak (59 ügy), statisztikáinak feldolgozása is.

A kutatás az OKRI keretében történt², a kutatásnak nem volt külső pénzügyi támogatása.

1 A kötetben a prostituált kifejezést használom, annak minden vitákon kívüli értelmében, nem teszek különbséget szexmunkás és prostituált között.

2 Az első fázisban, a kutatás előkészítésében Vaskuti Gergely, pszichológus-kriminológus, az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar PhD-hallgatója is részt vett, amit ezúttal is köszönök.

I. rész

Prostitúciós szabálysértések és bűncselekmények

1. Prostitúció és rendőrség

Magyarországon a prostitúciós tevékenységre ma két alapvető jogszabály vonatkozik. Az egyik az 1999. évi LXXV. törvény (Szbtv.), amelynek a zónarendszer létrehozása és a szervezett bűnözéshez való kapcsolódás jelenségeinek rendezése állt a középpontjában, kiegészülve a 2013. évi Btk. prostitúcióhoz fűződő tényállásaival¹, valamint a 2012. évi II. törvény (Szbtv.) prostitúcióra vonatkozó meghatározott tényállásai.

Az Szbtv., a *Kántás Péter* által találóan „szégyenlős legalizálásnak”² nevezett törvény lényegi elemei a következők. Szégyenlős, mert részben legalizálta a prostitúciót, ettől fogva nem számít szabálysértésnek a „tiltott kéjtelenség” vagy prostitúciós cselekmény, azaz a pénzért közösülés, fajtalankodás. Ugyanakkor a törvény közrendvédelmi szempontokat vett figyelembe a tilalmak felállításakor, így megszüntette a prostitúció elfogadható helyét, módját, és más egyéb feltételeket is. Az önkormányzatokra róta a legfőbb feladatokat, így a türelmi zónák kijelölését, amelyet minden ötvenezernél több lakost számláló településen vagy a prostitúció tömegessé válásának megállapításától számított kilencven napon belül kötelezően írt elő. A prostitúciótól mentes területek kijelölésére meghatározta az úgynevezett védett övezet fogalmát³, így a közúti járművek közlekedési útvonalai, az autópályák, autópályák és a lakott területeken kívüli, egy és két számjegyű főutaktól száz méteren belüli területeket, és a lakott területen, a főutaktól ötvenméteres sávon belül, valamint bizonyos középületek, közintézmények háromszáz méteres körzete prostitúciós tevékenységtől tiltottnak minősített. Mindennek értelmében türelmi zóna megállapítása esetén minden ezen kívül eső területen tilossá vált a prostitúció.

Összefoglalva a törvény lényegét, Kántás Péter szerint⁴ a prostitúció legalisnak számít Magyarországon, feltéve, ha tevékenység a türelmi zónán belül tör-

1 Részletesen a kötet 3. fejezetében.

2 Bisztriczki László – Kántás Péter: A szabálysértési törvény magyarázata. II., átdolgozott, hatályosított kiadás. HVG-ORAC Kft., Budapest, 2014, 488. o.

3 A védett övezettel kapcsolatban többször élt panasszal a Szexmunkások Érdekvédelmi Egyesülete. 2004-ben az ombudsman folytatott vizsgálatot a távolsági szabályok megállapítása miatt (Beszámoló az állampolgári jogok országgyűlési biztosságának és általános helyettesének 2005. évi tevékenységéről. OBH, Budapest, 2006), 2010-ben pedig az egyik megyei főügyészségnek tett fel kérdést az érdekvédelmi szervezet a főút mellett, de magánterületen és orvosi igazolással bíró szexmunkás szabálysértéséről. Az indoklás szerint elkövetik a szabálysértést, mert hiányos öltözetük és erotikus mozdulataik másokban megbotránkozást keltenek, és még garázdaságot is megvalósítanak. Ezzel a megállapítással nem minden szakember ért egyet. Bisztriczki László – Kántás Péter: i. m. 491. o.

4 Uo.

ténik, vagy a védett övezeteken kívül. A felajánkozás nem tűnhet zaklatónak, és folytatásához jogszabályban előírt orvosi igazolás⁵ kell. A törvény a prostitúcióban részt vevő klienst is büntetni rendeli, ha a cselekmény a meg nem engedett helyeken és módon történik. Megtalálható a törvényben a prostitúciós hirdetések tiltására vonatkozó feltételek meghatározása is, így az engedélyezett hirdetés nem utalhat szexuális, testi érintkezésre, és anyagi ellenszolgáltatásra.

A másik lényeges, hatályban lévő prostitúcióra vonatkozó jogszabály a 2012-ben érvénybe lépő új szabálysértési törvény, amely a tényállások tartalmában nem hozott alapvető változást, mindössze a *kéjelgés* szót cserélte fel a modernebb *prostitúcióra*. Változatlan az is, hogy a szabálysértési törvény csak keretnormákat határozott meg, így a tényállások tartalmát az Szbtv. és az önkormányzatok rendeletei, előírásai öntik formába. A következmény, hogy az Szbtv. életbe lépése óta rendezetlen a törvény alkalmazhatósága, amelyet folyamatos szakmai és politikai viták kísérnek. Az önkormányzatok ugyanis, Tiszavasvári kivételével⁶, nem jelölték ki türelmi zónákat. A zónák meghatározása korlátozhatná és ellenőrizhetőbbé, biztonságosabbá tehetné az adott településen folyó prostitúciót, miután a többi területen kizárná és büntetné. A törvényesen kijelölt zóna azonban csak az üzletkötés helye, a folytatáshoz infrastruktúra, zárt, védett, ellenőrizhető, megfelelő higiéniai feltételekkel bíró helyszínre is szükség lenne. Így a zónásítás önmagában aligha oldaná meg az adott településen a prostitúció lebonyolításának zavartalanságát és mindenki megelégedésére történő rendezését. A megvalósítás ráadásul messze meghaladja nemcsak az önkormányzatok anyagi lehetőségeit, de olyan elementáris közösségi ellenállásba ütközik, amelyvel egyetlen hivatal sem kíván szembenézni. Könnyebb útnak látszik a védett övezetekre hagyatkozni, hiszen a törvény értelmében ezek határait is módosíthatják, a közterület bármely részein, vagy egyes nyilvános helyeken is megtiltják a prostituáltak tevékenységét⁷. Lényegében ez azt jelenti, hogy a törvény

5 Az orvosi igazolás esetében pedig az Alkotmánybíróság az 1/2011. (I. 14.) AB határozatában mondta ki, hogy a 41/1999. (IX. 8.) EÜM rendelet melléklete nemzetközi szerződésbe ütközik.

6 A város polgármestere, Fülöp Erik a HVG.hu-nak (Nem lelik a rendőrök az integető örömlányokat. HVG.hu, 2013. január 7., http://hvg.hu/itthon/20130107_ocsod_oromlanyok_munkaban_iskola_mellett) sikeresnek ítélte a türelmi zóna létrehozását, mondván, a lakosok örülnek annak, hogy az egyik lakótelepen folytatott prostitúciót megszüntették. Ugyanakkor elismerte, előfordul, hogy a lányok Tiszavasvári forgalmasabb helyein próbálnak kuncsaftokat szerezni, de velük szemben fellép a hatóság. A polgármester szavaihoz képest a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság részéről azt közölték a HVG. hu-val, hogy a türelmi zóna nem oldotta meg a prostitúciót, ugyanis a lányok nem a nekik kijelölt helyen, egy mezőgazdasági területen szereznek ügyfeleket, hanem a város forgalmasabb részein. Ezzel együtt hangsúlyozták, hogy az örömlányok nem jelentenek problémát, rendszeresen ellenőrzik őket, és ha tiltott kéjelgésen kapják őket, akkor előállítják őket, és gyorsított eljárásban bíróság elé kerülnek. A helyzet azóta sem változott.

7 Szbtv. 62. § (3) bek.; 7. § és 8. § (2) bek. A törvény szerinti türelmi zónák önkormányzati „szabotálása” miatt a Magyarországi Prostituáltak Érdekvédelmi Egyesülete által indított és 2004-ben elutasított bírósá-

az önkormányzatokra bízva, egyrészt hogy mit tartanak a „prostitúció tömeges megjelenésének”, folyamatos észlelésének, másrészt tetszőlegesen alakíthatják a prostitúció gyakorlásának helyszíneit.

A prostitúciós törvény immár másfél évtizedes megvalósíthatatlanságának oka a lakosság vélt és valós félelmei, ellenvetései a prostitúció iránt, és az erre hivatkozó politika önvédelmi távolságtartása és határozatlansága a kényes kérdéssel kapcsolatban. A jelenség azonban nincs tekintettel a politikai bizonytalanságokra, a prostitúció látható jelenléte kriminálpolitikai és jogi következményekhez vezetett.

A 2012. évi szabálysértési törvény célja az utcai prostitúció visszaszorítása volt, és radikális változást hozott a rendőrségek és bíróságok munkájában. A törvény a rendőrség hatáskörébe helyezte a helyszíni bírság intézményét, emelte a bírság tételeit, és bevezette a gyorsított eljárásokat. Ennek következtében a korábbi állapotokhoz képest megszűnt a bíróságok közvetlen kontrollja, nem szükséges sem tanúk, sem szakértők meghallgatása, ahogy védőügyvéd sem kell, fellebbezésre pedig nincs lehetőség. A bírság meg nem fizetés esetén elzárásá változtatható. A kiszabható pénzbírság legmagasabb összege háromszázezer, ismételt és halmazati elkövetés esetén pedig négyszázötvenezer forint.

Helyszíni bírságok⁸

A statisztikai országos elosztásban mutatják a 2012 és 2013 közötti időszakban a prostitúció szabálysértéséhez kapcsolódó két tényállás (tiltott prostitúció, [172. §] és a szexuális szolgáltatásra felhívás [184. §]) szerinti helyszíni bírságok számát és a kirótt összeget (*1. számú táblázat*).

Az adatok szerint a két évben országosan csökkent a tiltott prostitúció szabálysértésért kirótt bírságolások száma, a nők és a férfiak esetében majdnem felére, a fiataloké esetében pedig még ennél is lényegesebben. A bírságok és azok befizetése között is van különbség, a „befizetési hajlandóság” 2013-ra jelentősen romlott.

gi keresetben a szervezet azt kérte, hogy a fővárosi kerületek jegyzői hozzák nyilvánosságra legalább a védett övezetek listáját, ezzel megakadályozható lenne a folyamatos hatósági zaklatás. Lásd Az új szabálysértési törvény hatásai a szexmunkásokra. Szexmunkások Érdekvédelmi Egyesülete, 2014/6/7., 7.–8. o.

⁸ A statisztikai adatokat a BM jogszabály-előkészítő és koordinációs főosztály koordinációs és statisztikai osztálya bocsátotta rendelkezésemre. A szabálysértési statisztikákkal óvatosan kell bánni, a gyűjtés módja, a rendszer és a feldolgozás bizonytalansága miatt inkább tájékoztató jellegűek, mint pontos mérésre alkalmasak. Mivel más és jobb nincs, ezekkel az adatokkal lehet dolgozni, természetesen kellő forráskritikával.

Az egy eljárásra jutó kirótt bírságok (100 százalék) és befizetések aránya 2012: 6,24, az egy eljárásra jutó kirótt bírságok (100 százalék) és befizetések aránya 2013: 3,12 százalék, vagyis amíg 2012-ben a kirótt bírságoknak a 6,24 százalékát fizették be, addig 2013-ban már csak a 3,12 százalékát.

Közelebbről megvizsgálva a 2013. évi helyszíni bírságok tényállásonkénti bontását, a tiltott prostitúció (172. §) (2. számú táblázat) esetén a bírságok két-harmadát Budapesten szabják ki (4133), több mint felét a VIII. kerületben (2853). Az ország többi részén összesen történik annyi bírságolás (2848), mint a fővárosnak ebben a kerületében. Kiemelkedik még Bács-Kiskun megye, ahol a bírságok száma a fővároson kívüli országos mennyiség felét teszi ki (1478).

1. számú táblázat

A rendőrség által a tiltott prostitúció szabálysértés miatt kiszabott helyszíni bírságok száma és mértéke, nemek és korszoportok szerint (2012–2013)

	Helyszíni bírságok száma	Helyszíni bírságok összesített mértéke (forint)	Befizetés összesen (forint)
2012			
Férfi	72	1 790 000	495 000
felnőtt	71	1 740 000	495 000
fiatalkorú	1	50 000	
Nő	12 729	485 304 000	29 906 000
felnőtt	12 126	465 424 000	28 026 000
fiatalkorú	603	19 880 000	1 880 000
Összesen	12 801	487 094 000	30 401 000
2013			
Férfi	31	945 000	215 000
felnőtt	31	945 000	215 000
fiatalkorú			
Nő	6 950	309 750 000	9 475 000
felnőtt	6 826	304 265 000	9 305 000
fiatalkorú	124	5 485 000	170 000
Összesen	6 981	310 695 000	9 690 000
2014. I–VI.			
Férfi	13	345 000	60 000
felnőtt	13	345 000	60 000
fiatalkorú			
Nő	1 208	53 090 000	375 000
felnőtt	1 199	52 835 000	375 000
fiatalkorú	9	255 000	
Összesen	1 221	53 435 000	435 000

Forrás: A STAT-VIR 2014. 10. 2-i állapota szerinti adatok.

2. számú táblázat

A rendőrség által a tiltott prostitúció szabálysértés miatt kiszabott helyszíni bírságok száma és mértéke, a kiszabó szerv székhelye szerint (2013)

a kiszabó szerv székhelye	Tiltott prostitúció (172. §)	
	helyszíni bírságok	
	száma	összesített mértéke (Ft)
Budapest	4133	210 720 000
I. kerület		
II. kerület		
III. kerület		
IV. kerület	3	130 000
V. kerület		
VI. kerület		
VII. kerület	94	4 320 000
VIII. kerület	2853	163 625 000
IX. kerület	45	1 490 000
X. kerület	262	7 855 000
XI. kerület	5	90 000
XII. kerület		
XIII. kerület	585	23 540 000
XIV. kerület	48	3 005 000
XV. kerület	27	535 000
XVI. kerület		
XVII. kerület	59	785 000
XVIII. kerület	4	280 000
XIX. kerület	7	330 000
XX. kerület	141	4 735 000
XXI. kerület		
XXII. kerület		
Baranya megye	83	4 350 000
Bács-Kiskun megye	1478	57 962 000
Békés megye	190	2 585 000
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	54	1 275 000
Csongrád megye	127	1 892 000
Fejér megye	3	35 000
Győr-Moson-Sopron megye	59	1 915 000
Hajdú-Bihar megye	43	1 085 000
Heves megye		
Komárom-Esztergom megye	96	5 695 000
Nógrád megye		
Pest megye	338	9 975 000
Somogy megye	28	1 340 000
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	228	7 766 000
Jász-Nagykun-Szolnok megye	77	2 695 000
Tolna megye	10	190 000
Vás megye	13	395 000
Veszprém megye	1	30 000
Zala megye	20	790 000
Székhely adat nincs kitöltve		
Összesen	6981	310 695 000

Forrás: A STAT-VIR 2014. 10. 2-i állapota szerinti adatok.

A szexuális szolgáltatásra való felhívás tilalmának (184. §) megszegése összesen 199 helyszíni bírságot hozott, ez megoszlik Budapest (109) és a megyék között (199) (3. számú táblázat). Ez esetben is a VIII. kerületben bírságoltak a legtöbbit (41 db). A kiszabott bírság összege 6 445 000 forint, egy eljárásra átlagosan kb. 32 400 forint jut.

A rendőrség feladatai és annak ára

A kutatás egyik központi területe a rendőrség feladatainak, főként az új szabálysértési törvény alkalmazásából adódó gondjainak és a prostitúcióhoz fűződő attitűdjének felmérése volt.

A rendőrséggel kapcsolatos anyagok összeállításához több forrást is használtam:

1. A prostitúcióra vonatkozó rendőrségi statisztikák és adatok, a budapesti kerületek, a BRFK jelentései és a rendőrség saját információs rendszeréből gyűjtött adatok alapján az ORFK által készített táblák és összefoglaló jelentések.⁹
2. Valamennyi budapesti kerület rendőrkapitányságán kitöltöttek egy prostitúcióra vonatkozó, megadott szempontok szerinti megkeresést, amely tisztázza a kerület érintettségét, a főbb feladatokat és a kiemelt problémákat.
3. A prostitúciós tevékenységgel erősebben érintett kerületi kapitányságok hatáskörébe tartozó területeken (IV., VIII., IX. és XV. kerület) az illetékes előadókcal több alkalommal interjú készült, és a kerületre vonatkozó adatok és információk összegyűjtése is megtörtént.

⁹ Az országos rendőrfőkapitány 13/2014. (V. 16.) ORFK utasítása a prostitúcióval összefüggő jogsértések és az emberkereskedelem kezelésével kapcsolatos rendőrségi feladatok végrehajtásáról és az azt megelőző, a kutatás időszakára érvényes 46/2007.(OT 30.) ORFK utasítás tartalmazza nemcsak a prostitúcióval kapcsolatos és az ország területére kiterjedő rendőri feladatokat, de az ellátásuk idején keletkező adatok és információk összegyűjtésének kötelezettségét is. Valamennyi kapitányság ennek alapján készít éves jelentést az országos főkapitánynak. Ezek az adatok azonban közel sem teljeseek, a statisztikák különféle gyűjtési módszerekkel, feldolgozási szempontokkal dolgoztak és többségüket összehasonlításra nem is használhattam. Az így kapott számadatok nem egyeztethetők a belügyi vagy a bírósági statisztikákkal, helyenként a kerületekből szerzett adatok is különböztek a többi forrásból szerzett számadatoktól, nem is szólva a számbeli eltérésekről.

3. számú táblázat

A rendőrség által a szexuális szolgáltatásra való felhívás tilalma szabálysértés miatt kiszabott helyszíni bírságok száma és mértéke (2013)

a kiszabó szerv székhelye	Szexuális szolgáltatásra való felhívás tilalma			
	184. § (1) bek. első fordulat		184. § (1) bek. második fordulat	
	helyszíni bírságok			
	száma	összesített mértéke (forint)	száma	összesített mértéke (forint)
Budapest	75	2 505 000	34	1 180 000
I. kerület				
II. kerület				
III. kerület				
IV. kerület				
V. kerület				
VI. kerület				
VII. kerület	1	10 000		
VIII. kerület	27	700 000	14	330 000
IX. kerület				
X. kerület	7	190 000	4	105 000
XI. kerület	4	200 000	1	50 000
XII. kerület				
XIII. kerület	3	105 000	1	10 000
XIV. kerület				
XV. kerület	4	35 000		
XVI. kerület				
XVII. kerület				
XVIII. kerület	18	950 000	7	490 000
XIX. kerület	3	170 000	3	140 000
XX. kerület	8	145 000	4	55 000
XXI. kerület				
XXII. kerület				
Baranya megye	2	85 000		
Bács-Kiskun megye	3	45 000	3	90 000
Békés megye				
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	6	70 000	9	80 000
Csongrád megye	5	55 000	6	90 000
Fejér megye				
Győr-Moson-Sopron megye	2	30 000	7	170 000
Hajdú-Bihar megye				
Heves megye				
Komárom-Esztergom megye	16	1 120 000	6	320 000
Nógrád megye				
Pest megye	14	280 000	5	160 000
Somogy megye	1	50 000		
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye			2	60 000
Jász-Nagykun-Szolnok megye			1	5 000
Tolna megye				
Vas megye				
Veszprém megye	2	50 000		
Zala megye				
Székhely adat nincs kitöltve				
Összesen	126	4 290 000	73	2 155 000

Forrás: A STAT-VIR 2014. 10. 2-i állapota szerinti adatok.

Rendőrségi megkeresések összefoglalása

A huszonhárom fővárosi kerületből¹⁰ érkezett és az alábbi témákra vonatkozó válaszok alapján a következő kép rajzolódott ki:

Utcai prostituáltak száma, akiket a rendőrség rendszeresen (naponta, ellenőrzéskor) észlel

- I. kerület: nincs állandó utcai jelenlét (szállodákban és környékükön előfordulnak);
- V. kerület: 10-15 fő, állandó személyek;
- VI. kerület: 2012-ben 2-3 személy előállítására került sor, a kérdés időpontjában nem észleltek prostituáltakat az utcákon;
- VII. kerület: változó, 1-15 fő;
- X. kerület: korábbi 15-20 fő, de 2013 második felére szinte teljesen eltűntek; 2012-ben 45, 2013-ban 145 esetben indítottak eljárást;
- XIII. kerület: jelenleg nem tartozik a „fertőzött kerületek közé”; korábban 30-40 fő volt az utcákon. Az utcai prostitúció eltűnésének okát a térfelügyelő rendszer kialakításában, az aluljárók térfelügyelő kamerákkal való ellátásában jelölték meg.
- XIV. kerület: jelenleg nincsen az utcákon, korábban 15-20 fő;
- XV. kerület: 20-25 fő, nyáron többen is mutatkoznak, 30-35 fő;
- XVIII. kerület: 2-3 fő, azok sem állandó személyek;
- XIX. kerület: nullára redukálódott;
- XX. és XXIII. kerület: 6-8 fő, többnyire állandóak;
- XXII. kerület: 5-6 fő, de lakott területen kívül működnek.

Utcai prostitúció helye¹¹

- IV. kerület: Szilágyi tér;
- V. kerület: Eötvös tér, Duna-korzó, Vigadó tér, Apáczai Csere János utca, Dorottya utca, a szállodák környéke; Szent István krt. környéke;
- VI. kerület: Nyugati téri aluljáró;
- VII. kerület: Rákóczi út, Thököly út, Murányi utca, Akácfa utca, Dohány utca;
- IX. kerület: a Szabadkai útnak a Gubacsi út és a Soroksári út közötti szakasza, az Üllői útnak a Ferenc krt. és a Haller utca közötti szakasza;

¹⁰ A II., a III. és a XI. kerület prostitúciómentesnek mondta magát, így nem szerepelnek a válaszadók között. A VIII. kerületet kiemeltém a sorból, a kutatásban való speciális helyzete miatt.

¹¹ A BRFK és a kerületi kapitányságok által megadott „intenzitási térkép” nem sokban tér el az interneten is megtalálható budapesti szextérképektől. www.kurvak.comuv.com.

- X. kerület: Keresztúri út, Tündérfürdő–Régi vámsor út, Üllői út, Somfa köz, Népliget;
- XIII. kerület: jelenleg nincs; korábban: Váci út, Nyugati téri aluljáró;
- XIV. kerület: jelenleg nincs, korábban a Thököly úton, a Stefánia út és a Róna út közötti kb. egy kilométeres szakaszon;
- XV. kerület: Dunakeszi út (védett övezeten kívüli terület); Palánk utca és Oroszlán utca környéke (lakásokban);
- XVII. kerület: Tartsay út, Lőrinci út; lakosságot csak kismértékben zavarja;
- XVIII. kerület: elenyésző, a kerület pereme alkalmilag érintett;
- XIX. kerület: Határ út, Méta utca;
- XXII. kerület: Kamaraerdei út vonzáskörzete.

Lakossági panaszok¹²

- I. kerület: szállodákban, bérelt lakásokban előforduló esetek, a szállodai cselekmények nem érintik a lakosságot, panasz nem érkezik. leggyakrabban a prostitúciós célra bérelt lakásokkal kapcsolatban érkezik panasz, elsősorban a szomszédoktól;
- V. kerület: nem jellemző;
- VI. kerület: nincsenek panaszok;
- VII. kerület: éves szinten 10-12 panasz (elsősorban azért, mert a lakóházak lépcsőházában folytatják tevékenységüket); jellemzően Rákóczi út, Király utca, Dohány utca és az Akácfa utca meghatározott részei;
- IX. kerület: elsősorban az Üllői út környékéről (leszólítás, szemetelés miatt);
- X. kerület: nem jellemző, 1-2 bejelentés évente;
- XIV. kerület: már nincs, korábban heti rendszerességgel érkeztek levelek (elsősorban hangoskodás, szemetelés miatt);
- XV. kerület: Székely Elek utca, Csomád utca szervizút környékéről érkeztek panaszok, főleg szemetelés, hangoskodás miatt, de megoldották, elzárták a bejáratot;
- XIX. kerület: elenyésző;
- XX. és XXIII. kerület: a lakott területeken nem jellemző a lakossági panasz, az Ócsai út külső részéről érkeznek néha lakossági panaszok, de számuk csökkenő (szemetelés miatt, eldobált óvszerek, papír zsebkendők);
- XXII. kerület: a kérdéses időszakban nem volt panasz.

¹² Tekintettel arra, hogy a lakosság véleményének, a prostituáltakkal való érintkezésének felméréséhez sem anyagi, sem kutatási kapacitás nem volt, sőt legtöbb esetben a panaszlevelek az önkormányzatokhoz érkeztek, így a felmérés e része közel sem lehet teljes.

Kapcsolódó bűncselekmények

- I. kerület: drog- és alkoholfogyasztáshoz kapcsolódó bűncselekmények;
- VI. kerület: nincsen;
- X. kerület: ritkán lopás;
- XIII. kerület: jelenleg nincs; korábban garázda jellegű erőszakos bűncselekmények a területfelosztás miatt, személy elleni erőszakos bűncselekmények (kifosztás, rablás, testi sértés);
- XIV. kerület: rablások, ebből fakadó garázdaságok, kisebb verekedések;
- XVII. kerület: nem jellemző.

Futtatók, illegális bordélyok

- VI. kerület: nincs információ;
- VII. kerület: illegális bordélyról nem tudnak, 2013-ban két ilyen intézményt számoltak föl; futtatók többnyire a látókörükben vannak, de bizonyítási lehetőségük nincs;
- IX. kerület: nincs információ;
- X. kerület: nincs információ;
- XIII. kerület: korábban több helyen működtek erotikus moziknak álcázott szexshopok, ahová a prostituáltak mentek „fuvarba”;
- XIV. kerület: nincs információ;
- XV. kerület: futtatókról vannak információik, szervezett bűnözésnek már többször adtak ki tájékoztatást;
- XVII. kerület: bejelentés nem érkezett;
- XVIII. kerület: nincs információ;
- XIX. kerület: nincs információ;
- XX. és XXIII. kerület: illegális bordélyházakról nincs tudomás, a „futtatókról” van ugyan információ, de tevékenységüket bizonyítani nem tudják, a prostituáltak nem vallanak ellenük;
- XXII. kerület: a rendszeres ellenőrzések miatt nincs tudomásuk bordélyokról.

Kliensek

- IX. kerület: velük szembeni intézkedés nem jellemző;
- X. kerület: velük szembeni intézkedés nem jellemző;
- XV. kerület: többször történik intézkedés;
- XVII. kerület: nem volt még intézkedés;
- XVIII. kerület: nem volt még intézkedés;
- XX. és XXIII. kerület: nem jellemző, tetten érés nehezen foganatosítható.

A rendőrség és a prostituáltak kapcsolata

- VI. kerület: nem kérnek segítséget, a kommunikációt segítené, ha védelmet nyújtanának a futtatókkal szemben, és ha a rendőrök részére képzéseket szerveznének;
- VII. kerület: prostituáltak nem kérnek segítséget, kerülik a hatóságokat;
- IX. kerület: prostituáltak nem fordulnak a rendőrséghez; a rendőrség és a prostituáltak kapcsolatát javítani nem lehet, amíg a szabályozáson nem változtatnak;
- X. kerület: prostituáltak nem fordulnak a rendőrséghez;
- XV. kerület: „nem szeretik a rendőröket”;
- XVII. kerület: kifejezetten jónak ítélik a rendőrök a prostituáltakkal való kapcsolatukat, akiket szabálykövetőnek tartanak, még orvosi igazolásuk is van;
- XXII. kerület: a prostituáltakkal való kapcsolat szabályszerű, van orvosi igazolásuk, együttműködők;
- XX. és XXIII. kerület: *„a szolgálattal való kapcsolat nem mondható jónak. Nem tudjuk, hogy ezt hogyan lehetne javítani illetve azt sem, hogy erre szükség van-e egyáltalán.”*

Szabályozás

- V. kerület: legyenek kijelölve türelmi zónák;
- VI. kerület: türelmi zónák szükségesek;
- IX. kerület: türelmi zónák kijelölése (például Szabadkai út), bordélyok engedélyezése, a prostitúció adóztatása;
- X. kerület: jelenlegi szabályozás nem jó, türelmi zónák sem jelentenének megoldást, bordélyokat a New York-i egyezmény nem teszi lehetővé;
- XIV. kerület: a prostitúciós cselekmények visszaszorításának sikerességét az új szabálysértési törvénynek, a bírságok emelésének tulajdonítják, valamint az önkormányzattal való összehangolt munkának (ami a rendőrök éjszakai túlórájának önkormányzati finanszírozását jelenti);
- XV. kerület: jelenlegi szabályozás nem megfelelő, bordélyok engedélyezésére volna szükség;
- XVII. kerület: türelmi zónák kijelölése;
- XVIII. kerület: türelmi zónák kijelölése, a bordélyházak nem szüntetnék meg a problémát, de a lakosságot „kevésbé irritálná az ilyen jellegű tevékenység”; ugyanakkor a türelmi zóna kijelölése nagy felháborodást okozna a lakosság körében;
- XXII. kerület: a szigorított szabálysértési szabályok pozitív hatását tapasztalják;
- XX. és XXIII. kerület: legyenek kijelölve türelmi zónák, engedélyezzék a bordélyokat (bár az illegális prostitúció megmaradna); a kerületi önkormányzat

nem kíván zónákat, mert az növelné a prostituáltak és a járulékos bűncselekmények számát.

Jogon túli lehetőségek

- VI. kerület javaslata: anonim lelki segélyszolgálat, utcai szociális munka, jogi segítségnyújtás;
- VII. kerület: nincs ilyen szolgáltatás;
- X. kerület: ilyen szolgáltatások nem működnek;
- XV. kerület: *Földi Ágnessel* működnek együtt (ő közvetít a prostituáltak és a kormányhivatal között).

A rendőrkapitányságoktól kapott válaszok alapján a fővárosi prostitúció alig észlelhető, a lakosságot csak helyenként és alkalmanként érinti.

A rendőrség látókörébe kerülő prostituáltak számát csak megbecsülni lehet, mert nemcsak az időjárástól függhet, de a rendőri jelenlét intenzitásától és a kiszabott szankciók súlyától is, hogy hányan tevékenykednek az adott időben rendszeresen vagy alkalmanként. A türelmi zónák rendezését szükségesnek látják. Véleményük szerint az új szabálysértési törvény eredményes, a szigorítás, a bírságok emelése és a térfigyelő kamerák jelenléte csökkentette az utcán észlelhető prostitúciót.

A statisztikák és a személyes beszélgetések, valamint a szabálysértési törvény betartatásához szükséges anyagi eszközök és az emberi erőforrások fedezete ennél árnyaltabb képet mutat.

A fővárosi prostitúciós szabálysértések elbírálásához szükséges rendőri eljárás menetének idő- és létszámigénye¹³

A kutatás egyik fő célja volt, hogy felmérje a prostitúcióhoz kapcsolódó rendőri tevékenységek anyagi, időbeli és létszám-felhasználási kapacitását. Ennek alapján a kiemelt kerületekből és a statisztikák alapján szerzett adatokból kiszámíthatóvá válhat, hogy átlagosan „mibe kerül” a prostitúció szabálysértési vonzata a rendőrség számára.

¹³ A fenti adatokat a kiemelt kerületekben a szabálysértési előadók kérésre elkészítették, nem volt eltérés az egyes kapitányságok között a tevékenységekhez szükséges létszám- és időszükséglet között. Az adatok összeállítása a közölt egységes protokoll alapján történt.

Az általános protokoll szerint az alábbi feladatok ellátásának sorrendje a következő:

1. Általános igazoltatás (ha nem történt szabálysértés, és mindent rendben találnak a rendőrök): igazoltatás; egészségügyi igazolás ellenőrzése; személyi adatok lekérése. Szükséges: 1 fő, 15 perc.
2. Bírság kiszabása: igazoltatás; egészségügyi igazolás ellenőrzése; személyi adatok lekérése; szabálysértés megállapítása (úttesten tartózkodás, láthatósági mellény hiánya, szemetelés). Szükséges: 1 fő, 30 perc.
3. Előállítás: igazoltatás, egészségügyi igazolás ellenőrzése; személyi nyilvántartási rendszerből adatlekérés, ha nincs kizáró ok, előállítás következik, és feljelentés történik; majd fogdai elhelyezés, befogadás; a jelentés elkészítése; a Gyorskocsi utcába szállítás; a Teve utcában az iratok átadása; bíróság elé állítás esetén (ami a következő napon történik) a Gyorskocsi utcából az illetékes bíróságra szállítás; ítélet után vagy szabadon bocsátás, vagy a Nagy Ignác utcába szállítás. Szükséges: 2 fő, 9 óra.

A prostitúciós szabálysértésekhez fűződő rendőrségi intézkedések ember-, idő- és gépkocsii igényét vizsgálva, a statisztikai adatok szerint a következőket láthatjuk.

2014-ben¹⁴ a prostitúcióhoz kapcsolódó szabálysértés kezeléséhez a BRFK állományából 14 206 alkalommal jelent meg rendőr, akik 92 403 órát töltöttek

4. számú táblázat

A rendőrség által a tiltott prostitúció szabálysértés kapcsán foganatosított intézkedések és felhasznált erők (2014)

	Részt vevő erők (fő)	Részt vevő erők (óra)	Felhasznált gépjárművek (db)
Január	1 373	9 793	605
Február	1 225	8 865	564
Március	1 501	8 254	643
Április	1 555	8 425	658
Május	1 124	9 041	535
Június	1 082	7 924	723
Július	916	3 920	497
Augusztus	976	7 946	537
Szeptember	1 146	7 411	531
Október	1 128	7 256	506
November	1 218	7 134	492
December	962	6 434	427
Összesen	14 206	92 403	6718

Forrás: ORFK

14 Sajnálatosan a 2013-ra vonatkozó adatokat az ORFK nem tudta rendelkezésemre bocsátani.

ezzel, és mindehhez 6718 gépkocsit használtak. Havi átlagban ez annyit tesz, hogy 1184 rendőri jelenlétet, 7700 órában és 560 gépkocsit igényelt a prostitúciós szabálysértés feladatainak elvégzése. Természetesen egy rendőr több alkalommal vett részt a feladatok végzésében, ahogy egy gépkocsit is többször használtak erre a célra.

2012-ben a közterületi prostitúció fokozottabb ellenőrzése érdekében a BRFK a napi ellenőrzéseken kívül célirányos ellenőrzéseket is elrendelt. A XIV. kerületben 260, a VI. kerületben 181, a IX. kerületben 113 esetben hajtottak végre efféle ellenőrzést a rendőrkapitányságok. Az eredmények szerint helyszíni bírság kiszabása 2566 személlyel szemben történt, 124 630 ezer forint összegben. 7884 esetben történt előállítás és 952 esetben szabálysértési feljelentés, szabálysértési őrizetbe 76 embert helyeztek. Fiatalkorúval és gyerekkorúval szemben nem történt intézkedés.

A kiemeltebben érintett kerületekben zajló prostitúció

IV. kerület

A kerületben 2007 óta kiemelten kezelik a prostitúciós cselekményeket, különösen a tiltott prostitúció visszaszorítását. Miután ebben a kerületben sincs zóna kijelölve e tevékenység végzésére, a Szilágyi téren 2011 óta gyakrabban megjelenő prostitúció miatt fokozott ellenőrzéseket tartanak. 2011-ben 111 alkalommal, 6078 munkaórában, a polgárőrséggel együtt hajtottak végre közterületeken ellenőrzéseket, főként a frekventáltnak tartott délutáni időpontokban.

2011-től 2013 végéig rendszeresen ellenőrizték az Árpád út környékét is. Az ellenőrzések során nem találtak olyan személyt, akinek egészségügyi igazolása lett volna. A szabálysértési bizonyítás nehéz, mert nincs kívülálló tanú, térfigyelő kamera sincs, és az eljárás során a szabálysértő tagadja tettét. 2014 első felében nem volt bejelentés prostituáltról.

A kerület saját adatai szerint 2013-ban 93 feljelentés, 29 előállítás és 13 gyorsított eljárás történt. Mindezt nyolc nő ellen, közülük egynek 39 feljelentése, 17 előállítása és 8 gyorsított eljárása volt. Alig maradt el tőle a második leggyakoribb szabálysértő, ellene 23 feljelentés, 7 előállítás és 5 gyorsított eljárás történt.

VIII. kerület

Az utcai prostitúció 1999-ig, a LXXV. törvény életbe lépéséig a kerület egyértelmű jelképe volt, nemcsak a közvéleményt, de a bűnügyi és közbiztonsági helyzetet is befolyásolta. A törvény hatékonyabb rendőri fellépést és a kerület

térfigyelő rendszerének kiépítését hozta, ennek következtében szinte teljesen eltűnt a prostitúció a közterületekről.

A rendőrség szerint a kerületben sem az utcai, sem a szobáztató prostitúció nem számottevő. A lakossági panaszok elenyészők, és a járőrözések sem jelzik a korábbi tömeges méretet. Mindamellet a prostitúció lebonyolítása a nyilvános parkolóházakban, autókban, lépcsőházakban is történik, de nem jellemzően. A csökkenés okai közül kiemelik, hogy a kerület építészeti rendezése, a házak és közterek felújítása, modernizálása radikálisan csökkentette az utcai prostitúciót a kerületben.

1999-ig a rendőrségi becslések szerint közel ezer utcai prostituált járta az utcákat, ez mára száz-kétszáz körül mozog. A lakossági panaszok természetesen a látható prostitúcióhoz kapcsolódnak, de sokkal többen háborognak a hajléktalannak, a drogosok miatt.

A régi hírhedt kocsisor helyett nyáron a Rákóczi útnak a Blaha Lujza tér és a Keleti pályaudvar közötti vonalán, a Korányi utca, a Diószeghy Sámuel és az Illés utca közötti részen, a Ludovika téren és az Üllői út–Bókai utca sarkánál dolgoznak a prostituáltak. A megjelenésüket egyértelműen a kamerákhoz igazítják, ahol kevesebb a kamera, ott többen és gyakrabban vannak. A térfigyelő kamerák pókhálószerűen szövik be az utcákat, így több utcán keresztül is követhetők a cselekmények, a rendszer alkalmas a cselekmények dokumentálására. Jelenleg 184 kamera van a kerületben, a rendszert állandó fejlesztik és bővítik. Mindamellet vannak a térfigyelő rendszerrel kapcsolatos kritikák is, mégpedig gazdasági oldalról (versenyhivatali vizsgálat szerint gazdasági érdekeket sért, hogy ahol működik, ott a riasztás a rendőrségen keresztül történik, ami más biztonsági cégek érdekeit sérti), ám a vizsgálatok nem igazolták ezeket a feltételezéseket.

A prostitúcióhoz kapcsolódó bűncselekmények száma (kitartottság, kerítés stb.) szintén elenyésző, mert ma már a lányokat nem stricik futtatják, inkább jellemző az egy lány–egy strici felállás, akit élettársnak jelölnek meg.

A prostituáltak között a rendőrségi megfigyelések szerint 18 év alatti szinte egyáltalán nem fordul elő, ha igen, az állami gondozott, és azonnal visszaviszik az intézetbe. A kerületben dolgozó nők többnyire nem helyi lakosok, főként vidékről jönnek, alkalmi, átmeneti jelleggel. A rendőrség szerint a látókörükbe kerülő nőknek ritka kivételtől eltekintve, nincs semmilyen egészségügyi papírjuk.

A kerület által belső használatra vezetett kimutatások szerint az elmúlt négy évben prostitúciós cselekmények miatt történt személyek elleni intézkedések száma a következőképpen alakult: 2010: 556 fő; 2011: 512 fő; 2012: 507 fő; 2013: 550 fő került intézkedés alá. A 2012-es statisztikából kiderül, hogy 1784 alkalommal történt intézkedés, és 1500 helyszíni bírság, több alkalommal ugyanazon személyek ellen. A legtöbbet büntetett személyt 155 esetben, a má-

sodik helyezettet 65 esetben büntették. 2013-ban 2853 helyszíni bírságot szabtak ki a kerületben.¹⁵

A kerületi rendőrség szerint az előállítások és a helyszíni bírságok magas számának oka, hogy visszatartó erőnek vélték az effajta intézkedések növelését, de ez a várakozás nem igazolódott. Az utcai prostitúció ellenőrzésére megfelelőnek tartják ugyan a rendelkezésre álló emberi, anyagi és autóval való ellátottságot, mindazonáltal napi feladat, és nem csökkenti hatékonyan a szabálysértéseket. A rendőrök véleménye szerint a törvény szigorú betartásával, a türelmi zónák kijelölésével, sőt a pénzbüntetések gyakoribb elzárásra változtatása esetleg nagyobb hatású lehetne. A bordélyház-üzemeltetés jogi rendezésével is lehetne eredményesebb munkát végezni, ami kevesebb utcán látható és dolgozó prostituáltat, kevesebb büntetést és nagyobb anyagi és emberi erő megtakarítását jelenthetné a rendőrség számára.

A fővárosi prostitúciós szabálysértések körében, a rendőrség minden erőfeszítés ellenére – legalábbis a statisztikák szerint – a kerület jelenleg is vezető helyen áll. A sűrű, rendszeres ellenőrzések, a következetes szankcionálás, a térfigyelő kamerák segítsége és a modern városrendezés következménye, hogy számában és főként érzékelhetőségében csökkent a prostitúciós tevékenység. Ennek azonban ára van, amelyet leginkább a kerületi rendőrség és nem kevésbé a prostituáltak fizetnek.

X. kerület

A kerület közlése szerint 2013-ban 157 előkészítő eljárás történt prostitúciós szabálysértésekkel kapcsolatosan

- ebből gyorsított bíróság elé állítás (őrizetbe vétel) 18 esetben;
- visszatérő eljárás alá vont 28 személy;
- kliens nem volt;
- bíróság által alkalmazott leggyakoribb szankció a közérdekű munka, majd ezt követi az elzárás és a pénzbírság.

A kerületi előadót megkértem, hogy készítse el a prostitúciós szabálysértésekhez kapcsolódó feladatok elvégzéséhez szükséges erőforrások listáját.

Gyorsított bírósági eljárás (őrizet)

Igénybe vett erők: 2 fő/előállítás; 1 gépjármű; 1 ember az előkészítő eljárás lefolytatásához/meghallgatás és az ügyirat összeállítása; 2 ember és egy gépjármű

¹⁵ A BM statisztikája szerint.

az átkíséréshez a kapitányságról a Gyorskocsi utcába; 2 ember és egy gépjármű az átkíséréshez a Gyorskocsi utcából a bíróságra; 1 ember a BRFK képviseleti osztályáról; 1 hivatalból kirendelt védő; 1 gyorsított eljárás átlagosan 10 embert igényel + a gépjárművek használata; 1 ember az igazgatásrendészeti osztályról készenléti szolgálatot lát el.

Előkészítő eljárás, ha nincs bíróság elé állítás

- tényállás tisztázása érdekében idézést küld (az esetek 98 százalékában a lakcímen nem lakik, vagy fiktív a cím);
- ha a lakcímeire küldött idézés eredménytelen, a rendészeti osztály megkeresésére történik intézkedés tartózkodási hely megállapítása céljából;
- felvétel beszerzése;
- meghallgatásra történő elővezetés esetén 450 forint/km, de nem lehet kevesebb 7500 forintnál;
- ügy továbbítása a bíróságra.

Igénybe vett erők: 1 szabálysértési előadó az eljárás lefolytatására; 1 ember a tartózkodási hely megállapítása céljából/gépjármű; 1 tértivevényes küldemény 180 forint; 1 kézbesítő.

Az intézkedések száma 2013-ban: igazoltatások: 72; előállítás: 113; helyszíni bírság: 3; szabálysértési feljelentés: 107; bíróság elé állítás: 18; szabálysértési őrizet: 14.

Igénybe vett erők: egy intézkedésnél két rendőrjőr vett részt.

Megtett távolságok: előállításoknál: 5 km/előállítás; bíróságra kísérésnél: 16 km/kísérés; szabálysértési őrizet: 5 km/őrizetbe vétel.

XV. kerület

A fővárosnak ebben a kerületében a XV. Kerületi Önkormányzat a Szexmunkások Érdekvédelmi Egyesületével egyeztetve 2009. október 11-én hatósági bizonyítványt állított ki, amely szerint a Dunakeszi út bizonyos szakasza¹⁶, miután nem tartozik a védett területek közé, nem főút, így itt prostituáltak működhetnek, külön kihangsúlyozták, hogy ez nem türelmi zóna. Mindamelllett az önkormányzat több területet lezárt és elkerített, védetté nyilvánított, ahol korábban a prostituáltak megjelentek. Így került sor a többszöri lakossági panasz és bejelentés

16 A XV. kerületi Dunakeszi útnak, a Korányi Sándor utcától a kerület közigazgatási határát jelző tábláig tartó 1600 méteres szakasza nem minősül védett területnek.

miatt a XV. kerületi Székely Elek utca és a Csomád utcai szerviz földút bevezető szakaszának betonakadállyal való elzárására, így az autók ide beállni vagy tovább menni nem tudtak, a prostitúció ezen a területen meg is szűnt. A Dunakeszi úton 21-25 prostituált tevékenykedik folyamatosan, nyári időszakban a számuk 30-35-re is növekedhet. A prostituáltak ellen legtöbb esetben a köztisztasági szabálysértés (szemetelés) miatt kerül sor helyszíni bírság kiszabására, de gyakori a láthatósági mellény hiánya miatti, vagy a közerkölcs megsértése miatti büntetés is.

A kerületben 2012-ben 122 helyszíni bírságot szabtak ki, 976 ezer forint értékben, 69 feljelentés történt. 2013-ban 142-en kaptak helyszíni bírságot, 1278 ezer forint értékben, és 107 feljelentés volt.

Összegzés

A rendőrségi információkat összefoglalva látható, hogy a fővárosi rendőrkapitányságok – a kutatáshoz küldött jelentéseikből kitűnően – sokkal kisebb problémának tartják az utcai prostitúció kérdését, mint azt a statisztikai adatok tükrözik. A helyszíni bírságok, az intézkedések és eljárási statisztikák azonban sokkal nagyobb igénybevételt jelentenek, mint azt a kerületek jelzik. Nem is szólva a prostitúció kezeléséhez igényelt emberi munka mennyiségéről, az időigényességről és egyébek között a szükséges gépkocsihasználatról. A szabálysértési törvény, úgy tűnik, a rendőrség számára nemcsak nagyobb kontrollálási alkalmat, szigorítási lehetőséget és gyakorlatot engedélyezett, de lényegesen több időt, embert és pénzt követel a feladatok elvégzéséhez.

Egy vezető pozícióban lévő kerületi rendőr szerint „*az elzárásnak, a szigorításnak akkor lenne talán visszatartó ereje, ha valaki kezdő prostituáltként kapna többször büntetést, talán elég lenne tiznapos elzárás is, hogy meggondolja, tényleg ezt a tevékenységet akarja-e folytatni. Persze nem biztos, hogy az a jó, ha mindenkit elzárunk, de meg kell találni azt a lehetőséget, amit hatékonyan alkalmazni lehet. A jelenlegi ítélkezési rendszer, úgy gondolom, hogy nem jó. Akár a mi részünkről a bírságolási rend, akár a bírói ítélkezés, egyik sem éri el a kívánt eredményt. Én nem vagyok sem polgármester, sem politikus, nem is gondolnám, hogy ők könnyű helyzetben lennének, ha a prostitúcióról van szó. Rendőri tapasztalatom alapján sem tudom eldönteni, mi lenne a jó megoldás. Tudnék érvelni amellett, hogy szabályozott keretek között, zónákban, zárt területen folyjon ez a tevékenység. Csakhogy látom a hátulütőjét is, mi mindent vonzana egy ilyen megoldás, ami még a jelenleginél is komolyabb következményekkel járhatna. Biztos, hogy lenne olyan réteg, amely kihasználná a helyzetét, és vissza is élne vele.*”

2. Bíróság és szabálysértések

A kutatás nem törekedhetett a budapesti prostitúció teljes szabálysértési bírósági iratanyag alapján történő vizsgálatára, már csak az akták nagyságrendjének okán sem. A cél az volt, hogy sor kerüljön az új szabálysértési törvény 2012-es bevezetése utáni első egész évben (2013) érzékelhető állapot leírására, hogy megfigyelhetővé válhasson mindazokkal a jellegzetességekkel együtt, amelyek a tényállások gyakorlati alkalmazásakor megjelennek.¹

A szabálysértési tényállások közül a legjellemzőbb, a tiltott prostitúció és a kliensekkel szembeni, a szexuális szolgáltatásra felhívási ügyek statisztikáit és bírósági anyagát tanulmányoztam részletesen, ezek a prostitúciós szabálysértések állapotáról és kezelésének gyakorlatáról mutatnak pillanatnyi helyzetképet. A prostitúcióval kapcsolatos szabálysértésekről első sorban a statisztikák² adhatnak tájékoztatást. A vizsgálat középpontjában a tiltott prostitúció és a szexuális szolgáltatásra felhívás tényállások adatainak bemutatása állt³.

Tiltott prostitúció (Sztv. 172. §)

Aki a külön törvényben, vagy törvény felhatalmazása alapján hozott önkormányzati rendeletben a szexuális szolgáltatással összefüggő korlátozást, illetve tilalmat megszegi, szabálysértést követ el.

Az országos statisztikai adatok alapján, ha a tendenciákat vizsgáljuk, 2004-től fokozatos emelkedés észlelhető a szabálysértési perek ügyforgalmában, majd 2011 és 2012 között a felére esett vissza a peres ügyek száma, és 2013-ban az előző évihez képest újra majdnem a felével csökkent. Az ok a helyszíni bírság intézményének megváltozása lehet⁴, amely úgy tűnik, országosan és lényegesen

1 A 2012-ben életbe lépő új szabálysértési törvény és a korábbi szabályozás szexmunkásokkal kapcsolatos összehasonlítását és a negatív következményeket statisztikai adatok alapján mutatja be *Az új szabálysértési törvény hatásai a szexmunkásokra* címmel a Szexmunkások Érdekvédelmi Egyesületének 2014/6/7. számú kiadványa.

2 Az adatokat a BM jogszabály-előkészítő és koordinációs főosztály koordinációs és statisztikai osztálya bocsátotta rendelkezésemre, minden más forrásból származó statisztikai adatot a szövegben külön jelölök.

3 Gyakori a köztisztasági szabálysértések okán folytatott eljárás is, amikor a prostituáltat közterületen való szemetelés [196. § (1) bek. a) pont], vagy el nem vitt és folyamatos szemetelés esetén [196. § (1) bek. b) pont], valamint hulladéklerakás [196. § (2) bek.] miatt vontak eljárás alá. A statisztikai adatok kifejezetten prostituáltakra vonatkozó elkülönítése azonban nem járt sikerrel.

4 Lásd az előző fejezetben.

csökkentette a bíróságok ügyszámát (1. számú táblázat). Ez a tendencia azonban nem vonatkozik Budapestre, ahol a mérséklődés lényegesen kisebb (2. számú táblázat).

1. számú táblázat

A tiltott kéjelgés és tiltott prostitúció tárgyában indult szabálysértési peres ügyek ügyforgalma országosan, összesen (db)

	Érkezett	Befejezett	Az időszak végén folyamatban
2004	5 935	5 818	976
2005	7 669	7 120	1525
2006	7 701	8 022	1203
2007	9 851	9 291	1763
2008	11 972	12 091	1644
2009	14 674	14 267	2051
2010	12 502	13 117	1436
2011	10 843	11 194	1085
2012	5 212	6 070	227
2013	2 755	2 775	207

Forrás: Országos Bírósági Hivatal statisztikai elemző osztály adatközlése, 2014. április

2. számú táblázat

A tiltott kéjelgés és tiltott prostitúció tárgyában indult szabálysértési peres ügyek száma a főváros kerületi bíróságain (db)

	ügyek száma	ebből elkövetés helye ismert
2004	862	0
2005	595	46
2006	930	131
2007	1 277	360
2008	1 323	463
2009	2 839	748
2010	2 491	644
2011	1 495	504
2012	1 444	322
2013	1 136	185
Összesen	14 392	3403

Forrás: Országos Bírósági Hivatal Statisztikai Elemző osztály adatközlése, 2014. április

3. számú táblázat

A tiltott kéjelgés és tiltott prostitúció tárgyában indult szabálysértési peres ügyek száma a főváros különböző kerületi bíróságain (db)

	Pesti Központi Kerületi Bíróság (V., VI., VII., VIII., IX., X., XIII., XIV., XVI., XVII. kerület)	Budai Központi Kerületi Bíróság (I., XI., XII., XXII. kerület)	Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság	Budapesti IV. és XV. Kerületi Bíróság	Budapesti XVIII. és XIX. Kerületi Bíróság	Budapesti XX., XXI. és XXIII. Kerületi Bíróság
2004	538	17	1	286	9	11
2005	473	3	5	95	5	14
2006	798	5	6	110	3	8
2007	917	20	2	313	4	21
2008	860	29	0	364	4	66
2009	2 091	28	0	524	23	173
2010	1 846	24	0	553	11	57
2011	991	7	0	467	11	19
2012	1 122	8	0	280	5	29
2013	951	0	0	68	27	90
összesen	10 587	141	14	3060	102	488

Forrás: Országos Bírósági Hivatal statisztikai elemző osztály adatközlése, 2014. április

A szabálysértési ügyek bírósági aktáinak elemzése

A Pesti Központi Kerületi Bíróság tiltott prostitúció szabálysértése (951 ügy) 2013. évi ügyforgalmából a bíróság által véletlenszerűen kiválasztott száz irat áttekintésére került sor. A száz ügy 78 elkövetőt érintett, 77 nőt és egy férfit. Ez az adat azt mutatja, hogy 28 nő ebben az évben többször is bíróság elé került ugyanazon szabálysértésért, halmazati vagy összevont ügyei miatt.

Az életkori megoszlás szerint a nők harmada húsz és huszonöt év közötti (33) másik harmada huszonöt és harminc év közötti (23), a harminc és harmincöt év közöttiek száma 14, heten negyven és negyvenöt év közöttiek, egy pedig 16 éves. Túl sok következtetésre nem alkalmas az a tény, hogy a nők döntő többsége vidéki születésű, mindössze huszonketten születtek Budapesten, állandó lakóhelyük bizonytalan és rendszertelen, többnyire rokonokhoz, ismerősökhöz vannak bejelentve. Családi állapotukról sincs teljes kép, a megadott adatok szerint többségük élettársi kapcsolatban él, miközben sokan mondták, hogy hajadonok vagy elváltak. Négy esetben hivatkozott a prostituált arra, hogy élettársa, barátja kényszerítette, hogy így keressen pénzt, a nevét azonban nem volt hajlandó megadni. Fizikai erőszakról egy esetben volt szó, amikor a prostituált két vietnami férfival került összetűzésbe, akik közül az egyik nem kapta meg, ami járt

volna neki, de fizetett, és visszakövetelte a meg nem szolgáltat pénzt. Ennek érdekében nem akarták kiengedni nőt a kocsiból.

A hajadonok kategóriába tartozók nagyszülőkhöz, barátokhoz vannak bejelentve, velük együtt laknak, ők vigyáznak a gyerekeikre. Néhányan (7) a hús–húszonöt éves korosztályba tartozók közül rendszeresen dolgoznak vagy dolgoztak prostituáltként külföldön, Ausztriát, Svájcot és Olaszországot említették.

A 77 nő közül 25-nek nincs gyereke, vagy már felnőtt, és ezért nem említették, a többi 52 nőnek összesen 66 tizennyolc év alatti gyereke van (négy terhes nőt is ebbe a kategóriába soroltam). A gyerekek többsége nem él az anyával, nagyszülőknél, rokonoknál vagy állami gondozásban van. Az anyával élőkre a prostituált elfoglaltsága idején a vele együtt lakó ismerősök vagy rokonok vigyáznak.

Iskolai végzettségre nincs teljes adat, az akták alapján elmondható, hogy egy-két kivétellel nyolc osztályt végeztek, ötükről tudható, hogy szakképzettek (bolti eladó, szakács, virágkötő), de munkanélküliek, vagy részmunkában takarítanak, mezőgazdasági idénymunkát végeznek (6).

Az akták szerint mindössze 4 nő esetében tesznek említést kábítószer-függőségről.

Az ügyek szereplői, az egyetlen fiatalkorú kivételével⁵, több éve prostitúcióból élnek, járják az országot, és néhányan külföldre is elmennek. A vizsgáltak szerint az egyetlen fiatalkorú, a gyermekotthonból állandó szökésben lévő 16 éves lánynak nem volt korábban semmilyen büntetése, a többi 77-nek kivétel nélkül többszörös, prostitúcióval kapcsolatos szabálysértése volt, és hárman kisebb bűncselekményekben (például lopás) voltak érintettek, többnyire társtettesi minőségben.

A tiltott prostitúció tényállása miatti elmarasztaláskor az indoklások négy törvénysértő pontra hivatkoznak. Mind a 78 személy védett övezetben volt, kihívó öltözetben, zavaró módon, ráutaló magatartással élt, és két kivétellel senkinek sem volt kötelező orvosi igazolása. Mérlegelve az elkövető körülményeit, a bírók személyre szabottan és igen „emberségesen” ítélik. Enyhítő körülményként minden esetben ott található a végzésekben, hogy az önkormányzatok nem jelölték ki türelmi zónákat, így a prostituáltak a tevékenységük helyét ille-

5 A mintában mindössze egy fiatalkorú szerepelt. Egy másik felmérés a 2000 és 2015 közötti időszakban a Pesti Központi Kerületi Bíróság iratanyagából a fiatalkorúakra vonatkozó eljárások adataiból gyűjtött információkat, és megállapította, hogy ebben az időszakban 526 eljárás indult 182 személy ellen, a legtöbb feljelentés a VIII. kerületből érkezett, döntő többségük figyelmeztetéssel vagy megszüntetéssel zárult. Fekecs Beáta: Fiatalkorúak a szabálysértési jogban, különös tekintettel a tiltott prostitúció szabálysértésére. Szakdolgozat. Fiatalkorúak szakjogásza posztgraduális képzés. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar, 2015

tően bizonytalanságban vannak. A bírók enyhítő körülményként veszik figyelembe a családi és anyagi helyzetet, az őszinte vallomást, a megbánást, az egészségi állapotot és a büntetlenséget, de a kevesebb szabálysértést is. A felsorolt indokok következetesen megjelennek a végzésekben. Ami a sorok között érzékelhetően a bírói mérlegelés eredményeként kitűnik, az a korábban is említett empatikus, toleráns szemlélet. A többszörösen hátrányos helyzet figyelembevétele, például a roma származású vagy a fiatalkorú nők esetében.

Láthatóan tekintettel vannak a többszörös szabálysértési bírságokra, az érintetteket enyhébben büntetik, kisebb pénzüsszegre. Minden esetben méltányolják az egészségi állapotot is, akárcsak a közös háztartásban élő gyerekek vagy idősebb eltartottak létét. A figyelmeztetések és a közérdekű munkára ítéletek, valamint az alacsonyabb pénzbírságok ebben a körben vannak.

A vizsgált akták szerint a büntetések a következők: pénzbüntetés 41; közmunka 10; figyelmeztetés 9; elzárásra váltás 16.

A pénzbírság a leggyakoribb, húsz- és nyolcvanezer forint közötti, mindössze két esetben fordult elő százezer forintos büntetés.

A 23 éves vidéki származású prostituáltat a VIII. kerületben, védett övezetben, nyár végén, 23 órákor állították elő. A szakközépiskolát el nem végző, hajadon és munkanélküli nő a vallomása szerint hat éve prostitúcióból él. Rendszeresen jár külföldre, Svájcba és Angliába. Az elmúlt két évben huszonkétszer vidéken és hatszor a fővárosban helyszíni bírságolták meg. Gyorsított eljárással került bíróság elé, a tárgyaláson részt vevő rendőr kifejezetten kérte a magasabb pénzbüntetést, éppen a többszöri büntetés miatt és arra hivatkozva, hogy „külföldön jól keresett”. A kirendelt védő érveléséről nincs szó az aktában. A nőt százezer forint bírság megfizetésére ítélték.

A másik, 22 éves lány szinte azonos életpályát futott be, félbehagyott szakközépiskola, vidéki származás, külföldi prostitúciós tevékenység, többszörös előállítás. A különbség annyi, hogy a kirendelt védő hivatkozik arra, hogy volt állami gondozotról van szó, akinek a gondozás letelte után a kapott összegből háza lett vidéken, amit azonban a rokonai laknak. Védett övezetben, egészségügyi igazolás nélkül, de a rendőrök többnyire csak figyelmeztették, a nagyobb helyszíni bírságokat megúsza, az utolsó ügyében gyorsított eljárásban a bíróság tíznapos közérdekű munkára utalta.

A szabálysértések száma megrendítő nagyságrendű. Van olyan prostituált, akinek 42 oldalon keresztül sorolják a szabálysértéseit, 177 helyszíni bírságot kapott már, de a legtöbb nőt az utóbbi két évben legkevesebb három, de átlag 13

helyszíni bírsággal büntették. Ehhez kapcsolódik, hogy a bírósági eljárásban is a többrendbeliség a gyakori, az elkövetők harmada legalább három rendbeli prostitúció miatt állt már a bíróság előtt. Az iratok alapján a legtöbb bírságot összegyűjtőnek hárommillió forintot meghaladó tartozása halmozódott fel, amiből semmit sem fizetett meg.

A pénzbírságok megfizetésével súlyos gondok vannak, a prostituáltak saját elmondásuk szerint eleinte még igyekeztek is megfizetni a kirótt bírságot, de az elmúlt két évben a helyszíni bírságolás olyan mértéket öltött, amit keresetükből nem tudnak fizetni. A stricik, ha vannak is a környezetükben, pedig fizetni nem is akarnak. A következmény a pénzbüntetés elzárásra váltása, amit a fizetési határidő letelte után a rendőrség jelez a bíróságnak. Az elzárásra váltás és a pénzbefizetés vártnál alacsonyabb mértékének oka egyszerű. A szabálysértési törvény szerint a büntetés elévül két év múlva, a nők elmondták, hogy ezt az időt úgy tudják „kihúzni”, hogy az ország más területére költöznek, gyakran változtatják a tevékenységük helyét, a bátrabbak más lányokkal együtt, gyakran kerítők, élettársak segítségével külföldre mennek. A különféle szabálysértési elmarasztalás alól leggyakrabban úgy próbálnak kibújni, hogy nem találják meg hatóságok, mert nem tartózkodnak a megadott lakcímen. Gyakran élnek azzal is, hogy tagadják a prostitúciós cselekményt, a klienst „régis ismerősként” mutatják be, tagadják, hogy pénz kaptak volna, állítják, hogy csak beszélgettek. A védekezésüket cáfolja a hely, ahol igazoltatták őket, az öltözetük, a ráutaló magatartásuk, tartós munkanélküliségük és a korábbi büntetéseik.

A gyorsított eljárások sokat lendítettek a bíróságok munkáján, és az ügyek gyors rendezését segítették elő, az ilyen eljárás nagy támogatást adhat a prostituáltaknak is, ha ügyvéd jelenlétéhez kötött. Csakhogy az iratok tanúsága szerint a ki-rendelt ügyvédek szinte meg sem szólalnak, elfogadják a rendőrségi állításokat.

Az általam megkérdezett nők arról panaszkodtak, hogy az ilyen tárgyalások szinte a fejük felett zajlanak, a részt vevő személyek (rendőr, ügyvéd, bíró) a meghallgatásuk nélkül döntenek el a sorsukat. Ezt a panaszt főként az elzárásra ítélt nők említik.

Elzárások

Megállapítható, hogy a tiltott prostitúció miatti elzárások száma megnőtt 2013-ra. Míg 2012-ben 237 elzárást szabtak ki nőkre és hármat férfiakra, ami átlag 14,8 nap/elzárást jelentett, addig 2013-ban nőkre 442 elzárás kiszabása történt, míg mindössze kétszer volt férfi az elzárásra ítélt, az átlag 12,5 nap/elzárás. Hasonló csökkenés figyelhető meg a fiatalok esetében is: 2012-ben 237 napot,

4. számú táblázat

A bíróságok által a tiltott prostitúció szabálysértése miatt jogerősen kiszabott elzárások száma és mértéke országosan

	Elzárások száma	Elzárás összesített mértéke (nap)
2012	240	3572
Férfi	3	23
<i>felöltt</i>	3	23
Nő	237	3549
<i>fiatalkorú</i>	33	237
<i>felöltt</i>	204	3312
2013	444	5548
Férfi	2	6
<i>felöltt</i>	2	6
Nő	442	5542
<i>fiatalkorú</i>	47	260
<i>felöltt</i>	395	5282
2014 ⁶	355	5461

Forrás: A STAT-VIR 2014. 10. 2-i állapota szerinti adatok.

33 elzárást szabtak ki fiatalkorúra, így átlagosan hét nap jut egy elzárásra, addig 2013-ban 47 elzárás kiszabása történt 260 nap mértékben, azaz átlagosan öt nap jut egy elzárásra.

A számok nem tükrözik, hogy ugyanazon személyt többször is jogerősen ítélték elzárásra, ami az aktvizsgálatokból azonban egyértelmű. Tiltott prostitúcióért a legmagasabb számban Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 109, országosan pedig összesen 443 elzárásra ítélet történt.

Elzártak a büntetés-végrehajtásban

A büntetés-végrehajtási statisztika⁷ szerint 2014 júniusában 40 nő töltötte büntetését tiltott prostitúció elkövetése miatt, és 4 várt végrehajtásra.

A Pálhalmi Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben tiltott prostitúció, szexuális szolgáltatásra való felhívás tilalma és a prostitúcióhoz kapcsolódóan egyéb eljárások miatt fogva tartott nők körében végzett, célzatosan, a jelenség

6 A 2014. évi adat a STAT-VIR 2015. július 15-i állapot szerint 2015. I–VI. hónapjában a 82 elzárás 1246 napot tett ki.

7 A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága központi szállítási és nyilvántartási főosztály 2014. június 16-i adata szerint.

5. számú táblázat

A bíróságok által a tiltott prostitúció szabálysértése miatt jogerősen kiszabott elzárások száma a kiszabó szervezet székhelye szerint (2013)

	Tiltott prostitúció (172. §)
Budapest	56
Baranya megye	15
Bács-Kiskun megye	39
Békés megye	11
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	109
Csongrád megye	11
Fejér megye	5
Győr-Moson-Sopron megye	22
Hajdú-Bihar megye	26
Heves megye	25
Komárom-Esztergom megye	
Nógrád megye	1
Pest megye	31
Somogy megye	8
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	36
Jász-Nagykun-Szolnok megye	27
Tolna megye	3
Vas megye	
Veszprém megye	11
Zala megye	7
Összesen	443

A STAT-VIR 2014. 10. 2-i állapota szerinti adatok

szabályozására és a prostituáltak segítésére vonatkozó rövid felmérés mutatja a szabálysértési törvény árnyoldalát⁸.

A pálhalmi intézményben 37 huszonkét és ötvenhárom év közötti nő prostitúcióval összefüggő cselekmény miatt van elzárva, az ország különböző részéből. A legmagasabb büntetés két év három hónap, a legalacsonyabb huszonhét

8 Szinte ezzel a kutatással azonos időben a Helsinki Bizottság is vizsgálta a szabálysértési elzárásokat. „A szabálysértési elzárás mellett, hogy embertelen, tökéletesen értelmetlen és felesleges szankció. A szankciónak az intézet munkatársai szerint sincs visszatartó ereje, a megfigyelték ehhez hozzátesszik, hogy a tiltott prostitúció miatt kiszabott pénzbírság, illetve szabálysértési elzárás semmilyen legitím büntetési politikai célt nem szolgál, társadalomra való veszélyessége nincs, leginkább a szabálysértés elkövetőjének okoz kárt” – írja a Magyar Helsinki Bizottság a jelentésében. A Magyar Helsinki Bizottság jelenése a pálhalmi országos büntetés-végrehajtási intézetében 2014. június 18-án tett látogatásáról. http://helsinki.hu/wp-content/uploads/HHC_jelentes_Palhalma_2014_vegleges.pdf

nap, az átlag elzárás egy év körül mozog. A megkérdezett⁹ 20 nő döntő többsége három-öt éve foglalkozik prostitúcióval, bevallásuk szerint szinte valamenynyien ismerik a rájuk vonatkozó jogszabályokat, igyekeznek is betartani őket. Az elzártak között több gyereket egyedül nevelő nő van, az élettársi kapcsolatban és közös gyerekkel élők között többször előfordult, hogy a férfit kitartottsáért ítélték el. A szabályok megszegésének okát egyértelműen a velük közvetlenül intézkedő rendőrök viselkedésében és a bíróság elfogultnak tartott működésében látják. Véleményük szerint a rendőrök feleslegesen zaklatnak, előítéletesek velük, ennek bizonyítékát a napi többszöri, vagy az ugyanazon rendőr által rendszeresen, látszólagos és mondvacsinált ürüggyel történő feljelentésekben és büntetésekben látják. Elmondásuk szerint a kirendelt ügyvédek a rendőrök véleményét fogadják el, őket meg sem kérdezik, a bíróság lenézi, és meg sem hallgatja őket.

Az elzártak közül mindenki szeretné abbahagyni ezt a tevékenységet, de úgy látják, hogy folytatniuk kell, mert alapvetően anyagi okokból nincs más választásuk, vagy nincs segítségük a változtatáshoz.

„Én biztosan abbahagynám, de csak ha megnyerném a lottót, ha tudom azt, hogy a családomnak mindene meglenne. Ha a gyerekeim részesülne mindabból, amiből én kimaradtam” – mondja az egyik fogvatartott.

„Ha lenne háttérben segítségem, ha lenne jó, fix munkahelyem, akkor abba hagynám. Mert azért a nőknek ehhez kell segítség. Mi alapból elesett nők vagyunk, azt se tudjuk, mit kezdjünk az életünkkel. Ha nincs strici mellettem, akkor be vagyok tojva, hogy mit csináljak. Kell a biztos háttér, aki igenis terelget. Ezért választják sokan a striciket és a madamokat” (második fogvatartott).

Egyértelműen anyagi támogatásra és munkahelyre van szükségük, az orvosi vagy lelki segítséget nem jelölték meg. Mindamellet a megkérdezettek közül mindössze ketten ismernek olyan személyt vagy szervezetet, aki, illetve amely a segítségükre lehetne. Ők a Szexmunkások Érdekvédelmi Egyesületét, illetve név szerint *Földi Ágnes*t jelölték meg, ám nem ismerik az elérhetőségét, és soha sem beszéltek vele.

A büntetés-végrehajtási intézet munkatársai szerint egy fogvatartott napi költsége nagyjából nyolcezer-ötszáz forint. Az elzárás lelki és testi traumái azonban nem „forintosíthatók”.

A bírósági akták alapján idézem egy többször is elzárással büntetett, valamint egy közmunkára ítélt nő esetét, érzékeltetve az ítélet súlyát meghatározó körülmények különbségeit.

⁹ Az intézetben önkitöltős kérdőív és csoportos beszélgetés alapján készült a felmérés, a személyzet jelenléte nélkül, 2014 júniusában.

Vidéki születésű, harmincéves nő, hajadon, három kiskorú gyereke van (tizenegy, hét- és ötévesek) mindhárman intézetben nevelkednek, nem látogatja őket. Terhes a negyedik gyerekkel. A megélhetéséhez szükséges keresetét prostitúcióból szerzi, amelyet hét éve kezdett vidéken. Emellett alkalmilag csatlakozik a barátnőjéhez, és zöldséget árul. A régebben szintén prostituált, de azzal két hónapja felhagyó barátnővel és annak három gyerekével él. Már többször volt büntetve, mégpedig okirat-hamisításért, garázdaságért és lopásért. Prostitúciós tevékenysége miatt már egy évet és egy napot ült is. Az elmúlt két évben 18 szabálysértési bírsága volt, ítélték már közmunkára és pénzbüntetésre is, ezeket állítása szerint többnyire ki is fizette. Az utolsó közmunka keretében a VIII. kerületben utcát söpörni jár. A jelenlegi gyorsított eljárásban azonban állítása szerint a szabálysértésben vétlen volt, mert a barátnőjével este fél kilenckor a megállóban a buszra vártak, és nem kliensre. Úgy tudták ugyanis, hogy a Gubacsi út környéken szabad prostitúciós tevékenységet folytatni, oda akartak utazni, ehhez voltak öltözve is. Kétrendbeli tiltott prostitúció szabálysértése miatt három nap elzárásra ítélték, mert védett területen, kihívó öltözetben, gépkocsit leintve, orvosi igazolás nélkül volt.

A huszonkét éves, vidéki születésű lány tizenhárom éves kora óta prostituált. Az általános iskola befejezése után Spanyolországba ment kifejezetten prostitúció miatt, két éve itthon dolgozik. Még külföldön szokott rá a kábítószerre, ma is kezelik drogfüggősége miatt. Hajadon, gyereke nincs, viszont kilencéves hűgát, alkoholista, hajléktalan anyját segíti. A barátnőjével együtt lakik, aki tudja, hogyan keresi a pénzt. Tizenegy szabálysértése volt, mert állítása szerint nem tudta, hogy Budapesten nem lehet akárhol tevékenykedni, egészségügyi igazolása nincs. Elmondása szerint négy nyelven beszél, szeretne vendéglátást tanulni, és abbahagyni a prostitúciót. Az év elején ítélték már hatvan óra közmunkára, jelen esetben 120 óra közérdekűmunka-végzés volt a büntetése.

Egyéb szankciók

Az elzárások mellett más büntetési formák is érintik a prostituáltakat.

A tiltott prostitúció szabálysértésért kirótt szankciók esetében megfigyelhető, hogy 2012-höz képest az elzárások száma 2013-ban majdnem a duplájára nőtt (240-ről 444-re) (6. számú táblázat), ezzel együtt a pénzbírságok száma is közel megkétszereződött. A közérdekű munkára ítéelés jóformán megháromszorozódott (68-ról 190-re). A legenyhébb büntetés, a figyelmeztetés viszont alig emelkedett (114-ről 145-re). Mindeközben a helyszíni bírságok száma csökkent (12 801-ről 6981-re).

6. számú táblázat

A bíróságok által a tiltott prostitúció szabálysértése miatt jogerősen kiszabott szankciók száma (2012–2014)

	2012	2013	2014. I–VI. hónap
Elkobzás	15	22	7
Elzárás	240	444	190
Figyelmeztetés	114	145	94
Helyszíni bírság	12 801	6981	1221
Közérdekű munka	68	190	85
Pénzbírság	357	667	323
Összesen	13 595	8449	1920

Forrás: A STAT-VIR 2014. 10. 2-i állapota szerinti adatok.

7. számú táblázat

A bíróságok által a tiltott prostitúció szabálysértése miatt kiszabott pénzbírságok száma, mértéke nemek szerint, országosan (2012–2014)

	Pénzbírságok száma	Pénzbírság összesített mértéke (forint)	Befizetés összesen (forint)
2012	357	19 174 200	1 538 900
Férfi	2	45 000	25 000
<i> felnőtt</i>	2	45 000	25 000
Nő	355	19 129 200	1 513 900
<i> fiatalkorú</i>	349	18 846 400	1 498 300
<i> felnőtt</i>	6	282 800	15 600
2013	667	39 976 800	948 000
Férfi	2	6	15 000
<i> felnőtt</i>	2	6	15 000
Nő	442	5542	933 000
<i> fiatalkorú</i>	47	260	913 000
<i> felnőtt</i>	395	5282	20 000
2014. I–IV. hó	323	20 222 600	90 200
Férfi	1	50 000	
<i> felnőtt</i>	1	50 000	
Nő	322	20 172 600	90 200
<i> fiatalkorú</i>	313	19 611 400	90 200
<i> felnőtt</i>	9	561 200	

Forrás: A STAT-VIR 2014. 10. 2-i állapota szerinti adatok.

Az országos, valamint a fővárosban meghozott szankciók statisztikai adatait vizsgálva 2013-ban a következő adatokat találjuk.

A *pénzbírság* a helyszíni bírság után a második leggyakrabban alkalmazott büntetési forma az országban. A kirótt összegek befizetése csökkent. 2012-ben az egy eljárásra jutó pénzbírság összeg 53 700 forint körül volt, ehhez képest átlagosan mindössze 4300 forint körüli összeget fizettek be. 2013-ban emelkedett a büntetések száma, nőtt az egy eljárásra jutó büntetések átlagos mértéke (kb. hatvanezer forint), viszont a befizetések büntetésenkénti átlaga 1400 forint körül volt (7. számú táblázat).

2013-ban a tiltott prostitúció (8. számú táblázat) miatt a bíróságok által kiszabott összeg és a pénzbírságok száma is a fővárosban a legmagasabb, 318 esetre 17 637 200 forint, miközben az ország többi részén 346 esetben 22 144 200 forintot szabtak ki.

8. számú táblázat

A bíróságok által a tiltott prostitúció esetén kiszabott pénzbírságok száma és összege a kiszabó szerv székhelye szerint (2013)

	Pénzbírságok száma	Pénzbírságok összesített mértéke (Ft)
Budapest	318	17 637 200
Baranya megye	11	970 000
Bács-Kiskun megye	28	1 965 000
Békés megye	9	404 200
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	37	1 810 800
Csongrád megye	5	310 000
Fejér megye	1	20 000
Győr-Moson-Sopron megye	20	1 055 000
Hajdú-Bihar megye	33	2 430 200
Heves megye	68	2 905 000
Komárom-Esztergom megye	3	218 800
Nógrád megye		
Pest megye	8	605 000
Somogy megye	8	890 000
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	63	4093 200
Jász-Nagykun-Szolnok megye	25	1 532 000
Tolna megye	7	1 470 000
Vas megye	1	50 000
Veszprém megye	3	130 000
Zala megye	16	1 285 000
Összesen	664	39 781 400

Forrás: A STAT-VIR 2014. 10. 2-i állapota szerinti adatok.

A szabálysértő kliensek

Szexuális szolgáltatásra való felhívás tilalma (Sztv. 184. §)

1. Aki a külön jogszabály szerint meghatározott védett övezetben ellenszolgáltatást felajánlva mást szexuális szolgáltatás nyújtására felhív, illetve más személy szexuális szolgáltatásának felajánlását elfogadja, szabálysértést követ el.
2. Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatti eljárás a rendőrség hatáskörébe tartozik.

A magyar jogban 2000-ig nem szerepelt a szexuális szolgáltatást igénybe venni kívánó kliens büntetése. A jogalkotó számára a kijelölt terület prostitúciómentessége volt a cél, ezért azóta és a hatályos törvényben is, a szolgáltatásra felajánkozás elfogadása a védett övezetben a prostituáltéhoz hasonlóan elmarasztalást von maga után. Az ellenszolgáltatás felajánlása és az e célból való felhívás lehet szóban, de ráutaló magatartással is, és nem szükséges az üzletkötés megvalósulásához a pénz átadására sem, elegendő például, ha a kliens autójába invitálja a prostituáltat. A kliens és a prostituált érdeke közös, de jogi értelemben nincsenek szándékegységben. A prostituált számára a pénz a fontos, a kliens a szexuális vágyának kielégítése motiválja. A szex két ember magánügye, míg a pénzkereset ezen kívüli, a közszféra része. Az intim szférába tartozik a kliens igénye, a pénzkereset területére a prostituálté. Az utóbbi rendszeresen és gyakran látható a „munkahelyén”, ráadásul szemérmességet irritáló módon felhívva magára a közfigyelmet, a nyilvánosság előtt szerepel, míg a kliens alkalmi és titkolt résztvevő.

A megítélés is ennek megfelelő, a magánszféra és a szemérem védettsége a kliens oldalán, a folyamatosan látszó, e két szférát egyaránt sértő prostituált csak az erkölcsi vesztes térfélen állhat, miközben mindkettőjüket a szexet pénzért cserélő, érzelmeket nélküli morális ítélet sújtja. Ebből adódhat, hogy a jog a köz számára egészségügyi, közrendi és közbiztonsági szempontból is veszélyesebbnek ítélte, rendszeresen látható, ezért könnyebben elérhető prostituált kontrollálására koncentrált.

A szabálysértési törvény célja a prostitúció elterelése a védett övezetből, ennek megfelelően egyenlő elvet alkalmaz, prostituált és kliens számára egyaránt tiltott a terület.

9. számú táblázat

**A szexuális szolgáltatásra való felhívás tilalma
[184. § (1) bek. első fordulat] szabálysértés
befejezett eljárásainak száma (2013)**

a kiszabó szerv székhelye	száma
Budapest	91
I. kerület	
II. kerület	1
III. kerület	
IV. kerület	
V. kerület	1
VI. kerület	1
VII. kerület	2
VIII. kerület	29
IX. kerület	1
X. kerület	7
XI. kerület	6
XII. kerület	1
XIII. kerület	3
XIV. kerület	1
XV. kerület	4
XVI. kerület	
XVII. kerület	1
XVIII. kerület	19
XIX. kerület	4
XX. kerület	10
XXI. kerület	
XXII. kerület	
XXIII. kerület	
Baranya megye	5
Bács-Kiskun megye	3
Békés megye	
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	7
Csongrád megye	6
Fejér megye	
Győr-Moson-Sopron megye	3
Hajdú-Bihar megye	
Heves megye	
Komárom-Esztergom megye	17
Nógrád megye	1
Pest megye	21
Somogy megye	1
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	1
Jász-Nagykun-Szolnok megye	
Tolna megye	
Vas megye	
Veszprém megye	2
Zala megye	
Székhely adat nincs kitöltve	
Összesen	158

Forrás: A STAT-VIR 2014. 10. 2-i
állapota szerinti adatok.

10. számú tábla

**A szexuális szolgáltatásra való felhívás tilalma
[184. § (1) bek. második fordulat] szabálysértés
befejezett eljárásainak száma (2013)**

a kiszabó szerv székhelye	száma
Budapest	50
I. kerület	
II. kerület	
III. kerület	1
IV. kerület	1
V. kerület	
VI. kerület	
VII. kerület	
VIII. kerület	22
IX. kerület	
X. kerület	5
XI. kerület	1
XII. kerület	
XIII. kerület	2
XIV. kerület	
XV. kerület	
XVI. kerület	1
XVII. kerület	1
XVIII. kerület	7
XIX. kerület	4
XX. kerület	4
XXI. kerület	
XXII. kerület	1
XXIII. kerület	
Baranya megye	
Bács-Kiskun megye	3
Békés megye	
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	11
Csongrád megye	6
Fejér megye	
Győr-Moson-Sopron megye	7
Hajdú-Bihar megye	
Heves megye	
Komárom-Esztergom megye	7
Nógrád megye	
Pest megye	7
Somogy megye	
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	4
Jász-Nagykun-Szolnok megye	1
Tolna megye	
Vas megye	
Veszprém megye	
Zala megye	
Székhely adat nincs kitöltve	
Összesen	96

Forrás: A STAT-VIR 2014. 10. 2-i
állapota szerinti adatok.

Statisztikák

A statisztikai adatok mennyiségi eltérései inkább tükrözik a prostituált és a kliense közötti megkülönböztetést semmint az azonos jogi megítélést.

2013-ban a szexuális szolgáltatásra felhívás tilalmának kétfordulatú tényállása kapcsán 254 befejezett eljárás történt az országban. Az elkövetők kivétel nélkül férfiak, szemben a prostituáltakkal. egy személy többszörös szabálysértésére nincs adat. A megszüntetések száma elenyésző, mindössze öt esetben történt meg. A leggyakrabban a fővárosban került sor az e tényállás alapján történő elmarasztalásra (141), azon belül is a VIII. kerület (51) viszi el a pálmát. Az ország többi része összesen nem éri el a fővárosi eljárások számát (113) (9. és 10. számú táblázat).

A jogerősen kiszabott pénzbüntetések száma 2013-ban 51 esetben történt, 1 630 000 forint értékűre, a kliensek a bírság megfizetésére a számadatok szerint sokkal készségesebbek, mint a prostituáltak (11. számú táblázat).

11. számú táblázat

A bíróságok által a szexuális szolgáltatásra felhívás tilalma szabálysértés miatt jogerősen kiszabott pénzbírságok száma és mértéke, országosan (2012–2013)

	2012. IV. 15.–XII. 31.			2013		
	Pénz-bírságok száma	Pénz-bírságok összesített mértéke (Ft)	Befizetés összesen (Ft)	Pénz-bírságok száma	Pénz-bírságok összesített mértéke (Ft)	Befizetés összesen (Ft)
védett övezetben szexuális szolgáltatás nyújtására felhívás [Szabs. tv. 184. § (1) bek. első fordulat]	10	275 000	190 000	27	760 000	460 000
más személy szexuális szolgáltatása felajánlásának elfogadása [Szabs. tv. 184. § (1) bek. második fordulat]	6	133 000	110 000	24	870 000	590 000
Összesen	16	408 000	300 000	51	1 630 000	1 050 000

A STAT-VIR 2015. 10. 16-i állapota szerinti adatok.

Aktavizsgálat

A Pesti Központi Kerületi Bíróság által a rendelkezésemre bocsátott 2013. évi ügyiratokból 22, a szexuális szolgáltatásra felhívás tilalmának tényállása szerint elmarasztalt férfiról szerezhettem információkat. A felvett adatok, különösen a demográfiai vonatkozásúak meglehetősen hiányosak, így többnyire nem tartalmaznak információkat a családi körülményekre, munkahelyre, képzettségre stb. Az értékelhető adatok alapján a védett övezetet megsértők harminckét és negyvenöt év közötti, azonos arányban nős és nőtlen férfiak. Az esetek hetven százaléka a főváros VIII. kerületében történt, de érintett a X. és a IX. kerület is. Az elkövetés időpontja, egy-két kivételtől eltekintve, az esti (20 óra utáni) és főként az éjszakai órák. Az ügyletre a kliensek autójában került sor.

Az iratok alapján összeállítható szcenárió szerint a „lebukott” férfiak a munkanapjuk végeztével hazafelé tartanak, és a lányok látványa, vagy a hely illetén ismertsége kelti fel bennük az alkalom szülte vágyat. Az esetek többségében ez a vágy beteljesítetlen is marad, mert a rendőrség térfigyelő kamera segítségével előbb leleplezi őket, ráadásul többnyire fizetés után...

Bár a férfiak márkásnak tűnő autókban ülnek, BMW, Mercedes, Mazda, VW, de ezek többévesek. A rendőrség látókörébe nem ritkán azért kerülnek, mert ők maguk tesznek ismeretlen tettes ellen feljelentést, hogy valamilyen értékük (pénz, óra, telefon stb.) tűnt el az esemény közben¹⁰, vállalva ezzel a prostitúciós cselekményt. Ezek azok az esetek, amikor a prostituált a kliens ellen vall, és a rendőrségi akták között mindkét fél a tényállások megsértése miatti feljelentés okán szerepel. A pénzbüntetések negyven- és hetvenezer forint közöttiek, az alacsonyabb összegeket a többség határidőn belül vagy a helyszínen ki is fizeti. Előfordul azonban, hogy az azonnal fizetni nem tudó kliens részletfizetést kér, sőt a 8–14 napos elzárásra váltás is történik (a 22-ből 7 esetben¹¹). Az egy személy több alkalommal történő megbüntetésére egyszer sem került sor.

A vizsgált iratok között mindössze egy esetben fordult elő, hogy kiskorú volt a prostituált.

A gyereketthonokból rendszeres szökésben lévő, körözött, 16 éves lány egy nyári napon, délután két órakor szólította meg a VIII. kerületben a fogékony klienst. A rendőrség a férfit eljárás alá vonta, aki nem tudta kifizetni a hetvenezer forintos büntetést, ezért a bíróság 14 napos elzárásra változtatta.

¹⁰ Az iratokból az derül ki, hogy az ilyesfajta eltulajdonítások nem rendeződnek és nem bizonyíthatók.

¹¹ Az általam vizsgált statisztikákban ennek nyomát nem találtam, valószínűsíthetően a rövid büntetési idő és a ritka előfordulás miatt.

A következő eset tipikus példája is lehet a tényállás gyakorlati alkalmazásának.

A nőtlen, alkalmi munkákból élő 40 éves szakács, gépkocsijával hazafelé tartott, amikor a VIII. kerületi Ludovika környéki parkolóban leszólította egy nő, aki szegénységére, három gyerekére és munkanélküliségére hivatkozva pénzt kért tőle, majd felajánlotta, hogy azt természetben kiegyenlíti. A férfi állítása szerint adott is neki, de aktusra nem kerül sor, viszont állítása szerint a nő ellopta a telefonját, és ezért feljelentette a rendőrségen, ahol szabálysértésért őt jelentették fel. A történet vége nem szokványos, a bíróság először közmunkára ítélte, majd a vallomását meghallgatva megszüntette az eljárást, mondván, hogy a szabálysértés nem szándékos volt, mert a férfi nem kereste az alkalmat a szexuális szolgáltatásra, hanem hazafelé tartva mintegy véletlenül csöppent az eseményekbe.

A kliensek védekezésül többször hivatkoznak a prostituáltak erőszakos közeledésére, akik kéretlenül beülnek a lassító autóba.

Az átvizsgált iratok alapján, a fővárosi éjszakában, az utcán szexuális szolgáltatásra felhívás vagy felajánlkozás elfogadása miatt elmarasztalt férfiak középkorú, alsó középosztálybeli, éjszakában közlekedő, alkalom szülte kliensek. Ráadásul nem is túl „sikeresek”, hamar rajtuk üt a rendőrség és jókora büntetést kapnak. A bírságokat, ha az alacsonyabb kategóriába tartozik, jobbra azonnal megfizetik, de legalább ugyanennyien erre nem képesek és részletfizetést kérnek. Úgy tűnik, hogy a férfi klienseknek ez a rétege az alkalmi kliensek, egzisztenciálisan bizonytalan, peches kategóriájába tartozik. Elérhetőségüket a hatóságok számára azonban nem csak a jól elhelyezett térfelügyelő kamerák és a rendszeres rendőri kontroll teszi lehetővé. Tulajdonképpen inkább önmagukat jelentik fel akkor, amikor egy-egy értéktárgyuk elvesztését fontosabbnak tartják, mint a prostitúciós szabálysértést. Ez utóbbi pedig úgy válik bizonyossá, hogy a prostituált a kliens ellen tesz vallomást, ami viszont bizonyíthatja a kliens alkalmi indíttatását, mert valószínű, hogy törzsvendégre kevésbé vallának.

Összegzés

Az előző fejezetben részletezett helyszíni bírságok és a bírósági végzések, valamint a személyi érintettek számadatait összevetve érzékelhetjük a szabálysértésekkel kapcsolatos változásokat.

A helyszíni bírsággal kibővített táblázat az eljárások számát rendkívüli mértékben megnöveli (*12. számú táblázat*). Növekedett a szabálysértési eljárások száma (2277-ről 2881-re). Mindeközben látható, hogy 2012 és 2013 között a helyszíni bírságok száma radikálisan csökkent (12 780-ról 6979-re), ahogy az elmarasztalások összesítése is jelentős apadást mutat (13 534 szemben a 8394-gyel).

Az ország területén 2012 és 2013-ban a legtöbb tiltott prostitúcióval kapcsolatos eljárás felnőtt nők ellen indult, de 2013-ra több mint ötezerrel csökkent a nők, illetve kevesebb, mint felére a fiatalkorúk és a férfiak elleni eljárások száma (*13. számú táblázat*).

A részletes, országos statisztika is megerősíti a személyek elleni eljárások számának csökkenését, vannak megyék, ahol ez az apadás igen számottevő. Hajdú-Bihar megyében, ahol a legnagyobb a csökkenés aránya, 1643 helyett 241, vagy Pest megyében 1823 helyett 733 eljárás indult nő ellen. A 2012-ben a legmagasabb eljárási rátát magáénak mondható Bács-Kiskun megye esetében is igen jelentős a mérséklődés, 2483-hoz képest 2013-ban 862-vel kevesebb eljárás indult nő ellen. Budapesten ez a csökkenés a férfiakra vonatkozik, a nők esetében kisebb növekedési mutat a tábla (*14. számú táblázat*).

Végezetül a statisztikák alapján megállapítható, hogy 2013-ban csak a tiltott prostitúció szabálysértés elkövetéséért kiszabott pénzbírságok (39 781 400 forint) és helyszíni bírságok (310 695 000 forint) összesen 350 476 400 forintot tettek ki. A 8394 elmarasztalásnak 6970 helyszíni bírság és 2881 bírósági eljárás a következménye. A szexuális szolgáltatásra felhívás szabálysértéséért, azaz a kliensekre kiszabott pénzbírság 199 helyszíni bírságot és 51 bírósági eljárást jelentett 2013-ban, 8 075 000 forint kirótt összegben.

A tendenciákat ilyen rövid időszakra aligha lehet felelősen megállapítani. A számok szerint a helyszíni bírságolások száma jelentősen csökkent¹². Az elzárások száma 2012-höz képest emelkedett, csökkent a figyelmeztetések száma, emelkedett a közmunkára ítéleseké, ahogy növekedett a pénzbírságoké és az egy főre jutó kirótt büntetési összeg is, mindeközben csökkent a bírságok befizetése.

¹² Sőt, csökkenő tendencia is megindulhatott, legalábbis az ORFK kéresemre megküldött 2014-es és 2015. évi részadatai szerint, a tiltott prostitúció szabálysértéséért kirótt helyszíni bírságok esetében. Tekintettel arra, hogy az adatok nem ellenőrzöttek és nem is teljesekek, így közlésüktől eltekintettem.

12. számú táblázat

A tiltott prostitúció szabálysértés miatt indított eljárások száma, országosan (2012–2014)

	2012	2013	2014. I.–VI. hó
Megindított eljárások száma	15 057	9862	2501
Alapügyben hozott döntés, ha büntetőeljárásként indult		2	6
Helyszíni bírság	12 780	6979	1221
Ismert elkövetővel szemben lefolytatott szabálysértési eljárás	2 277	2881	1273
Ismertetlen elkövetővel szemben folytatott szabálysértési eljárás			1
Befejezett eljárások száma	13 623	8552	1919
Marasztalás	13 534	8394	1904
Megszüntetés	89	158	15

Forrás: A STAT-VIR 2014. 09. 29-i állapota szerinti adatok.

13. számú táblázat

**A tiltott prostitúció szabálysértés miatt indított és befejezett eljárások száma
nemek szerint országosan (2012–2014)**

	2012	2013	2014. I.–VI. hó
megindított eljárások			
Férfi	110	49	21
<i>felöltt</i>	109	48	20
<i>fiatalkorú</i>	1	1	1
Nő	15 021	9874	2501
<i>fiatalkorú</i>	14 171	9514	2265
<i>felöltt</i>	849	360	235
<i>gyermekkorú</i>	1		1
Ismertetlen	1	0	0
<i>felöltt</i>	1		
Összesen	15 132	9923	2522
befejezett eljárások			
Férfi	79	38	15
<i>felöltt</i>	78	38	14
<i>fiatalkorú</i>	1		1
Nő	13 591	8557	1915
<i>fiatalkorú</i>	12 894	8314	1820
<i>felöltt</i>	697	243	95
Összesen	13 670	8595	1930

Forrás: A STAT-VIR 2014. 09. 29-i állapota szerinti adatok.

14. számú táblázat

A tiltott prostitúció szabálysértése miatt indított eljárások száma az eljáró szervezet helye és a nemek szerint (2012–2013)

	2012			2013		
	férfi	nő	ismeretlen	férfi	nő	ismeretlen
Budapest	61	4 799	1	23	5003	
Baranya megye	1	302			157	
Bács-Kiskun megye	2	2 483		4	1621	
Békés megye	1	376			233	
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	19	253		3	253	
Csongrád megye		595			169	
Fejér megye	1	59		1	18	
Győr-Moson-Sopron megye	3	180		4	123	
Hajdú-Bihar megye	3	1 643		3	241	
Heves megye	2	1 252		1	322	
Komárom-Esztergom megye	2	246			121	
Nógrád megye					2	
Pest megye	7	1 823		3	733	
Somogy megye		37		1	75	
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	4	520		3	472	
Jász-Nagykun-Szolnok megye		230		1	198	
Tolna megye		28		1	23	
Vas megye		10			21	
Veszprém megye		30			22	
Zala megye	4	155		1	67	
Összesen	110	15 021	1	49	9874	0

Forrás: A STAT-VIR 2014. 09. 29-i állapota szerinti adatok.

3. Kapcsolódó bűncselekmények

A témával foglalkozó korábbi kutatások¹ egyértelműen mutatják, hogy a prostitúcióhoz kapcsolódó bűncselekmények száma jó ideje igen alacsony. Az évente előforduló effajta bűncselekmények száma országosan alig éri el a harmincöt ügyet. Kerítés, kitarthatóság, prostitúció és gyerekprostitúció elősegítése, vagy éppen az emberkereskedelem, nem túl gyakran kerül az igazságszolgáltatás elé. Nincs feljelentés, bizonytalan a felderítés, drága és időigényes a nyomozás, egyebek között. Az adatok alapján akár úgy is tűnhet, mintha például a fővárosban a prostitúció elhanyagolható intenzitású volna, mentes a bűnelkövetéstől, az erőszaktól, és alig léteznének utcán prostituáltak. Az alacsony elkövetési gyakoriság akár jó hír is lehetne, ha nem volna köztudott a magas latencia, amelynek oka változatlanul a felderítések alacsony számában, a nyomozás nehézségeiben és a bizonyítás feltételeinek hiányában kereshető.

A kutatás kiemelt feladata az lehetett, hogy a prostitúcióhoz fűződő bűncselekmények bizonyítási nehézségeit gyűjtse össze, rendszerezze, állapítsa meg, milyen változások történtek és milyen változtatások lehetségesek annak érdekében, hogy a prostitúcióhoz fűződő bűncselekmények elkövetőit nagyobb számban ítéljék el.

A jelen kutatás három oldalról vizsgálja a prostitúciós bűncselekmények bizonyíthatóságának problémáit:

1. A jogszabályi változások lehetséges hatását a prostitúcióhoz kapcsolódó bűncselekmények bizonyíthatósága szempontjából.

2. A Budapesten két évben, 2012-ben és 2013-ban elkövetett prostitúciós bűncselekmények aktavizsgálatából megállapítható bizonyíthatóság menetét.

3. A prostitúcióval foglalkozó elméleti és gyakorlati szakemberek (rendőrök, ügyészek és jogtudósok) véleményét e bűncselekmények bizonyíthatóságának meg erősíthetőségéről.

Jogszabályi környezet

Az 1993. évi XVII. törvény az üzletszerű kéjteljeshez kapcsolódó, azt kihasználó és elősegítő személyek büntetőjogi felelősségre vonását súlyosabb társadalmi

¹ Fehér Lenke: A prostitúció körüli élősdi jellegű bűncselekmények. Egy empirikus vizsgálat főbb tanulságai. In: Virág György (szerk.): Kriminológiai Tanulmányok, 44. Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 2007, 111–133. o.

veszélyességének ítélte, mint a prostituáltak büntetését, miközben az ellenszolgáltatás fejében történő szexuális szolgáltatást a szabálysértés területére utalta. Ezt a felemásságot kísérte megszüntetni az 1999. évi LXIX. törvény, a II. szabálysértési kódex, amely a prostitúciós tevékenységet térbeli és időbeli keretek közé szorította, az önkormányzatok hatáskörébe utalta, és az orvosi igazolás nélküli prostitúciós tevékenységet büntetendővé tette, ahogy a klienseket is a 14 éven aluliak számára történő ajánlattétel esetén. A jogi rendszerében és alapjaiban máig érvényes szabályozást az 1999. évi LXXV. törvény határozta meg. Tisztázta a szabálysértési magatartásokat, a védett övezetben nyújtott szexuális szolgáltatást, a zaklató jellegű felajánlkozást, az orvosi igazolás hiányát. Ezt a folyamatot erősítette meg a 2012. évi II. szabálysértési törvény, amely lényeges változásokat hozott, de elemzése nem tárgya a jelen kutatásnak. Ugyanakkor továbbra is fennmaradt a Btk.-ban rögzített, a prostitúciós tevékenység kihasználását célzó magatartások büntetése. A 2013. július 1-jétől érvényes új Btk. megváltoztatta a nemi bűncselekmények szabályozásának jó néhány pontját. Előszörként a szemléletén változtatott. A hatályos Btk.-nak a nemi bűncselekményekre vonatkozó szabályozása megújításáról írja a jog elméleti szakembere, hogy „*az erkölcsvédelem talajáról fokozatosan az individuális jogtárgy védelem, azaz a szexuális önrendelkezés és a gyermekek védelme felé mozdult*”, bár megmaradt a „*nemi erkölcs jogtárgyi szerepe, amelynek alkalmassága megkérdőjelezhető*”². Úgy tűnik, ez a szemléletváltás nem volt hatással a prostitúciós bűncselekményekre, főként erkölcsi alapú maradt a megközelítés. A nemi bűncselekmények büntetőjogával régóta és magas szinten foglalkozó Sinku Pál véleménye³ alátámasztja a megállapítást. Szerinte a prostitúcióval kapcsolatos jogszabályi változtatások inkább formálisak, mint lényegiek, legalábbis nem sokat jelentenek a gyakorlati alkalmazás szempontjából, így a bizonyíthatóság könnyítésében sem számottevők. Az elnevezések, a szemléletváltoztatás főként a nemzetközi jogalkotási kötelezettségek teljesítésének következménye, de a törvényi keretben és a Btk. korábbi szerkezetéhez képest alapvetően nem okozott változást. Az üzletszerű kéjelgés fogalmának a helyére a nemzetközi trendnek megfelelően a *prostitúció* kifejezés került, a *szexuális cselekmény*⁴ váltotta fel a korábbi *közösül, fajtalanodik* szavakat, ahogy a *folytat* helyett *végzés* lett a megfelelő, így az érvényes definíció szerint a „*rendszeres haszonszerzés céljából történő szexuális*

2 Szomora Zsolt: Megjegyzések az új Büntető Törvénykönyv nemi bűncselekményekről szóló XIX. Fejezetéhez. Magyar Jog, 2013/11. <http://ujbtk.hu/szomora-zsolt-megjegyzesek-az-uj-bunteto-torvenykonyv-nemi-buncselekmenyekrol-szolo-xix-fejezetehez/>

3 Interjú Sinku Pállal, 2014. október 29.

4 A szexuális cselekmény a közösülés és minden súlyosan szeméremértő cselekmény, amely a nemi vágy felkeltésére, fenntartására vagy kielégítésére alkalmas vagy arra irányul (Btk. 459. § 27. pont).

cselekmény végzése” jelenti a prostitúciót (Btk. 459. § 25. pont).⁵ Az úgynevezett elősdi jellegű bűncselekmények a Btk. XIX. fejezetén belül más paragrafusba kerültek, és bővült a körük is. A korábbi kitarthatóság, kerítés, üzletszerű kéjelgés elősegítése (ma helyesen a prostitúció elősegítése) és az emberkereskedelem mellett bevezették a gyerekprostitúció kihasználását, valamint néhány, a prostitúcióhoz érintőlegesen kapcsolódó tényállást is, mint a gyermekpornográfiát, a korábbi tiltott pornográf felvétellel visszaélés helyett.

Nyilvánvaló, hogy nagyon rövid idő telt el az új szabályozás életbe lépése óta, így a gyakorlatban még nem nyílhatott lehetőség az alkalmazáskor jelentkező és a Btk. újdonságaiból adódó tanulságok általánosítására. A jogalkalmazásban a bizonyíthatósággal kapcsolatban jelentkező gondoknak a szakértők szerint is úgy tűnik, nem a szabályozás dogmatikája a döntő eleme, ezt a megállapítást az aktavizsgálatok is igazolhatják.

A Budapesten, 2012–2013-ban, a prostitúcióhoz kapcsolódó bűncselekmények aktavizsgálata

A vizsgálat arra a koncepcióra épült, miszerint a vádemeléssel és ítélettel záruló ügyekben a bizonyíthatóság nem kérdéses, a kutatásnak a megszüntetésekre és azok okaira kell irányulnia.

Az ORFK adatai szerint 2013-ban 229 prostitúcióval kapcsolatos bűncselekmény miatt indult eljárás, ami a 2012. évi 185 esethez képest 20 százalékos emelkedést mutat, valószínűsíthetően döntően a büntető törvénykönyv változásai miatt.

A tizenhárom év statisztikai adatai⁶ szerint országosan a kerítés bűncselekménye fordult elő leggyakrabban, ebben a körben volt a legmagasabb a vádemelések száma, miközben megszüntetéssel végződött az ügyek harmada.

5 Korábban: „üzletszerű kéjelgést folytat az, aki rendszeres haszonszerzésre törekedve közösül, vagy fajtalankodik”.

6 Messzire vezetne, ha a prostitúcióhoz kapcsolódó bűncselekmények hosszabb távú tendenciáját elemezném, leginkább az adatgyűjtés különbözősége és a jogi-társadalmi környezet mássága miatt. Az azonban egyértelmű, hogy ezek a cselekmények mindig is alacsony számban voltak jelen az igazságszolgáltatás látóterében. Kránitz Mariann kiváló és méltatlanul mellőzött munkájában tesz kísérletet ilyen típusú vizsgálatra. Megállapítja, hogy az 1970–1980-as évek statisztikáiban sem haladta meg a néhány tucatot az effajta elkövetési magatartás (1970-es években, hat év átlagában, tizenhét kitarthatóságot, húsz üzletszerű kéjelgés elősegítését, és húsz kerítést regisztráltak az ismertté vált cselekmények körében). Kránitz Mariann – Sziki Lajos: A parazita jellegű bűnözés néhány fontosabb morfológiai jellemzője. In: Gödöny József (szerk.): Kriminológiai és Kriminálisztikai Tanulmányok, 21. KJK, Budapest, 1984, 319. o.

1. számú táblázat
Prostitúcióhoz kapcsolódó bűncselekmények országosan

A) KERÍTÉS							
bűncselekmények száma összesen	befejezési módok		megszüntetések				
	feljelentés-elutasítás	nyomozás-megszüntetés	összesen	vádemelés	egyéb	elterelés	
2000	94	0	10	10	84	0	0
2001	151	5	29	34	102	15	0
2002	153	13	43	56	90	7	0
2003	139	8	38	46	92	1	0
2004	110	1	31	32	75	3	0
2005	64	0	25	25	38	1	0
2006	294	3	35	38	255	1	0
2007	100	2	48	50	50	0	0
2008	170	7	40	47	122	1	0
2009	125	7	50	57	67	1	0
2010	126	2	45	47	78	1	0
2011	93	11	25	36	52	5	0
2012	163	4	59	63	94	5	1
2013	171	12	42	54	111	6	0

B) KITATOTTSÁG							
bűncselekmények száma összesen	befejezési módok		megszüntetések				
	feljelentés-elutasítás	nyomozás-megszüntetés	összesen	vádemelés	egyéb	elterelés	
2000	59	0	5	5	54	0	0
2001	115	7	31	38	74	3	0
2002	114	4	47	51	56	7	0
2003	103	1	35	36	66	1	0
2004	75	1	22	23	49	3	0
2005	66	0	29	29	34	3	0
2006	70	1	37	38	31	1	0
2007	83	5	39	44	38	1	0
2008	84	2	36	38	44	2	0
2009	102	1	33	34	66	2	0
2010	85	3	41	44	39	2	0
2011	90	7	37	44	45	1	0
2012	137	7	60	67	67	3	0
2013	96	2	47	49	47	0	0

A gyakoriság második helyén a kitartottság áll, lényegesen alacsonyabb cselekményszámmal, és az ügyek fele ért véget megszüntetéssel.

A sor végére került a prostitúció (2013 előtt üzletszerű kéjelgés) elősegítése, ahol a legkevesebb az ügy, és a megszüntetések száma több mint a vádemeléseké.

C) ÜZLETSZERŰ KÉJELGÉS ELŐSEGÍTÉSE							
	bűncselekmények száma összesen	befejezési módok		megszüntetések			
		feljelentés-elutasítás	nyomozás-megszüntetés	összesen	vádemelés	egyéb	elterelés
2000	45	0	8	8	37	0	0
2001	44	6	12	18	24	2	0
2002	50	3	19	22	26	2	0
2003	40	5	8	13	23	4	0
2004	55	1	27	28	24	3	0
2005	52	3	25	28	19	5	0
2006	52	2	30	32	17	3	0
2007	26	1	21	22	4	0	0
2008	14	2	6	8	6	0	0
2009	22	1	9	10	11	1	0
2010	26	1	13	14	10	2	0
2011	34	5	11	14	17	0	1
2012	33	3	16	19	13	1	0
2013	38	8	15	23	15	0	0

Forrás: Legfőbb Ügyészség Informatikai Főosztály

A budapesti ügyek elemzése⁷

A fővárosban a vizsgált két évben prostitúcióhoz kapcsolódó bűncselekmény ötvenkilenc ügyben keletkezett. A vizsgálathoz házi iratokat és a nyomozati anyagokat tartalmazó aktákat használtam, beérkezett 40 ügyirat, míg 19 eset anyaga különféle okok miatt nem volt elérhető.

Az adatok a fővárosban is az országgal megegyezően alakultak, a kerítés, a kitarottság és a prostitúció elősegítése a gyakorisági sorrend. Mindazonáltal 2000 és 2013 között valamennyi bűncselekmény esetében jelentős csökkenési tendencia látható. A kerítési ügyek száma a felére, a kitarottság és a prostitúció elősegítése 2007 óta szinte elhanyagolhatóan minimálisra esett vissza.⁸

A budapesti bekért akták (40) számszerű megoszlása a következő: kerítés 19, kitarottság 12, prostitúció elősegítése 5, gyerekprostitúció 1, emberkereskedelem 2, tiltott pornográf felvétel 1.

A negyven ügy befejezési módjának megoszlása összesítve a következő: nyomozásmegszüntetés 28; feljelentés elutasítása 5; nyomozás felfüggesztése 1;

7 A kutatás csak a budapesti ügyeket vizsgálta, a választást az ügyek mennyisége és a főváros prostitúciós érintettsége indokolta és tette lehetővé.

8 Az ENYÜBS adatai szerint a budapesti megszüntetések száma nem értékelhető, mert valószínűleg technikai okok miatt az adatok rögzítése hiányosan vagy egyáltalán nem történt meg. Így a megszüntetésekre a bekért akták száma alapján lehetett következtetni.

2. számú táblázat
Nyomozásmegszüntetések országosan

Megszüntetés oka	2012	2013
Kerítés		
Nem bűncselekmény	23	16
Nem állapítható meg a bűncselekmény elkövetése	35	23
Nem állapítható meg az, hogy a bűncselekményt a gyanúsított követte el	1	1
Összesen	59	40
Kitartottság		
Nem bűncselekmény	18	15
Nem állapítható meg a bűncselekmény elkövetése	41	30
Összesen	59	45
Prostitúció elősegítése		
Nem bűncselekmény	5	3
Nem állapítható meg a bűncselekmény elkövetése	7	12
Nem állapítható meg az, hogy a bűncselekményt a gyanúsított követte el	2	0
Összesen	14	15

Forrás: Legfőbb Ügyészség informatikai főosztály

vádemelés elhalasztása 1; folyamatban 2; jogsegély 1; ítélet 2. A megszüntetések száma összesen 34.

A megszüntetések oka a statisztika tükrében a „nem bűncselekmény vagy nem állapítható meg bűncselekmény” kategóriákban található, mégis az egyes bűncselekmények⁹ részleteit vizsgálva különböznek egymástól.

Kerítés Btk. 200. § (2013 előtt 207. §)

207. § (1) Aki haszonszerzés céljából valakit közöszlésre vagy fajtalanságra másnak megszerez, büntetett követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a kerítés üzletszerű.

(3) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a kerítést
a) az elkövető hozzátartozója, avagy nevelése, felügyelete vagy gondozása alatt álló, illetőleg tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére,

⁹ A bűncselekmények alacsony előfordulására és az elérhető budapesti akták számára tekintettel a három leggyakoribb bűncselekményre koncentráltam.

3. számú táblázat
Prostitúcióhoz kapcsolódó bűncselekmények a főváros területén

	kerítés	kitartottság	üzletszerű kéjelgés, prostituáció elősegítése	összesen
	bűncselekmények száma összesen			
2000	43	22	27	92
2001	10	8	17	35
2002	14	10	14	38
2003	26	12	20	58
2004	22	11	26	59
2005	14	5	20	39
2006	64	9	17	90
2007	7	8	12	27
2008	85	7	1	93
2009	4	5	2	11
2010	8	8	2	18
2011	2	6	6	14
2012	15	9	2	26
2013	22	7	4	33

Forrás: ENYÜBS

- b) megtévesztéssel, erőszakkal avagy az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel követik el.
- (4) Aki a (2) bekezdésben meghatározott kerítés elkövetésében megállapodik, büntettet követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Kerítés

200. § (1) Aki haszonszerzés céljából valakit szexuális cselekmény végzésére másnak megszerez, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- (2) Kerítést követ el, és az (1) bekezdés szerint büntetendő az is, aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt prostituációra felajánl vagy felhív.
- (3) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a kerítés üzletszerű.
- (4) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott kerítést
- tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére,
 - az elkövető hozzátartozója, nevelése, felügyelete vagy gondozása alatt álló sérelmére, vagy a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyával visszaélve,

c) megtévesztéssel, erőszakkal vagy fenyegetéssel követik el.

(5) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a (4) bekezdés a) vagy b) pontjában meghatározott kerítés a c) pont szerint is minősül.

(6) Aki üzletszerű kerítés elkövetésében megállapodik, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Az új tényállásban szemléleti változás nem történt, a jogi tárgy a nemi kapcsolatok társadalmilag elfogadott, azaz erkölcsileg elismert rendje, a fiatalok egészséges szexuális fejlődése, és csak egyes minősített esetben a szexuális szabadság. Tartalmi változtatások sem történtek, mindössze a gyermekprostitúció elleni nemzetközi irányelveknek megfelelően kihangsúlyozza és bevezeti a 18 éven aluliak prostitúcióra való felajánlásának, felhívásának büntetését.

A kerítés kulcsszava a megszerzés, az a közvetítői tevékenység, amivel az elkövető a passzív alany számára megteremti a közvetlen lehetőséget, hogy mással szexuális cselekményt végezzen. A kerítés elkövetési magatartása tehát a szexuális cselekmény végzésére megszerzés, vagyis olyan magatartás, amely megteremti a másokkal történő nemi kapcsolat közvetlen lehetőségét, azaz harmadik személy számára teszi lehetővé szexuális jellegű kapcsolat kialakítását.

Döntő jelentősége van a felek összeismertetésének és a haszonszerzési célzatnak. Az sem közömbös, hogy az elkövető a passzív alannal felvegye a kapcsolatot, akinek tudomása kell hogy legyen arról, hogy valaki mással szexuális cselekmény végzését tervezi.¹⁰

A prostitúcióhoz kapcsolódó bűncselekmények közül a legmagasabb számban kerül az igazságszolgáltatás látókörébe a kerítés: Budapesten a vizsgált két évben 37 kerítés bűncselekményt rögzítettek.

Az általam vizsgált akták száma 19, az ügyek egy kivételével azonban megszüntetéssel zárultak¹¹.

A bekért akták alapján a kerítés megoszlása a következő volt: nyomozás megszüntetése 15; feljelentés elutasítása 2; nyomozás felfüggesztése 1; jogsegélykérelem 1.

A kerítési ügyekben a leggyakoribb megszüntetési ok a *nyomozás megszüntetése*. A határozatok indoklásai ennél valamivel többet mondanak. A nyomozá-

10 A jogi szakirodalomban van más álláspont is, amely szerint a megszerzés egyben a szexuális cselekmény megvalósulását feltételezi, ha ez nem történik meg, akkor a cselekmény nem befejezett, és kísérletet kell megállapítani. Részletesen Szomora Zsolt: i. m. 40. jegyzet.

11 Ez az arány igen meglepő az OKRI-ban végzett 2006-os kutatáshoz képest, amikor is az 1999 és 2005 között vizsgált időszak kétszázhusz ügyében mindössze hét megszüntetést állapított meg a kutató. Fehér Lenke: i. m. 120. o.

ti szakban megszüntetett ügyekben a leggyakoribb indoklás, hogy a nyomozás adatai alapján nem állapítható meg bűncselekmény elkövetése, és az eljárás folytatásától sem várható eredmény, ezért a rendőrség határoz a megszüntetésről.

Ezekben az esetekben leggyakrabban a feljelentő állításai és feltételezései állnak, amelyek nem bizonyulnak bűncselekménynek.

Az ismeretlen tettes ellen egy saját magának dolgozó prostituált abbéli félelmében tette meg feljelentését a rendőrségen, hogy „a környéken dolgozó lányokra vigyázó stricik be akarják fogni”. A prostituált megnevezte az a személyt, akinek minden egyes alkalommal helypénzt fizetett, de miután több hónapja ezt nem tette meg, így valószínűsítette, hogy ezért küldték utána a striciket. Miután tisztázódott, hogy az említett személyek, meg sem szólították, nem kényszerítették, nem támadták, „csak köröztek körülötte”, így bűncselekmény elkövetését nem állapították meg. A rendőrök a feljelentő kérésére segítettek a lánynak hazamenni vidékre. Az irat nem tartalmazza, hogy történt-e további intézkedés a megnevezett helypénzszedővel, a „madammal” kapcsolatosan.

Többször félreértés nyomán születik feljelentés az internetes bejelentések alapján.

A hatóság nyomozást rendelt el üzletszerűen elkövetett kerítés büntetnének gyanúja miatt ismeretlen tettes ellen, miszerint a bejelentő részére itthon, de külföldi férfiak számára erotikus munkára tett ajánlatot egy társskereső oldalon. Az üzenetküldő személyének azonosítása után kiderült, hogy valóban küldött ilyen tartalmú ajánlatot különböző nőknek, de e mögött nem volt valós szándék, és ilyen ügyleteket nem is szervezett, külföldi ismeretsége sincs, mindössze ismerkedni akart.

A nyomozás felfüggesztése sem ritka, ennek egyik oka, hogy az elkövető kiléte a nyomozás folyamán nem megállapítható.

Az ügyben a prostituált tett feljelentést egy férfi ellen, akinek csak a keresztnévét ismerte. Az ismeretség az autóbuszon történt, az idegen leszólította, prostitúciós lehetőséget ajánlott neki. A nő követte egy lakásra, sőt Bécsbe is vele tartott, több hasonló munkára váró lánnyal együtt. Nem kényszerítették és nem is bántották, önként megtette, amit kértek tőle. Bár több napot töltött a férfival és annak társaságával, de sem a nevüket, sem a pontos címüket nem tudta megadni. A feljelentés oka, hogy tartott tőlük, de a megbüntetésüket nem akarta. Így a feljelentő, egyben a sértett bizonytalansága és szándékának tisztázatlansága miatt a nyomozás felfüggesztése mellett döntött a rendőrség.

Az is gyakori, hogy a feljelentő a tanúkihallgatás során élve mentességi jogával megtagadta a vallomástételt, vagy visszavonta a bejelentésben tett kijelentéseit.

A *feljelentés elutasítása* is többször előfordul, amikor az elutasításra a Be. 174. § (1) bekezdés b) pontja és a 2) bekezdés rendelkezései alapján a bűncselekmény gyanújának hiánya miatt kerül sor.

Az ügyben a feljelentő két férfit nevezett meg, akik újsághirdetéseken szexuális szolgáltatásra kínáltak fel nőket, és a szolgáltatás árából százalékos alapon részesültek is. A nyomozás során megállapítják, hogy a sikeres adatszolgáltatáshoz a hirdetés feladásának pontos dátuma szükséges, a hirdetések felkutatásához a rendelkezésre álló telefonszámok nem elegendők, az ismert telefonszámok alapján a hirdető személye nem állapítható meg. A hirdetési felület a feljelentő által megadott nevekhez nem köthető, és a megadott helyen sem az említett hirdetés található. Ezért a rendőrség a beszerzett információk alapján a feljelentést elutasította.

A feljelentők a vizsgált esetek többségében rendszeres prostitúcióból élő nők vagy ismeretségi körükben élő férfiak, ritkábban a hatóság maga.

Külön említést érdemel, hogy a feljelentők között gyakran tűnnek fel fiatalok, gyermekotthonokból szökésben lévő lányok, akikről a nyomozás során kiderül, hogy hosszabb ideje prostitúcióval is foglalkoznak. A fiatalok esetében a nyomozás rendkívül részletes, és mindenre kiterjed. A számtalan tanú kihallgatása, felkeresése, a gyerekintézmények megkeresése több száz oldalas iratanyagokat tesz ki, amelyeknek azonban megszüntetés a vége. A feljelentő fiatalok vallomásai ugyanis tele vannak ellentmondásokkal, a nyomozás ezek tisztázásakor szembeesül az állítások hamisságával, majd végül a lányok bevallják, hogy a feljelentésükben állítottak nem felelnek meg a valóságnak, azok többsége kitaláció.

Kitartottság 202. § (2013. július 1-jéig 206. §)

206. § Aki üzletszerű kéjelgést folytató személlyel egészben vagy részben kitartatja magát, büntettet követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Mellékbüntetésként kitiltásnak is helye van.

202. § Aki prostitúciót folytató személlyel egészben vagy részben kitartatja magát, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Láthatóan nincs tartalmi változtatás a tényállásban, a szemlélet sem változott, az erkölcsi rend megsértése a jogi tárgy. A központi elem a kitartottság, ami a pros-

titúciót folytató személytől anyagi juttatás elfogadását jelenti, amelyből a kitar-
tott részben vagy egészben megélhet. A kitarthatás lényege a két személy közötti ér-
zelemmentesség, a kitarthatottat csak anyagi érdekek fűzhetik kitarthatójához, rajta
„élősködik”. A cselekmény megítélése szempontjából érdektelen, hogy cserébe
mit nyújt a kitarthatott, legyen az akár a védelem. A kitarthatottság folyamatos és rend-
szeres cselekvést kíván.

A budapesti aktákban 12 kitarthatottság bűncselekmény volt. Nyomozásmeg-
szüntetés 8; feljelentéselutasítás 2; ítélet egy ügyben történt; egy pedig folyamat-
ban van.

A kitarthatottság bűncselekmények esetében is rendkívül magas a nyomozati
szakban történő megszüntetések száma.

A feljelentők döntően maguk a kitartható prostituált nők, akik élettársukat, ba-
rátjukat jelentik fel, szinte kivétel nélkül annak erőszakosságára, kényszerítésé-
re hivatkozva. Általában már korábban is együtt éltek a kitarthatottal, elfogadva,
hogy prostitúcióból szerzett keresetüket megosztják, a munka nélküli, más jöve-
delmet nem szerző férfival. A vallomásokból kiderül, hogy több lány lakik egy
vagy több együtt dolgozó kitarthatottal, vagy éppen egy futtató családdal. A konkr-
ét ügyekben a tanúvallomások döntők a bizonyíthatóság szempontjából, a leg-
gyakrabban az azonos stricéhez tartozó lányok tagadják a kitarthatottságot, és egy-
más ellen vallanak. A következmény a bűncselekmény megállapíthatatlansága és
a nyomozás megszüntetése. A feljelentések valódi oka legtöbbször a félelem, a
prostituált elleni testi erőszak. A lányok több éve dolgoznak prostituáltként, job-
bára utcai prostituáltak, kitarthatottságot és helypénzfizetést rónak a feljelentettek
terhére. Bár a vallomásokból számtalan adat több bűncselekmény gyanúját is
feltételezi, a bizonyítás az adott esetben a vallomások ellentmondásossága, más
tanúk tagadása miatt sikertelen. Miközben a bűnbandára, családi üzletre, kerítés-
re és kitarthatottságra utaló jelek szembetűnők. Sőt az igen gyakran hasonló ügyek-
ben már történt korábbi feljelentések és elmarasztalások mutatják a prostitúciós
bűncselekmények egyértelmű nyomait.

A kitarthatottság körében is igen gyakran fiatalok az érintettek. A tényállás
bár nem tartalmaz utalást a tizennyolc év alatti kitarthatókra, ilyen esetekről ugyan-
is a gyermekprostitúció kihasználása [Btk. 203. § (3) bekezdés] rendelkezik. A
feljelentő többnyire maga a fiatalok, ritkábban a törvényes képviselő vagy
gondozó. Még ritkább, amikor igazolatáskor derül fény a kiskorúságra, aki ép-
pen körözés alatt áll, vagy a nála lévő igazolvány hamis, esetleg lopott. A nyo-
mozás során kiderül, hogy a lányok nevelőotthonok lakói, szökésben lévő, nem
ritkán rendszeres kábítószer-fogyasztók, akik prostitúcióból élnek.

A nyomozás megszüntetésével végződött a két fiatalokot is érintő kintartottságot feltételező ügy, amelyben két barátnő vidékről egy lakásotthonból szökve érkezett Budapestre. Az utcán egy idegen férfi lakására mentek, aki kábítószerrel adott a korábban már komoly kábítószeres múlttal bíró egyik kislánynak, akit saját bejegyzésével az utcára állított, új személyigazolvánnyal látott el, és prostitúcióra vette rá. Vallomása szerint Pesten naponta húszezer forintot keresett, amit átadott a férfinak, aki ruházta és etette, de pénzt nem adott neki. A körözött lány utcai igazoltatásával kezdődő nyomozás megszüntetéssel végződött, mert nem sikerült azonosítani a kintartottsággal gyanúsított személyt, és a lány vallomása is tele volt ellentmondásokkal. A tizenhét éves lány családi háttere zavaros volt, hétéves korában elváltak a szülei, a nevelőapával, új kistestvérrel bővült családdal nem volt jó a kapcsolata. Váltogatta a középiskoláit, a kollégiumban rákapott a különböző drogokra, majd saját kérésére elkerült otthonról, és végül egy lakásotthonban kötött ki. Bevallása szerint tizenöt éves korától több szexuális kapcsolata is volt, de prostituált korábban nem volt.

Szinte kísértetiesen hasonló egy másik kiskorú ügye, aki feljelentést tett bántalmazás, fogva tartás és prostitúcióra kényszerítés miatt.

A kislány a család fekete báránya, a szülei elváltak, három testvérével egyedül nevelte az édesanyja, a gyerek iskolakerülés miatt került intézetbe. A vallomásban a lány elmondta, hogy tizenkét éves kora óta intézeti nevelt, ahonnan meg is szökött, és összekerült a férfival, akibe szerelmes lett, és aki fenyegetéssel vette rá a prostitúcióra. A nyomozás során nem bizonyosodott be sem a kényszerítés, sem az erőszak, de a kintartottság és a megrontás igen. A lányhoz igazságügyi szakértőt is kirendeltek, aki „kiégett személyiségképet”, konfabulációra való hajlamot, bosszú és féltékenység okait állapította meg. A lány végül az ellentmondásokkal szembesítve bevallotta, hogy önként végzett prostitúciós szolgáltatást, a férfi nem bántotta, és a jövedelmét sem vette el. A nyomozás bűncselekmény hiányában megszüntetéssel zárult.

A kintartottság bűncselekménykörben két esetben fordult elő sértettként férfi prostituált. A feljelentő mindkét ügyben ismeretlen maradt, és az eset a feljelentés elutasításával végződött.

Az első esetben két többszörösen büntetett, éppen szabadult, lakóhely-elhagyási tilalom alatt álló férfi, az ismeretlen feljelentő szerint, arra kényszerít egy férfi prostituáltat, hogy nekik dolgozzon, és ennek érdekében egy általuk fenntartott lakásba bezárva tartják. Felvetődött, hogy két másik férfi prostituálttal együtt

külföldön szeretnék dolgoztatni őket, mert az üzlet nem ment jól. A sértettként megnevezett férfi azonban azt vallotta, hogy nem tartják bezárva, nem kényszerítették, és mindössze albérteti hozzájárulást fizetett. A feljelentés miatt, félve a két férfitől, a rendőrök segítségével, megadva telefonszámát távozott a lakásból. A rendőrség később felvette a kapcsolatot vele, de megtudták, hogy a férfi Amerikába utazott dolgozni, és elérhetőséget nem adott meg. Az eset további információk és bizonyítékok hiányában a feljelentés elutasításával végződött.

A második esetben a megnevezett sértettet nem találtak meg személyesen, ismeretségi köre állította, hogy nem adták el külföldre, ha itthon van, akkor a Népligetben dolgozik, de önként, és többnyire külföldön tartózkodik. A bejelentésben szereplő gyanúsított pedig éppen előzetes letartóztatásban volt, így nem követthette el a bűncselekményt. A hatóságnak nem sikerült további érdemleges információt szereznie.

A bizonyíthatóság vagy éppen a bizonyíthatatlanság szempontjából tipikusnak tekinthető a következő eset.

A feljelentéstevő alig húszéves, közel három éve prostitúciót folytató vidéki lányt tizenöt éves kora óta szexuális kapcsolatban lévő udvarlója a fővárosba viszi, és ott prostitúcióra kényszeríti. Több szállodát is megnevez, ahol ezt a tevékenységet végezte. Elmondta, hogy a keresett pénzt teljes egészében a férfinak kellett adnia, aki egyébként családos ember, és a felesége számlájára is utaltatott a lány keresetéből. Megnevezte a lakást és vélt tulajdonosát, a férfi rokonát, ahol lakott a férfival, beszámolt más lányok futtatásáról is, fenyegetésről, kényszerről és testi sértésekről is.

A nyomozás során megvizsgálták a következőket:

1. Részletes tanúvallomás készült a feljelentővel és az általa említett személyekkel (az édesanyjával, a lány jelenlegi barátjával, a keresztapjával), akik a feljelentő által elmondott részleteket tudták igazolni.
2. Ellenőrizték a feljelentő által említett pénzek bankszámlán való megjelenését, de ott ilyen összegeket nem találtak.
3. Felkeresték a megjelölt szállodákat, de azok nem igazolták a feljelentő bejelentkezéseit.
4. Ellenőrizték családfakutatással a férfi rokonsági kapcsolatait, de nem találtak egyezést a lány által hivatkozott személyekkel. Az említett lakás tulajdonosát viszont a lány fényképről nem ismerte fel. Azonosították a másik futtatottnak mondott lányt, aki nem támasztotta alá ezt az állítást, bár volt abban az időben prostituált, de nem a megjelölt helyen, és nem volt kapcsolata a megnevezetttel.

5. A telefon-ellenőrzések során kiderült, hogy a beszélgetések kölcsönös hívások voltak, és nem lehettek zaklató jellegűek, a testi sértéseknek nincs orvosnál igazolt nyomuk, és egyetlen esetben sem történt ezzel kapcsolatos feljelentés.
6. A rendőrség módszeresen ellenőrzött minden szálat, amit a tanúvallomásban és a feljelentésben említettek, de végül arra a következtetésre jutott, hogy a feljelentő állításai nem igazolhatók, a megjelölt személyek nem követtek el bűncselekményt és a kitarottság elkövetése sem áll fenn. Ezért a nyomozás megszüntetéséről határoztak.

A részletes bemutatás igazolja, hogy egyetlen prostitúciós bűncselekmény felderítése milyen széles körű nyomozást igényel. Ebben az ügyben is, amelynek hátterében vélhetően az a nyomós, de egyszerű ok állhatott, hogy a feljelentő és a feljelentett előzetes letartóztatásban van egy társtettesként elkövetett kifosztás büntette miatti ügyben. Igen valószínű, hogy a feljelentő nő kényszerítésre, erőszakra hivatkozva kíván jobb helyzetbe kerülni, felmentést elérni, ezért tette meg férfi partnere ellen a kitarottság miatti feljelentést. Ugyanakkor nyilvánvaló, hogy a férfi, akinek nincs állása, sem vállalkozása, adóbevallása, és a kör, amelyben mozog, egyértelműen a prostitúció illegális világa. A bizonyítás azonban a tanúvallomás ellentmondásossága és hiteltelensége miatt nem volt lehetséges.

A prostitúció (üzletszerű kéjelgés 205. §) elősegítése, 201. §

205. § Üzletszerű kéjelgés elősegítése

- (1) Aki épületet vagy egyéb helyet üzletszerű kéjelgés céljára másnak a rendelkezésére bocsát, büntetést követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- (2) Aki bordélyházat tart fenn, vezet, vagy annak működéséhez anyagi eszközöket szolgáltat, öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- (3) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha
 - a) a bordélyházban tizennyolcadik életévét be nem töltött személy folytat üzletszerű kéjelgést.
 - b) (4) Aki más üzletszerű kéjelgésre rábír, az (1) bekezdés szerint büntetendő.

201. § Prostitúció elősegítése

Aki

- a) más prostitúcióra rábír,
- b) épületet vagy egyéb helyet prostitúció céljára másnak a rendelkezésére bocsát,

- c) tizennyolcadik életévét be nem töltött személy prostitúciójához segítséget nyújt,
büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- (2) Egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt bír rá prostitúcióra.
- (3) Aki bordélyházat tart fenn, vezet, vagy annak működéséhez anyagi eszközt szolgáltat, egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Változás a tényállás szemléletében nem történt, az erkölcs a jogi tárgy alapja, megváltozott az elnevezés és a sorrend. A legfontosabb elem a prostitúcióra való eredményes, azaz a rendszeres haszonszerzés céljából végzett szexuális cselekményre való rábírás. A jogi szakirodalomban¹² kiemelik azt a változtatást, amely szerint már az egyszeri cselekmény is, ha az rendszeres haszonszerzésre irányul, akkor tényállásszerű. A tényállás egyik, a bizonyítás szempontjából is kritikus pontja az épület vagy egyéb hely prostitúciós célú rendelkezésre bocsátásával, azaz a lakásprostitúció büntetésével kapcsolatos. Az elkövető csak akkor büntethető, ha a helyiség rendelkezésre bocsátásakor tud az itt folyó prostitúcióról, annak pedig nincs jelentősége, hogy mindezért fizetnek vagy sem, bár a prostitúció önmagában feltételezi a rendszeres haszonszerzési célzatot.

A legproblematikusabb a (3) bekezdés gyakorlatban való értelmezése, azaz az úgynevezett bordélyház fenntartását, vezetését támogató magatartás. A New York-i egyezmény hazai ratifikálása óta ennek az intézménynek a működtetése büntetendő olyan vállalkozás, amelyben technikai, anyagi támogatást vagy épületet prostitúciós célra rendelkezésre bocsátanak. A bírói gyakorlatra hivatkozó munka szerint¹³ bordélyházszerű vállalkozásnak minősíthető, ha az éjszakai mulatóhely üzemeltetője, tulajdonosa, akár hirdetések útján prostitúciós tevékenységre lányokat sikeresen toboroz és foglalkoztat.

Az akták között ez a bűncselekmény a legkevesebb; a vizsgált két évben Budapesten hat ügy volt, ebből ötnek az elemzésére került sor, és három közülük megszüntetéssel zárult, ítéletet egy esetben hoztak, és egy ügyben vádelhalasztás történt.

A nyomozás megszüntetésével végződő ügyekben a legnagyobb gondot annak bizonyítása, igazolása okozza, hogy az elkövetőnek a lakás rendelkezésre bocsátása idején tudomása van arról, hogy azt prostitúció céljára fogják használni.

12 Belovics Ervin – Molnár Gábor – Sinku Pál: Büntetőjog II. – Különös rész. HVG-ORAC, Budapest, 2014
13 Horváth Tibor – Lévy Miklós (szerk.): Magyar Büntetőjog. Különös rész. Wolters Kluwer, Budapest, 2013, 192. o.

Az egyik ügyben a hatóság tudomására jutott, hogy a két egymáshoz közel eső budai lakásban négy nő prostitúcióval foglalkozik, internetes hirdetés útján tobozzák a klienseiket. A rendőrség fedett nyomozója a hirdetés alapján felvette a kapcsolatot a művésznéven jelentkező nők egyikével, személyes megjelenésekor rendőrként bemutatkozott és intézkedett. A tanúvallomások során nyilvánvalóvá vált, hogy a lakásnak más a tulajdonosa, aki továbbadta bérbe a lakását, aki viszont a lányoknak albrletként adta tovább. Állításuk szerint sem a tulajdonos, sem a főbérlő nem tudott a lakásban folyó prostitúcióról. A szomszédok sem panaszkodtak, és nem is tudtak a tevékenységről. A lányok pedig állították, hogy szexmentes masszázsszolgáltatást nyújtanak, noha kifejezetten szexuális szolgáltatásra szakosodott internetes oldalakon hirdették meg. A nyomozás gyors és teljes körű volt. Az esetről 2013. június 5-én szerzett tudomást a rendőrség, még aznap weblapkutatót végeztek, azonosították a lakáshasználókat, majd tanúként hallgatták meg az érintett nőket. 2013. június 12-én azonosították és 28-án ki is hallgatták a lakás vidéken élő tulajdonosát, augusztus 8-án a lakás főbérlőjét, a nyomozást megszüntető határozat pedig 2013. augusztus 12-én született meg.

Megfigyelhető, hogy a prostitúció elősegítése bűncselekmény leggyakrabban újságokban és interneten közzétett hirdetések során vetődik fel.

Újsághirdetésre a prostituált a megadott telefonszámon jelentkezett szexuális munkát kínáló állásajánlatra. Megadott címen és lakásban találkozott két személlyel, a hirdetővel és fiával, akik szintén ebben a lakásban éltek. Megállapodtak a fizetési feltételekről, a leadandó összegről, és a lakás használata utáni részről. Két napig ott is aludt a nő, de az alkalmazó hirtelen felmondta az üzletet, mert, „sorba hívják a madamok”, hogy nagyon nagy a balhé, és ha tudja, húzza meg magát valahol. Ez azért történt, mert több bordélyban is házkutatást tartottak a rendőrök. A bejelentő személyleírást adott ugyan, de nem ismerte az alkalmazói pontos adatait, nevüket. Nem is jelentette volna fel őket, ha állítása szerint nem felejtí a lakásban a pénztárcáját az irataival, amit nem kapott vissza, és miután rendőrségi feljelentéssel fenyegette őket, a válasz az volt, hogy nem lesz semmi bajuk, mert hat éve csinálják, de van emberük a rendőrségnél. Először a ház gondnokának, majd a rendőrségnek jelentette az esetet.

Az ügy 2013. február 14-én feljelentéssel kezdődött, június 26-án a nyomozás határidejének háromhavi meghosszabbítására került sor, ez idő alatt azonosították a két foglalkoztató személyt. A rendőrség véleménye szerint a továbbiakban leplezett nyomozati munkára és leplezett további adatgyűjtésre volt szükség. A hosszabbítás október 14-ig szólt ugyan, de a megszüntető határozat már október

8-án megszületett, mégpedig azon az alapon, hogy bűncselekmény elkövetése nem állapítható meg és az eljárás további folytatásáról sem várható eredmény. Az iratokból azonban nem derül ki, hogy mi történt az azonosított személyekkel, és miben állt, mit állapított meg a leplezett nyomozás.

A következő ügy számos vonatkozásban mutatja a bizonyítási nehézségeket.

A vádemelés elhalasztásával zárult esetben az élettársak az általuk bérelt lakásban hirdetés útján saját maguk prostitúcióval foglalkoztak, és más személyek rendelkezésére is bocsátották ugyancsak szexuális szolgáltatás céljára. A nyomozás szerint a párosnak legalább három lány dolgozott, akik meghatározott összeget adtak le a keresetükből.

1. A lakás tulajdonosának csak arról volt tudomása, hogy masszázs történik, de nem volt tudomása arról, hogy milyen tevékenység zajlik az ingatlanban.
2. Az 592 oldalas iratanyag alapján megalapozottá vált a gyanú, hogy a főbérlok az üzletszerű kéjelgés elősegítése büntettet elkövették. A 2012 szeptemberében kezdődő nyomozás 2013. július 21-ig tartott, és a szeptember 26-án hozott határozat döntött a vádemelés elhalasztásáról, mondván, a két gyanúsított büntetlen előéletű, a cselekmény tárgyi súlya csekély, ezért két évre elhalasztja a vádemelést a gyanúsítottak jövőbeni magatartásában mutatkozó kedvező hatás feltételezhetősége miatt.
3. A gyanúsítottak (felsőfokú végzettségű személyek) állították, hogy a jogszabályokat betartva erotikus masszázs, fotózás és erotikus szerepjátékok szolgáltatását végezték, a férfi férfi vendégeket „kölcsonös masszírozással” foglalkoztattott, a nő pedig főként „dominaszerepben szadomazo szolgáltatást” nyújtott. Mindketten állították, hogy ezek nem szexuális cselekmények, hanem erotikus szolgáltatások. Hirdetéseik kifejezetten szexuális hirdetőik számára fenntartott helyeken jelentek meg. A masszörlányoknak saját kulcsuk volt a lakáshoz, de állításuk szerint kifejezetten figyelmeztették öket, hogy nem folytathatnak szexuális szolgáltatást, ha ilyesmi történt volna, ahhoz semmi közük. Szerződést kötöttek velük, amely alkalmankénti használatra és a rezszi rájuk eső részének fizetésére vonatkozott.
4. A tanúk, azaz a foglalkoztatott lányok közül kettö azonban állította, hogy öket kifejezetten szexuális szolgáltatás céljából alkalmazták, és a megkeresett összegből lakbér címén meghatározott részt fizettek ki a gyanúsítottaknak. A harmadik lány kitarott amellet, hogy masszázst végez, és az eljárás alatt és után is kapcsolatban maradt a munkaadókkal, akik tovább folytatták az „erotikus szolgáltatást”.

Egy-egy ügy kapcsán számtalan utalás történik prostitúciós hálózatra, kerítésre, kitarottságra, prostituáltak elleni fizikai erőszakra, szexuális szolgáltatás közvetítésére, hirdetésére, adózás elkerülésére. A nyomozás során rendelkezésre álló idő alatt többnyire a nyomozás határidejének meghosszabbításával sem sikerül minden információnak utánajárni. Leggyakrabban a megnevezettek tagadása és a tanúk vallomásának visszavonása miatt.

Ehhez az ügghöz kapcsolódóan a tanúvallomásokban több prostitúcióhoz kapcsolódó bűncselekményt is említettek. Az egyik lány megnevezte az élettársát, akit nemcsak kitarott, de a férfi kerítette a munkákat is neki, sőt „*mindig én tartottam el, abból a pénzből, amit én megkerestem a prostitúcióból. Ha keveset kerestem vagy éppen nem volt kedvem dolgozni, akkor azért is kaptam. A prostitúciós dolgot is ő hozta fel. Azt mondta, hogy ezzel nagyon sok pénz lehet keresni. Először nem akartam csinálni. Elvitt engem egy ismerőséhez, nem tudom ki je volt neki, de pontosan elmondta, hogy mit kell csinálni, mi mennyibe kerül, mennyi a leadó, meg ilyenek.*” Az iratokból nem derül ki, hogy a kitarottság mellett kerítésért indult volna vizsgálat. A testi sértés pedig orvosi látletelek és a nő feljelentése hiányában nem állt meg.

Ítélettel zárult azoknak az élettársaknak az ügye, akiket üzletszerű kéjelgés elősegítésének büntetében társtettesként egy év négy hónap börtönbüntetésre ítélték, amelyet azonban háromévi próbaidőre felfüggesztettek. A sikeres bizonyítási eljárás oka elsősorban a gyanúsítottak és a tanúk egyértelmű vallomása, amelyben elismerik az üzletszerű prostitúciós szolgáltatás elősegítését.

A vádlottak közösen béreltek lakást, amelynek tulajdonosa nem tudta, mi folyik az ingatlanban. A páros erotikus masszázst és szexuális szolgáltatást hirdetett, feltüntetve a szolgáltatások fajtáit és az árakat. Ismeretségi körükből hasonló tevékenység végzésére kerestek partnereket, végül öt lánnyal közösen az adott lakásban ellenérték fejében nyújtottak szexuális szolgáltatást. Minden nőről fényképes hirdetést jelentettek meg, telefonszámmal, a szolgáltatások leírásával. A keresett összegből, megállapodás szerint, közel felét, valamint a rezsire, lakbérre kellett leadniuk. Az alkalmazottak gyakorlott szexmunkások voltak, és a munkaadók külföldre is közvetítették a nőket, főként Németországba és Ausztriába. Az elkövetők mindketten szakmunkások, a férfi hosszabb időn keresztül dolgozott német és holland területen. Büntetlen előéletűek, elváltak, és élettársi kapcsolatban éltek egymással, mindkettejüknek vannak kiskorú, és több nagykorú, de nem közös gyerekeik.

A szexuális szolgáltatás ötletét az asszony korábbi szexmentes masszőri tevékenysége adta, ami a bevételük csökkenése miatt szélesedett szexuális szolgáltatássá. Kivételem nélkül, minden nő, akivel együtt dolgoztak anyagi kényszer okán

került a közös lakásprostitúcióba. A feljelentő így vallott: „Munkát kerestem, külföldi úton ismerkedtem meg a párral, akik elmondták, hogy erotikus masszázshoz partnert keresnek, a vendégek után kapott díj felét kell leadnom. Ott-hon minden megbeszéltem a férjemmel, aki bele is egyezett. Sajnos nehéz helyzetben voltunk, ezért rá voltam szorulva erre a lehetőségre. Valójában ez egy nagyon nehéz döntés volt. Nekem van otthon két kis gyerekem, és én miattuk rendszeresen hazajártam hétvégeken vidékre.”

A másik nő a McDonald'sban dolgozott, de onnan kilépett, mert nem fizettek rendesen. „Nekem érettségim van, próbáltam elhelyezkedni valahol, de nem sikerült. Az interneten olvastam az erotikus masszázsról, úgy gondoltam, én is meg tudom csinálni. Én végig szexuális szolgáltatást nyújtottam, de a végén már sírtam, hogy nem akarom ezt csinálni, de állandóan azt vágták a fejemhez, hogy nem kötelező. Tudták, hogy nincs pénzem, nincs hová mennem. Végül egy ismerősöm segített eljönnöm tőlük. Most munkát keresek. Igazi munkát.”

Gyermekprostitúció kihasználása

203. § (1) Aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személy prostitúciójából haszonszerzésre törekszik, büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személlyel való szexuális cselekményért ellenszolgáltatást nyújt.

(3) Aki részben vagy egészben tizennyolcadik életévét be nem töltött, prostitúciót folytató személlyel tartatja ki magát, egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) Aki olyan bordélyházat tart fenn, vezet, vagy olyan bordélyház működéséhez szolgáltat anyagi eszközöket, amelyben tizennyolcadik életévét be nem töltött személy folytat prostitúciót, két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Az új Btk.-ban a nemzetközi elvárásoknak megfelelően külön tényállásban büntetni rendelik a gyermekprostitúció kihasználását. Az indoklás¹⁴ szerint azért, mert a prostitúcióhoz kapcsolódó tényállások sorába nehezen beilleszthetők a tizennyolc év alattiak elleni elkövetési magatartások. A gyermekprostitúcióra készítés, toborzás, vagy más haszonszerzési célzatú kizsákmányolásuk, a prostitúcióra kényszerítés, erőszakkal vagy fenyegetéssel éppúgy büntetés alá esik,

14 Miniszteri indoklás II.5.

mint a gyermekek prostitúciós célzatú használata, vásárlása, felajánlása. A prostitúcióhoz kapcsolódó más bűncselekmények tényállásaiban is léteznek a tizennyolc év alattiak sérelmére elkövethető alakzatok, így a kerítés, a prostitúció elősegítése esetében, mintegy átfedve a gyermekprostitúció kihasználását. A közös bennük a gyermekek prostituálttá válását segítő magatartások büntetése, míg a gyermekprostitúció kihasználása a kliensekre összpontosít. A bordélyház üzemeltetése, a kitarottság tényállások a gyermekprostitúcióból szerzett haszonra és a kizsákmányolásra vonatkoznak, az új tényállás pedig kiterjeszti a büntetést a haszonszerzésre törekvésre is. A tizennyolc évesnél fiatalabb személlyel történő kitarottságot viszont nem a kitarottság tényállásának keretén belül, hanem az új tényállásban rendeli büntetni. Szomora Zsolt¹⁵ fel is hívja a figyelmet a meglehetősen bonyolulttá alakított tényállás lehetséges következményeire, és az ehhez kapcsolódó büntetési tételek következtelenségeire. Úgy véli, hogy „*problémák tömkelege fog fakadni ebből a gyakorlatilag nem átlátható szabályozási »rendszerből«*”, a szabályozás „*kaotikusra sikerült*”¹⁶. Igazát erősíteni látszik, hogy a gyerekprostitúció önálló tényállását a gyakorlatban eleddig szinte egyáltalán nem használták, természetesen megengedve, hogy ennek oka a tényállás bevezetése óta eltelt rövid idő. Miközben az egyéb, prostitúcióhoz kapcsolódó tényállások alkalmazása esetén rendre bukkannak fel tizennyolc év alattiak.

Tekintettel arra, hogy az általam vizsgált budapesti akták között mindössze egyetlen gyermekprostitúció kihasználása eset volt, az is folyamatban lévő ügy, így elemzése a bizonyíthatóság szempontjából is értelmetlen. A szakirodalom pedig főként dogmatikai és nem gyakorlati problémákat tárgyal.

Hasonló a helyzet az emberkereskedelem bizonyíthatóságának vizsgálatánál is; már az ügyek száma is eleve lehetetlenné teszi általános tanulságok levonását. Ugyanakkor nyilvánvaló, hogy az emberkereskedelem prostitúciós vonatkozása olyan szorosan kapcsolódik a szervezett bűnözéshez, hogy a bizonyíthatóság kérdése önálló kutatást igényel, mégpedig sokkal inkább a szervezett bűnözés oldaláról, mint a prostitúcióéról¹⁷. Az e témában történt legutóbbi aktavizsgálat a 2003 és 2007 közötti jogerősen lezárt aktákkal foglalkozott, összesen 23 aktával, ebből 13 ügy megszüntetéssel zárult.¹⁸

15 Szomora Zsolt: i. m., de hasonló véleményen van Gál Andor is. Gál Andor: A gyermekprostitúció anyagi büntetőjogi kérdései, különös tekintettel az ügyfél cselekményére. De iurisprudentia et iure publico, 2013/2., 1–31. o.

16 Szomora Zsolt: i. m. 121. o.

17 Lásd Gyurkó Szilvia – Virág György (szerk.): Emberpiac. Eszter könyvek, Budapest, 2009.

18 Györi Éva: Az emberkereskedelem bűncselekmény igazságszolgáltatási rendszeren belüli kezelésének jellemzői – egy kvantitatív kutatás eredményei. In: Gyurkó Szilvia – Virág György (szerk.): i. m. 66. o.

Az általam bekért budapesti akták között emberkereskedelem tényállásban egy nyomozásmegszüntetés és egy feljelentésselutasítás található.

Az következő ügy azonban álljon itt tanulságul, hogy a tényállások mögött nem ritkán egészen más valóság áll.

Nyomozás megszüntetésével ért véget az az ügy, amely mögött roma házassági szokások állnak. A fiatalember lány feljelentette a szüleit, mondván azok eladták őt kétszázezer forintért egy fiatalembernek, akivel két hónapig együtt is lakott. A tizennyolcadik életévet be nem töltött személy sérelmére elkövetett emberkereskedelem büntetnének gyanúja miatt induló nyomozás során a kislány visszavonta a vallomását, mert haragból, bosszúból állította a szüleiről, hogy eladták őt, elmondta, hogy a történetet a pénzről kitalálta, mert haragudott az édesapjára szigora miatt, aki nem engedte csavarogni, éjszakázni, és férfiakkal ismerkedni, sőt rendszeresen sem akart iskolába járni. A fiúval önként, a szülők engedélyével költözött össze, házasság nem volt.

A szakértők véleménye

A statisztikák és az aktavizsgálat is mutatja, hogy a prostitúcióhoz kapcsolódó bűncselekmények bizonyíthatóságának kulcsa a nyomozati szakban rejlik. Az ügy indítói, feljelentői hivatásos prostituáltak, a feljelentettek, gyanúsítottak, elkövetők a prostitúciós ügymenet részesei, futtatók, kitarított stricik, szobáztatók. A kölcsönös érdek csökkenti a függő helyzetben lévő prostituáltak feljelentési kedvét, ha mégis megtörténik, akkor sértődés, visszavágás, féltékenység és az igen gyakran kitapintható következményektől való félelem fedezhető fel a tanúvallomásokban.

A prostitúciós ügyekkel hosszú ideje foglalkozó rendőrségi szakemberek tapasztalatai szerint a prostituáltak döntő többsége, legalább kilencven százaléka önként kezd dolgozni, erőszak és kényszer a legritkább, kényszerűségből, életkörülményeik, környezetük nyomására kerülnek a prostitúciós körbe és ezzel függő helyzetbe.

A fiatalemberrel kapcsolatba kerülő rendőrök szerint a statisztikákon sem növekvő, sem csökkenő irányú változás nem látszik ugyan, de megfigyelhető, hogy fiatalodik a prostitúcióval foglalkozó kislányok köre, egyre gyakoribb a prostitúció a tizenegy-tizenkét éves, intézetből, gyerekközpontokból szökött, vidéki gyerek között. Legtöbbjükkel a családja nem törődik, törvényes képviselőjük sem stabil, könnyű prédái striciknek, „udvarlónak”, tapasztaltabb barátnőknek. Esetükben gyakoribb a hatósági feljelentés, ugyanakkor vallomásaik in-

gatagok, kiforratlan személyiségük megbízhatatlan, kötődésigényük, szeretetéhetségük következetlen tanúvallomásokhoz vezet. A gyerekvédelmi szervezetek, a gyerekotthonok szakemberei sem tudják kezelni őket, miután szinte állandó szökésben vannak, egyik helységből a másikba, sőt külföldre vándorolnak, vagy utaztatják őket.

A rendőrségi megfigyelések alapján egy újfajta prostitúció van terjedőben. A tizenhat-tizenhét éves középiskolás, középosztálybeli, jó családból való lányok saját elhatározásukból vagy náluk alig idősebb hasonló szituációban lévő fiúk segítségével idősebb férfiak társaságát keresik, szórakozóhelyeken, de lakásra is eljárnak. Tarifájuk egy órára meghaladhatja a száz-százötvenezer forintot is.

Összefoglalva a rendőri véleményeket a prostitúciós bűncselekmények bizonyítási nehézségeiről, megállapítható, hogy egy zárt körben zajló cselekményszorozatot felderíteni úgy, hogy egyik félnek sem hosszú távú érdeke a cselekmény megszűnése, ahol a közreműködők hatósággal való együttműködését a tanúk pillanatnyi hangulata, haragja, bosszúja, félelme, sértődöttsége és bizonytalan életkörülményei határozzák meg, ott igen nehéz vagy éppen lehetetlen a tanúvallomásra alapozott bizonyítás.

A rendőrség szerint a nyomozás megszüntetésével záruló ügyek háromszor-négyszer annyi időt és energiát követelnek, mint a bizonyítható, elmarasztalással befejezett esetek. Még inkább összekuszálja a jogi lehetőségeket és a nyomozás feltételeit, hogy a prostituált szexuális szolgáltatást szabadon végezhet, mindössze a hely és az életkor a jogilag szabályozott.

A büntető igazságszolgáltatás látókörébe kerülő tizennyolc évesnél idősebb prostituáltak között alig akad „kezdő”, vagy alkalmi szolgáltatást végző, többségük utcán és szobán is dolgozik, bár állítják, hogy nincs futtatójuk, és nem is menedzseli őket senki. Az iratok és a rendőri megfigyelések szerint „élettársak”, családi segítők, ismerősök szervezik szolgáltatásaikat. Jellemző, hogy más bűncselekmények (lopás, kifosztás, testi sértés) kapcsán merül fel prostitúciós bűncselekmény a prostituáltak esetében, sokszor maguk is elkövetők, de sértettek is lehetnek. Alig akad azonban olyan eset, amikor a prostituált sértett vagy tanú erőszak miatt magánindítványt tenne, vagy orvosi látteleletet kért volna.

A kerítés és a kitarottság bizonyíthatóságához szükséges adatok ellenőrzése során derül ki, hogy a megadott laccímek nem léteznek, a futtatott lányok nem vallanak, a stricijeik az „élettársaik” vagy közeli hozzátartozóik, így a vallomásokat többnyire megtagadják, vagy módosítják, visszavonják. A prostitúció elősegítése bűncselekmény esetében pedig nehezen igazolható a lakás bérlésére és használatára vonatkozó információ. Bizonyítási lehetőségként a rendőrség próbálkozhat vagyonosodási kereset megkérésével az adóhatóságtól, de a legtöbb

esetben ott sem találnak semmiféle adatot, laccímet, amelynek segítségével beazonosítható lehetne a gyanúsított.

Az interneten, újságokban megjelentetett szexuális szolgáltatást reklámozó hirdetések révén megközelíthető prostitúciós bűncselekmények figyelésére és felgöngyölítésére nincs elegendő kapacitás, ahogy a fedett nyomozásra sem.

Budapest klasszikus utcai prostitúcióval leginkább érintett kerületének ügyésze szerint a térfelügyelő kameráknak tulajdonítható a prostitúció látványos csökkenése. Úgy véli, hogy az igazságszolgáltatás előtt nem ismeretlen az a kör, amely a kapcsolódó bűncselekményeket elköveti, ám bizonyításuk a szinte banális okok miatt rendkívül nehéz. A tanúvallomások visszavonása, ellenőrizhetetlen és valótlan adatok közlése, a közös érdekek, családi összefonódások a bizonyíthatóság legfőbb akadályai.

A prostitúcióhoz kapcsolódó három leggyakoribb bűncselekmény statisztikai gyakoriságának sorrendje mutatja a bizonyíthatóság nehézségi sorrendjét is.

A kerítés mint a szám szerint leggyakoribb cselekmény „hárompólusú”, szükséges hozzá a prostituált, a kerítést végző (a kerítő, aki megszerez), és aki nek megszerzi, azaz a kliens. Az ügyész szerint éppen a kliens lehetne a háromszög gyenge pontja, ő hajlamosabb vallomást tenni, elismerni a cselekményt, talán az ő oldaláról lehetne inkább felgöngyölíteni a kerítőt, és bizonyítani az üzletszerűséget. A gyakorlatban és az aktákban azonban kliensekről nem esik szó, a lányokat nem kérdezik róluk, és ők nem vallanak rájuk.

A kitarottság „kétpólusú” cselekmény, a prostituált és a kitarotott kapcsolata, éppen ez a bizonyítás gyengesége, mert a prostituált vallomásától függ.

A prostitúció elősegítése bonyolult és érdekegységben lévő, szervezett csoportot takar. Nem elég a prostituált vallomása, a kliensé sem, a hálózat bizonyítása megszakad, ha a közvetítőre nem bizonyítható sem a rábírási, sem helyiség e célra való rendelkezésre bocsátása. Hasonlóan bonyolult a bordély fenntartásának, üzemeltetésének bizonyítása is, különösen, ha tulajdonképpen ilyen a törvény szerint is csak homályos körülírásban létezik. A bordélyban vagy szervezett lakásprostitúcióban részt vevő lányoknak nem érdekük a „vállalkozókra” vallani, miután tevékenységük nem esik szankcionálás alá.

Összegzés

A prostitúcióhoz kapcsolódó bűncselekmények vizsgálata sajnálatos módon ez esetben sem képes többre, mint a már korábban leírt, közismert megállapítások megerősítésére. Sokkal könnyebb magyarázni a bizonyíthatatlanság okait, mint hatékony megoldásokat találni az akadályok kiküszöbölésére.

A 2012-ben és 2013-ban, a fővárosban a regisztrált, prostitúcióhoz kapcsolódó bűncselekmények bizonyíthatóságának szempontjából történő vizsgálat a következőket állapíthatta meg:

1. Az effajta cselekmények gyakorisága az elmúlt közel másfél évtizedben a statisztikák szerint inkább csökkent, mint emelkedett. Ráadásul az elmarasztalás nélküli, megszüntetéssel végződő ügyek száma közel azonos a vádemeléssel zárultakéval, ami korántsem azt bizonyítja, hogy nem követik el őket, hanem mindössze annyit, hogy latencia most és mindig is a prostitúció titkosságából következő lényegi jellemző.
2. A bizonyíthatóság már az ügyek első fázisában kérdéses, a nyomozati szakban az ügyek fele megszüntetéssel végződik. A latencia következménye a felderítések hiányában és alacsony hatékonyságában, valamint a lanya feljelentési hajlandóságban érhető tetten.
3. A nyomozások sikertelensége mögött a tanúvallomásokból szerezhető információk igazolhatatlansága, a vallomások bizonytalansága, visszavonása, megmásítása áll. A részletekbe menő nyomozás idő-, ember- és költségigényes, a nagyobb sikerekkel kecsegtető fedett nyomozásra alig van lehetőség.
4. A jogi keret, a 2013. évi új Btk. nem gátolja a bizonyíthatóságot, a tényállások dogmatikai szerkezete és rendszere nem akadály a hatékonyabb gyakorlatnak. Kivéve a tizennyolc évesnél fiatalabbakkal kapcsolatos tényállásokat, ezekről tudni lehet, hogy a több tényállásban is rögzített, keveredő és különböző szempontból is átfedést mutató állapot kihat az elhatárolásokra, a tényállási besorolásokra, és zavart okozhat a büntetési tételek kiszabásánál.
5. A szervezett bűnözés, valamint az azzal összefüggő egyes jelenségek elleni fellépés szabályairól szóló 1999. évi LXXV. törvény teszi fel a koronát a prostitúcióval kapcsolatos jelenlegi problémákra. A prostitúció központi alakját, a prostituáltat dekriminalizálta, miközben helyhez és időhöz kötötte működésüket, a prostituáltak nélkül nem létező és a tőlük függő bizonyos cselekmények elkövetőit azonban bünteti. A törvény célja *„olyan szabályozás megteremtése, amely – igaz hosszú távon – végre képes megbontani a prostituált és kitarottja közötti, jórészt a jogtalanság talaján állás, s a társadalmi számkivettség kölcsönös felismerésén nyugvó érdekszövetséget”* – írta a törvény megalkotá-

sában közreműködő szerző 1994-ben¹⁹. „A törvényhozó eredeti szándéka tehát – azazhogy a prostitúció bizonyos keretek között történő tolerálásával a prostitúcióra épülő bűncselekmények köre csökken, mert láthatóbbá válik a bűnüldözés számára, és mert a prostituált korábbi függősége, kiszolgáltatottsága is megszűnik – úgy tűnik nem vált valóra” – állapítja meg 2006-ban Fehér Lenke²⁰. 2014-ben azonban annyi látszik, hogy a prostitúciós szabálysértések száma, a prostituáltak pénzbüntetése horribilis összegeket tesz ki, a prostitúcióhoz kapcsolódó regisztrált bűncselekmények száma azonban csökkenő tendenciát mutat. Egyértelmű, hogy a prostitúció átstrukturálódott, az utcai prostitúció különböző intézményekbe tevődött át, az internet segítségével új és az igazságszolgáltatás számára sokkal nehezebben követhető formákat öltött a masszázsszalonok, éjszakai szexklubok és természetesen a régi magánlakások formájában.

6. A törvény életbe lépése óta két ponton hátráltatja a prostitúció gyakorlati kezelését. Az első, hogy nem történt meg a törvényben előírt és az önkormányzatok számára meghatározott türelmi zónák kijelölése, egyetlen hely, Tiszavasvári kivételével. Ennek következménye, hogy a főként utcai prostituáltak számára nincs biztonságos és infrastruktúrával ellátott működési terület, helyette folyamatos rendőri ellenőrzésnek, óriási pénzbüntetéseknek, sőt elzárásoknak vannak kitéve. Ez a tény rendre visszaküldi őket az utcára, helyzetükből adódóan más pénzkeresési lehetőségük nincs, segítséget csak a futtatóktól, kitarottaktól kaphatnak, akik külföldi lehetőségeket kínálnak, újabb veszélynek kitéve őket, nem is szólva a szervezett bűnözés erősítéséről. A kör bezárul. A prostituált és „élősdíj” között az érdekszövetség megerősödik, kiszolgáltatottságuk növekszik, így aligha fordulnak kihasználóik, „munkaadóik” vagy éppen klienseik ellen. Pedig a bűncselekmények bizonyíthatóságának alapfeltétele a prostituált megbízható, következetes tanúvallomása.
7. A másik kritikus pontja a törvénynek a lakásprostitúció, még inkább a bordélyház²¹ kérdése. A New York-i egyezményre²² hivatkozva az elmúlt húsz évben bordélyház, azaz a prostitúció vállalkozási szintű, vagy üzemszerű intézménye a törvény szerint nem működhetett, miközben burkolt, álcázott, ám köztudott formában tagadhatatlanul létezett és létezik. A tilalom mögötti szándék az itt tevékenykedő nők anyagi kiszolgáltatottságának csökkentése volt. Fontos szerepet játszott az úgynevezett „elnyomás és erőszak paradigma”, amely a pros-

19 Kántás Péter: Kérdőjelek a prostitúció körül. Magyar Jog, 1994/6., 361. o.

20 Fehér Lenke: i. m. 117. o.

21 A bordélyház fogalmának értelmezéséről lásd FBK, 1996/3.; BH, 2010/86.

22 Az emberkereskedés és mások prostitúciója kihasználásának elnyomása című, 1950-ben hatályba lépő nemzetközi konvenció, amelyet Magyarország az 1955. évi 34. számú törvényerejű rendelettel épített a hazai jogrendbe.

tituáltat áldozatnak, a prostitúciót kényszernek, kizsákmányolásnak és erőszaknak tekinti, nem pedig önként vállalt pénzkereső tevékenységnek. Ennek hatására az „áldozat” nem követ el bűncselekményt, ha szexet árul, de nincs garancia tevékenységének biztonságosságára és a kiszolgáltatottság felszámolására. Marad a titkos bordély, ahol a prostituált büntetlenül dolgozhat, és nem fűződik érdeke az intézmény megszüntetéséhez, a fenntartók megbüntetéséhez. A bordélyok betiltásának következménye a titkos prostitúció megnövekedése, a tevékenység ellenőrizhetetlenségének emelkedése, az ugyancsak titkos közvetítők és szervezők szerepének jelentős erősödése és az erőszaktól sem mentes, de nehezen megbontható kölcsönös érdek-összefonódás.²³ Hiábavalónak látszik a prostitúcióhoz kapcsolódó bűncselekmények büntetésének szigorítása is. A titkosság, a negatív társadalmi erkölcsi megítélés, az eltitkolt intenzív kereslet melegágya a magas profittal kecsegtető üzletszerű prostitúciónak. Hasonló következménnyel járt a másik modern paradigma a szexuális szabadság vagy önrendelkezés eszméjének megjelenése a prostitúció szabályozásában. Ennek látható következménye a prostituáltak nyilvántartásának megszüntetése és a kötelező egészségügyi vizsgálatok relativizálódása. Ennek következtében nincs lehetőség a prostituáltak valós számának megismerésére, így a segítségadás formáinak, mennyiségének, de igényeik felmérésére sem. Az egészségügyi vizsgálatok körüli anomáliák következményeihez nem kell különösebb kommentár.

8. A kutatás nem terjed ki a prostitúcióhoz kapcsolódó bűncselekmények bizonyíthatósági problémáinak jogon kívüli részletes vizsgálatára és a lehetséges következmények elméleti bemutatására. Nyilvánvaló, hogy a társadalmi és nem kevésbé a gazdasági állapot rendkívül nagy hatással van a prostitúcióra, hiszen az anyagi biztonság kérdése, a minél erőteljesebb profit- és pénzorientáltság meghatározó a résztvevők és a jelenséget a jog segítségével megoldani kívánók számára. Emlékeztetőül ismételném, hogy a szegénység, a munkanélküliség, az alacsony iskolai végzettség, a globális és óriási gazdasági különbségek, a fiatalok családi és jövőképeinek instabilitása egyre szélesebb réteget érint és vezet a prostitúció körébe.
9. A jog számára több kérdés megválaszolása után nyílhat lehetőség a prostitúcióhoz kapcsolódó bűncselekmények eredményesebb szankcionálására. A jogalkalmazásban felvetődő bizonyítási gondok, amelyek a felderítés, a nyomozás során, a feljelentések területén jelentkeznek, egyértelmű függvényei a jogon kívüli okoknak, leginkább a prostituált és a prostitútorok közötti nehezen meg-

23 Így látszik ez Kránitz Mariann 1988-as kutatásában is. Kránitz Mariann: A prostitúció mai, nemzetközi arculata. In: Gödöny József (szerk.): Kriminológiai és kriminalisztikai tanulmányok, 25. KJK, Budapest, 1988, 100. és köv. o.

bontható kölcsönös érdekeltségnek. A prostitúció intézményét pedig újratermeli nemcsak a gazdasági és társadalmi közeg, hanem az erkölcsi megítélés is, amely a prostituáltat, legyen az utcai, vagy luxusprostituált, a közösségből ki-rekeszti, stigmatizálja és egyúttal a közvetítői oldalhoz sodorja, ami a joggyakorlatban, például a bizonyíthatóság esetében, szinte áttörhetetlennek tűnik. A jogdogmatikai elemeket alapvetően a törvény határozza meg, azt viszont a kriminálpolitika.

10. A kriminálpolitika a bizonyíthatóság kérdésében arról szól, hogy az adott hatalom a prostitúciónak mely résztvevőit kívánja büntetni, mit tart hatékonyabbnak. Mindez jobbra közel sem tudományos megfontolások, tények, bizonyítékok és hatásvizsgálatok alapján, hanem ideológiai, erkölcsi megfontolások és politikai erőviszonyok bázisán történik²⁴.

Tömören fogalmazva: a prostitúció körüli bűncselekmények bizonyíthatóságának nehézségei e cselekmények jogalkalmazásának fontos részletkérdései. A gyakori sikertelenség, azaz a megszüntető végeredmények okai nagyrészt jogon kívüli területről származnak, de tovább vezetnek a hatóságok anyagi, emberi tényezőihez, és a jog törvényi megfogalmazásainak korlátaihoz. Azok pedig a törvényalkotás és annak gyakorlati megvalósításának anomáliát tükrözik. Végző állomásként szembetalálkozhatunk a prostitúció elméleti, de főként ideológiai és erkölcsi megítélésének rendezetlenségével és a kriminálpolitikai tehetetlenséggel.

24 Tamási Erzsébet: Tiltás vagy támogatás. A prostitúció szabályozásának alternatívái. Magyar Jog, 2012/6., 321–333. o.

4. Prostitúció és áldozatvédelem

Az áldozatvédelem ösztársadalmi munkát jelent minden létező, a kérdéssel foglalkozó állami és civilszervezet, de a tudományos kutatók szerint is. Ehhez képest többoldalas tervezeteken, akcióprogramokon, zajos médiaszerepléseken és közhelyekben bővelkedő javaslatokon kívül az érintettekkel csupán néhány, csendben és jobbára támogatás nélkül működő állami és civilszervezet foglalkozik, lehetőséghez mérten.

Szinte minden konferencia, kutatás és segítőcsoport kívánságlistájának három közös megállapítása van: sok pénz, több szakember és nagyobb szaktudás szükséges. Ha jól megnézzük, minden a pénz körül forog, s mert erre igen kevés jut a közös kasszából, a legjobb érdekérvényesítő lehet a nyerő. Ennek egyenes következménye, hogy kialakul a fontossági sorrend: a pénzek elosztását az határozza meg, hogy ki képes a gazdaság, a társadalom és a politika szempontjából leginkább zavaró folyamatokat lehangosabban és erőteljesebben megjeleníteni.

A prostitúció az áldozatvédelemnek nemcsak mostoha területe, de kezelésének a módja indulatokat generál. A prostituáltak támogatása nem tartozik a sürgősen megoldandó ügyek közé, és ahogy a kérdés kutatója, *Forrai Judit* írja: „*az állam végképp nem vállalja fel a direkt segítséget*”¹. Oka ennek több is van, az első és legmeghatározóbb, hogy a prostitúció megítélését az erkölcs és ideológia szabja meg, így az aktuális politikai hatalom zavarban van, amikor egyértelmű döntésre volna szükség. Ártatlan áldozatok, vagy dolgozó nők-e a prostituáltak? Kényszer vagy önkéntesség, munka vagy kizsákmányolás alapján döntsenek? A világ egy részén tiltott és erkölcsellenesnek számító cselekmény, üldözendő és büntetendő, míg másutt munka, elismert, adóköteles foglalkozás, és a lehangosabb elv szerint minden prostituált védelemre, támogatásra szoruló áldozat. Magyarországon 1999-ben törvényben fogalmazták meg, hogy a prostitúció dekriminalizált, de nem legalizált foglalkozás, amely meghatározott helyen és feltételek mellett művelhető. Csakhogy az azóta eltelt tizenöt esztendőben egyetlen kormány sem rendezte a törvénynek megfelelően a kérdést. A különféle állami szervezetek számára egyszerűbb az egyértelműnek látszó emberkereskedelem következtében fel-feltűnő prostitúcióra kényszerítettek vagy a tizen-nyolc év alattiak prostituálódásával foglalkozni, és hagyni az utcai prostitúció megoldását a rendőrségre, a nem látható lakásprostituációról, az interneten zajló

¹ Forrai Judit: Prostitúció és szociális munka. Magyarországi civil segítő szervezetek humán erőforrásának vizsgálata. *Civil Szemle*, 2007/2., 65–87. o.

szexhirdetésekről pedig nem venni tudomást. Nem vitás, rendkívül nehéz az erős hangú és befolyású nemzetközi politikai nyomással szemben legalizálni a prostitúciót, ami mellett szólna a törvény betartása, a szexmunkások érdekeinek tisztelete, a lakosság nyugalmanak védelme, a körülötte kialakuló bűnözés ellenőrizhetőségének javulása, egyebek között. Igaz, ezzel együtt járna számos ideológiai-erkölcsi okból nem vállalható döntés is. Így egy vigalmi negyed létrehozása, sőt a bordélyok és a lakások ilyenén célra való használásának lehetővé tétele. Ahogy azt a legtöbb európai főváros teszi.

A másik megoldás, a prostituált áldozatként kezelése sem egyszerűbb politikai módszer. Elsősorban a prostituáltakat kellene meggyőzni arról, hogy áldozatok, számukra a kilépés vagy a megelőzés több szempontból is megoldhatatlannak tűnik.

Az áldozatvédelem így az utcai prostitúció résztvevőire is csak akkor figyel, ha egészségi, jogi vagy éppen kriminális problémákkal szembesülve maguk kérnek segítséget. Márpedig nem sok helyen tehetik ezt. Néhány egyházi, vallási szervezet sok egyéb között a prostitúció áldozataival is foglalkozik, egy-két nőjog-védő szervezet mellékesen rájuk is szán erőt. Az egyetlen szexmunkásokkal foglalkozó szervezet a Szexmunkások Érdekvédelmi Egyesülete, amelynek viszont még a létét is viták nehezítik, folyamatosan súlyos anyagi nehézségekkel és a valódi partnerek hiányával vagy éppen ellenérdekelt csoportok meglétével küszködik. A szervezet nem is az áldozatvédelem koncepciójára épül. A „másik” oldalon ugyancsak célzottan prostituáltakat segítő szervezet a Kiút Veled Egyesület.

A prostituáltak segítségének körülményeit vizsgáló 2007-es kutatás a civil-szervezetek körében megállapította, hogy *„az anyagi források szükségessége miatt a sok szereplő között jelentkező széthúzás, a kooperáció hiánya itt is megfigyelhető. Az eltérő álláspontok képviselői szinte soha nem állnak szóba egymással, nem hajlandóak egy asztalhoz ülni, hogy megvitassák az eltérő álláspontjaikat, megmaradnak az üzengetés szintjén, amivel azt képviselnék, hogy csak az a helyes, ahogyan ők gondolkodnak a témáról.”*²

Ebben a közegben az áldozatvédelem leginkább az emberkereskedelem áldozataira és a gyerekprostitúcióra szűkül, számukra is jobbra alkalmi segítség nyújtható, az is csak rövid időre szól.

Az áldozatvédelem szempontjából szinte minden szakember egyetért abban, hogy nem elegendő az egyedi, eseti segítség a véletlenszerű kiválasztás, akibe éppen belebotlanak, hanem szükséges az áldozatok igényeinek felmérése is.

Sőt elsősorban az áldozatok számának, elérhetőségének, lehetőségeik és problémáik általános felmérése.

2 Uo. 84. o.

Segítségre szorulóak és igényeik

Mindjárt elsőként beleütközünk a *hány prostituált van az országban* évtizedes kérdésébe. Ma Magyarországon egyetlen becült számadat van forgalomban, amit évtizedek óta használ boldog-boldogtalan anélkül, hogy bárki is konkrétabb kutatást folytatott volna e tekintetben. Öt- és tizenötezer közötti prostituáltlétszámot jelölt meg *Földi Ágnes*, miután ő találkozik a legtöbbet az érintettekkel, ez a szám lett a kiindulópontja mindenfajta, a prostitúcióhoz kapcsolódó megállapításnak³. Márpedig nem mindegy, hogy ötezer vagy tizenötezer emberről beszélünk, az áldozatvédelem szempontjából más anyagi vonzata, szervezeti konzekvenciái vannak.

Hasonló problémával nézünk szembe, amikor *a kik ők és honnan jöttek* kérdésre térünk. Már régóta közhely, hogy a szegénység, a marginalizálódás, az iskolázottság hiánya, a munkanélküliség és a diszfunkciós családi háttér alapja a prostituálásnak. Az is nyilvánvaló, hogy az ország elmaradottabb régióiból, a nagyvárosok szegénynegyedeiből kerülnek fővárosi placra vagy külföldre a lányok.

Igen ám, de nálunk nem mondható ki, hogy a prostituáltak döntő többsége roma származású, az etnikai nyilvántartás nálunk törvénybe ütközik. Így nem derülhet ki, hogy kinek milyen segítséget, milyen megelőzési és utókezelési technikákat kell alkalmaznia e speciális igényű csoport esetében, vagyis a roma prostituáltak gondja a képmutatásnak is áldozata. A halmozottan hátrányosnak minősülő helyzetben lévők megsegítése pedig halmozott támogatást és a támogatóknak juttatandó segélyezést igényel. Így mostanában gyakrabban olvasható, hogy ne söpörjük szőnyeg alá a roma prostituáltak létezésének kérdését.

Megszabja a segítség formáját, hogy hány prostituált vagy szexmunkás szorul közvetlen segítségre, és az milyen legyen. A ma működő főként civil szervezetek vagy a különféle állami intézmények szociális, egészségügyi és rendészeti csoportjai egy-egy, a látókörükbe kerülő személlyel az irányultságuknak megfelelően foglalkoznak.

Szabályozás és a prostitúció

Nem lehet elégszer leírni, hogy a prostitúció jogi szabályozása alapvetően meghatározza az áldozatvédelmi munkát. Az áldozatvédelem szempontjából ismétlem el, hogy 1993-ban helyezték hatályon kívül az üzletszerű kéjelgés büntetőjogi tényállását, majd az 1999. évi LXXV. törvény életbe lépéséig a prostitúció

³ Sárkány Péter: Illegális tevékenységek a svéd, holland és a magyar statisztika alapján. *Közgazdasági Szemle*, 2014. február, 193–219. o.

a szabálysértés körébe került. Ma e törvény alapján, valamint a 2012. évi II. törvény (Szbtv. 9. §) szerint végezhető prostitúciós tevékenység. A szexmunkások a személyi jövedelemadó [1995. évi CXVII. törvény 1. § (3) bek.] alapján adóköteles vállalkozók [a 2009. évi CXV. törvény 2. § (1) bek.] lehetnek. A törvény alkalmazásának és betartásának azonban számos akadálya van, ez alapvetően kihat az áldozattá válásra is. Nem történt meg a türelmi zónák kijelölése, problémás a védett övezetek határainak betartása, korlátozásának gyakorlata. A jogi bizonytalanság következményeinek súlyos az anyagi vonzatuk, ez a rendőrség költségvetésében éppúgy jelentkezik, mint a büntetés-végrehajtásban, időt, emberi energiákat köt le, úgy tűnik, feleslegesen. Sérelmeket okoz a prostituáltak testi-lelki kondíciójában, nehezíti a biztonságos munkafeltételeiket, ellehetetleníti a kilépésüket, növeli a diszkriminációjukat.

Ismert, hogy a 2012. évi szabálysértési törvény hatására megnövekedett a rendőrség prostitúcióval kapcsolatos hatásköre, a bíróságé csökkent. Az utcai prostitúcióban részt vevők esetében a helyszíni bírságok száma emelkedett, védekezésük és jogorvoslatuk lehetősége nagymértékben csökkent.⁴ Súlyosbítja mindezt, hogy a pénzbüntetés meg nem fizetés esetén elzárásra változtatható, azaz ötezer forintoként egynapi elzárás jár.

A rendőrség és a prostitúció⁵

A témával kapcsolatos felmérés egyes kérdései a szabályozásra, a szabálysértésekre, a rendőrségre rótt terhek felmérésére irányultak, és valamennyi budapesti kerületre vonatkozott (természetesen a huszonhárom kerület nem mindegyikét érinti az utcai prostitúció kérdésköre). Az áldozatvédelem szempontjából fontos volt, hogy megismerhetővé váljék a rendőrök szabályozásról alkotott véleménye. Az álláspontjukat összegezve elmondható, hogy a jelenlegi szabályozást nem tartják jónak, úgy vélik, hogy az illegalitás irányába tereli és kriminalizálja a jelenséget. A türelmi zónák kijelölését szorgalmazzák ugyan, megjegyezve, hogy ez a művelet nem szüntetné meg a problémákat, több helyen felháborodást okozna a lakosság körében, de lennének területek, ahol a lakosságot kevésbé irritálná, ha messzebb kerülnének a zónáktól. Hasonló véleménnyel vannak a bordélyházakról és a lakásprostitúcióról is, ismerik a New York-i szerződés ez irányú tilalmát és azt is, hogy az illegális prostitúciót ennek felmondása sem szüntetné meg.

4 Lásd az előző fejezetben.

5 A kötetben külön fejezet foglalkozik ezzel a kérdéssel, itt csak az áldozatvédelem szempontjából lényeges megállapításokat foglaltam össze.

A 2012. évi új szabálysértési törvény hatását értékelve elmondták, hogy a munkájuk nem csökkent, a helyszíni bírságoknak és büntetéseknek csak ideiglenes a visszatartó erejük, miközben jelentős rendőri kapacitást lekötnek. Kérésre kiszámították, hogy mennyi időt vesz igénybe egy eljárás lefolytatása. Az eredmény szerint két rendőr kilenc órát tölt egy prostituált megbüntetésével. A szabálysértési és közrendvédelmi dolgozók szerint a rendőrök és a prostituáltak közötti, eddigi diszharmonikus viszonyt a jelenlegi szabályozás még inkább rontja. A prostituáltak nem kérik a rendőrök segítségét a futtatók vagy az erőszakos kliensek kapcsán.

Egyes kerületekben a térfigyelő rendszer látványosan tüntette el az utcai prostitúciót, de arról, hogy hová tűnik, nincs pontos információ⁶.

A rendőrség áldozatvédelmi munkájában azonban megjelennek a prostitúcióval kapcsolatos feladatok. A BRFK kerületi kapitányságain függetlenített előadók dolgoznak, akik kapcsolatban állnak a kerület iskoláival, felvilágosítást adnak, előadást tartanak főként az emberkereskedelem és a gyerekprostitúció veszélyeiről.

„Figyelembe véve a lakossági elvárásokat és a prostituáltak hozzáállását, egyelőre nem tudok jó megoldást. Büntessük, ne büntessük, ha büntetjük, annak milyen következménye lesz, milyen visszatartó ereje van. Ha engedjük, hogy kiálljanak egy türelmi zónában, az milyen következményekkel járna, erre sincs válasszunk. Tény, hogy a mostani szankciórendszer nem jó” – mondja egy VIII. kerületben dolgozó rendőr.

A jogi szabályozás rendezése

Az egykori szabályozásért felelős szakértő a vele készült interjúban ugyancsak a jelenlegi helyzet tarthatatlanságára és veszélyeire mutatott rá. Véleménye szerint az 1999-es törvény és máig ható következményei bátortalanságot és politikai határozatlanságot mutatnak. Annak idején a törvényelőkészítők a legalizálást támogatták volna, még akkor is, amikor nyilvánvaló volt, hogy sem a kormányzati, sem az önkormányzati vezetés nem mutatott fogadókészséget erre. Úgy vélték akkor, hogy ez a szabályozás, akár a New York-i egyezményből való részle-

⁶ Gyaníthatjuk az interneten lebonyolított lakásprostitúció növekedését. Mindenesetre elgondolkodtató, hogy a civilszervezetek információi szerint 720 magyar lányról van információja az olasz rendőrségnek, Svájcban és Hollandiában ezer-ezerre becsülik a magyar lányok számát, Bécsben 793 magyar prostituáltat tart számon a rendőrség, a többi nyugati ország (Nagy-Britannia, Németország, Belgium és Spanyolország) is keresett a magyar szexmunkások körében, nagyjából kétszázán biztosan jelen vannak ezeken a helyeken is. Azaz legalább hatezer magyar prostituált dolgozhat ideig-óráig külföldön.

ges kilépés, segíthet a lányok helyzetének javításában. A büntető törvénykönyv és a szabálysértési törvény alapvető célja az utcai prostitúció kordában tartása, mégpedig főként a prostituált megrendszabályozása, miközben az önkormányzatok nem tudják vagy nem akarják teljesíteni a törvényben előírtakat. A szakértő szerint a rendőrök azok, akiknek a nyakába szakad ennek a helyzetnek valamennyi negatív következménye. Szerinte a szabályozás mindenkori modelljétől, szigorától tökéletesen független az utcai prostitúció és az illegális prostitúció működése. Arra kérdésre, hogy milyen jogszabályi megoldás lenne hatékony, így válaszolt: *„Ötvenöt-hatvan éve totális kudarc, életképtelen, életszerűtlen a prostitúció szabályozása. Az élet kiköveteli azt, hogy ez a tevékenység, ha közérkölcstől sértő, zaklató, riadalomkeltő hatással nem jár, akkor az utcán, mint kínálat-kereslet kulturált formában találhasson egymásra. Ez önmagában nem büntetést érdemlő, de közben pontosan tudjuk, hogy soha nem fogja megszűntetni az illegális prostitúciót. Nem váltja fel semmi az utcát, sem a férfiak, sem pedig a lányok oldaláról, mert nem azt az utcai kört fogják bevinni a szex- és masszázsszalonokba. Mindezt a szabályozásért felelősöknek tudniuk kell, de az nem ok arra, hogy ezt a képtelen zónarendszert fenntartsák.”*

Úgy véli, hogy a szabálysértési és a bünyügyi nyilvántartások információinak esetlegessége, sőt hiányosságai nagyban rontják a prostituáltak helyzetét, a kérdés jogi és rendészeti szabályozhatóságát. Szerinte meggondolandó lehetne az eredeti 1999-es terv szerinti jogi megoldás is, az utcai prostitúciót különválasztani a szervezett bűnözéstől, más szabályozást igényelne egyik is, másik is. Nem látja értelmét az úgynevezett svéd modellnek, a kliensek büntetését elvégzik az utcán a kamerák, amelyek jelenléte érzékelhetően visszaszorította az utcai prostitúciót, viszont tagadhatatlanul megnőtt az interneten kötött üzletek száma.

A prostituáltak segítői

Budapesten, mint említettem, mindössze két civilszervezet mondhatja el magáról, hogy egyértelműen prostituáltakkal foglalkozik. A két szervezetben még a segítség alanyainak neve sem közös, kétféle, egymásnak homlokegyenest ellentmondónak látszó ideológia, más megközelítés, más segítő módszerek és egymástól való elzárkózás a jellemző rájuk. A Szexmunkások Érdekvédelmi Egyesülete elválasztja a kényszert a munkától, dolgozó nőként tekint rájuk, jogi segítséget kínál, információkkal látja el az érintetteket, miközben ha hozzá fordulnak, segít az emberkereskedelem áldozatainak, és a kiútkeresés sem idegen tőlük. Számos tanfolyamot, szakképzést hirdetnek a tagjaiknak. Jogászok, szo-

ciológusok, önkéntes segítők dolgoznak az országos szervezetben, kapcsolatban állnak kirendelt ügyvédekkel, orvosokkal.

Állítja, hogy a legtöbb gondot a jogszabályi környezet, a rendőrség büntető szemlélete és az önkormányzatok közömbössége okozza.

Földi Ágnes több vele készült interjúban mondta el a véleményét a jelen helyzetről.

„A prostituáltak száma, akikkel nekünk kapcsolatunk van, pontosan kiszámítható a rendszerünkben lévő elektronikus és telefonszamos elérhetőség alapján: kb. 7000 fő. Az egyesület az elmúlt 13 évben ismertté vált a szexmunkások és a prostituáltak körében, nem nekünk kell utánuk menni, hanem ők jönnek hozzánk. A lányok megosztják egymás között az egyesület éjjel-nappal hívható telefonszámát. Nagyon széles körben dolgozunk, a jogsegély-szolgáltatásunk is jól működik. A prostituáltak általában azért tartanak rá igényt, mert őket folyamatosan az elzárás veszélye fenyegeti, és ismerve a bíróságok hozzáállását, hát még a hivatalból kirendelt védőügyvédeket, akikkel sajnos az a tapasztalatunk, hogy nem is ismerik a prostitúciós törvényt.”

Arra kérdésre, hogy milyen lenne az ideális magyar helyzet a prostitúció szempontjából így válaszol: *„Először gyorsan felmondanám az New York-i egyezmény bordélyokra és lakásokra vonatkozó részét. Ez nagyon fontos dolog, mert mindig azzal vádolnak meg bennünket feminista női szervezetek, hogy ez szörnyű, mert mi azt akarjuk, hogy kényszerítés, erőszak jelen legyen. Mi csak ezt szeretnénk, ha infrastruktúrával ellátott területen dolgozhatnának, hogy az most bordélyház, vagy piros lámpás negyed, vagy türelmi zóna, az mindegy. A név nem érdekes, a lényeg csak az infrastruktúrával ellátott terület, mert ez a megoldás.*

A következő baj, hogy igazából bármerre nézek, a törvény tisztelete hiányzik. Ha mindenkitől azt várom, hogy a törvényt betartsák, akkor az önkormányzattól és a rendőrségtől is elvárhatom, mert akkor sokkal egyszerűbb a dolgunk.”

A szervezet vezetője szerint az utcán álló nők jobb helyzetben vannak, mint a szobáztatós lányok. Bérelt ingatlanokban, rendezetlen, illegális körülmények között sokkal kiszolgáltatottabbak. Nehezen elérhetők, velük alig foglalkoznak.

Összegzésképpen jogi biztonságot, önkormányzati akaratot, infrastruktúrával ellátott területet, ellenőrizhető körülményeket szeretne, amelyek segítenek kiküszöbölni a gyakori és eredménytelen rendőrségi fellépéseket.

A prostituáltakkal foglalkozó másik szervezet egészen másfajta elképzelés, ideológia és módszer alapján dolgozik.

Kiút Veled Egyesület Ökumenikus Segítségnyújtás és Prostitúció Nélküli Világért szervezetének hitoktató vezetője, *Csapó Emma* közel húsz éve törődik prostituáltak gondjaival. Elmondása szerint az induláskor tanárok, szociális

munkások, pszichológusok mellett alkalmi segítők és nem utolsósorban egyházi emberek vettek részt az egyesület munkájában. A 2000 óta a Józsefvárosban működő szervezet tagjai az utcán is próbáltak segíteni, a rávalót a ritka pályázati kiírások révén szerezték, amire ma már egyre kevesebb a lehetőség. Néhány éve a VIII. Kerületi Önkormányzat bocsátott rendelkezésükre olyan helyiséget, amelyben hetente kétszer egész napos foglalkozásokat tarthatnak. Nem hirdetik magukat, nemcsak a hozzájuk fordulók védelme érdekében, hanem mert úgy vélik, nem hangos médiaszerepléssel, hanem mindennapos, apró cselekedetekkel, nyitottsággal és egymásra figyeléssel, kis közösségben lehet, igaz, kisebb, de tartósabb eredményt elérni. A cél, ahogy a szervezet neve is mutatja, a kiút, a prostitúcióból való kilépés elősegítése. Nincsenek illúzióik, több száz prostituálttal találkoztak az évek folyamán, de két kézen megszámolható, hány esetben jártak teljes sikerrel. Nem törekszenek világmegváltásra, és nem is keseregnek, beérik a napi beszélgetésekkel, a közös együttléttel és egymás segítségével. Munkájuk egyik újszerűsége, hogy nemcsak volt prostituáltak jönnek össze rendszeresen, hanem más okból bajba jutott nők, hajléktalanság, betegség miatt segítségre szorulóknak, nagyjából húszan-huszonöten kézimunkáznak, együtt étkeznek és beszélgetnek. A közös együttlét és az állandó kapcsolat erősíti a szolidaritást, a toleranciát. Nemcsak egymást támogatják, de a volt prostituáltak a még aktív társaikkal is kapcsolatot tartanak, ami reményt adhat az ő problémáikban való segítséghez. A csoportot vezető szakember szerint a prostituáltak segítése nagy türelmet és őszinteséget igényel, van olyan kiutat talált prostituált, akit tíz évbe telt csatlakoztatni a csoporthoz. A prostitúció legalizálásáról hallani sem akar, a munkakénti elismerést, a vigalmi negyed létrehozását és a bordélyok működtetését nemcsak erkölcsbe ütközőnek, de a prostitúció további megerősítésének tartja. Csak az áldozatok segítését és a prostitúcióból kilépést tartja fő feladatának, és természetesen az oktatással és különösen a hit segítségével való megelőzést. Meggyőződése, hogy kis csoportokban, türelemmel, megértéssel több eredményt lehet elérni. Amint azt többször is elmondta: „*ne csinálj semmit, csak légy kedves és kösd le a figyelmüket, a többi jön magától*”⁷. Véleménye szerint az önkormányzatok nem a zónákkal, hanem a hasonló csoportok munkájának feltételeit segítve, a civilekkel együttműködve tehetnek a prostitúció kérdésének megnyugtató rendezéséért.

7 Brósz Csaba Botond: Védett tér. Év végi beszámoló. Budapesti Műszaki és Gazdasági Egyetem Építész-művészeti Doktori Iskola, 2014. január 16., 26. o.
http://dla.epitesz.bme.hu/appendfiles/550-Brosz_dla_20140116.pdf

Kiút – a volt prostituáltak szerint

Volt és aktív prostituált interjúalanyaim életútjai alig különböznek egymástól. Szegénység, vidéki származás, alkoholista, büntetett előéletű, munka nélküli szülők, állami gondozás, vagy csavargás, korai párkapcsolatból több gyerek – a véletlen úgy hozta, hogy valamennyien romának, magyar romának tartják magukat. A többségük korán került az utcára, vagy a rokonsága, a közvetlen környezete, vagy az állami gondozott társai hatására. A kényszer az ő esetükben a környezet mintája, ahol nem erkölcsi kérdés a prostitúció, de kényszer a kötöttségektől, a szegénységtől való szabadulás.

Első interjúalanyom kivétel: 31 éves korában kezdte, állami gondozásos életéről mondja: „*Nekem nagyon sok szép emlékem van, kiváló sportoló voltam, kézilabdáztam, a tv-ben is szerepeltem. De aztán betöltöttem a 18. évemet, hazamentem, és ott voltam a nagyvilágban egyedül. Aztán jött a férfi, és ami még könnyebben jön, a gyerek. Még csak életem se volt, mindig csak vágytam a szabadságra és nem tudtam megmaradni. Világ életemben másoknak voltam alárendelve.*”

Második interjúalanyom szerint a gyerekek, már ha otthon élnek egyáltalán, „*csak azt látják, hogy az anyjuk is ezt csinálja, drogoznak, bűnöznek, így mást se lát a gyerek, csak ezt. Ebben élnek a szülei, hiába tanítatják az iskolába.*”

Arra a kérdésre, hogy felméri-e lányok, mivel jár ez az élet, és akarnak-e kikerülni belőle, volt prostituált interjúpartnerem, aki sokat találkozik és foglalkozik fiatalokkal, utcán dolgozó lányokkal, így válaszol: „*Nem tudnak és nem akarnak, egyszerre. Amikor nagyon el vannak szomorodva, kilátástalannak látják az egészséget, összevesznek a stricivel, mert nem kerestek annyit, nincs hol aludniuk, amikor baj van, akkor mindent megígérnek, megfogadják, hogy abbahagyják. Ha meg másnap egy picit remény van arra, hogy pénzt keres, akkor már semmi bajuk sincs, mennek ki az utcára.*”

A kényszerűség és kényszerültség mellett más érzések is munkálnak. Harmadik interjúalanyom szerint: „*Amikor kimegyek az utcára és keresem a pénzt, azt hisszük, hogy mindegy, kinek vagy kiért tesszük, a gyerekemért, a stricimért, bárkiért. Én azt hittem, annyival többet érek azzal, hogy most odaadtam nekik a pénzt. Azt hittem, hogy megveszem a szeretetüket. De közben nem, csak illúzió, ezt bebeszéltük magunknak az évek alatt. Egy idegen férfi rám néz, és ezért megyek el vele, mert nőnek érzem magam, kellek neki.*”

A közzájön forgó megoldásokról és a megoldókról nincs jó véleményük. Úgy vélik, a lányok tudják, milyen életet választanak, van elég film, erről szól a média, a fórumok, és sokat beszélnek róla.

„Jogom van élni normálisan, nem rabszolgának születtem, meg jogom van az életemhez... ja, persze, csak nem a prostituáltak” (első interjúalany).

„Nekem kevés az, hogy valaki szebb jövőt ígér, meg munkát, azzal nem oldanak meg semmit. De aki éjszaka dolgozik, úgy megszokja azt az életet, mint egy kapcsolatot” (harmadik interjúalany).

Csak ritkán és nagy bajban, betegség, jogi problémák esetén kérnek segítséget, azt is főként egymáson keresztül. Nagyon magányosnak érzik magukat, és elzártan, egymás között élnek. Ebből a körből lassú a kiút, és ritkán sikerül, az idősebb, de leginkább a csőstül érkező betegségek kényszerítik leggyakrabban őket az utca elhagyására.

Mit tartanak elegendő motiváló erőnek a prostitúció befejezéséhez és az utána való élet elviseléséhez? Kétségtelen, van abban igazság, hogy a segítség gyakorlati formái, nem is szólva az elméleti-jogi perpatvarokról, nem adnak elegendő hajtóerőt a kilépéshez.

Tagadhatatlan, hogy vannak egyedi sikertörténetek, ezek megértéséhez két fontos kérdésre kerestem a választ. Először is tisztában kell lenni azzal, hogy a kényszerűségek következtében melyek azok a főként érzelmi indítatók, amelyek erre az életformára készítették és itt tartották a lányokat, és egyúttal milyen külső vagy belső hatásra van szükség ahhoz, hogy képesnek tartsák magukat a prostitúció nélküli életre.

A válaszok korántsem hangzanak „tudományosan”. A családi-gyerekkori állapotok szeretethiánnyal járnak, a durva bánásmód, az elhanyagolás és erőszak a kötődésnélküliség elfogadását, a testük iránti közömbösséget idézi elő. Attól, hogy leginkább csak a saját körükben mozognak, bezárul a világuk, ennek következménye az elmagányosodás. Az erkölcsi megvetés, a „bűnösség” tudata és érzete még inkább kizárja őket a mindennapi életből. Szexualitásukat el kell választaniuk az érzelmeiktől, ami az intimitás hiányát okozza. A legszembetűnőbb azonban a lányokban, jobbra a roma lányokban dülő mérhetetlen szabadság és függetlenség iránti vágy, amellyel nem szokás számolni a segítő oldalon. „Világéletemben másoknak voltam alárendelve, és én ezt nem jól tűrtem. De amíg én ebbe a csoportba nem jöttem, és Istenben nem hittem úgy, ahogy kell, engem azelőtt nem érdekelt, hogy a magyar mit gondol, hogy most ő adózik, én meg lopom az áramot, mert úgy életem, ahogy tudtam. Mi nagyon sokan voltunk így. De ha Istenhez közel kerülsz, másként gondolkodsz. Nekem nagyon sok pénzem volt, de soha eszembe se jutott, hogy kifizessék egy számlát, vagy lakbért. Most meg nagyon kevés a pénzem, de az első dolgom, hogy kifizessék mindent” (első interjúalany).

Elmondásuk szerint a másoktól való függés és elkülönülés tapasztalata, a kiszolgáltatottság mellett a szabadság, függetlenség iránti vágy következménye a

„közkerékcsele” való szembekerülés, a szabályok megszegése. Egyetlen urat ismernek el maguk felett, a transzcendens hatalmat, a feltétel nélküli szeretet és jószág megtestesítőjét, aki nem emberi és megalázó felügyeletet gyakorol feletük. Olyan törvényei vannak, amely természetes követelmény minden embertől, függetlenül társadalmi, egyéni helyétől és milyenségétől. A hit ereje elvezet a mindennapi erkölshöz, a parancsolatok betartása nagyobb erő, mint az ember alkotta törvények és a hatalom.

„Az t mondom, hogy amióta Istenben hiszek, azóta valahogy kitágult a világ. Úgy érzem, amióta rátértem erre az útra, sokkal rosszabb ember lettem, mint előtte. Azelőtt feltétel nélkül segítettem, nem érdekelt, honnan jött vagy kicsoda, most meg megnézem, hogy meg tudná tenni ugyanazt, amit én, de nem akarja. Sokszor beszélek Istennel, és kérdelem, hogy miért vannak bennem ilyen érzések” (első interjúalany).

A missziós munka, a segítségnek ez a formája egyben sikeresebb bűnmegelőzés is lehet.

A Baptista Szeretetszolgálat és a prostitúció áldozatainak segítése

A szeretetszolgálat munkatársával készült interjúban arról is esett szó, hogy közel tíz éve foglalkoznak prostituáltak segítségével, eleinte az utcán álló lányoknak vittek egészségügyi felszereléseket, ételt, italt. 2004-től már inkább az emberkereskedelem áldozataira koncentráltak, védett házakat hoztak létre, és tartanak fenn ma is. Több száz embernek segítettek már az elmúlt évtizedben. Sikereik titkát a különböző hivatalos szervezetekkel való folyamatos együttműködésben látják. Nem panaszkodnak információhiányra, kapcsolatuk a rendőrség munkatársaival hivatalos, kölcsönös, és zökkenőmentesen működik. A bajba kerülő áldozatok hazahozatalán, kimentésén túl oktatással, konferenciák szervezésével mélyítik kapcsolataikat és „érzékenyítik” a rendőröket. A Szexmunkások Érdekvédelmi Egyesületével való bárminemű kapcsolattól azonban elvi okokból elzárkóznak, miután nem tartják munkának a prostitúciót. Természetesen legfőbb céljuk, hogy az áldozatok felhagyjanak a prostitúcióval. Ebben már koránt sincs akkora sikerük. Mindenkinél személyre szabott programot dolgoznak ki, tapasztalataik szerint legalább három hónapra van szükségük ahhoz, hogy az áldozatok készen álljanak a változásra. Személyfüggőnek tartják, hogy ki képes az életmódváltásra, és ki nem. A visszaesés jellemző objektív veszélyei a családi környezet, amelybe visszatérnek, az iskolázatlanság és a munkanélküliség, szakképzetlenség.

„Mi nem erőltetjük a hitet, a megtérést, ha valaki jön, és érdeklődik, akkor megkapja, van rá lehetősége, hogy megismerje. Meg tudnak változni az emberek, mi ebben hiszünk, több emberrel találkoztam, aki 180 fokot változott, akár cigánymisszió során. A hitben élés a szeretet miatt tud nagyon erős lenni. A legnagyobb probléma, hogy akik áldozatok, nincsenek szeretve, ezért ők maguk se tudnak szeretni. Megváltozik az érintés jelentősége, a szexualitásnak is megváltozik az értéke. Fontos, hogy az emberek érzéseket és szeretni tanuljanak meg. A szeretet a szívükben kell hogy legyen. Ez olyan morális tartást ad, ami hatásos és tartós az emberi élethez.”

Gyermekprostitúció

A fiatalkorúak prostituálódásának egyik súlyos problémája, hogy a jogi szabályozás következtelen, sőt ellentmondó⁸. A 2013-ban életbe lépő új Btk. önálló tényállása mutatja, milyen fontossá vált ez a kérdés. Mindazonáltal, míg a gyermekprostitúció korhatárát a Btk. a tizennyolcadik életévhez köti, addig a szabálysértési törvény szerint a tiltott prostitúció a tizennégy és tizennyolc év közöttiekre is érvényes. Mindez azt jelenti, ha a tizennyolc év alatti személy megszegi a szabálysértési előírásokat, a ki nem fizetett pénzbüntetése akár elzárással is járhat, azaz elkövetőként kezelik.

A vizsgálatok szerint a gyerekek tizenhárom és tizenhat éves koruk között kezdik el a prostitúciót, rendszerint közvetítőkön keresztül; többnyire nevelőotthonok lakói vagy diszfunkciós családtól elszakadni akaró kamaszok.⁹ A Nemzeti Bünt megelőzési Tanács szakértője a vele készült interjúban elmondta, hogy az esetek többségében a gyereklányok nem külső kényszer következtében, hanem önszántukból, vagy barátnők hatására, kifejezetten „könnyű” pénzkereset reményében kerülnek az utcára. A másik csoportba azok a gyerekek kerülnek, akiket főként ismerős, rokoni környezetből való, szervezett keretekben működő futtatók szerveznek be. Igen veszélyeztetettek a hátrányos helyzetű, mélyszegénységből érkező, roma származású gyerekek, akiket hamis ígéretekkel, látszatajándékokkal és a legtöbbször droggal függővé téve kényszerítenek prostitúcióra. Az sem ritka, hogy a lányok a szerelem ígéretével, majd külföldi munkalehetőséget és közös életet kilátásba helyezve kerülnek a futtatók kényszere alá.

A megelőzésre helyezi a hangsúlyt a Rákospalotai Javítóintézet vezetője. A gyermekprostitúcióba kerülő kislányok (a beszélgetés idején hárman) speciális foglalkozást igényelnek. Sok időre, hosszú regenerálódásra van szükségük, ta-

⁸ Részletesebben lásd a *Kapcsolódó bűncselekmények* című fejezetben.

⁹ Az állampolgári jogok biztosának jelentése az AJB 1472/211. számú ügyben.

nulással kell perspektívát mutatni nekik, sok programot kell szervezni számukra, további feladat a kötődési képességük erősítése.

Nemzetközi minta a szomszédból: Ausztria

Közelsége, a prostitúció átlátható jogi rendezettsége és nem utolsósorban a fizetőképes kereslet miatt a szomszédos ország régóta vonzó a magyar prostituáltaknak. Ausztriában eltérő a közigazgatási tartományok prostitúciós szabályozása. Vorarlberg tartományé a legszigorúbb, ott csak engedélyezett bordélyházakban lehetséges, ilyenek azonban nincsenek, más tartományokban a helyi önkormányzatok engedélyéhez kötött a benti prostitúció, Bécsen kívül Ausztriában az utcai prostitúció tiltott.

Bécs városában 2011-ben megszigorították a prostitúciós törvényt¹⁰, megszüntették a lakott területen az utcai szexuális szolgáltatás lehetőségét, rendőrségi engedélyeztetéshez kötött a bordélyházak működtetése, és a klienseket is büntethetik, ha azok védett területen keresik a szolgáltatást.

Öt kijelölt türelmi zóna ad lehetőséget a szexuális szolgáltatásra.

A szabályszegőket szigorúan büntetik, száz euró az első alkalommal, de ha nem a helyszínen fizetik, akkor a büntetés elérheti a hétszáz eurót is, a prostituáltak pedig azonnal el kell hagynia a területet, mert ha egy órán belül még ugyanott áll, akkor letartóztatják. A rendőrségi ellenőrzéskor az igazolványát, az ellenőrző kártyáját és a laccímigazolványát kell bemutatnia.

Nemcsak az utcai, de a benti prostitúciót is újraszabályozta a törvény. A rendőrségen 2012 végéig kellett bejelenteni a régi bordélyokat és lokálokat, amelyekben efféle tevékenységet folytattak, az újakat pedig engedélyeztetni kell. Ezek az intézmények is csak a védett területen kívül lehetnek (a magyar szabályozáshoz hasonlóan iskolák, templomok, kórházak stb. közelében nem működhetnek), az utcáról megközelíthető, de feltűnéstől mentes bejáratuk kell hogy legyen. A törvényellenesen működő intézmények tulajdonosai hétezer euró büntetést kaphatnak, és azonnal bezárathatják őket.

A szigorítás mellett a prostituáltak számára különböző adminisztratív könnyítő intézkedéseket is tartalmaz az új jogszabály, legalábbis papíron. A rendőrségi regisztráció kötelező, de nem kell bejelenteniük, ha szabadságra mennek, vagy ha szüneteltetik a tevékenységüket, ám hat hónap után törlik az adataikat, és újrakezdésnél kezdhető minden előlről. Az ellenőrző kártya megszerzéséhez a személyes megjelenésen túl útlevel, személyi igazolvány, laccímigazolás szük-

10 Gesetz, mit dem die Prostitution in Wien geregelt wird. Wiener Prostitutionsgesetz 2011, WPG 2011.

séges, az ára 16,40 euró. Utána következhet az orvosi ellenőrzés, a szűrővizsgálat huszonnégy euróba kerül, és hetente meg kell ismételni, HIV-szűrésre pedig háromhavonta kerül sor. Prostituáltként Ausztriában csak „új egyéni vállalkozóként” lehet dolgozni, alkalmazottként nem. Az ellenőrző kártya megszerzése után egy hónapon belül jelentkezni kell az adóhatóságnál, 2011-ben tizenegyezer euró alatti éves jövedelem adómentes volt, ám adóbevallást minden esetben kell készíteni. Társadalom- és betegbiztosítás is kötelező annak, aki bármely tartózkodási jogcímen Ausztriában él. Ha az éves jövedelme nem haladja meg a biztosítási küszöböt, amely 2011-ben 6453 euró volt, akkor a prostituátnak a járulékalap 26,68 százalékát, havi 8,20 eurót kell befizetnie.

Az újonnan regisztrálóknak civilszervezetek szerveznek tanácsadásokat.

Egy nemzetközi összehasonlító tanulmány¹¹ megállapítása szerint Ausztriában 3370 regisztrált prostituáltat tartanak nyilván, kilencvenöt százalékuk nő és nem osztrák állampolgár. A bécsi rendőrségnek Bécsben 793 magyar nőről és 15 férfi prostituáltról van tudomása.

Bécsben 2007 és 2012 között ötvenhat százalékkal nőtt a prostituáltak száma.

A regisztrált prostituáltak száma a következőképpen alakult. 2007: 1506; 2010: 2351; 2011: 2800, ebből mindössze százan osztrákok.

Ausztriában 2010-ben 990 prostitúciós célú lokál és bordély volt, ennek több mint a fele, hatszáz lokál (szaunastúdió, masszázszzalon stb.) Bécsben működik.

Áldozatvédelem Ausztriában¹²

A stabil jogi és rendészeti környezet, az ezek megvalósítására szánt anyagi és szakmai erőforrások ellenére az osztrák prostitúció kezelése hasonló nehézségekkel küszködik, mint a magyarországi.

Elsősorban a prostitúció mobilitása okoz gondot, minden szempontból. Az évszakok és a kereslet változásai megszabják a prostitúció irányát és számárányát is. A lányok településről településre, országról országra, utcáról utcára, sőt az utcáról lokálokba, bordélyokba vándorolnak, vagy az internet segítségével üzletelnek. Legtöbb esetben lehetetlen a regisztráció, mert se lakcímük, sem pedig állandó „munkahelyük” sincs.

11 Hendrik Wagenaar – Sietske Altink – Helga Amesberger: Final Report of the International Comparative Study of Prostitution Policy: Austria and the Netherlands. Platform31, Den Haag, 2013
http://kks.verdus.nl/upload/documents/P31_prostitution_policy_report.pdf

12 Regelung der Prostitution in Österreich. Empfehlungen der Arbeitsgruppe. „Länderkompetenzen Prostitution”. Wien, 2012. www.bmbf.gv.at/mediapool/26159/prostitution_01.pdf

A munkanélküliség következtében az anyagi haszon reményében, gyakran kényszerítés nyomán Ausztriába utazó külföldi prostituáltak nyelvtudás nélkül lehetetlen helyzetbe kerülhetnek.

Az osztrák áldozatsegítés behálózza az országot, minden tartományban számos állami és civilszervezet található.

A prostituáltakat a politikai-ideológiai nézeteknek megfelelően két oldalról is segítik. Egyrészt a prostitúciót önkéntes munkaként értelmező szempontok alapján jogi, rendészeti biztonság és védelem oldaláról. Ennek egyik formája a szexmunkások érdekvédelmi szervezeteinek működése¹³. Ilyen szervezet a Sophie¹⁴, a képzési központ prostituáltaknak, amely kifejezetten a prostituáltak jogainak és érdekeinek védelmére alakult.

Bécs városának honlapján¹⁵ egyebek között magyarul is szerepel a prostitúcióra vonatkozó szabályok, kötelezettségek, lehetőségek ismertetése, valamint a segítőszervezetek és tanácsadó szolgálatok elérhetőségei.

A TAMPEP¹⁶ egyik munkacsoportja a LEFÖ¹⁷, intervenciószolgálat a nőkereskedelem érintettjeinek, amely a migráció idején az országban dolgozó szexmunkások egészségügyi és áldozatsegítési nehézségeivel is foglalkozik.

A munkaként kezelés számos nehezen betartható kötelezettséget és kevés jogot jelent. A prostituáltak rendőrségi regisztrálása fizetéshez kötött. Adózás, egészségbiztosítás ugyancsak kötelező. Ezzel szemben a kijelölt zónákban hiányzik a törvényben előírt infrastruktúra¹⁸, különösen érvényes ez a Prater vásárterületére és az Auhofcenter környékére. A férfi prostituáltak számára nincs segítőszervezet, miközben legalább kétezerre becsülik a férfi prostituáltak számát, és kilencvenkilenc százalékuk nincs regisztrálva.¹⁹

A másik megközelítés a prostituáltakat egyértelműen áldozatként kezelő, kényszer hatása alatt tartott személyként értelmező álláspontot képviselő, főként civil, egyházi szervezetek áldozatsegítő munkájában érvényesül.

Ausztriában a szexuális célú emberkereskedelem áldozatainak segítségével számos szervezet foglalkozik. Addig, amíg a prostituáltak rendelkezésére mindössze két szakosodott szervezet áll, az emberkereskedelem áldozataival tucatnyi csoport foglalkozik.

13 Sex-worker Forum of Vienna, 2013. Austria: Discrimination against Sex Worker in the Right to Work and to Health. www.sexworker.at Das Forum für Profis

14 SOPHIE, BildungsRaum für Prostituierte. <http://www.sophie.or.at>

15 Stadt+Wien. Tájékoztató női és férfi prostituáltak számára. www.wien.gv.at

16 <http://tampep.eu/index.asp>

17 Gesetz, mit dem die Prostitution in Wien geregelt wird. Wiener Prostitutionsgesetz 2011-WPG 2011

18 Wiener Prostitutionsgesetz 2011

19 Patrik Hladshik: Strassenprostitution in Wien. Aktuelle Problemlagen der Sexarbeit. Projektarbeit an der Technische Universität, Wien, 2013, S. 6.

Az osztrák Weisser Ring áldozatsegítő szervezet²⁰ a bűncselekmények áldozataira koncentrál, így természetesen az emberkereskedelem és a fiatalkorúak szexuális kizsákmányolásának is gondozója.

A Fehér Gyűrű Közhasznú Egyesület és a prostitúció áldozatai

A Fehér Gyűrű Közhasznú Egyesület 2013-ban már foglalkozott a prostitúció és az áldozatvédelem problémáival²¹. A svájci Weisser Ring és a magyar szervezet együttműködés keretében főként az emberkereskedelemre koncentrálva megfogalmazta az áldozatoknak nyújtandó segítség lehetőségeit és formáit. A megállapítások tükrözik a gondok változatlanosságát, és egyben a segítség hatékonyságának alacsony fokát. A szervezetek közötti együttműködés hiánya vagy körülményessége, az információk lassúsága, a jogi szabályozások bizonytalan-sága és az adatvédelmi előírások nehezítik, olykor ellehetetlenítik az áldozatoknak való segítséget. Az egyesület konkrét javaslatokat is tett, ilyen a számtalanszor emlegetett megelőzés, amelynek a legmegfelelőbb formája az oktatás, ismeretek terjesztése a fiatalok körében. Az sem újdonság, hogy a prostituáltak csoportja speciális, bár sokat tudunk rólunk, még sincs kölcsönös és állandó kapcsolatuk sem az érdekvédelmi, sem pedig a segítőszervezetekkel. Olyan tabunak számító kérdést is felvetettek, mint az etnikai csoportokra bontott statisztika szükségessége. A javaslatban megkísérelték a prostitúcióról való gondolkodás és gondoskodás kettősségének megszüntetését. Úgy, hogy az emberi jogi megköze-lítésnek is helyt adtak, miközben kiemelték, hogy kívánatos lenne, hogy „*a törvény az emberkereskedelmet büntesse, ne a szexmunkásokat és ügyfeleiket*”. Végül az ajánlás leszögezte, hogy „*nem új szervezeteket, ellátóhelyeket hozunk létre, alakítunk ki, hanem a meglévő források felhasználásával és koordinálásával nyújtunk olyan komplex ellátást az erőszak áldozatai számára, amely előse-gítí rehabilitációjukat és reintegrációjukat*”²². Csak ismételni lehet a racionalitás, a lehetőségek és a szándék összehangolására irányuló törekvést, amely számol az ideológiai, szemléleti és gyakorlati, megvalósításbeli különbségekkel, de nem zárja ki a prostituáltakat a segítségből, akár szexmunkásként, akár kény-szerúségből, áldozattá vált helyzetben igényelnek védelmet.

20 www.weisser-ring.at

21 Szakmai ajánlás partnerszervezetek részére a prostitúció és emberkereskedelem áldozatainak részére nyújtott segítségi lehetőségekről és a segítségnyújtás folyamatáról. Svájci–magyar együttműködési program. 2013. 08. 07. www.fehergyuru.eu

22 Uo. 13. o.

„Tagadhatatlan, hogy egyes nézetkülönbségek megnehezítik vagy akár meg is akadályozhatják az együttműködést, hogy a jogi szabályozás és általában az állami intézkedések több figyelmet szenteljenek a prostitúció keresleti oldalának csökkentésére, illetve, hogy a prostitúció emberi jogi sérelemnek tekintsék. Visszont a prostitúcióra vonatkozó különböző álláspontok nem feltétlenül jelentenek akadályt az elsődleges célt illetően, amely a prostituáltak és a szexuális célú emberkereskedelem áldozatai helyzetének javítása.”²³

Összegzés és megállapítások

A prostitúcióról való gondolkodás reménytelenül ellentmondásos. Elfogadható-e, beilleszthető-e a társadalom gond nélküli működésébe, vagy megszüntethető, el-tüntethető-e a mindennapokból. Az erre adandó választ alapvetően a kettősség jellemzi. Önkéntesség vagy kényszer, munka vagy elnyomás, elnyomás, erőszak vagy áldozatiság, támogatás vagy tiltás. Attól függően, hogy ki, mely szervezet a „vagy” melyik oldalát választja, egyben kibékíthetetlenül dönt politikai megoldás, szabályozási forma, ideológia mellett. A prostitúció szabályozásában, a rendőrség működtetésében, a bűnmegelőzésben és az áldozatvédelemben egyaránt ez az összeegyeztethetetlen dilemma az uralkodó.

Vizsgálatom szerint a jogi szabályozás is ezt a kettőséget mutatja. A politika az elmúlt tizenöt évben bizonyította, hogy a prostitúció létének elismerése, bizonyos fokú dekriminalizálása, egyszersmind a törvényi feltételek mellőzése olyan helyzetet teremt, amely minden résztvevőnek „sokba kerül”, a szó szoros értelmében is.

A felemás, betarthatatlan szabályok a rendőrségtől, a bíróságtól, a büntetés-végrehajtástól jelentős anyagi és emberi erőfeszítést igényelnek. Nem beszélve az adókiesésről, a kapcsolódó bűnözés áráról, az egészségügyi költségekről. Erőltetett megoldás születik, a rendőrségnek egyrészt a polgárok igényének megfelelően a közrend, közbiztonság, közegészség és közérkölcsvédelmében a törvény szigorát alkalmazva kell eljárnia, miközben mintha egymásról sem tudnának, egyazon épület szomszédos szobájában az áldozatvédelmi és bűnmegelőzési osztályoknak éppen a törvény betartatlansága és betarthatatlansága során keletkezett károk kiigazítása, orvoslása és a megelőzés a feladatuk.

A prostituáltak, szexmunkások ha rendőri zaklatásra, túlkapásokra panaszkodnak, megfizethetetlen büntetésekkel, elzárással sújtják őket. Munkakörülményeik, egészségügyi ellátásuk megoldatlan, kilépési lehetőségeik szervezetle-

23 Uo.

nek. Ha áldozatként kezelnék őket, ami csak az emberkereskedelem és a fiatalok esetében jár alanyi jogon, akkor se lennének sokkal jobb helyzetben. Nem ismerik a megsegítésük lehetőségeit, az esetleges kilépési szándékukhoz nincs megerősítő objektív feltétel. Végül akár szexmunkásként, akár áldozatként jelentkeznek, rajtuk az erkölcsi megvetés bélyege, és ezt egyetlen szervezet, jogszabály vagy politikai irányzat sem képes megváltoztatni.

Az áldozatsegítő szervezetek teli vannak anyagi gondokkal, az azonos oldalon állók még egymással is nehezen kooperálnak, hát még a vélt barikád másik oldalán lévőkkel. Elképzelhetetlennek tartják, hogy mindenkinek van helye a segítségben, lehetetlennek vélik, hogy elismerjék egymás erőfeszítéseit. A „minden prostituált kényszer áldozata” elvet vallók erkölcsösnek vélt indulata áll szemben a prostitúciót munkának tartók racionálisnak tartott véleményével.

A politikai álláspontok inkább igazodnak ideológiákhoz, erkölcsi megfontolásokhoz, mint a mindennapi valóság tapintható nehézségeinek kezeléséhez. Pedig mindenki elmondja a saját verzióját...

1. A jogi szabályok betartása mindenkire kötelező. A törvény, ha van, akkor annak betartása, vagy új jogszabály létrehozása az érintettek (beleértve a prostituáltakat is) megkérdezésével. Legyen az bármi, ami könnyíthet emberek sorsán.

2. Az együttműködés a szervezetek között, közös kiindulópontnak elfogadva azt, hogy a segítség, bárhonnan jön, emberi kötelesség és nem pusztán erkölcsi kérdés. Semmi ellentét nincs abban, hogy vannak, akik a prostitúció megszüntetésén fáradoznak. Megmutatják a kiutat, és ez vezethet munkához, iskolához, Istenhez. Jogi, lelki támaszt nyújtanak, vagy egyszerűen csak beszélgetnek az áldozatokkal. Ki-kinek lehetősége, képessége és szándéka szerint. Mindazonáltal tudomásul kell venni, amíg valamennyi prostituált „kivezetése”, vagy a bekerülésük megelőzése nem sikerül, addig azoknak is szükségük van segítségre, akik benne vannak, kényszerűségből, átmenetileg, urambocsá’, önként. Egyszóval: a két oldalon állók nem veszik el egymás munkáját, s ha már együttműködni nem akarnak is, legalább ne bántsák egymást.

3. Az áldozatok igényeinek felmérése, megkérdezésük, véleményük megismerése nélkül nem képzelhető el a jelenleginél hatékonyabb jogi, de áldozatsegítési megoldás sem. Ez nemcsak toleranciát, de emberi mivoltuk elismerését is jelentené, bizonyítékát annak, hogy nem erkölcsi megvetés tárgyai, akiknek a feje felett folyik el jobbára a szó és a pénz...

5. Összegzés

A fővárosi prostitúció jelenlegi állapotának tudományos felmérésére ez az első kísérlet. Rendészeti szempontú vizsgálat, nemcsak az Országos Kriminológiai Intézetben, de a magyar társadalomtudományban az elmúlt harminc évben még nem volt.

A kutatás idején bárkivel kerültem kapcsolatba, aki a munkája miatt vagy főszereplőként közelebbi ismeretségben állt a prostitúció világával, az interjúk, beszélgetések vagy éppen a személyes megfigyelés alkalmával, szinte kivétel nélkül tapasztalhattam a prostitúció iránti évszázados idegenkedést, ellenszenvet és a sajnálat mellett a közömbösséget, érdektelenséget, sőt rezignáltságot, beletörődést is. Még az sem volt kivétel, hogy kulturális kuriózumként, mintegy történelmi zárványként tekintsenek az intézményre, amint azt turisztikai látványosságként kezeli Amszterdam, Bécs, Párizs, Hamburg és talán minden nagyobb világáros. Ennek oka nemcsak a prostitúció évezredes kulturális beágyazottsága, hanem az a kettősség, amely a morális tiltottság és a gyakorolt valóság között feszül. Kevésbé irodalmian azt mondhatom, hogy mindenki rossz dolognak tartja, még az aktív résztvevők is, ugyanakkor mindez nem akadályozza meg a közösségeket, hogy eltúróják, mi több, tagjaik maguk is gyakorolják. Miután kiiktatni egyszerűen eddig még nem sikerült, és pillanatnyilag sincs egyetlen ép-kézláb ötlet a végleges megszüntetésre, marad a kontroll alatt tartás, ami leginkább annyit jelent, hogy el a szem elől a prostitúció zavaró látványával, legyen az erkölcsi, rendészeti, egészségre veszélyes vagy éppen a bűnözést gerjesztő. Csakhogy hideget és meleget fújni egyazon szájból, azaz elfogadni is, meg nem is, kódolja a közösségi szabályozás sikertelenségét.

Ráadásul minden, ami a szexualitás körül forog, kitüntetett figyelmet kap az emberi társadalomban, és egyike a legkeményebben és konzervatívabban ellenőrzött tevékenységnek. A szemérmesség, az intimitás igénye azonban nem mindig és nem mindenkinél egyeztethető össze a szexuális vágyakkal, igényekkel és lehetőségekkel. Így bármit teszünk is a prostitúció ellen, szemben, mellett vagy éppen egyes szereplői védelmében, a morális stigmákat eltüntetni nem áll módunkban. Ugyanakkor tapasztalhatóan bele is törődünk a létezésébe, amit csak sajtóságosan álságos és képmutató módon vagyunk képesek kezelni. Úgy tiltunk, hogy közben megtúrójuk. Lényeg, hogy ne lássuk, ezért eltüntetjük törvénnyel, szabályokkal, azaz erővel és erőszakkal – a szem elől. Áldozatként tekintünk a prostituáltra, és erőszaktevéként a kliensére, miközben mindkettőt megvetjük,

elítéljük¹. Nyilván a prostituáltat jobban, mert ő az, aki gyakrabban és bosszantóan létezik a nyilvánosság előtt, de nem sokkal marad el tőle a kliens sem, a szexmániás, telhetetlen vagy éppen a nőt csak pénzért megkapó, értéktelen férfi. A kurva és a disznó.

Szexuális szabadsága ugyanis manapság lehet az egyénnek, de soha semmilyen társadalomban nem megengedhető ugyanez a szabadság a közösség egészségének, egyszóval az individuális szabadságot kell összeegyeztetni a közösségi igényekkel. A társadalom által megszabott erkölcsi követelményeket a szexuális önrendelkezéssel, ami nem újdonság, a demokrácia talán erről szól. Vannak területek, ilyen a prostitúció is, ahol ez nem igazán sikeres és védekezésül beletörődünk a létezésébe, tessék-lássék szabályozgatjuk, vagy becsukjuk a szemünket, elfordulunk, hogy ne is lássuk, hátha akkor tényleg eltűnik. A félig tiltott, de félig támogatott prostitúció így válik követhetlenné, ellenőrizhetlenné, csak a vadhajtások bukkannak elő alkalmanként vagy tömegesen.

Mindezt jól mutatják a prostitúció nagyságára vonatkozó, amúgy igen ingtag és kétséges statisztikák, számadatok is. Ami titkos is, meg nem is, az nehezen megszámlálható; ha megnézzük a prostitúciós statisztikákat, pontosan követhetők a kettősségek.

A prostituált szexuális szolgáltatása nem büntetendő cselekmény, feltéve, ha életkora és a hely, ahol végzi, nem esik korlátozás alá, ha igen, akkor szabálysértést követ el. A szabálysértési statisztikákban a büntetési összegek szépen mutatják is a kontroll súlyát. Ezek alapján a prostitúció kiterjedtségére is következtethetnénk, azt is gondolhatnánk, hogy ekkora büntetés ennyi alkalommal prostituáltak tömegeit jelenti. A statisztikák által láthatóvá tett körülbelül kétezer prostitúcióból élő azonban, megosztva időben, térben aligha jelent óriási tömeget. Szigor, büntetés az egyik oldalon, hiábavalóság a másikon. A gyakori, kemény fellépés, a kiugró pénzbüntetés nem kényszeríti a prostituáltakat arra, hogy felhagyjanak a tevékenységükkel, fizetni sem tudnak. Igaz, hogy a fő cél, a láthatatlanná tételük, szinte teljes siker. Magam éjszakai bevetésen számoltan végig Budapest valamennyi közismert vagy kevésbé ismert részein az utcai prostitúcióban látható résztvevőket. Ennek alapján oszthatom azoknak a nyomozóknak a véleményét, akik minden éjjel bejárják ezeket a területeket, és ha névről nem is, de arcról jó ismerik a nőket, hogy Budapest nem tartozik a prostitúcióval „fertőzött” városok közé. Nem kis része van ebben a rendőrség

¹ Mutatják ezt az akták is, amelyekben a prostituáltak megnevezése is problémát okoz. Hol „hölgy”, néha „kisasszony”, de általában „nőszemély”, finomabban „nevezett személy” szerepel az iratokban. Ahogy a prostitúcióval „fertőzött” terület stb. megnevezés még a szakíróktól sem idegen. Szinte általános kérdés: „mióta üzi ezen prostitúciós tevékenységet”. Hivatalosan feltett kérdés: „Nyilatkozzon az Ön által nyújtott szexuális szolgáltatásért fizetendő anyagi ellenszolgáltatások mértékéről, tarifájáról.”

folyamatos és meglehetősen szigorú ellenőrzéseinek és az új szabálysértési törvénynek, amely a rendőrség hatáskörébe helyezte szinte megkötések nélkül a helyszíni bírság intézményét. A következmény százmilliós pénzbírság és részleges befizetés, azaz a hiábavaló szigorítás, ami megnövelte a rendőrségek emberi, anyagi és időkölségeit, miközben a prostituáltak zaklatásnak minősítik az eljárásokat. Láthatóan a rendőrség a prostitúció kérdésében sincs egyszerű helyzetben, elsőrendű feladat a törvény betartása. Csakhogy „*a prostitúció hazai szabályozása megítélésem szerint az illegalitás irányába tereli és kriminalizálja a jelenséget, azonban a végrehajtói állomány vezetőjeként is, a szabályok betartása és betartatása, a közrend, közbiztonság fenntartása a fő feladatunk*” – mondta 2014-ben a BRFK egyik vezetője.

Mindennek oka a törvény önkormányzatokra vonatkozó előírásainak megkezdése, be nem tartása, amelyre a szabálysértési bíróságok a végzésekben rendre hivatkoznak is. A hatalmas bírságok két év után elévülnek, a prostituáltak a megfizetés elől tömegesen külföldre „kerülnek”, gyakran emberkereskedelem áldozataiként térve vissza. A szakértők véleménye és a kutatás szerint is újragondolandó a prostitúciós törvény és az új szabálysértési törvény prostitúcióval kapcsolatos módja is. Ez azonban nem szakmai, hanem politikai elhatározás függvénye.

Kérdés, hogy a prostitúció mely szereplőjét jelöli ki a politikai erőtér „főszeplőnek”. Ha a prostituált a jelenség kulcsfigurája, akkor a kínálati oldal esne szankció alá. Ezen a megoldáson már a történelem túlhaladt, és ahol még ma is a prostituáltak büntetését alkalmazzák, a tapasztalatok szerint, a teljes sikertelenség a következmény.

Másik megoldás lehet a kliens büntetése, vagyis a vélelem szerint a keresleti oldal szankcionálása a racionálisabb megoldás. Csakhogy ennek hatékonyságáról igencsak megoszlanak a nemzetközi vélemények, és nem bizonyosodott be, hogy tartós, megnyugtató eredményt hozhat². A prostituáltak ugyanis a legritkábban vallanak a klienseik ellen, a hatósági in flagranti, a közvetlen bizonyítás pedig meglehetősen ritkán sikerül.

Állítható a közvetítői oldal, a prostitútor a középpontba, ahogy ezt a nemzetközi gyakorlat egyöntetűen alkalmazza. Nyilván nem zárja ki ez a megoldás az előző kettő bármelyikével való együttes alkalmazást. Az élősdiak büntetése egyrészt a prostituáltak védelméről és biztonságáról szólna, másrészt a szervezett bűnözés alól húzná ki a talaj egy kisebb részét. Csakhogy a prostituált támogatása nélkül a felsorolt megoldások egyike sem garantálja a hatékonyságot. Ho-

² A klienseket büntető svéd modelltől lásd Tamási Erzsébet: Egy törvény exportja. A prostitúció szabályozásának alternatívái. Jogelméleti Szemle, 2011. december, 1–30. o.

gyan ösztönözhető a prostituált az őt körülvevő bűncselekmények bizonyításának segítésére? Először, ha külső segítséget, támogatást kap munkája biztonságos és emberi körülmények közötti végzéséhez, akkor kevésbé lehet szüksége közvetítőre. Erre is van példa, a teljes dekriminalizálás, a prostitúciós tevékenység vállalkozásként való elismerése és ennek megfelelő gazdasági és jogi környezet megteremtése, azaz a munkaként való értelmezés. Elméletileg van második verzió is, magának a prostitúciónak az eltüntetésével, vagyis a prostituáltak átképzésével, munkahelyteremtéssel, az egzisztenciális biztonságuk növelésével, a szegénység, stigmatizálás (és még sorolhatnám) megszüntetésével. Sem az első szabályozás, de eddig egyetlen jogi megoldás sem érte el a kítűzött célt, a prostitúció titkos, titkolt, latens módja, a szervezett bűnözéssel való kapcsolata és minden negatívuma tartósan nem csökkent.

A legkisebb rossz, az adott ideológiák, a negatív erkölcsi megítélés és a társadalmi-gazdasági helyzet reális figyelembevételével, a kutatás és a megkérdezett szakemberek egybehangzó véleménye szerint, az érvényben lévő törvény türelmi zónákra és azok infrastruktúrájára vonatkozó részének újragondolása és újraszabályozása, majd azok következetes betartatása lehetne. Az sem újdonság, hogy valamennyi résztvevő a New York-i egyezmény bordélyokra vonatkozó passzusának felülvizsgálatát javasolná.

A kutatónak nem tiszte sem az állásfoglalás, sem pedig a tanácsadás. Rövid kutatásom megerősítheti azt az elgondolkodtató tanulságot, hogy a prostitúcióval kapcsolatos szabálysértési, büntetőjogi gyakorlatban jelentkező bizonyítási problémák önmagukban és a jog keretén belül nem megoldhatók, a prostitúció kérdései és gondjai nem a jogban keletkeznek, így a megoldásukhoz is ezen kívül kell indíttatást kezdeményezni. A prostitúció sokkal inkább kriminálpolitikai és erkölcsi alapon megítélt intézmény, minden részletproblémájának megoldásához a kulcs elsősorban ezeken a területeken kereshető.

II. rész

A prostitúció kutatása és a szabályozási modellek

6. Hazai tudományos vizsgálatok¹

Az 1980-as és a '90-es években történt tudományos vizsgálatokat alapvetően három kutató három különböző szempontú kutatásai fémjelzik².

Kránitz Mariann a kriminológia, Fehér Lenke a büntetőjog és Forrai Judit az egészségügy és a szociális munka oldaláról vizsgálta a prostitúció kérdését.

Kránitz Mariann még a rendszerváltozás előtt kezdett foglalkozni a prostitúció kérdésével, az úgynevezett parazita jellegű bűnözésről Sziki Lajossal közösen írt 1984. évi tanulmányában³, bár más törvényi körülmények voltak érvényben, a kutatás megállapításai ma is döntő többségükben érvényesek. Az üzletszerű kéjelgés és a közveszélyes munkakerülés érintette akkoriban a prostituáltakat, ma viszont a szabálysértések magas száma mutat hasonló jelenséget. Nem változott az sem, hogy a kapcsolódó bűncselekmények felderítettsége igen alacsony, az érdekszövetség prostituált, kliens, futtatók-kitartók és bordélyházmenedzselők között nehezen megbontható, a prostitúció központja még mindig Budapest. Általános érvényű az is, hogy a prostitúcióban érintettek nem tudnak és jobbra nem is kívánnak kilépni a szubkultúra köréből „*a rövidtartamú szabadságvesztés, illetve a még rövidebb tartalmú szabálysértési elzárás büntetés letöltése után az elkövetők jelentékeny hányada folytatja előző életmódját, s bizonyítja ezáltal a büntetésvégrehajtás nevelésre irányuló erőfeszítéseinek teljes kudarcát*”, írják. A tanulmány történeti statisztikai adatgyűjtése az 1873–1946 közötti időszakra nemcsak imponáló, de tanulságos is. A rendszerváltozás előtti évben tett kísérletet Kránitz Mariann a prostitúció elméleti szempontú megközelítésére, tipológiai felállítására, főként a nemzetközi szakirodalom hatására, és nem utolsósorban a bűnüldözői gyakorlat tapasztalatai alapján⁴. Megküzdött a prostitúcióról alkotott közhelyekkel, általánosságokkal, megállapította, hogy bonyolult, komplex, történeti gazdasági erkölcsi és politikai hatások alatt álló,

1 Az alábbi összefoglalásban nem törekedtem a prostitúció magyar szakmai és politikai írásainak elemzésére. Így olyan munkákat nem említettem, amelyeket jogvédők, civilszervezetek készítettek saját politikai állásfoglalásuk kifejtése érdekében. Tudományos és főként empirikus kutatások eredményeinek bemutatása volt a cél.

2 Az 1999. évi törvény előkészítésben és jogi, tudományos értelmezésben kiemelkedő szerepet játszó két jogász, Borai Ákos és Kántás Péter megállapításai a kötetben rendszeresen megjelennek, így munkájuk méltatása ismétlésnek számítana.

3 Kránitz Mariann – Sziki Lajos: A parazita jellegű bűnözés néhány fontosabb morfológiai jellemzője. In: Gödöny József (szerk.): Kriminológiai és kriminalisztikai tanulmányok 21. KJK, Budapest, 1984, 295–339. o.

4 Kránitz Mariann: A prostitúció jellegzetes megjelenési formái. In: Gödöny József (szerk.): Kriminológiai és kriminalisztikai tanulmányok 26. KJK, Budapest, 1989, 189–244. o.

ezért bár térben és időben általánosan elterjedt, de a körülmények hatására formálódó-változó társadalmi intézmény. A tipologizálására tett kísérlete szerint a prostitúció típusait a jelenség kulturális jellege, biológiai-nemi sajátosságai, az életkor, a szervezettség foka és az adott társadalom nemzeti fejlődése alapján lehet rendszerbe foglalni. A ma már általánosságnak hangzó, a nemzetközi szakirodalomból is ismert tipologizálás az adott időszakban az első kísérletnek számított, és ma sem igényel jelentősebb kiegészítést.

A rendszerváltozás éveinek prostitúciós szakirodalmát értékeli és ismerteti 1997-ben készült tanulmányában.⁵ Az összefoglalásában kiemeli, hogy bár megnőtt a szakmai jellegű publikációk száma, nagyobb lélegzetű empirikus kutatások vagy mélyebb elméleti munkák nem születtek. A prostitúció terjedelme növekedett, struktúrája bonyolultabbá vált, következményeként a szabályozás és ellenőrzés igénye is növekedett a lakosság körében. A jogi kriminológiai szakirodalomban is tükröződött ez a tendencia. Három fő kérdés került a középpontba: a szabályozás szükségessége, a prostitúció és a szervezett bűnözés kapcsolata, valamint a gyermekprostitúció kérdése. A jogi rendezés mottója a New York-i egyezmény szellemében a prostituált büntetlensége, kiszolgáltatottságának enyhítése, egyszersmind a jelenséghez fűződő cselekmények szigorú büntetése volt.

Kránitz Mariann 1991-ben a tudományos érdeklődés perifériáján is alig észlelhető témáról írt tanulmányt a fiatalok prostitúciójának kérdéséről. A téma ma is sokkal inkább politikai viták tárgya, semmint tudományos kutatásoké. Pedig, ahogy a szerző írja „*a gyermekprostitúció társadalmi intézménnyé válása nem más, mint szociális öngyilkosság*”⁶. Tanítani lehet, hogyan kell lényeges megállapításokat tenni, korrekt, használható definíciókat megfogalmazni, és egy kérdéskört több oldalról megvilágítani, szakirodalmat értelmezni.

Fehér Lenke nevéhez fűződik a prostitúció és az emberkereskedelem jogi aspektusainak vizsgálata, a nemzetközi egyezmények és a különféle szabályozási modellek bemutatása, valamint a magyar szabályozás aktuális problémáinak elemzése. Tanulmányainak megállapításai semmit sem vesztek értékükből, és sajnálatos módon nem sokat változtattak a kriminálpolitikai megoldásokon. A kutató 1999-ben a törvény bevezetése után még a szabályozás lehetséges problémáit értékelve megállapította, hogy „*A problémák sokszor a szabályozás egyoldalúságára vezethetők vissza, amely eleve nem lehet sikeres egy komplex jelenséggel szemben. Általában hiányzik a jelenség, mint társadalmi probléma megfelelő teoretikus (filozófiai, szociológiai, jogi) megközelítése, a szerepek és*

5 Kránitz Mariann: Prostitúció: Az élet és az irodalom változásai a rendszerváltás éveiben. In: Irk Ferenc (szerk.): Kriminológiai tanulmányok 34. Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 1997, 112–132. o.

6 Kránitz Mariann: Prostitúció fiatalokban – tinédzser prostituáltak. In: Gödöny József (szerk.): Kriminológiai és kriminalisztikai tanulmányok 28. KJK, Budapest, 1991, 137. o.

szereplők körülhatárolása... Rendkívül nehéz olyan szabályozási modellt találni, amely egyrészt biztosítja a prostituáltak és a közrend köznyugalom, közegészségügy közötti konfliktus feloldását, másrészt hatékonyan védi a prostituáltat...⁷ Nevéhez fűződik a prostitúcióhoz kapcsolódó bűncselekmények első és a mostanáig egyetlen empirikus kutatása. A 2006-ban végzett vizsgálata arra irányult, hogy felmérje, *„a büntetőpolitika változása és ellentmondásossága mennyiben hatott a bűncselekmények elkövetési gyakorlatára, azok formáira és hogyan érintette a prostitúcióra épülő egyes bűncselekmények megítélését”⁸*. A tanulság korántsem meglepő: a büntetőjog nem képes a prostituált kiszolgáltatottságán változtatni, nem szüntetheti meg a kölcsönös érdekeken alapuló viszonyt.

A prostitúció kutatói triászának harmadik tagja, Forrai Judit orvos-történész-ként vizsgálta a prostitúció jelenségét. A budapesti prostitúció XIX. és XX. századi állapotának kutatásában tanulságos megállapításokat tett⁹. Az 1996–1998-as éveket vizsgálva kitűnt, hogy az utcai prostitúció a szexuális szolgáltatás nyolcvan százalékát tette ki, mára ez az arány tíz-húsz százalékra csökkent, a hirdetések, az internet és a fokozatosan intenzívebbé váló Nyugatra irányuló prostitúció miatt. Forrai Judit végezte a férfi prostituáltakra vonatkozó első és egyetlen kutatást is¹⁰. Az empirikus kutatások sora fűződik a nevéhez, a közép-pontban a prostituáltak egészségi állapota, a velük való szociális munka javítása állt¹¹. Megállapította, hogy a lányok nem ismerik az AIDS tüneteit, sem a saját maguk, sem a kliensek egészségére nem ügyelnek. Forrai felmérte a civilszervezet szerepét és lehetőségeit a prostitúció kezelésében, és megállapításai lehangolóak és máig érvényesek. *„A magyar civil szektorra jellemzően ezen a területen is megjelenik az a probléma, amit leegyszerűsítve a »kis ország – kis torta« problémaként fogalmazunk meg. Vagyis az anyagi források szűkössége miatt a sok szereplő között jelentkező széthúzás, a kooperáció hiánya...”¹²*

A prostitúció világának megismerését célzó első tudományos kutatások jellemzően az egészségi problémák, különösképpen az AIDS megállításának és ke-

7 Fehér Lenke: A prostitúció szabályozásának problémái Magyarországon. In: Fehér Lenke – Forrai Judit (szerk.): Prostitúció, prostitúcióra kényszerítés, emberkereskedelem. Szociális és Családügyi Minisztérium, Budapest, 1999, 136. o.

8 Fehér Lenke: A prostitúció körüli élősdi jellegű bűncselekmények. Egy empirikus vizsgálat főbb tanulságai. In: Virág György (szerk.): Kriminológiai Tanulmányok, 44. Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 2007, 115. o.

9 Forrai Judit: A budapesti prostitúció múltjából. In: Fehér Lenke – Forrai Judit (szerk.): i. m. 156–163. o.; Forrai Judit: A budapesti utcai prostituáltak élete Budapesten a XX. század utolsó éveiben. In: Fehér Lenke – Forrai Judit (szerk.): Uo. 164–173. o.

10 Forrai Judit (1999): i. m. 172–173. o.

11 Forrai Judit: Szex, prostitúció, erőszak. Semmelweis Kiadó, Budapest, 2009

12 Forrai Judit: Prostitúció és szociális munka. Magyarországi civil segítő szervezetek humánerőforrásának vizsgálata. Civil Szemle, 2007/2., 83. o.

zelésének érdekében történtek.¹³ A Magyar AIDS Alapítvány 1996 és 1997 között készült kutatása a prostituálttársadalom felépítésének és működésének megismerésén túl azt is célul tűzte ki, hogy az AIDS-szel és más potenciális egészségi problémák megelőzésével és kezelésével kapcsolatos információkat juttasson el a szexmunkásoknak. Meg kell még említenünk az Óvegylet Alapítvány Bad Boys Projektjét, amely a férfiprostituált-társadalom megismerésére törekedett¹⁴.

A Kiút Veled Egyesület 1997-ben végzett kutatása szexmunkásokkal készített interjúkon és esettanulmányokon keresztül igyekszik feltárni a prostituáltak életét, mindennapjait.

A prostitúció rendszerváltozás utáni büntetőjogi-kriminológiai szakirodalmának központi témája a prostitúció szerkezete, a szabályozásával kapcsolatos kérdések, a gyermekprostitúció, valamint a prostitúció és a szervezett bűnözés közötti kapcsolat megismerése és kezelése volt¹⁵. Az ezredforduló után a prostitúcióra vonatkozó kutatások fő kérdései közé bekerültek olyan gyakorlati problémák, amelyekkel a szolgáltatást nyújtók szembesülnek, és amelyek kapcsán hatékony segítségre lenne szükségük. A Panta Rhei Társadalomkutató Bt. által 2006-ban készített felmérés célja e kérdések vizsgálatán keresztül a prostituáltaknak tartandó oktatási és jogsegélyszolgálat előkészítése volt¹⁶. Új kutatási témaként megjelent a szexuális szolgáltatásokat igénybe vevő kliensek megismerése, ezzel kapcsolatban a legátfogóbb kutatást az ICCR-Budapest Alapítvány készítette 2006-ban. A prostitúciót övező lakossági attitűdök vizsgálatára vonatkozóan mindössze egy nagyobb volumenű kutatás született, amelyet az EnterCom Kft. végzett 2009-ben a Magyarországi Prostituáltak Érdekvédelmi Egyesületének *Egy speciális értelemben hátrányos megkülönböztetésű csoport esélyegyenlőségének javítása* című programjának keretei között¹⁷.

13 1997-ben felmérés készült a szexuális úton terjedő megbetegedésekről és fertőzésekről Budapesten, a Jószéfvárosban és Szegeden. Deák Judit – Nagy Erzsébet – Veréb Ilona – Weszelovszky Erzsébet: Szexuális úton átvitt kórokozók kimutatása autóút menti és városi prostituáltak körében. Magyar Venerológiai Archivum, 1997/1–2., 107–114. o.

14 Balogi, Anna – Sebhelyi, Viktória – Sik, Endre – Szegő, Dóra: Report on the demand side of sexual services in Hungary. ICCR-Budapest Foundation, Budapest, September, 2006
https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/report_on_the_demand_side_of_sexual_services_in_hungary_1.pdf

15 Kránitz Mariann (1997): i. m.

16 Juhász Judit – Csikvári Judit: Középpontban a prostituáltak alapvető jogai. Kutatási beszámoló. Panta Rhei Társadalomkutató Bt., 2006. <http://www.pantarhei.org.hu/res/Jelentes05-26.pdf>

17 A prostituáltakkal és a prostituáltakat érő hatósági diszkriminációval kapcsolatos vélemények. Lakossági közvélemény-kutatás az *Egy speciális értelemben hátrányos megkülönböztetésű csoport esélyegyenlőségének javítása* című programjának keretében. EnterCom Kft., 2009. <http://szexmunka.hu/wordpress/wp-content/uploads/2013/01/lakossagi-kozvelemenykutatas.pdf>

A továbbiakban az itt felsorolt kutatások fő megállapításait összegzem, elsősorban a prostitúció közterületen zajló formájára helyezve a hangsúlyt.

A prostitúció szerkezete

A politikai-gazdasági rend lazulásával és megváltozásával, a határok megnyitásával, illetve a társadalmi mobilitás növekedésével megváltozott a prostitúció szerkezete is, annak jelenségeköre szélesedett. Egyaránt – és természetesen egymással összefüggésben – növekedett a prostituáltak és a kliensek száma, újabb területek váltak a szexuális szolgáltatásra történő felajánlkozás és az „üzletkötés” színterévé, új elemekkel bővült a prostitútorok tevékenysége, inkább előtérbe került a nyilvános, sokszor kifejezetten tolakodó, agresszív felkínálkozás, illetve tovább strukturálódott a hazai prostituáltak korábban sem homogén társadalma¹⁸.

A Magyarországon dolgozó körülbelül tízezer prostituált¹⁹ átlagéletkora valamivel harminc év alá esik²⁰, közel harmaduk azonban már tizennyolc éves kora előtt bekerül a szexmunka világába. A fővárosban dolgozók jellemzően vidékről, elsősorban Kelet-Magyarországról, Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből érkeznek²¹. Családi állapotuk jellemzően rendezetlen: többnyire élettársukkal élnek, akik gyakran a futtatóik is. A prostitúcióból élők megközelítőleg harmada a gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedett, akik nem, azok közül is sokan csonka családokban, illetve rendezetlen anyagi körülmények között éltek. Iskolai végzettségüket tekintve a szexmunkások igen heterogén csoportot alkotnak, jellemzően azonban – legalábbis a közterületeken dolgozók – nyolc általános iskolai végzettségük van²². A kutatásokban megszólaltatott szexmunkások, kliensek és szakértők között egyetértés

18 Kránitz Mariann (1997): i. m.

19 Fehér Lenke (1999): i. m.

20 A szexmunkások átlagos életkorára vonatkozó pontosabb becslés egyik fő akadályja, hogy az egyes kutatásokban részt vevő kiskorúak eltitkolják a valódi korukat. Juhász Judit – Csikvári Judit: i. m.

21 A rendszerváltozás után a korábbi időszakhoz képest kifejezettebben jelent meg a prostitúciós célú emberkereskedelem, elsősorban kelet–nyugat irányban (például Magyarországról Ausztriába), valamint kialakult egy keletről keletre irányuló forgalom is, a rosszabb gazdasági helyzetben lévő poszt szocialista országokból a tehetősebbek irányába – például Oroszországból vagy Ukrajnából Magyarországra. Ehhez szorosan kapcsolódó jelenség az úgynevezett „ingázó prostituáltak” megjelenése, akik a prostitútor társaságában – és ráhatására – néhány napra vagy hétvégére egy másik ország prostitúciójának utcai színterén tűnnek fel. Fehér Lenke (1999): i. m. 126. o. Az országok közötti emberkereskedelem vagy ingázás (ingáztatás) mellett jelentősebbé vált annak országon belüli formája is, amely szintén az ország keleti, szegényebb régióiból irányul a főváros, illetve a nyugati határokhoz közeli települések felé. Forrai Judit (2009): i. m.

22 Juhász Judit – Csikvári Judit: i. m.

mutatkozik a prostitúció szerkezetére vonatkozóan, e szerint három fő csoportot különböztethetünk meg: a közterületen, lakásban, illetve szállodákban dolgozókat²³. Az egyes csoportokon belül az átjárás igen ritka, a lányok jellemzően abban a körben dolgoznak, ahol a tevékenységüket megkezdték²⁴.

A prostitúciót övező tudományos és nem tudományos érdeklődés, illetve a vonatkozó jogi szabályozás fókuszában mindig is annak utcai formája állt. Ennek fő oka egyrészt az, hogy a felkínálkozás e formája „szem előtt van”²⁵, az a leginkább zavaró a társadalom, ennél fogva pedig a jogalkotó számára is, másrészt pedig az, hogy a prostituáltak számottevő része az utcán dolgozik: *Juhász Judit* és *Csikvári Judit*²⁶ becslése szerint a Budapesten dolgozó öt-hétezer prostituált közül körülbelül ezeröt-százán a közterületeken folytatják tevékenységüket.

A prostitúció utcai formája önmagában is sokrétű és tagolt világ, a különböző területeken (városban, külvárosban, védett övezetben, országutak mellett stb.) dolgozó prostituáltak különböző problémákkal szembesülnek²⁷. A rendszerváltás után a prostitúció hazai világának új szereplőiként megjelentek az autópályák és főútvonalak mellett dolgozó, úgynevezett országúti prostituáltak, akik egyrészt a korábban utcai prostituáltakként dolgozók, másrészt pedig gyakran a prostitúcióra kényszerítés áldozataivá vált nők és fiatalok köréből rekrutálódtak. Új elem még a hazai prostituálttársadalom hierarchiájának alacsony fokán álló, kamionparkolókra szakosodott prostituáltak megjelenése. Klienseik körét az egy-egy éjszakára megálló, elsősorban külföldi kamionvezetők alkotják, az üzletkötés színtere a parkoló, a csekély ellenszolgáltatásért nyújtott, alacsonyabb szintű szolgáltatások helyszíne pedig maga a jármű. A közterületen dolgozó prostituáltak jellemzően rossz, infrastruktúra nélküli területeken állnak, naponta körülbelül tíz kliensük van. A lányok hetven-nyolcvan százaléka dolgozik futtatonak, kisebb részük havonta fizet egy meghatározott összeget, amiért dolgozhat egy néhány méteres útszakaszon, illetve védelmet kap²⁸. A prostituálttársadalmon belül a közterületen dolgozóknak van a legalacsonyabb iskolai végzettségük²⁹ és a legrendezetlenebb családi háttérük – éppen ezért számukra okozza a

23 Balogi, Anna – Sebhelyi, Viktória – Sik, Endre – Szegő, Dóra: i. m.

24 Juhász Judit – Csikvári Judit: i. m.

25 A magyar férfiak hetvenhat százaléka tudja, hogy dolgoznak prostituáltak az országutak mellett, arról azonban csak negyvennégy százalékuknak van fogalma, hogy a szexuális szolgáltatások hirdetések útján is elérhetők. Balogi, Anna – Sebhelyi, Viktória – Sik, Endre – Szegő, Dóra: i. m.

26 Juhász Judit – Csikvári Judit: i. m.

27 Uo.

28 Balogi, Anna – Sebhelyi, Viktória – Sik, Endre – Szegő, Dóra: i. m.

29 A lányok 86 százaléka elvégezte a nyolc általános iskolai osztályt, de csak öt százalékuknak van szakképesítése. Forrai Judit (2009): i. m.; Borai Ákos: A prostitúció hazai szabályozása a bűnmegelőzés aspektusából. Prostitúció és bűnözés. Kodifikációs lehetőségek, lépések a mai Magyarországon. In: Pörge Lajos (szerk.): BMK Kiskönyvtár Tanulmányok II. Biztonságos Magyarorszáért Közalapítvány, Budapest, 2005

legnagyobb nehézséget a prostitúcióból való kilépés is, ami a lányok körülbelül tíz százalékának sikerül, annak ellenére, hogy az nyolcvanhat százalékuknak szándékában áll³⁰. Általánosan elmondható, hogy az önmagukra vonatkozó jogi szabályozással kapcsolatos ismereteik hiányosak, de például a terület megválasztásakor a jogi szabályozásnál egyébként is fontosabb szempont a hely jövedelmezősége, az évek során kialakult infrastruktúra és a megszokás. A közterületen dolgozó prostituáltak és a rendőrség közötti összeütközések a városok belterületein a leggyakoribbak, a védett övezeten belüli tiltott kéjelgés, vagy pedig nem védett övezetekben az egészségügyi kiskönyv hiánya von maga után szabálysértési eljárást. Természetesen az egyes területek között rengeteg különbség mutatkozik a prostituáltak hozzáállása, az intézkedő rendőr személye és felletésének utasításai függvényében, a döntő tapasztalat azonban az, hogy a prostituált elkövetőként jelenik meg a rendőri munkában³¹, ami tovább nehezíti a prostituált és a prostitútor közötti szövetség megbontását³². A prostituáltakat gyakran igen erős érzelmi függés fűzi a futtatókhoz, vagy pedig jobban félnek tőlük, mint amennyire bíznak az igazságszolgáltatásban. A prostitútor ezen túlmenően infrastruktúrát és védelmet nyújt a kliensekkel vagy más futtatókkal szemben³³. A közterületen dolgozó prostituáltak között a szerhasználat (elsősorban amfetaminok és marihuána) valós problémát jelent, a Kék Pont Drogkonzultációs Központ és Drogambulancia Alapítvány felmérése szerint hetven-nyolcvan százalékuk rendszeres szerhasználó³⁴. Különösen igaz ez a főváros VIII. kerületére, ahol igen elterjedt körökben az intravénás heroinfogyasztás³⁵. A női prostituálttársadalom hierarchiájának alsóbb régiói mellett megváltozott a középső és a legfelső szintek struktúrája, szervezettsége is. A rendszerváltozás után sorra nyíltak a masszázsszalonok, peepshow-k, szexklubok, valamint kiépült a prostituált és kliense között közvetítő eszközhalózat is³⁶. A prostitútor által működtetett masszázsszalonokban, illetve más „illegális bordélyokban” a „főnök” teremti meg a szükséges infrastruktúrát, és nyújt esetleg védelmet a vendégekkel szemben. Az ilyen bordélyok mellett előfordul, hogy több szexmunkás közösen bérel egy lakást. Az így dolgozó lányok magasabb iskolai végzettségűek, sokkal talpraesettebben és tájékozottabban mozognak a világban. A lakásokban dolgozó szexmunkások általában akkor kerülnek szembe a hatóságokkal, ha a

30 Balogi, Anna – Sebhelyi, Viktória – Sik, Endre – Szegő, Dóra: i. m.

31 Juhász Judit – Csikvári Judit: i. m.

32 Borai Ákos: i. m.

33 Juhász Judit – Csikvári Judit: i. m.

34 Balogi, Anna – Sebhelyi, Viktória – Sik, Endre – Szegő, Dóra: i. m.

35 Juhász Judit – Csikvári Judit: i. m.

36 Kránitz Mariann (1997): i. m.

bérleti szerződés megkötésekor nem veszik figyelembe a szabályokat – ha például a szerződés csak az egyikük nevére szól, megállhat az üzletszerű kéjelgés elősegítésének vádjá. Egészségügyi kiskönyvük nagyon ritkán van, sokszor megvannak győződve arról, hogy azt csak a közterületeken dolgozóknak kell kiváltaniuk. Arról azonban, hogy emiatt lett volna összeütközése a rendőrséggel, egy szexmunkás sem számolt be³⁷.

A prostitúcióra vonatkozó vélemények kutatásai

2003-ban a *Médiakutató* című folyóirat hét újságban 1999 és 2001 között megjelent 74 cikk elemzése alapján készült összegzést jelentetett meg a prostitúcióval kapcsolatos sajtóvisszhangról³⁸. *Margit Patrícia* médiaelemzése szerint a sajtó egyoldalúan, lenézően állítja be a prostituáltakat, és a prostitúciót a szervezett bűnözéssel kapcsolja össze. A törvényes szabályozás bevezetésének lényege, a szexmunka törvényesítésének magyarázata viszont elvétve jelenik meg az íráásokban. A nyilatkozó politikusok elzárkózó vagy kirekesztő véleménye még inkább a prostituáltak egyoldalúan negatív megítélését erősíti. A sajtóelemzés szerint valamennyi vizsgált lapban a prostituáltakat deviáns személyekként interpretálják, míg a klienseket és a futtatókat sokkal megértőbben kezelik.

A köznapis véleményeket hat-tíz főből álló fókuszcsoportokban vizsgálta 2001-ben *Vicsek Lilla*.³⁹ Bár a megkérdezettek kis létszámának véleményéből nem vonható le messzemenő következtetés, annyi azonban kitűnt, hogy valamennyien a prostitúció utcai formájának szem előli eltüntetését támogatják, akár a teljes elszigetelés, vagy egy vigalmi negyed létrehozása formájában. Negatív ítéleteik alapja nem a jelenség bűnözéshez való kapcsolata, még csak nem is a test eladásának erkölcsi nehezmenyezése, hanem főként „*a kulturálatlannak és tisztátalannak bélyegzett underclass negatív megítélése, másrészt rasszista diskurzus*” – írja a szerző.

Magyarországon két átfogó kutatás foglalkozott a prostitúcióra vonatkozó lakossági attitűdökkel és ismeretekkel: az ICCR-Budapest Alapítvány *Report on the demand side of sexual services in Hungary* című kutatása, valamint az EnterCom Kft. *Egy speciális értelemben hátrányos megkülönböztetésű csoport esélyegyenlőségének javítása* című program keretében készült vizsgálat.

37 Juhász Judit – Csikvári Judit: i. m.

38 Margit Patrícia: Megalázó szavak fogságában. Sajtó diskurzusok a prostitúcióról. *Médiakutató*, 2003. ősz, 30–39. o.

39 Vicsek Lilla: Beszélgetések a prostitúcióról. Két fókuszcsoportos vizsgálat tanulságai. *Médiakutató*, 2003. ősz, 41–53. o.

Az ICCR-Budapest Alapítvány felmérése a magyar férfi lakosságra vonatkozott, huszonhárom strukturált interjú alapján készült 2006-ban. A kutatás eredményei szerint a magyar férfiak hatvan százaléka ért egyet a prostitúció legalizálásával, és csak a negyede ellenzi. Körülbelül ugyanez mondható el a kliensek büntetéséről, amivel csupán a megkérdezettek huszonöt százaléka értene egyet. A prostitúciót elfogadó, a legalizálást támogató és az azt ellenző, büntető attitűdök tekintetében a magyar férfi lakosságról a következő megállapítások tehetők:

- az 58 év fölöttiek jobban ellenzik a prostitúciót, mint a férfi lakosság általában;
- legkevésbé az általános iskolai végzettségűek, leginkább pedig a középfokú végzettségűek támogatják a prostitúció legalizálását;
- a nyugdíjasok és a tanulók támogatják a prostitúció kriminalizálását, ennek ellenkezője igaz a foglalkoztatottakra és a munkanélküliek csoportjára⁴⁰.

Magyarországon a hatóságok előtt – kevés kivételtől eltekintve – rejtve maradnak a kliensek⁴¹, illetve a rájuk vonatkozó jogi szabályozás nem következetes. Ennek folytán tudományos igényű kutatás sem történt a kliensek körében. Kivételesen tekinthető az ICCR-Budapest Alapítvány jelentése, amely tíz klienssel, négy szexmunkással, nyolc, a témában jártas szakértővel folytatott mélyinterjúk alapján készült.

A kutatás tapasztalatai szerint a kliensek csoportja kor és iskolai végzettség szerint is heterogén. Az első szexuális szolgáltatás igénybevételére tizenhat és huszonöt éves koruk között került sor, jellemzően nem magányosan, hanem barátaik, kollégáik „vitték” őket a közterületen, masszázsszalomban vagy egyéb helyen dolgozó prostituáltakhoz. A szolgáltatások igénybevételének gyakorisága szintén széles skálán mozog – a heti egyszeritől a havi rendszerességig –, azt azonban a válaszadók körülbelül harmadrésze hangsúlyozta, hogy ha stabil kapcsolata van, nem keres meg prostituáltakat. A megkérdezett kliensek kétharmada mindig más prostituáltat keres fel, egy válaszadó számolt be arról, hogy mindig ugyanahhoz a szexmunkáshoz jár. A kliensekre jellemző, hogy a prostituált felkeresése előtt, vagy a prostituálttal közösen fogyasztanak kábítószer vagy alkoholt. A szexuális szolgáltatások igénybevételét a család, rokonok előtt titkolják, a barátaik azonban jellemzően tisztában vannak vele, gyakran együtt keresnek fel masszázsszalombokat, illegális bordélyokat⁴².

Az EnterCom Kft. 2009-ben telefonos adatfelvétellel reprezentatív mintán, 1001 embert kérdezett meg. A vizsgálat eredményei szerint a magyar felnőtt la-

40 Balogi, Anna – Sebhelyi, Viktória – Sik, Endre – Szegő, Dóra: i. m.

41 Borai Ákos: i. m.

42 Balogi, Anna – Sebhelyi, Viktória – Sik, Endre – Szegő, Dóra: i. m.

kosság a prostitúciót közepesen nagy problémának tekinti (ötfokozatú skálán 3,49-os átlagértéket kapott), a bűnözéshez (4,51) vagy a szegénységhez (4,50) viszonyítva kisebb jelentőségűnek látják. Az erre vonatkozó ítélet függ a kortól, a nemtől és az iskolai végzettségtől: a nők⁴³, az alacsonyabb iskolai végzettségűek, illetve az idősebb válaszadók tekintik inkább problémának a prostitúciót.

A prostitúció kapcsán a nők 40,3 százaléka jellemezhető elutasító attitűddel, míg férfiaknál ez az arány 28,5 százalék, rájuk leginkább a közömbös beállítódás jellemző. A viszonyulás azonban nagyban függ a prostitúcióval kapcsolatos ismeretektől (minél árnyaltabb tudásuk van a válaszadóknak, annál kevésbé elutasítók), a személyes érintettségtől, közelségtől (sokkal elfogadóbbak azok, akik szoktak látni prostituáltakat, vagy a barátaik, ismerőseik tapasztalataira hagyatkoznak). A megkérdezettek 92,4 százalékának saját bevallása szerint sincsenek megfelelő ismeretei a prostitúcióról, annak társadalmi megítélésében pedig szerintük a médiának van a legjelentősebb véleményformáló szerepe, annak azonban nem tesz eleget, mivel elsősorban szenzációhajhász módon mutatja be a jelenséget⁴⁴.

A felnőtt lakosság háromötöde elfogadhatónak tartja, egyötöde pedig elutasítja, hogy törvényes keretek között, vállalkozóként lehessen üzni a prostitúciót, valamint a megkérdezettek 60,2 százaléka engedélyezné, ha az a társadalomtól elzártan, bordélyokban vagy vigalmi negyedekben zajlana⁴⁵.

Összegzés

A prostitúcióval kapcsolatos tudományos kutatások, főként empirikus vizsgálatok száma igen kevés, miközben számtalan elemzés, értelmezés és vita folyik ma is körülötte.

Bár a kutatások megállapításai hangsúlyozzák a prostitúció bonyolult, összetett, állandóan változó voltát, az elmúlt huszonöt évben alig mutatnak lényegi különbségeket.

Budapesten csökkent az utcai prostitúció, a prostituáltak nyolcvan százaléka nő, valamelyest emelkedett a férfi- és a gyerekprostitúció. A kutatások döntően

43 2012-ben egyetemista nők prostitúcióval kapcsolatos véleményét kérdezték, a 208 fiatal nőt érintő felmérés szerint is személyes kapcsolatban a nők elítélik a párjuk prostituálttal való lehetséges kapcsolatát. Mesk Norbert – Láng András – Bernát László: Hogyan hat a prostitúció a kapcsolatok stabilitására? *Psychiatria Hungarica*, 2012/1., 48–62. o.

44 A prostituáltakkal és a prostituáltakat érő hatósági diszkriminációval kapcsolatos... i. m.

45 Uo.

a nők helyzetére koncentrálnak, és egyre jobban kapcsolódnak az emberkereskedelem kérdéséhez.

Az empirikus kutatások nehézkessége miatt politikai viták töltik ki a prostitúció „szakirodalmát”. Középpontban a 1999. évi törvény alkalmazásának hiányosságai és az abból adódó megoldatlan következmények vagy a nemzetközi egyezmények, ajánlások alkalmazásának problémái állnak.

7. Nemzetközi szabályozási gyakorlatok*

A szexuális szolgáltatás, egyszerűbben az anyagi javakért cserélt szex, néhány kisebb, törzsi jellegű közösséget leszámítva univerzális jelenség az emberiség történetében. Mindazonáltal nem ismeretes egyetlen társadalom sem, ahol a szexualitás ne esne szigorú vagy kevésbé szigorú normák alá, legyen az házasság, együttélés, házasságon kívüli, előtti szexuális kapcsolat.

Azt az alkalmi jellegű szexuális viszonyt, amelynek nem célja az utód létrejötte, nyilvános térben zajlik, nem feltételez partnerek közötti intimitást, még együttes vágyat sem, sőt kölcsönös testi vonzalom sem szükségeltetik hozzá, ráadásul egyetlen nő számos férfi számára elérhető, és a romantikusnak nevezett érzelm kizárt, prostitúciónak nevezzük. Lényeges jellemzője, hogy döntően heteroszexuális kapcsolat, amelyben a szexuális csere kínálatát elenyésző kivétellel nők, a keresletet döntően férfiak adják.

A deviáns, „kellemetlenek” tartott viselkedésformákat minden társadalom szabályozni igyekezett, mégpedig a tiltás, tűrés, támogatás rendszerében. A prostitúció egyike a zavaró társadalmi jelenségeknek, amelynek eltüntetésére, sőt a megrendszabályozására irányuló erőfeszítések mind ez idáig alig bizonyultak hatásosnak.

Leszögezhetjük, hogy a pénzért vásárolt szexuális cserét soha sem kísérte társadalmi, morális jóváhagyás. Sem a közvélekedés, de a különböző kulturális normák sem támogatták, sőt amióta világ a világ, ez az intézmény a szükséges rossz és a tiltott, ördögtől való gonoszság megítélésének skáláján mozog.

Ahhoz sem kell világméretű tudományos kutatás, hogy meggyőződhessünk: a prostitúció annak ellenére létezik több ezer éve, hogy a jog és az erkölcs kivont karddal hadakozik ellene, vagy éppen szemlesütve, a társadalom rendszerébe illesztve tüntetné el szem elől.

A prostitúciót a három nagy fogalmi keretben vizsgálom:

- az *erkölcs* szempontjából (emberi jogi, köznapi megítélés);
- a *szexualitás* (nemek közötti különbségek, a nemi egyenlőtlenség, szexuális erőszak, szexuális úton terjedő betegségek);
- a *gazdaság* (a csere, munkaként való értelmezés, társadalmi egyenlőtlenség, szegénységi kérdés, migráció, emberkereskedelem).

* A fejezet a *Tiltás vagy támogatás* címen a Magyar Jogban megjelent cikkem (2012/6., 321–333. o.) aktualizált változata.

A prostitúció szabályozása szempontjából is ez a három kérdéskör látszik alapvetőnek a tudományos kutatásokban és a kriminálpolitikai megközelítésekben egyaránt.

1. Erkölcstelen-e a kölcsönös vágy és kielégülés nélküli, alkalmi, több partnerrel történő szexuális kapcsolat? Azaz, mit is tartunk a szex céljáról? Élvezet, kölcsönös örömszerzés, utód létrejötte? Mikor melyik és miért erkölcsös?
2. Milyen elvek alapján gondolkodunk a pénzért nyújtott szexről? Lehet-e, szabad-e a testünkkel munkát végezni, azaz elfogadható-e a testtel történő munka és pénzkereset? Miért tartjuk erkölcstelennek a pénzért vásárolt szexet?
3. A prostitúció szabályozásában az alapvető erkölcsi normák az irányadók, vagy az éppen regnáló politikai hatalom ideológiája a mérvadó? A kitűzött cél szempontjából az ezekre alapozott szabályozási megoldások közül melyek és mennyire bizonyultak hatásosnak, eredményesnek? És mi volt a cél?

Írásom az utóbbi kérdéskört elemzi.

Politikák, modellek, ideológiák

A szexualitás és az anyagi javak cseréjének kapcsolatát a morális megítélés hatja át, ez alkotja a prostitúcióra vonatkozó ideológiákat, amelyek a politikai döntés bázisát adják. A prostitúció szabályozásának kétféle – tiltó és megengedő – alapvető megközelítése mutatja a kétféle ideológiai felfogás alapvető különbségét. Egyfelől az emberi test és a szexualitás kapcsán az egyén jogáról és szabadságáról, a szabad szexuális választásról szól a vita. Másfelől az egyén szexualitásának közösségi megjelenéséről, amely zavarja a közrendet, a közbiztonságot, és a közegészségre is veszélyes lehet. A megközelítéseket bonyolítja, hogy szinte kizárólag a női test és a szexualitás kérdését helyezik az elméleteik középpontjába.

A jelenség törvényi szintű szabályozásának hátterében is ez a két fő tendencia ismerhető fel: az egyik a tiltás, a másik a szabályozott megengedés, azaz a legalizálás vagy dekriminalizálás. A mindennapi gyakorlatban azonban az államok többsége e két megoldás között lavírozik, a legalizálás és kriminalizálás között ingadozik, egy kicsit ebből is, egy csöppet abból is¹.

¹ A prostitúciós modellek európai jogi gyakorlattal való kapcsolatát részletesen bemutatja Daniela Danna (The position of prostitutes in E.U. countries: law and practice. 2000). Nem csak a szerző hibája, hogy sem összefüggéseket, sem rendszert nem talál az egyes országok szabályozásai kapcsán. women.it/cyberarchive/files/danna.htm. A különféle szabályozások kombinációiról gyűjtemény található Cheryl Oves: Twenty one different frameworks of sex work law and still counting. July 2011. <https://maggiemcneill.files.wordpress.com/2011/12/examples-of-different-frameworks.pdf>

Mi lehet az oka a törvényi megoldások sokféleségének, és egyáltalán mit várhatunk, mit várunk a prostitúció jelenségének rendezésétől? Egyszóval mi a célja és mi az oka a különféle szabályozások különbözőségének? Tanulhatunk-e más országok modelljeiből, és ezek átvehetők-e?

Politikák

A XX. század második feléig az egyes államok prostitúciós politikáját a klasszikus prohibicionista, abolicionista és reglementációs modellek váltakozó alkalmazása jellemezte, központi céljuk a közerkölcs, a közbiztonság, közrend, valamint a közegészség védelme volt. Az általános politikai közgondolkodásban az áttörést az 1948-as Emberi jogok egyetemes nyilatkozata és az 1949. évi ügynevezett New York-i egyezmény (az emberkereskedés és mások prostitúciója kihasználásának elnyomásáról) jelentette², amely egyebek között a prostituáltakat áldozatoknak nyilvánította, kriminalizálta a harmadik fél profitszerzését.

Az elmúlt húsz évben a prostitúció kérdésének rendezésére döntő hatással volt a kapitalista fogyasztói rendszer globalizálódása, a pénz mindenhatóvá válása, így a szexualitás magas profitot hozó iparaggá formálódott.³ Másrészt az emberi jogok iránti fogékonyság és propaganda ugyancsak egyetemes megjelenése nyomta rá a bélyegét az egyes országok kriminálpolitikájára.

Jó látható, hogy a változások azon a három síkon következtek be, amelyek a prostitúció létét alapvetően meghatározzák. A *szexualitás*, a férfi-nő kapcsolat értelmezése (szexuális önrendelkezés, nemek közötti egyenlőség, a nőiszerepváltozás), a *gazdaság*, az anyagi, szociális átalakulás (a szexipar megjelenése, a társadalmi különbségek mélyülése, a globális szegénység), és az *erkölcs*, azaz emberi jogi szempontok (például női jogok, kényszerönkéntesség értelmezése) területén.

2 A szövegek magyar fordításban megtalálhatók Fehér Lenke – Forrai Judit: Prostitúció, prostitúcióra kényszerítés, emberkereskedelem. Nőképviselési Titkárság, Budapest, 1999, 222., 274. o.; Az egyezmény elemzéséről Léderer Pál: Gondolatok a prostitúcióról a szexturizmus ürügyén. Budapesti Negyed, 2006/51., 3–30. o.

3 A szexipar és a prostitúció kapcsolatáról Ronald Weitzer: Sex for Sale: Prostitution, Pornography, and Sex Industry. Routledge, New York–London, 2000.

[http://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/MEDIA118/pornography/Book_sex for sale.pdf](http://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/MEDIA118/pornography/Book_sex%20for%20sale.pdf);

Feona Attwood: Sexed up: theorizing the sexualization of culture. Sexualities, vol. 9, no. 1, 2006, pp. 77–94. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.186.3340&rep=rep1&type=pdf>

Változások és szabályozások

A prostitúció klasszikus szabályozási modelljeinek megváltoztatását néhány konkrét társadalmi jelenség alapvetően befolyásolta:

1. Az AIDS, amelynek globális (főként nemi úton való) terjedése szinte valamennyi államban a prostituáltak életkörülményeire és szociális viszonyaira terelte a figyelmet. Erősödtek a prostituáltak egészségi állapotának ellenőrzését és védelmét szolgáló intézkedések. A reglementációs modellt alkalmazó országokban eddig is a prostituáltakra vonatkozó kötelező orvosi vizsgálat volt érvényben. Ma a legalizáló, a prostitúciót munkaként értelmező államokban is szigorú egészségügyi szabályokat kell betartania az alkalmazottnak és a szexipart üzemeltetőnek is.⁴ Mindamellet sok helyütt, az abolicionista megoldást preferáló országokban az egészségügyi vizsgálat biztosított, de önkéntes, ilyen a magyar szabályozás is.⁵ A szabályozás dilemmája kézenfekvő: egészségügyi védelem mindenkinek, a járvány megakadályozása, hogy közben az egyéni érdekek (személyi jogi, adatvédelmi stb.) ne sérüljenek.
2. A prostituáltak érdekvédelmének erősödése, a prostitúció stigma nélküli, emberi körülmények közötti folytatása érdekében való összefogásnak érzékelhető következménye lett. Az öntudatra ébredést több tényező involválta. Elsősorban a kívülállók közötti vita, amelyet bizonyos segítők, szakértők, tudományos kutatók, a prostituáltak teljes mellőzésével, vagy éppen aktuális ideológiák bizonyítására felhasználtak folytattak. Ennek következtében a prostituált tehetetlen, választás nélküli, kiszolgáltatott áldozatként kezelt, erősek és okosak (férfiak kizárva) védelmére szoruló személy. Az ellenkezője éppúgy képviselhető, a saját és mások egészségére veszélyes módon élő, családromboló, a női szexualitás erkölcsi elveit semmibe vevő lényről van szó. Akárhonnan nézzük, legyen az „segítő” vagy „elítélő”, bizony stigmatizálás a következménye. Ámde éppen a megbélyegzés és a munkakörülmények rendezettebbé tételének igénye erősítette meg nemcsak a nők saját döntése jogosságának elvét valló megközelítést, de a prostituáltak önérdékvédelmének szervezett megjelenését is. Ebben az olvasatban a prostituált szexmunkás autonóm, tudatos, a tevékenységét önként vállaló nő, aki olyan „munkát végez, mint bárki más”, ezért ugyanaz a jogi státus illeti meg, mint valamennyi állampolgárt (nyugdíj, egészségügyi ellátás, munkanélküli-segély stb.). Ez a megközelítés a megbélyegzés megszüntetését, de legalábbis csökkentését tűzte ki célul. Mindehhez járult a szolgáltatás irán-

4 Liz Kelly – Maddy Coy – Rebecca Davenport: *Shifting Sands: A Comparison of Prostitution Regimes Across Nine Countries*. Home Office, London, 2009

5 Lásd Fehér Lenke – Forrai Judit: i. m. 202. o.

ti igény folytonossága, sőt elismert iparrá rendeződése, ami bizonyos védetségget, biztonságosabb működést ígért, de mindenképpen rendezettebb formát. Ezzel együtt a szexiparosodás valamennyi kockázatát is. Legfőképpen az ellenőrzés elkerülését, minden szereplő érdeke szerint. Nem mellőzhető a működés körülményeinek „olcsóságára” törekvés sem, ami az élet minden „iparosodott” területére szintén igaz. A „mindenki a legjobban akar járni” elv ezen a területen is divatos, az adózástól való mentességre törekvéstől a különféle hivatalos nyilvántartások, egészségügyi vizsgálatok alóli kibúvásig. A prostitúció intimitásigénye, sok helyütt tiltása és büntetése, ahogy az erkölcsi megbélyegzettség is, veszélyes tevékenységgé teszi a prostitúciót. A következmény nem új keletű, és mind ez idáig alig megoldott, itt az erőszak ellenőrizhetetlen, öntörvényű, és senkinek sem érdeke a hatóságok bevonása. A kényszerítés, az aktus idegenek közötti, alkalmi „magánszerződéses” jellege miatt mindkét fél részéről kontrollálhatatlan, a kiszolgáltatottság általános. És akkor még nem esett szó az illegális migráció következményeiről.

3. A jobb élet reménye nagyszabású nemzetközi vándorlást gerjesztett mindig is a történelem folyamán, ami a szegény országokból a fejlettebbek irányába hajtja az embertömegeket. A szexuális célzatú emberkereskedelem az Európán belüli határok megnyitásával csak felerősítette a prostitúcióra amúgy is jellemző vándorló jelleget. Mára a szexuális célzatú emberkereskedelem világméretű politikai és ideológiai „csapás főirányát” jelenti. Megoldhatatlannak tűnő probléma, amely ellentétes a vándorlás szabadságának emberi jogi elvével, és az egyes államok saját kulturális és gazdasági jólétének megtartására irányuló törekvésekkel. Egyszóval, az egyes közösségek közötti különbségek és érdekek áthidalása csak a vesztes–nyertes játszma keretein belül valósítható meg. Ami jó az egyik félnek, az veszélyes a másiknak, és végképp nem egyezik az „emberi jogok” deklarált céljaival. Ráadásul éppen azok számára kényelmetlen, akik ezt az elvet, jobbra csak szóban és írásban, a leggyakrabban emlegetik. A palermói jegyzőkönyv⁶ éppen ezt a feloldhatatlan dilemmát kívánja rendezni. Igaz, már a szövegértelmezés is vitákat generált, úgy tűnik, az elvi elfogadása még csak-csak megy valahogy, de az egyes országok jogrendszerébe illesztése, nem is szólva gyakorlati megvalósításáról (a nyomozástól az információcseréig), finoman szólva „problémás”.
4. Az elektronikus média robbanásszerű fejlődése, az internet, a mobiltelefon általános alkalmazása forradalmasította a prostitúció megjelenését, hirdetési

6 A palermói jegyzőkönyvről részletesen Fehér Lenke (szerk.): Nemzetközi emberkereskedelem 2004–2008. Szakmai zárójelentés. MTA Jogtudományi Intézet, Budapest, 2008, 57–60. o. [Magyar Tudományos Akadémia Jogtudományi Intézete Közlemények, No. 22]
http://real.mtak.hu/2172/1/46973_ZJ1.pdf

rendszerét, kapcsolattartási metódusát. Miközben a különféle szabályozásokban a szexhirdetések, a pornográfia korlátozása a cél, a prostitúció természetéből fakadóan az anonimitás, a „célcsoportok” széles körű elérése, a hivatalok ellenőrzési korlátozottsága igencsak kedvez a „titkos-titkolt”, erkölcsi szempontból minden résztvevőt hátrányosan érintő, de igencsak kívánatos tevékenység gyakorlásában. Akár tiltják, akár szabályozzák, a tendencia látható: a közbiztonságot és közrendet zavaró prostitúció kicsúszik a közészlelés szférájából és a kontrollálhatatlanabb mezőbe kerül. Következésképpen új ellenőrzési és szabályozási szisztémát igényel.

Prostitúciós modellek

A különféle államok prostitúciós politikájának gyakorlatában igen kevés teljesen azonos vonás fedezhető fel. A közös pont, hogy mindenhol a világon szigorúan büntetik a fiatalkorúak (tizenhat és huszonegy év határok között) részvételét és bevonását e tevékenységbe, és a prostitúcióra kényszerítést. Ezzel ki is merült a felsorolás.

A szabályozások azonban még ma is a prohibicionista, abolicionista és reglementációs rendszerben mozognak, helyi változatokkal, de az alapvonások világosan kirajzolódnak:

1. A zéró tolerancia (prohibicionizmus), azaz a prostitúció minden vonatkozásának büntetés alá vonása az államok negyven százalékának preferált szabályozási módja.⁷ Ezek között az országok között nemcsak a harmadik világ „ortodoxnak” tartott államai vannak, és nem is csupán az Egyesült Államok, Kína és India, de Horvátország, Szlovénia, Málta, Litvánia, Románia és Albánia is, vagyis a Föld népességének hatvan százaléka.
2. A másik végletnek számító szabályozási metódus a teljes megengedés, sőt legalizálás, amikor nemcsak dekriminalizálják, de munkaként, regisztrált foglalkozásként tartják számon a prostitúciót. Engedélyezett a bordélyok üzemeltetése, és az úgynevezett „harmadik fél” prostitúcióból élése is legális vállalkozásként engedélyezhető. Ez a modell nem sok országban működik, és a munkaként való elismerés sem jelent szabályozásnélküliséget. Hollandia, Dánia, Németország, Új-Zéland, de Ausztrália és Amerika néhány állama ezt a módszert alkalmazza, igen szigorúan megszabott és ellenőrzött feltételek mellett.⁸

7 Száz ország nyilvántartott prostitúciós politikája 2009. decemberi érvényességgel. <http://prostitution.procon.org/viewresource.asp?resourceID=000772>

8 Daniela Danna: i. m.

3. Az államok döntő többségében a prostitúció legálisnak elismert, dekriminálizált ugyan, de bordély létesítésére nincs lehetőség, és a munkaként való szabályozás sem teljes. Ezekben az országokban a harmadik fél prostitúcióból élése büntetés alá esik. Ez a reglementációs forma az országok közel ötven százalékában, azaz a népesség huszonhét százalékának körében működik. Ehhez a csoporthoz tartozik Magyarország is.
4. Nem lenne teljes a felsorolás a különleges szabályozások említése nélkül. Annál is inkább, mert az úgynevezett svéd modellt a leghatásosabb szabályozási megoldásként propagált.⁹ Svédországban, Norvégiában, Izlandon és Észak-Írországban a prostitúció minden szegmense jogilag tiltott, ám a szex eladását nem bünteti a törvény, a vásárlást, azaz a klienseket igen. Ezt a megoldást nevezi a szakirodalom neoabolicionista modellnek¹⁰. Japánban különösen értelmezik a prostitúciót, minden formában tiltott, ám a pénzért vásárolt szexuális szolgáltatás, amely nem jár vaginális behatolással (koitusszal), nem büntetendő¹¹. Bangladesben a bordélyok működése és a harmadik fél működése engedélyezett, a tizennyolc év feletti nők lehetnek prostituáltak, ám a férfiak nem.

Ideológiák

A prostitúció jelenségének kétféle megítélése és társadalmi szintű szabályozása mögött ma két jellemző politikai magatartás, de háromféle ideológia áll. Olyan elvek találkozásának lehetünk tanúi, amelyek más kérdésekben élesen szemben állnak egymással. A radikális feminista ideológia és a vallási konzervatív filozófia szövetséges ebben a vitában, és szemben áll a liberális feminista-pragmatista világlátással. A felsorolhatatlan politikai vitairatok és tudományos vagy inkább annak látszó írások¹² tömege azonban alig néhány tényekkel alátámasztott érveléssel dolgozik.

9 Gunilla Ekberg: The Swedish Law that Prohibits the Purchase of Sexual Services. Best Practices for Prevention of Prostitution and Trafficking in Human Beings. *Violence Against Women*, vol. 10, no. 10, October 2004, pp. 1187–1218. <http://www.turnofftheredlight.ie/wp-content/uploads/2011/02/Ekberg-The-Swedish-law-that-prohibits-the-purchase-of-sexual-services.pdf>

10 Fehér Lenke: A prostitúció szabályozásának európai modelljei. *Állam- és Jogtudomány*, 2006/4., 523–542. o. Ugyanakkor Hendrik Wagenaar négyféle kriminálpolitikai modellt határoz meg: a kriminalizáló, a keresletet kriminalizáló, a szabályozott toleráns, és a legalizáló modellt. Hendrik Wagenaar: *Democracy and Prostitution: Deliberating the Legalization of Brothels in the Netherlands*. *Administration and Society*, vol. 38, no. 2, 2006, pp. 198–235.

11 Mark D. West: *Law in everyday Japan: sex, sumo, suicide and status*. University Chicago Press, Chicago, 2005

12 A radikális feminista szövegeket, tényanyagukat és kutatási módszereiket erős kritikával fogadják a tudományos kutatók. Lásd Ronald Weitzer: *The Mythology of Prostitution: Advocacy Research and Public Policy*. *Sexuality Research and Social Policy*, no. 7, 2010, pp. 15–29.; Laura Agustín: *The (crying) need for different kinds of research*. *Research for Sex Work*, no. 5, 2002, pp. 30–32.; Léderer Pál: i. m.

Összefoglalva a radikális feminista, kriminalizálást támogató elveket, és szembesítve ezeket a prostitúció legalizálása, munkaként való elismerése vagy dekriminalizálása melletti ellenérvekkel, a következő summázatot kaphatjuk.¹³

1. A radikális feminista álláspont szerint a prostitúció támadás az egyén testi intimitása ellen, mert a szex csak és kizárólag szerelemről, kölcsönös vágyról, együttes kielégülésről szólhat.

Az ellenérv szerint minden házasságon kívüli, rövid távú vagy romantikus érzelmeket nélkülöző, alkalmi szexuális kapcsolat immorális, nem is beszélve az egyoldalú szexuális viszonyokról.

2. A prostitúció csere tárgyává teszi a szexualitást, és a női testet is, ami megengedhetetlen.

Ha ez igaz, szól az ellenérv, akkor a házassági szerződések is immorálisak, sőt a házasság is, ha például csak az egyik fél keres. A testet sem idegeníti el az anyagi ellenszolgáltatás, hiszen a test mindig az egyénhez tartozik, mert nem a test eladása történik, csak a szexuális szolgáltatásé. Másrészt az iménti kijelentés szerint a női szexualitás veszélyes, sőt a szex ocsmányság, ezért a férfiakal való szexuális kapcsolat degradálja, tárgyasítja a nőt.

3. A prostitúció nem más, mint szexuális erőszak a nőkkel és gyerekekkel szemben.
- Erre az a válasz, hogy két felnőtt közötti megállapodás – függetlenül az érzelmeiktől és vágyaktól – nem jelent erőszakot.*

4. A prostitúció megakadályozza más intim, értékes, mély szerelmi kapcsolatok létrejöttét.

A liberális feminista válasz az, hogy e szerint, aki szappanoperákat néz és bulvárműveket olvas, kevésbé erkölcsös ember, mint aki klasszikusokon nő fel. Sőt betiltva az olcsó tömegtermékek forgalmazását, nőne az igény a klasszikusok iránt.

5. A prostitúció a férfiak dominanciája a nők felett, akik kihasználják a társadalmi-gazdasági hatalmukat, és uralkodnak a nők felett, ezt a hatalmi különbséget pedig a nemek közötti egyenlőség hiánya hozza létre. A prostituálnak nincs

13 A kétféle álláspontot számos szerző számtalan keresztbe-kasul hivatkozott írással képviseli. A két tábor emblematikus képviselőinek egy-egy jellemző, és sokat idézett szövegét emelem ki: Martha Nussbaum: Sex and Social Justice. Oxford University Press, Oxford, 2000; Ronald Weitzer (2010): i. m. Ők a liberális, pragmatista felfogást képviselik. A következő szerzők a radikális feminista ideológia alapján érvelnek: Sheila Jeffreys: The Idea of Prostitution. Spinifex Press, Melbourne, 1997; Janice G. Raymond: Ten reasons for not legalizing prostitution and a legal response to the demand for prostitution. In: Melissa Farley (ed.): Prostitution, trafficking, and traumatic stress. Haworth Press, Binghamton, 2003, pp. 315–332.; valamint Catharine A. MacKinnon: Trafficking, Prostitution, and Inequality. Harvard Civil Right-Civil Liberties Law Review, vol. 46, no. 2, 2011, pp. 271–309. A magyar vitákról inkább ne essék szó, színvonalukról ízelítő olvasható a Prostitúcióvita az ideológiák fogságában címmel www.tusarok.org/rovatok/cikk.php?id=2269

teljes személyes szabadsága, mert mások által ellenőrzött, kihasznált, így csak áldozat lehet.

A patriarchális rend valóban létezik, de annak megszüntetése a nők gazdasági helyzetének javításával érhető el, szól a replika. Az ellenérv szerint számos foglalkozás van, amelyben a személy autonómiája sokkal korlátozottabb, nem is szólva a munkanélküliekről.

6. A prostitúció egészségi kockázat, és erőszakkockázat is.

Az ellentábor szerint számtalan példa bizonyíthatja, ahol legális a prostitúció, ott kevesebb a HIV-/AIDS-fertőzés (például Nevada). Nem szólva a különféle veszélyes foglalkozásokról és sportokról (például a bokszt, motorversenyzést stb.), amelyek sokkal veszélyesebbek az egészségre, mint a prostitúció.

7. A prostitúció kényszer és rabszolgaság, a nőnek nincs választása, mindenképpen kényszer, az önkéntesség látszólagos, mögötte mindig ott található a férfiuralom következménye, akár konkrét, akár áttételes (gazdasági) formában.

A válasz erre, hogy a gazdasági kényszer nem kizárólagos, választási lehetőség mindig van, és a többséget a szegénység nem kényszeríti prostitúcióra.

8. A radikális feminizmus szerint a prostitúció munkaként való elismerése növeli a keresletet, az illegális prostitúciót, támogatja a szexipar profitszerzését, az államot az adók révén „stricivé” teszi. A bordélyok a szervezett bűnözés melegágyai, bűnözőket (stricik, futtatók stb.) legalizálnak, nem javítják a prostituáltak helyzetét, megnehezítik a prostitúcióból való kilépést, és növelik a gyerekprostitúciót is.

A pragmatista vélemény szerint a megoldás nem a prostitúció kriminalizálása, hanem az emberkereskedelem, a kényszerítés, a kínzás, a zsarolás és a szervezett bűnözés jogi szabályozása, idegenrendészeti politika, nemzetközi együttműködés és az áldozatvédelem újragondolása lehet. Az ellenérvek konkrét példákat hoznak fel cáfolatul, Hollandia, Új-Zéland, vagy Ausztrália, Németország esetét.

A további érvek és ellenérvek üres sorolása helyett nézzük a jelenlegi kétféle szabályozási rendszer valóságos működését!

Az „elnyomás paradigma”¹⁴ gyakorlati megvalósítását néhány skandináv állam szabályozásán keresztül tanulmányozhatjuk, míg a legalizálás, a munkává „nemesítés” bemutatására Németország és Hollandia lehet jó példa.

14 A fogalom Ronald Weitzeré (2010): i. m. 16. o.

„A prostitúció erőszak a nők ellen.” A svéd modell¹⁵

1999-ig az északi államok prostitúciós szabályozása alig tért el egymástól, a szexuális szolgáltatás adásvétele jogilag nem szankcionált, míg a kerítés, kitartás, azaz az élősdi jellegű cselekmények igen. Dánia és Svédország útjai még ebben az évben elváltak, az előbbi a prostitúció legalizálása mellett döntött, a svédek a vásárló kriminalizálása mellett. 2006-ban a finn parlament elfogadta a kliensek büntetését, ha az emberkereskedelem során történik, majd 2009-től Norvégia a svéd mintára rendezte a prostitúció kérdését, és ugyanezen évben Izland is ezt a megoldást választotta.

A névadó svéd modellt több törvény, rendelkezés, intézkedés együttese alkotja.¹⁶

A prostitúcióval kapcsolatos svéd szabályozás¹⁷

1. Az 1999. évi svéd prostitúciós törvény a szexuális szolgáltatások vételének tilalmáról (Kvinnofrid, azaz „béke és tisztaság a nőkért), amely büntetni rendeli az alkalmi szexuális szolgáltatás vásárlását és annak kísérletét, de nem bünteti ugyane szolgáltatás felkínálását, eladását. Az ellenszolgáltatás nem feltétlenül pénz jelent, lehet alkohol, drog, étel, ékszer, más értékesebb ajándék. *„Az a személy, aki alkalmi szexuális kapcsolatot létesít fizetség ellenében, büntetendő – hacsak a cselekmény nem büntetendő a svéd büntető törvénykönyv alapján – szexuális szolgáltatások vétele miatt. A büntetés pénzbírság vagy hat hónapot meg nem haladó szabadságvesztés. A szexuális szolgáltatások vételének kísérlete a svéd btk. 23. fejezete szerint büntetendő”* (SFS, 1998, 408, 6. fejezet, 11. rész). 2005. április 1-jén a törvény kiegészült: *„Mindaz, ami az első bekezdésben áll alkalmazandó, ha valaki fizetséget ígér vagy fizet valaki másnak.”* A törvény meghatározza a büntetés minimumát, ami ötven nap elzárás vagy ennek megfelelő pénzbüntetés (az elkövető jövedelmét alapul véve), ha az elkövető többször is elköveti a tettet, százötven napig terjedhet a büntetése.
2. A kerítéssel kapcsolatos törvény (svéd btk. 6. fejezet 12. §) tiltja a strichelést és a kerítést, négy év szabadságvesztéssel fenyeget, de ha súlyosabb az eset

15 A svéd modelltől részletesen Tamási Erzsébet: Egy törvény exportja. A prostitúció szabályozásának svéd modellje. Jogelméleti Szemle, 2011/4., 1–30.o.

16 Az összefoglalás bázisa Susanne Dodillet – Petra Östergren: The Swedish Sex Purchase Act: Claimed Success and Documented Effects. International Workshop: Decriminalizing Prostitution and Beyond: Practical Experiences and Challenges. The Hague, March 3 and 4, 2011. www.chezstella.org/docs/etude-suede-2011.pdf

17 A svéd törvény szövege angolul: Act on prohibiting the purchase of sexual services, Swedish Code of Statutes, SFS, 1998/408. <http://www.sweden.gov.se/sb/d/3926/a/25631>

- (szervezetten, erőszakkal kényszerítve, nagy anyagi haszonnal járóan történik), akkor akár nyolc évig is kiterjedhet.
3. Számos törvény akadályozza meg, hogy prostitúció céljára lakást, szobát, lehessen használni, bordélyt lehessen üzemeltetni (a svéd btk. 6. fejezetének 12/2. §-a; a földtörvény 1970/12. fejezet 42/1.9. §-a; és a közös birtoklás törvény 1991/7. fejezet 18/8. §-a). A tulajdonos vagy a bérlő kötelezően megszünteti a kapcsolatot, ha az ingatlant prostitúciós célra használják.
A törvény ezzel azonban megakadályozza, hogy a prostituáltak közösen béreljenek helyiséget.
 4. Két törvény is szabályozza a fiatalkorúak prostitúciós tevékenységét. A fiatalkorúak megrontása törvény szerint (1984) tizennyolc év alatti személyt ígérettel vagy akár közös megegyezéssel bevonni a prostitúció eladásába tilos, és vele ilyen kapcsolatot létesíteni, függetlenül a beleegyezésétől, két év szabadságvesztéssel büntetendő. A tizenöt év alatti személlyel történő szexuális kapcsolat minden módozatában büntetendő.
 5. Az ifjúságvédelmi törvény (1990) szerint gondozásba vehető az a tizennyolc év alatti fiatal, aki kockáztatja egészségét és fejlődését veszélyes drog, kriminális tevékenység vagy huszonegy éves koráig „társadalmilag destruktív magatartás” következtében. Így nem dolgozhat szexklubokban, és prostituált sem lehet.
 6. Közrendészeti törvény (1993, 2. fejezet 14. §) szabályozza a pornográfiát, a „valós szexuális cselekmények” bemutatása tilos a színpadon (kivéve a művészi, színházi előadásokat). A sztriptíz engedélyezett a szexklubokban, de a fellépők érintése tilos, és alkoholt sem szolgálhatnak fel.
 7. Törvények szabályozzák a szexuális célzatú emberkereskedelmet. A palermói jegyzőkönyv motiválta a 2002-ben hozott törvényt, amely szerint kettőtől tíz évig terjedő szabadságvesztésre számíthat, aki kényszerrel, fenyegetéssel, hamis ígérettel határon túlról toboroz, szállít, közvetít, rejteget, fogad és prostitúcióra kényszerít személyeket. Ha a személy tizennyolc év alatti, bizonyító eljárásra sincs szükség. A törvényt 2004-ben bővítették a szervkereskedelem, a kényszermunka áldozatainak védelmével, valamint az országon belüli hasonló célzatú tevékenység büntetésével.
A 2005-ben hozott idegenrendészeti törvény szabályozza egyebek között az országban tartózkodás körülményeit, és azoktól, akik bűncselekményt követtek el, vagy nem viselkedtek „megfelelő” módon, ezen a prostitúció is értendő, megtagadhatják a tartózkodási engedélyt.
 8. Mindezek mellett a svéd adótörvények is kihatással vannak a prostitúciós tevékenységre. Minden bevétel adóköteles, de a prostitúció vagy a szexmunka vállalkozásként nem regisztrálható (ezt az úgynevezett kerítés elleni törvény nem

engedélyezi), így vagy álvállalkozásként, de leginkább fekete-, illegális munkaként működhet. A hatóság azonban vagyoni vizsgálatok esetén visszamenőleg befizetheti az elmaradt adót is.

9. A svéd szabályozás a prostitúciós tevékenység szociális intézkedésekkel történő csökkentését irányozta elő. Így a szociális és az egészségügyi rendelkezések döntők ebből a szempontból. Csakhogy a szociális munka és a szociális szolgálatok 2001-es törvénye, valamint az 1982-es egészségügyi és orvosi törvény sem tartalmaz speciálisan a prostituáltakra vonatkozó rendelkezéseket. Ugyanakkor az önkormányzatok saját rendelkezési jogkörükben különböző megfontolásból szabályozták a prostitúciót (Stockholm a prostituáltaknak terápiás segítséget nyújt, míg Malmöben az ártalomcsökkentés a fő szempont).
10. A nemzeti akciótér a prostitúció és a szexuális célzatú emberkereskedelem ellen született, amely a 2008 és 2011 közötti időre vonatkozott, és 213 millió svéd koronát irányozott elő a megvalósításra. Célja a megelőzés, a kockázatcsökkentés, ezért az igazságszolgáltatási rendszer hatékonyságára és a nemzetközi kooperációra helyezi a hangsúlyt.

Nem véletlen, hogy az alaptörvény már javaslat formájában sem nyerte el a jogászok tetszését. A logikája önmagában is problematikus, miután nemkívánatosnak tartja magát a prostitúció intézményét, miközben nem tiltja a prostituálttal való szexuális kapcsolatot, csak abban az esetben, ha mindezt ellenszolgáltatás kíséri, ami mindkét felet érdekeltté teszi a törvényszegésben.

Nem kevésbé érthetetlen, hogy miért nevezik „szexuális erőszaknak” a prostituálttal való kapcsolatot, amikor a törvény szövegében kifejezetten üzleti (szexuális eladás-vásárlás) fogalmakat használnak, és sem a tényállás, sem a büntetési tételek nem a szexuális erőszak jogi helyén jelennek meg.¹⁸

Néhány a vitatott jogi szempontú megállapítások közül¹⁹:

1. Mit kell érteni az „alkalmi” szexuális kapcsolaton? Mi van, ha a kliens és a prostituált között állandó és hosszan tartó a kapcsolat?²⁰

18 Különösen jól látszik ez a fiatakorúakkal kapcsolatos esetekben. A svéd, a finn és a norvég törvényben például a gyermekprostitúció egy (finn) vagy két (svéd, norvég) év szabadságvesztéssel fenyegetett, és nem a gyermekkorúakkal szemben elkövetett nemi erőszak tényállásához tartozik. Az Egyesült Királyságban pedig a kiskorúval létesített prostitúciós aktus a gyerek korától és az aktus természetétől függetlenül hét év és életfogytig tartó szabadságvesztés is lehet. Johanna Niemi: *What We Talk About When We Talk About Buying Sex. Violence Against Women*, vol. 16, no. 2, 2010, p. 169.

19 Don Kulick: *Sex in the New Europe. The Criminalization of Clients and Swedish Fear of Penetration. Anthropological Theory*, vol. 3, no. 2, 2003, pp. 199–218.; Don Kulick: *Talk delivered Beijing Plus Ten Meetings on the Swedish model*. 2005. www.globalrights.org/trafficking

20 Dan Kulick (2005): i. m. 203. o.

2. Mi történik, ha a szexuális szolgáltatást harmadik fél, sőt jogi személy fizeti? Ennek a hiányosságnak a kiküszöbölésére 2001-ben kiegészült a törvény, amely ez esetben is közvetlenül a klienst bünteti²¹.
3. Van-e büntetés, ha az aktus megtörténik, de a fizetés nem, vagy fordítva?
4. Mit jelent a fizetség? Bár a törvény magyarázatában említi, hogy a drog, alkohol vagy nemes szőrme is ellenszolgáltatásnak számít, de hogyan kell értelmezni a drága étterem drága vacsoráját, vagy az ajándék ékszert?
5. Mit jelent a szexuális kapcsolat? A közvetlen genitális érintkezés, vagy minden más, szexuális kielégítést szolgáló egyéb technika is?
6. Nem bizonyult egyszerűnek az elkövetés bizonyítása sem. A svéd törvények igen szigorú feltételekhez kötik a bűncselekmény törvényben előírt bizonyítását²². A rendőrségtől megköveteli a fizikai szexuális érintkezés egyértelmű megtörténtének rögzítését, valamint a fizetés végbemenetét is. A kísérlet tényének regisztrálása is körülményes, szükséges hozzá a prostituált tanú vallomása, vagy a kliens „in flagranti” tettenérése.

A törvény hatékonyságának értelmezése sem probléma-, sőt ideológia- és politikamentes. 2010. július 2-án nyilvánosságra hozták a svéd kormány hivatalos értékelését (Skarhed-jelentés²³) a prostitúciós törvény tíz évéről.

A szöveg leginkább politikai beszámoló, ünneplő igazolás, egy pénzt és fáradságot nem kímélő törvény sikeréről. Az értékelésben a törvény létrejöttében szerepet játszó három szempont ismerhető fel, úgymint a radikális feminizmus skandináv határokat átlépő erejébe vetett hit, az idegenektől való félelem, és a liberális iránti idegenkedés²⁴. A tényanyagot másodlagos források adják, korábbi vizsgálatok írott anyagai, rendőrségi jelentések, a prostituáltakkal foglalkozó szervezetek beszámolóit, a bűnmegelőzés felmérései, közvélemény-kutatások, valamint a segítő szervezetekkel kapcsolatba kerülő tizennégy prostituált válaszai, és különféle internetes megkérdések. A jelentés nem állítja, hogy képes határozott választ adni a prostitúció csökkenésének vagy növekedésének di-

21 Gunilla Ekberg: i. m.

22 Idézi Phil Hubbard: Regulation of sex work in EU. *Gender, Place and Culture*, vol. 15, no. 2, 2007, pp. 137–152. „Az érintkezés a genitáliák érintkezése, amely a behatoló szexuális vágyát kielégíti.” *Socialstyrelsen*, Stockholm, 2001, p. 296.

23 A svéd kormány 2008 nyarán hozta létre Anna Skarhed igazságügy-miniszter vezetésével azt a bizottságot, amelynek feladata volt, hogy értékelje a törvény hatását, gyakorlati működését. Selected extracts of the Swedish government report SOU 2010:49: The Ban against the Purchase of Sexual Services. An evaluation 1999-2008. Swedish Institute, November 2010. https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/the_ban_against_the_purchase_of_sexual_services_an_evaluation_1999-2008_1.pdf

24 Uo.

lemmájára. Mindezek ellenére igen határozottan érvel a törvény eredményessége és hatékonysága mellett.

A számszerűsítések becsléseken alapulnak, a prostituáltak számát 1993-ban országosan 2500-3000 főben állapították meg, ehhez képest 2009-re ez a létszám a felére csökkent.

Az értékelés nem hozott változást a kliens büntetésének módszerét támogatók és ellenzők táborában. A médiában éljenzők és ellenzők egyaránt megszólaltak, általában ugyanaz az ideológiai és szakmai kör, mint korábban.²⁵

A tanulságot maga a jelentés vonja le, amikor megállapítja, hogy akik kiszabadultak a prostitúcióból, azok pozitívan nyilatkoznak, akik viszont hasznot húzhatnak belőle, negatívan értékelik a törvény hatását.²⁶

Számtalan tényezővel magyarázható, miért változott 1988 óta korlátozóvá a korábban engedékenyebbnek látszó svéd prostitúciós politika. A kulturális, etnikai homogenitás, az egységes, igaz, nem túl intenzíven gyakorolt vallás egyszerűbbé tette az egalitárius társadalom létét. Szinte minden korban megfigyelhető, hogy virágzó, fellendülőben lévő gazdaság idején a politikai filozófia a liberális, megengedő, toleráns irányban működik. Nehéz időkben, regresszióban, válságperiódusokban konzervatív, megszorító megoldásokat alkalmaznak. Az északi államok történeti fejlődése ráadásul a kapitalista szisztémából és a szocialista verzió jó oldalaiából gyúrta össze a maga paternalista, fegyelmezett, józan²⁷ és racionalitásra épülő modern jóléti mintaállamát.

Kérdés azonban, hogy követhető-e és követendő-e a svéd modell más országok számára is. Az már biztos, hogy néhány szomszédos – a norvég, az izlandi – társadalom²⁸ számára igen, de más történeti-társadalmi rokonságban álló szomszédok, így a finnek, dánok számára nem volt vonzó.

Mi lehet a sikeres átvétel kulcsa? A skandináv példák szerint először is a jólét, azaz a család, az állam és a piac együttműködése²⁹, másodsorban az erős nőbarát politika, lehetőleg radikális feminista állami ideológiával, és a gondoskodó-védő állam, amelyet legalább fele-fele arányban nők irányítanak.

Tagadhatatlan, hogy a világ számos helyén, ahol elég erős és hangos radikális feminista csoport működik, az ideológiai szolidaritás miatt a svéd modell (vo-

25 A vélemények érdekes gyűjteménye olvasható Swedish Sex Law Report: "We're Sorry We Haven't a Clue" (or, How to Make the Channel Tunnel Profitable). July 5, 2010.

<https://stephenpaterson.wordpress.com/2010/07/05/the-swedish-sex-law-‘we’re-sorry-we-haven’t-a-clue’-report-or-how-to-make-the-channel-tunnel-profitable/>

26 A legfrissebb elemzés a jelentésről és a hatékonyságról Susanne Dodillet – Petra Östergren: i. m.

27 A józanság nem csak képletes, látva a svéd alkoholpolitikát.

28 Tamási Erzsébet: i. m.

29 Ezek a jóléti állam kritériumai Gösta Espig-Andersen szerint. Gösta Espig-Andersen: *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Cambridge Polity Press, Cambridge, 1990

natkozzon az prostitúcióra, gyermekjogokra, drogra, pornográfiára) átvételét sürgetik. Franciaországban 2013-ban a francia parlamentben meg is szavazták a svéd modell szerinti törvényt, ami óriási vitákat gerjesztett, de mindennek ellenére a törvényt a felsőház 2014-ben visszadobta, a bevezetését leszavazták³⁰. 2014-ben az Európai Unió is kinyilvánította álláspontját a prostitúció szabályozásának kívánatos módjáról. A jelentést előterjesztő *Mary Honeyball* brit képviselő nem kötelező érvényű ajánlását 343 szavazattal 139 ellenében és 105 tartózkodással fogadták el³¹. A jelentés ellen nemcsak a szexmunkások szervezetei, de 86 európai kutató is tiltakozását fejezte ki, alapvetően a kérdés szakmai érveket, tudományos adatokat mellőző egyoldalú politikai-ideológiai meghatározottsága miatt.³² Észak-Írország viszont csatlakozott a svéd megoldású törvényt alkalmazók csoportjához 2015-ben.³³ Azokban az államokban, ahol a prostituáltak száma magas, úgy tűnik, nem a svéd modellt választja a politika.

„Olyan munka, mint a többi”?

A német és a holland szabályozás tanulságai

Németország

A jelenleg érvényben lévő német prostitúciós törvény életbe lépése előtt, 2002. január 1-jéig, Németországban nem volt speciális törvény a prostitúcióra. A tevékenység számos megszorítással, különféle jogi szabályok keretei között ugyan, de dekriminalizáltnak számított. Sem a prostitúció, sem az ehhez kapcsolódó üzleti tevékenység nem volt tilos. A prostituáltakkal való „szerződéseknek” azonban sem jogi védelmük, sem következményük nem lehetett. Büntették a harmadik fél profitszerzését és a szervezett formában zajló prostitúciót. Bordély fenntartása nem esett ugyan büntetés alá, de a prostitúció céljára felajánlott vagy

30 Németországban, Kanadában és még a világ számos helyén olvashatunk a svéd modell bevezetésének sürgetéséről. Még Magyarországon is létezik internetes találat a prostitúciónélküliség propagálásáról.

31 Mary Honeyball: Report on Prostitution and Sexual Exploitation and its Impact on Gender Equality. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A7-2014-0071+0+DOC+PDF+V0//EN>

32 Matthias Lehmann: A Critique of the “Report on Prostitution and Sexual Exploitation and its Impact on Gender Equality” by Mary Honeyball MEP. 18 February, 2014. http://www.sexworkeurope.org/sites/default/files/resource-pdfs/a_critique_of_the_report_on_prostitution_and_sexual_exploitation_and_its_impact_on_gender_equality_by_mary_honeyball_mep_4.pdf

33 Az északír törvény szerint egy év szabadságvesztés és/vagy ezerötyszáz font bírság jár a szabály megszegéséért, azaz a szex vásárlásáért. Human Trafficking and Exploitation (Criminal Justice and Support for Victims) Act (Northern Ireland) 2015. www.legislation.gov.uk/niu/2015/2/contents

üzemeltetett szálláshely, amely közvetítő útján történt, tilos volt, ahogy a kerítés és a kitartás is. A prostituáltak nem hirdethették szolgáltatásaikat, és csak a helyi önkormányzatok által kijelölt térben mozoghattak. A prostitúciós tevékenységet a rendőrség állandó ellenőrzés alatt tartotta. Bármennyire dekriminalizálnak látszott a prostitúció, a német törvénykezés szövegében ezek a magatartási formák immorális, antiszociális jelzőkkel megnevezve szerepeltek, és ez a prostitúció és természetesen a prostituáltak stigmatizáltságát és jogi mellőzöttségét jelentette.

A hatályos prostitúciós törvény (Prostitutionsgesetz)³⁴ szerint a törvényhozó elsődleges és legfontosabb célkitűzése a prostituáltak megbélyegzésének megszüntetése, első lépésként az „immorális jelző” (Sittenwidrigkeit) eltávolítása a jogi szövegekből. A cél a prostitúcióhoz kapcsolódó tartalom immorális és ezzel szinonim megjelöléseinek kiiktatása a német jogszabályok valamennyi területéről.³⁵

A törvény további fő szempontjai³⁶:

- A prostituáltak társadalmi helyzetének javítása, a diszkrimináció megakadályozása.
- A prostituáltak munkakörülményeinek javítása, a prostitúciót körülvevő kriminális tevékenységek (szervezett bűnözés) leválasztása.
- Megkönnyíteni a prostitúcióból való kilépést.

A törvény leglényegesebb, központi eleme a prostituált jogi státusának tisztázása. Hangsúlyozottan nem a kliensek, bordélytulajdonosok vagy mások érdekeinek érvényesítése a célja. A törvény rögzíti, hogy a kliens és a szexmunkás között szerződés van, amely jogilag érvényesíthető, a szolgáltatásért fizetség jár, amelynek megtagadása jogilag orvosolható.³⁷ A nem teljesített szolgáltatásért azonban fizetség nem kérhető, vagy azt vissza kell juttatni. De csak a prostituáltaknak van joga a klienst fizetés elmulasztásáért perelni, a törvény harmadik félnek erre nem ad lehetőséget. A szerződés a prostituált és a bordélytulajdonos vagy üzemeltető között munkajogi kapcsolatot jelent. A prostituált munkaválla-

34 A törvény eredeti szövege megtalálható: <http://www.bmfsfj.de/RedaktionBMFSFJ/Abteilung4/Pdf-Anlagen/PRM-15320-Gesetz-zur-Regelung-der-Rechts,property=pdf.pdf>

35 Anja Müller: Das Prostitutionsgesetz. Analyse von Intention und Auswirkungen. Jenaer Schriften zur Sozialwissenschaft, Band 2, 2008, S. 19–20.

http://www.sw.eah-jena.de/dat/publikationen/Schriftenreihe_2_Prostitution.pdf

36 Joachim Renzikowski: Reglementierung von Prostitution: Ziele und Probleme – eine kritische Betrachtung des Prostitutionsgesetzes. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen, und Jugend, Berlin, 2007. <http://www.bmfsfj.de/RedaktionBMFSFJ/Abteilung4/Pdf-Anlagen/prostitutionsgesetz-gutachten-1,property=pdf,bereich=bmfsfj,sprache=de,rwb=true.pdf>

37 A vizsgálat időpontjáig egyetlen polgári peres ügy sem volt, amely a klienst perelte volna fizetés elmaradása miatt, ennek legfőbb oka a szolgáltatás előre fizetése. Barbara Kavemann – Heike Rabe: The Act Regulating the Legal Situation of Prostitutes – implementation, impact, current developments. SoFFI K., Berlin, 2007, p. 21. <http://www.cahr.v.uni-osnabrueck.de/reddot/BroschuereProstGenglisch.pdf>

ló, annak minden munkajogi következményével együtt, adózási kötelezettséggel, egészségbiztosítás, nyugdíj, munkanélküli-segély stb. jár neki. Az alkalmazók jogait és kötelezettségeit is részletesen megszabja törvény. A szexmunkás visszautasíthatja az akarata ellenére megkívánt munkavégzést is. A törvény a prostituált számára biztosítja az önálló vállalkozás lehetőségét. A magyarázó részben kifejti a törvényhozó, hogy a kliensek kiválasztásában és a szolgáltatás formájában és tartalmában a prostituált teljes autonómiát élvez.³⁸

A hatásvizsgálatok³⁹ szerint a legtöbb gond az alkalmazotti munkaviszony konkrét megvalósítása körül jelentkezik. Már a szerződések tartalmának megjelölése is nehézségbe ütközik. A prostituáltak ugyanis szeretnék megtartani anonimitásukat, és ezért foglalkozásukat és a munkahelyüket nem kívánják megnevezni. A munkavégzés formájában is speciális, kifejezetten a kliensek igényeihez igazodik, ami többnyire nem egyezik az előírt munkaszabályokkal⁴⁰, következésképpen a munkaidő és a munkakörülmények megállapítása sem szokványos.

Morognak a bordélytulajdonosok, a munkáltatók, akik szerint az üzleti kockázat az övék, miközben nem szólhatnak bele a kliens és a nők közötti viszony feltételeibe.

A különféle szociális kedvezmények kapcsán is számos kérdés vetődött fel. A felmérések szerint a prostituáltak nagy többségének van egészségbiztosítása.⁴¹ Szemben az átlagnépességgel, ők főként magán-biztosítótársaságoknál kötnek szerződést, ahol a magas kockázatú foglalkozások kedvezőbb elbírálás alá esnek. A teljes munkaidejű prostituáltak körében viszonylag alacsony a nyugdíj-előtakarékossági hajlandóság, de a részmunkában dolgozók körében igen magas. A prostituáltak többsége ugyanis úgy gondolkodik, hogy ez a tevékenység csak időszakos az életében, és ezért nem foglalkoztatja őket a nyugdíj kérdése. Hasonlóan nagy gondot okoz a prostituáltak adózása is⁴², és az önálló vállalkozási formák beillesztése a jog rendszerébe.

38 Untersuchung „Auswirkungen des Prostitutionsgesetzes“. Abschlussbericht. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen, und Jugend–SoFFI K., Berlin, 2007. <http://www.bmfsfj.de/doku/prostitutionsgesetz/pdf/gesamt.pdf>

39 Uo.; Barbara Kavemann – Heike Rabe (Hrsg.): Das Prostitutionsgesetz. Aktuelle Forschungsergebnisse, Umsetzung und Weiterentwicklung. Budrich, Opladen, 2008

40 2005-ben bejárta az európai médiát annak a német munka nélküli nőnek az esete, akinek a munkaközvetítő szexmunkát ajánlott fel, és a visszautasítás a segély megvonását jelentette volna. Clare Chapman: If you don't take a job as prostitute, we can stop your benefits. The Telegraph, 30 January, 2005. <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/germany/1482371/If-you-dont-take-a-job-as-a-prostitute-we-can-stop-your-benefits.html>

41 Untersuchung „Auswirkungen des... i. m.

42 A prostitúcióból származó adózás súlyos gond Németországban, kétmilliárd euró bevételre számítanak, ám annak csak a töredékét képes beszedni az állam. A problémák okairól és a reformokról Stephanie Pflaum: Eine Untersuchung der Besteuerung des Prostitutionsgewerbes in Deutschland. Europa-Universi-

Mindent összevetve, a különböző hatásvizsgálatok és a szexmunkások is a törvény célkitűzéseit pozitívnak ítélik⁴³. Az viszont teljességgel nyilvánvalóvá vált, hogy minden írott erőfeszítés ellenére a prostitúció nem lehet „olyan munka, mint többi”. A legalizálás korántsem jelenti a morális megítélés alapvető változását. A diszkrimináció, a stigmatizálás alig változott, ami alapvetően kijelöli a törvény megvalósításának határait. A szakértők és a kormányzati szervek egyöntetűen rámutatnak⁴⁴, hogy a törvény hatékonyságának növeléséért, a prostitúció munkaszerű működtetéséért több jogszabály harmonizálására van szükség, például a kereskedelmi, a települési és az étterem-engedélyezési törvények összhangjának megteremtésére. Hasonlóképpen egyetértés van abban, hogy a munkakörülmények, a helyi, tartományi és települési szabályozások összehangolása jelentős kívánivalót hagy maga után. Nehezen sikerül a prostitúció korábbi rendezetlen viszonyait jogilag szabályozott formába önteni. Nyilvánvalóan a tevékenység speciális jellege miatt, amelynek kezeléséhez korábbi jogi tapasztalat nem áll rendelkezésre. Egyértelmű a következő lépés, a prostituált különféle munkajogi, adózási helyzetének tisztázása és megfelelő átalakítása. A német törvény javítása érdekében a hasonló holland szabályozás tanulságait sem hagyják figyelmen kívül.⁴⁵

Hollandia

Hollandiában a bordélyokat tiltó, 1912 óta létező rendelkezést 2000. október 1-jén megszüntették (holland btk. 250. cikkelye).⁴⁶ A holland törvény politikai célja⁴⁷ a prostitúció legális működésének jobb és hatékonyabb ellenőrzése: megakadályozni az illegális és kényszerprostitúciót, védeni a kiskorúakat a szexuális kizsákmányolástól, betartatni a prostituáltak jogait, elkülöníteni a prostitúciót a szervezett bűnözéstől. Ezért szigorúbb büntetést vezettek be a fiatalokúakkal szembeni abúzusok elkövetésére (250a cikkely), az emberkereskedelem és a kényszerprostitúció eseteire. Az országos rendelkezés azonban a helyi hatóságoknak engedte át a jogi érvényesítést. A bordélyok engedélyezését, ellenőrzésüket, nyitva tartását, és egyéb munkamenetének szabályozását a helyi hatóságok jogkörébe utalta.

tät Viadrina, Frankfurt (Oder), 2008. Az igyekezet odáig terjed, hogy 2008-ban Bonnban bevezették a fizetős utcai automatákat, egy éjszakára hat euróért vált jegyet a prostituált.

43 Barbara Kavemann – Heike Rabe (2007): i. m.

44 A törvény hatékonyságának javítása érdekében rövid, közép- és hosszú távú ütemezést készítettek a szakértők. Uo. 32–36. o.

45 Uo. 36–38. o.

46 Dutch Policy on Prostitution. Netherlands Ministry of Foreign Affairs, 2004.

www.mfa.n/content/pages/743/prost.pdf

47 Uo.

A törvény életbe lépése után a korábban illegálisan működő bordélyok száma felére csökkent. Fogalmazhatunk úgy is, hogy az engedélyezett bordélyok száma a korábbinak a fele.⁴⁸ A jelenségnek több oka lehet. Nem lehet tudni, hogy azért, mert nem feleltek meg az előírásoknak, vagy a helyiségre előírt mennyiség mértékét lépték túl és ezért nem engedélyezték a működésüket. Ahogy az is előfordulhat, hogy az illegális intézmények tovább léteznek vagy valóban megszűntek. A holland hatásvizsgálatok (2004 és 2007)⁴⁹ a némethez hasonlóan számos problémát jeleztek. Jó néhány helyi önkormányzat betiltotta az utcai prostitúciót, és ezzel a nőket a bordélyokba vagy a nagyobb erőszak-kockázatú perifériákra kényszerítette. A holland törvény nem tud mit kezdeni az interneten zajló, otthon végzett prostitúciós munkával sem. Az effajta munkavégzés ellenőrizhetetlen, egyes önkormányzatok azon vitatkoznak, hogy otthoni munkának számít-e, vagy sem.⁵⁰ Egyértelmű, hogy sem a hatóságok, sem a rendőrség nem képes garantálni a jog által szavatolt valamennyi feltétel teljesülését. Valódi gond, hogy a különféle szexvállalkozások tulajdonosai az adóelkerülés és az illegális foglalkoztatás érdekében nem jelentik be az alkalmazottaikat, így a helyi hatóságok nem képesek ellenőrizni őket. Az illegális prostitúció, a kényszerprostitúció így nem szűnt meg, és a rendőrség nem is képes teljes egészében a folyamatot ellenőrizni. Különösen, ha az különféle eszkortszolgáltatás formájában, vagy éppen magánlakásban zajlik. A holland kormányzat a törvénnyel egyértelműen az engedélyezett bordélyok prostitúciós működését kívánta rendezni, így az illegális területen a munkaviszonyok, a kényszerítés és kizsákmányolás, különösen az illegális bevándorlókkal szemben változatlan maradt.⁵¹ A törvény bírálói egyértelműen kimondják, hogy a dekriminalizálás itt sem jelenti automatikusan a szexmunkások megbélyegzésének eltűnését.⁵² Az egyes kritikusok azt is kiemelik, hogy a holland szabályozás nem is fogta át a prostitúció egészét, hanem annak csak egy szeletét próbálta meg a jog és a rend konzervatív szemléletével kezelni, és korántsem a liberális autonómiára törekedett⁵³. Mindazonáltal

48 Hendrik Wagenaar: Prostitution policy is too morally charged. European Urban Knowledge Network, 2008, p. 3. http://www.eukn.org/finland/news/2008/04/interview-hendrik-wagenaar_1023.html

49 Annelies L. Daalder: Prostitution in the Netherlands since the Lifting of the Brothel Ban. Boom Juridische uitgevers, The Hague, 2007. <http://english.wodc.nl/onderzoeksdatabase/1204e-englse-velating-rapport-evaluatie.opheffing-bordeelverbod.aspx?cp=45&cs=6796>

50 Hendrik Wagenaar (2008): i. m. 2. o.

51 FAQ Prostitution. Question and answers about the legal situation in the Netherlands. Dutch Ministry of Foreign Affairs, The Hague, 2004

52 Hendrik Wagenaar (2008): i. m. 3. o.

53 Michael Goodyear (2009): Controlling Loose Women: International trends in the regulation of the exchange of sexual services. 2009, p. 11. <http://cybersolidaires.typepad.com/Controlling-Loose-Women.pdf>; Hendrik Wagenaar (2006): i. m.

számos bírálattal mellett a szexmunkások véleménye szerint a törvény nagyobb védelmet nyújt a kerítőkkel és stricikkel szemben, és nem elhanyagolhatóan csökkentette a korrupciót.⁵⁴ Jó néhány önkormányzat például lakás- vagy szobabérleti lehetőségekkel nyújt segítséget az önálló vállalkozások kiépítéséhez. Az úgynevezett BIBOB-törvény⁵⁵ a bordélytulajdonosok ingatlanügyleteit szabályozza, a jogszabály a tulajdonosoknak a szervezett bűnözéssel való kapcsolatát kívánta megakadályozni.

A holland prostitúció elismert szakértője szerint⁵⁶ a törvény jó, de számos innovációra van szükség. Mindez azonban nem jelenti a kérdés maradéktalan megoldását, a prostituáltak megítélése itt is stigmatizált, diszkriminatív maradt.

Moralitás vagy realitás?

Látható, hogy a svéd szabályozás kimondott célja a prostitúció jövőben elérni vágyott megszüntetése, amely a vízió szerint először országon belül valósulhat meg, majd e módszer nemzetközi terjesztésével elérhetővé válik a világ prostitúciómentesítése. Az indok a prostitúció morális elítélése, amely szerint az megalázó, a női testet tárgyiasító, a szexualitást emberi érzelmektől megfosztó erőszakos akció. A nők férfiak általi kizsákmányolása a férfihatalom kényszerítő szorítása miatt jön létre. A szexuális vágyain uralkodni nem képes férfi erőszakot követ el ártatlan nőknél és gyerekeken. Mindennek alapvető oka a nemek közötti egyenlőség hiánya, ami szociális, hatalmi egyenlőtlenséget szül, és a nők kiszolgáltatottságához vezet.

Mondják ezt egy olyan országban, amely magát jóléti államnak tartja, ahol a legkisebb a nemek közötti hatalmi és gazdasági különbség, ahol a prostitúció alig észlelhető, és a férfiak, régi szokás szerint, a szomszédos országokat látogatják e célból.

A törvények és a különféle intézkedések azonban korántsem ezt a naiv, idealista képet mutatják. A jövőnek dolgozó látványos és könnyes moralitás mögött a valódi célokat is felvillantják. Az igencsak józan, puritán és gyakorlatias megállás, hogy a prostitúció szociális kérdés, a szegénységhez, a társadalmi különbségekhez több köze van, mint a nemek közötti „siralmas” állapotokhoz, a törvényekben is tükröződik. Leginkább azonban a jóléti életszínvonal fenntartásának érdeke az idegenek távoltartása, akik szegénységet, idegen morált, éhes szájakat,

54 Uo. 4. o.

55 Hendrik Wagenaar (2008): i. m. 4. o.

56 Uo.

sőt bűnözést jelenthetnek. Természetes, hogy nem szimpatizálnak a szabados „liberális” felfogással. Csakhogy nem könnyű összeegyeztetni a hűvös számítást (gazdasági jólét, saját kultúra védelme) a hófehér, bűnözésmentes jövőképpel, a védtelenek pártfogásával, a szabadság, demokrácia, emberi jogok erkölcsi követelményeivel. Így aztán születik egy bűnbakképző, szexista felhangoktól sem mentes (férfiellenes), önigazoló (a törvény hatékonyságát megkérdőjelezhetőnek tartó) modell, amely annyiban valóban sikeres, hogy gátat vet az idegenek tömeges bevándorlásának, és ezzel együtt az országon belül csökkenti a prostitúció és az emberkereskedelem radikális növekedését. Egyszóval a „háttércél” elérésében, az idegenek és más nem kívánt elemek, liberális ideológiák távoltartásában eredményesnek bizonyul. Miközben nem veszít a toleranciát, emberiességet, egyenlőséget és nőpártiságot hangoztató ideálból. A svéd politikai irányítás vállaltan államfeminista elveket vall. A nők szerepét az individuális önállóság, az emancipáció köré rendezik, de mindezt kifejezetten állami fennhatóság és támogatás mellett. A nők a házon kívüli életüket teljes foglalkoztatásban és a férfiakéval egyenlő bérért képzelik el, a kétkeresős vagy egyszülős háztartás a favorizált, ahol a gyerekek számára a közintézmények nyújtják a legfőbb nevelést és a napi ellátást. A nemek közötti egyenlőséget és a nők egyenlő esélyének megteremtését úgy gondolják megvalósíthatónak, hogy az állami támogatás váltja fel a korábbi, férfiak biztosította egykeresős rendszert. Az állam védi a nőket és a gyerekeket, a férfiak ellen. Ez a gondolkodási mód nem barátságos a férfiak „extra” szexuális igényeinek társadalmi elismeréséhez, de a bevándorló nők munkaigéneinek kielégítését vagy eltérő kulturális, morális elveit és viselkedésmódját sem díjazhatja.

Tökéletesen más a helyzet a német és a holland prostitúció szabályozása esetében. Először is elválasztják a kényszert az önkéntességtől. Utóbbi esetben a prostituált munkát végez, szolgáltatást nyújt, tehát ennek megfelelően kell bántani vele. A hivatásos prostituált emancipált, független nő, üzletasszony, aki tisztában van azzal, mit vállalt, önálló döntésre képes személy. A prostitúció pedig nem kiszolgáltatottság, nem a női test eladása történik, hanem szexuális szolgáltatás, amely megvehető, s mint ilyen, nem érinti a női integritást.

A német és a holland szabályozás a jelen valóságára épít, a prostitúciót zavaró jelenségnek tartja, amely azért irritáló, mert a társadalom elfogadott rendszerén kívül reked, és láthatóan sokan élnek belőle. A megoldás kulcsát abban látják, hogy az intézményt az aktuális, jelenben működő társadalmi struktúrába kell illeszteni, a törvényeknek és intézkedéseknek ezt az elvet kell szolgálniuk. A német modell felismeri, hogy a prostitúció társadalmi szinten morálisan elítélt intézmény, ezért kísérletet tesz a megbélyegzettség csökkentésére, legalábbis a

törvény szövegéből kiemeli az immoralitásra való utalást. A holland törvény a prostituáltak jogi státusát és szociális stabilitását kívánja erősíteni.

A prostitúció Németország, Hollandia történeti múltjában és a jelenben is különbözik a svédétől. A prostituáltak száma, láthatósága, a bevándorlás intenzitása és nagyságrendje, a liberális nőmozgalom ideológiája eltérő politikai hozzáállást hozott. Nem lehet figyelmen kívül hagyni az országok nő- és családpolitikai hagyományait és szemléletét sem. Az országok lényegesen különböző családpolitikája is elősegítette a prostitúció munkaként való szabályozását. A német koncepció másként látja a nők helyét a társadalomban⁵⁷. A klasszikus család integritását védi, a nők anyai szerepét fontosabbnak tartja az individuális vágyaknál. A kétkeresős családmodellben a nők részfoglalkozása lényeges szerepet játszik. A gyerekvédelmi és oktatási rendszer is ennek a tükré. A német gyerekeknek joguk van az óvodához, de azok délután nem működnek, az oktatási intézményekben nincs közétkeztetés, a gyerekeknek otthon kell étkezniük, ami a nők családi jelenlétére épít. A férfi nem ellenség, hanem családfő, bár az emancipáció tagadhatatlanul a létező célok közé tartozik.

Hollandia nő- és családpolitikája különleges helyet foglal el a jóléti államok sorában, ám annál kevesebb figyelmet kapott Európában.⁵⁸ Itt a legmagasabb a női foglalkoztatás aránya, de a legalacsonyabb a teljes munkaidőben dolgozó nőké, és a legmagasabb a részmunkában foglalkoztatott (fiatal) férfiak száma. A nők többsége számára a családi együttlét, a gyereknevelés nagyobb boldogságot jelent, mint a több pénzzel járó teljes munkaidő vagy a karrier.⁵⁹ Látszatra „konzervatív” a filozófia, de talán sokkal modernebb, mint gondolnánk. A holland nők magukat tartják a legboldogabbnak Európában, miközben emancipáltak, önállóak, mégis a párkapcsolat, a gyerek a legfontosabb számukra. Ebben a közegeben elfér a prostitúció is, miután az jobbra idegeneket, bevándorlókat érint; a társadalmi és jogi nagylelkűség igazán tiszteletre méltó.

57 Susanne Dodillet: Prostitutionspolitik in Deutschland und Schweden. Zum ideologischen Hintergrund von Sexarbeit und Sexkaufverbot. In: Sabine Grenz – Martin Lücke (Hrsg.): Verhandlungen im Zwielicht. Momente der Prostitution in Geschichte und Gegenwart. Transcript Verl., Bielefeld, 2006, S. 95–112.

58 Birgit Pfau-Effinger: Development of Culture, Welfare States and Women's Employment in Europe. Ashgate Publishing Ltd., 2004, pp. 103–107.

59 Alison L. Booth – Jan C. van Ours: Part-Time Jobs: What women want? Tilburg University, Discussion paper, no. 4686, January 2010. <http://ftp.iza.org/dp4686.pdf>

Tanulság?

A prostitúció központi eleme a szexualitás és a tevékenység társadalom számára elfogadható keretek között tartása. Nem lényegtelen, hogy a morális ítéltetés a prostitúció intézményének egészére vonatkozik ugyan, a szabályozások azonban döntően a női szexualitás kordában tartására koncentrálnak.

A reguláció elképzelhető kifejezetten morális célzattal és a valóság talaján is. A svéd modell az erkölcs frazeológiáját használja, és a „posztmodern” társadalmi szerkezethez illően emberi jogokra, nemek közötti és társadalmi egyenlőségre, toleranciára, demokráciára hivatkozik. Nyilvánvalóan tudatában van mindezek jelenlegi megvalósíthatatlanságának, ám ilyennek szeretné majd a világot, így erre építi a jelent. Prostitúció nélküli paradicsom, amelynek eléréséhez az út a prostituált védelmének és szabadságának szavatolásán, a férfiak szexuális szokásainak megváltoztatásán – mégpedig nemkívánatos viselkedésük büntetésével – és társadalmi elítélésük növelésén keresztül vezet. Nem utolsósorban nélkülözhetetlen a férfiak társadalmi dominanciájának megszüntetése és a nők politikai és gazdasági hatalmi pozícióinak erősítése. Minthogy ebben az országban (és mindenütt, ahol a svéd modell törvénybe foglalt) az állami (radikális) feminizmus a mérvadó vagy a hangadó. Ebben a kontextusban tényleg nem számít, hogy okoz-e a lakosoknak napi gondot a prostitúció. Még az is lényegtelen, hogy hány prostituált van az országban, de az sem fontos, hogy a prostituáltak mit akarnak, és mit gondolnak a dolgról.⁶⁰ Nincs jelentősége annak sem, hogy a prostitúció megszüntetése „pillanatnyilag” illúzió-e vagy sem. Az viszont döntő, hogy a modell egy bizonyos, ki nem mondott, nagyon is reális problémát látszik csökkenteni. Az idegenek – a prostitúció potenciális fenntartóinak – távol tartását az országtól, és a prostitúcióval szembeni negatív társadalmi attitűd erősítését.⁶¹ Mellékesen a prostitúció kivonását a polgárok számára érzékelhető térből. Természetesen a nők munkaerő-piaci érdekvédelme sem elhanyagolható. Azaz, az

60 A szexmunkások közben nemzetközi szervezeteket hoztak létre, tanulmányköteteket adnak ki, és kemény kritikával illetnek minden rájuk vonatkozó, ám nélkülük hozott szabályozást. Laura Agustín írja: „Nincs szükség több olyan kutatásra, amelyeket azok készítenek, akik jobban tudják, hogyan kell másoknak élniük. Már a kutatás megkezdése előtt morális álláspontot jelölnek ki. Például, amikor egy kutatás úgy kezdődik: »Munkánk kiindulópontja, hogy a prostitúció erőszak a nők ellen.«” Laura Agustín: i. m. 32. o.

61 Hogy is gondolható, hogy elítélünk és büntetünk egy tevékenységet (a prostitúciót), de aktív művelőjét (a prostituáltat) nem stigmatizáljuk? Az egyetlen logikus módja ennek, ha áldozattá nevezünk ki. Csakhogy a „döntésképtelen, magáért nem felelős, kiszolgáltatott” jelzők megbélyegzők, és ezen nem segít a szerencsétlen, rossz sorsú, kényszerrel befolyásolt, sőt megerőszakolt pozícióba helyezés sem. Ugyanez érvényes a kliensekre, a férfiakra is. A klienst nemcsak elítéli, de bünteti is, mint minden bajok és szörnyűségek okozóját, a minden (nem prostituált) nő elnyomásának megtestesítőjét. A kollektív bűnösség és a kollektív ártatlanság elvét mely jog támogatja? Ezek után miért örvendetes, ha egy törvény, amely elítéli a prostitúciót (és annak minden résztvevőjét megbélyegzi), egyre nagyobb társadalmi támogatásra talál?

erkölcsi álláspont szerint, legyen a prostitúció elítélendő és megszüntetendő. Majd egyszer. De már most fektessük le az alapokat.

A prostitúció rendezésének másik verziója, a német–holland minta, a svéd szöges ellentétének tűnik. Számol a valósággal. Németországnak meg kell küzdenie a négyszázezer prostituált és a naponta őket látogató egymillióra becsült kliensek jelenlétével.⁶² Hollandiát, ahol a prostituáltak számát huszonötezerre teszik⁶³, mindig is sokféle kisebbség lakta, de igazán egységesítő vallás soha sem jellemezte, liberális tradíciók annál inkább.⁶⁴ A jelen valósága szerintük sem szívderítő, de mindent összevetve a szexipar létét elfogadják (kapitalizmusról van szó, azt kihasználják), nem tagadva a szolgáltatás iránti igény jogosságát, a prostitúció adott állapotából fakadó negatív jelenségek csökkentésére koncentrálnak. Úgy gondolják, hogy a leghatékonyabb megoldás a valóságos helyzet figyelembevételével érhető el. Tehát legyen „munka, olyan, mint a többi”, tűnjön el a kapitalista szisztémába illesztve. Így valószínűsíthetően nemcsak rendezettebbé, ellenőrizhetőbbé válnak a mellékhatások, de mindenki (állam és résztvevők) számára nyereségesebb is lehet.

Mindez azonban nem változtat jótányit sem a prostitúció erkölcsi megítélésén. Kivehető a törvény szövegéből az immoralitás szó, de az emberek fejéből nem. Lehet, hogy a legkisebb rossz a munkaként elismerés, de a háttérben éppúgy létezik és virágzik a prostitúció illegális formában is.⁶⁵

A két felfogás látszólag különbözik, az egyik az eszmét tolja előtérbe, míg a másik nyíltan vállalja a pénz valóságos rendező erejét.

Paradox az, hogy amíg a svéd ideológia a jövő idealizált víziójával operál, a prostitúció erkölcsi elítélését preferálja, és könnyes-bús nosztalgiával stigmatizálja az önálló döntésre képtelen, kényszerített, áldozatokat, a „prostituáldott nőket”, a gondolkodás háttérében racionális, pragmatista cél rajzolódik ki. Mégpedig az idegen, zavaró bevándorlók elriasztása és az „erkölcstelen” férfiak megregulázása, nem szólva a szabados liberális ideológiáról.

Ezzel szemben a német koncepció a (negatív) erkölcsi ítélkezést kívánja kiirtani a közgondolkodásból és a törvényből is, miközben pragmatista, a jelen ál-

62 A statisztikák sokfélék: Empirische Daten zu Prostitution in Deutschland.

<http://www.bmfsfj.de/Kategorien/actuelles.did=93316.html>;

A Die Welt 2013-as felmérése és a rendőri becslés megadja a nagyobb német városokban dolgozó nők számát, és 14,6 milliárd euró évi bevételt állapít meg. www.welt.de/politik/deutschland/artikel121480296

63 Liz Kelly – Maddy Coy – Rebecca Davenport: i. m. 35–36. o.

64 Pauline Vincenten: Realism versus Idealism. A historical institutionalist explanation of the current prostitution policy of Sweden and the Netherlands. Leiden University, June 2008

65 A német radikális feminista kritikák pontosan ezt hozzák fel a törvény átalakítása ellen, a svéd modell bevezetése érdekében. Az ellenérvek gyűjteménye Alice Schwarzer (Hg.): Prostitution ein Deutscher Skandal. Wie konnten wir zum Paradies der Frauenhandler werden? Kiepenheuer und Witsch, 2013

lapotok megoldására koncentrálnak. Eközben mindkét esetben a prostitúció morális megítélése az emberek gondolkodásában egyforma. A prostitúció elítélendő, a pénzért vásárolt szex erkölcstelen. A prostituált, a kliensei és mindenki, aki ebből a tevékenységből él, *deviáns*. Még a cél sem különbözik: eltüntetni a szem elől a nem kívánt jelenséget. Az egyik szavakkal, a jövőbe vetett idealizmus naiv eszméjével próbálkozik a valóság takargatására, a másik marad a csúf realitás pragmatista talaján. Az eredmény ugyanaz. A valóságban mindenütt, függetlenül a szabályozásoktól és ideológiáktól, él és virul a legális és illegális prostitúció – bár más és más mennyiségben és intenzitásban. Miközben az erkölcsi megítélés, függetlenül politikáktól, ideológiáktól és a napi észleléstől, egyértelműen negatív. Ahogy *Hendrik Wagenaar*, a holland szakértő mondja, a prostitúció „*rezisztens a politikára*”.⁶⁶

Nem újdonság, hogy „posztmodern” korunkban a mindennap megélt valóság egyre távolodik a vágyott élettől. A „milyennek kell, milyennek szeretnénk a világot” és „milyen körülmények között élünk” kiáltó ellentmondásban van.

Vágy és realitás, eszmék és valóság, szavak és tettek között egyre nagyobb a szakadék. Az áthidalására tett kísérletek sem nyújtanak különösebb vigasztalást. A prostitúciós politikáknak ebből a szűk arzenálból kell választaniuk.

A fennmaradó hiátust különféle pótszerekkel, leggyakrabban képmutatással, erőszakos ideológiákkal, suta törvényekkel kompenzáljuk. Jó esetben.

66 Hendrik Wagenaar (2008): i. m. 3. o.

„...a szexmunkásoknak is vannak jogaik”

Beszélgetés Földi Ágnessel,
a Szexmunkások Érdekvédelmi Egyesületének elnökével

Szexmunkás vagy prostituált

Ma az a szexmunkás, aki saját elhatározásából, kényszerítés nélkül ezt a tevékenységet választja magának megélhetéséül. A prostituált pedig az, aki valamilyen, főként külső kényszerítő eszközzel, ami lehet lelki vagy fizikai is, rá van kényszerítve arra, hogy ezt a munkát végezze, és a jövedelmének egy részét vagy az egészet elveszik tőle. Mi határozottan kiállunk a különbségtétel mellett, és ezért is változtattuk meg az egyesületünk nevét, a prostituáltak egyesületéről a szexmunkások egyesületére. Erre az adott alapot, hogy a magyar állam 1999-ben gondolt egy nagyot és törvénybe foglalta, hogy munkaként tekint a szexmunkára. Nem érdekes, hogy nincs bejelentve, vagy akár feketemunkás, vagy az utcán áll, sőt a férje a saját stricije. Ettől még az ő tevékenységét munkának kell tekinteni.

A számok

Mi hozzávetőleg tíz-tizenötezerre tesszük a szexmunkások és a prostituáltak számát. Ez az a kör, amire rálátásunk van, ami azonban pontosan kiszámítható, az a rendszerünkben lévő elektronikus és telefonszamos elérhetőségek száma, ez hétezer főt érint. Lehet, hogy hétezer-kétszáz, mert azért minden áldott nap nem szoktuk hozzáadni az újonnan bejelentkezőket. Az utcán dolgozók száma a húsz százalékot nem éri el, de ez sem pontos, mert nagyon évszakfüggő. A tavasszal említette a média, hogy látszik a jó idő, mert például Békés megyében a lányok ellepték az utakat. Megváltozik a kép, amikor a külföldön dolgozók jönnek haza, úgy április vége felé, amikor lejár a „szerződésük”, és kiállnak az utcára. Az utca nyáron mindig is jó pénzt jelent. Ismerünk olyan lányt, aki azt mondja, hogy ha százhuszszert keres ilyenkor egy nap, akkor pocskék napja volt. Nem tudjuk, hogy mennyien húzódnak be télen lakásokba, vagy mennek külföldre. Ha tavasszal elmegyek a XV. kerületi szeméttégetőhöz, tizenöt lánynál nincs több kint az utcán, viszont nyáron akár hatvanat is számolhatok egy alkalommal.

Az egyesület

Az egyesület az elmúlt tizenhárom évben amiatt szerencsés, és amiatt van széles körű ismertsége a szexmunkások és a prostituáltak körében, hogy a szexmunkások és a prostituáltak egymás között osztják meg az egyesület éjjel-nappal hívható telefonszámát. Ez hatalmas segítség, főként ebben a munkában, ahol tudjuk, hogy a rendőrség leginkább éjjel egykor szokott megjelenni. Így akkor is tudnak segítséget kérni, vagy ha valaki akkor bajba kerül. Két évvel ezelőtt Győrben alig volt kapcsolatunk a szexmunkásokkal, de amikor odakerült a szervezetünket ismerő szexmunkás, gondoskodott arról, hogy szinte minden győri kolléganőjének meglegyen az elérhetőségünk. Elmondhatjuk, hogy nagyon széles körben dolgozunk, és a jogsegély-szolgáltatásunk is használható. A prostituáltak általában azért tartanak rá igényt, mert folyamatosan az elzárás veszélye fenyegeti őket. Ismerjük a bíróságok hozzáállását, meg jobban ismerjük a hivatalból kirendelt védőügyvédeket, akik sajnos nincsenek tisztában a prostitúciós törvénnyel, halvány gőzük sincs róla. Rengeteg embert mentettünk meg az elzárástól. Voltak olyan vidéki városok, ahol mintha nem igazán érdekelte volna a bírót a törvényesség, és egészen a köztársasági elnökig kellett elmennünk. Szomorúnak tartom, hogy az elnöknel kegyelmi kérvénnyel kellett élnünk egy szexmunkás érdekében, aki egyedül neveli az öt kiskorú gyermekét, és a törvény szerint elzárásra nem ítéltető, de a bírótól mégis száználcvan nap elzárást kapott.

A VIII. kerület

Az, hogy hányan dolgoznak a VIII. kerületben, attól függ, melyik részen megyek végig, és járt-e már előttem arra a rendőrség, vagy nem. Az Üllői úton sétálgatva nagyon kevés a számuk, olyan húsz-huszonötre tehető, ráadásul vannak, akik csak egy-egy nap állnak ott. Amikor én 1999-ben először ezzel a problémával találkoztam, akkor a József utcától a Mátyás tértől lefelé, egészen a Kiskőrösi úton át az Üllői útig, a hagyományos kocsisoron, nagyjából háromszázan álltak, a XVIII. kerületben a Méta úton vagy huszonötön. Régebben tudtuk, hogy a József utcában hol vannak a kamerák holtterei, sokan az ablakból könyököltek ki, ami ma már egyáltalán nem jellemző. Megváltoztak a kuncsaftok szokásai. Nem azért mennek ki a lányok az Üllői útra, mert kifejezetten őket keresik, hanem azért, hogy az elmenő autók kiszúrják őket. Hopp, gondol egyet a pasi, és elmenne egy kanyarra. Pont ezért állnak a lányok az 5-ös út mellé is, mert ott járnak a kamionosok, a teherautók. A sofőrök nem azzal a céllal ülnek be reggel az autóba, hogy most aztán szerzek egy lányt, hanem meglátja, kedvet kap hoz-

zá, és ennyi. Mesélik a lányok, hogy megy-megy az autó, aztán lefékez, visszatolat. Kiderül, hogy még életében nem volt ilyen helyen, de meglátta ezt a lányt, és úgy gondolta, itt a lehetőség. Nem kell egy szál virág, nem kell elvinnie vacsorázni, csak meg kell kérdezni, hogy mennyi. És akkor szó nélkül rögtön megvan, amit akart, és kész. Lehet, hogy soha többé az életben ilyet nem tesz, de akkor ott megállt. A szexmunka nem fővárosi jelenség, hanem országos. Nyíregyházán, Pécsett, Kecskeméten, Győrött például az utcánkon alig látni lányokat, inkább a lakásokban dolgoznak. A nyugati határ mellett főleg osztrákok a látogatók. Rengeteg osztrák nem a saját városának a kupijába fog beállni a parkolóba, hanem átugrik ide. Mondhatok példát is. Az osztrák határ mellett lévő egyik kistelepülésen, ahol a lakosok száma nem éri el az ezret, mégis nyolc night club üzemelt, de nem a helyi lakosság a vendégkör. Az egyik night club terasza átlógott az osztrák oldalra. A parkolóban csak osztrák és olasz autókat látni.

Növekedés vagy csökkenés

Az 1999-es törvény életbe lépése óta össze se lehet hasonlítani a helyzetet. Az induláskor, úgy 2000 környékén talán három kupi volt Budapesten, ma pedig háromszáz és kétezer között lehet a számuk. És akkor még nem számoltam az egyedül dolgozó lányokat, akik elviszik reggel 8-ra a gyereket a suliba, aztán délután 4-re mennek érte, majd a köztes időben dolgoznak. A hirdetések is úgy szólnak, hogy 8–15 óráig érhetőek el, sőt olyanok is vannak, akik csak hétvégén dolgoznak. Robbanásszerűen nőtt a kereslet is, meg a kínálat is. Olyan volt, mint a hatvanas évek szexuális forradalma, és ez nem csak itthonra jellemző. Megnyíltak Európa kapui számunkra; korábban a magyar szexmunkás vagy prostituált nem gondolhatott egyet és másnap elment Spanyolországba. Ma ez úgy működik, hogy telefonál a lány, hogy holnap utazik, beülnek az autóba, főleg átmennek az osztrákokhoz, kettő-négy hetes turnusba. Nagyon megváltozott a világ, különösen a hátrányos településeken. A cigány lány még életében nem volt a faluján kívül sehol, nem jutott még el Nyíregyházára se, de már Zürichben van. Mi is kapkodjuk a fejünket, hogy milyen világutazók lettek, de azt nem tudják megmondani, ha találkozzunk például a Tesco parkolójában, hogy hol a Tesco.

A gazdasági válság hatása

Amikor kitört a gazdasági válság, akkor az első fél évben semmit nem vettünk észre. A lányok még nem panaszkodtak, de amikor a csúcson volt a gazdasági

válság, akkor azért csörgött huszonötször naponta a telefon, hogy mit tudok a többi lakásban dolgozó lányról, azoknak is olyan pocsékul megy-e, mint nekik. Aztán találkoztunk azzal a jelenséggel, ami kiütött bennünket, hogy harmincöt és negyvenöt év közötti nők jelentek meg a szexmunkában. Hát ez döbbenet volt számunkra. Olyanok, akik elvesztették az állásukat, megszűnt a munkahelyük, vagy egyszerűen, mert negyven fölött voltak, kirúgták őket, és az istennek nem találtak munkahelyet. Ők nem aluliskolázottak, hanem tanult emberek, akik életükben soha nem dolgoztak ezen a területen. Eddig meg se fordult a fejükben, hogy negyvenöt évesen ezt fogják csinálni. Volt, aki itt sírta el magát, mert azt se tudja, hogy kell elindulni, de két gyereke van, és már délután nem tud mit enni adni nekik. Már kimerített minden lehetőséget, az önkormányzat elzavarta. Segíteni az ember nem tud, mert törvénysértést nem követhetünk el. Ilyenkor csak egy tanáccsal tudjuk ellátni, vegyél egy hirdetési újságot, és hívd fel a benne lévő számokat, aztán megmondom, hogy milyen visszajelzések érkeztek. Sajnos a válság következtében a szexmunkából és prostitúcióból élők száma is egyre lejjebb és lejjebb ment. Ma tartunk ott, amikor azt mondhatjuk, hogy a beérkező információk alapján nem zuhan, hanem valami kis emelkedést mutat a görbe. De olyanokat mondanak a lányok, akiknek évek óta kialakult törzsvendégkörük van, eddig jött havonta kétszer a kuncsaft, most talán egyszer, ha jön. Még mindig látszik, hogy nem áll vissza a régi rend. Többen mondják, hogy hetente két vendége akad, és az utcán is egyfolytában a panaszt hallottuk. Korábban, ha péntek este mentünk ki az utcára, vittük ki az óvszert, ahhoz voltunk szokva, hogy legalább négy-öt órát az utcán töltsünk, mert többen visszajöttek még óvszerért, na ez megszűnt. Most sokkal könnyebb dolgunk van, össze tudjuk gyűjteni a lányokat egy csoportba, és el tudjuk mondani, hogy mit akarunk, meghallgatjuk, nekik mi a gondjuk-bajuk, ki tudjuk osztani az óvszereket, mert egyszerűen halott az utca. Ha bejött is egy autós, az árak visszamentek az 1980-ban szokásosra, mert ezer forintot kínáltak a lányoknak.

A férfi szexmunkások

Az utcán lévő férfiak a Népligetre koncentrálnak, egyre szűkebb a réteg, főleg télen, nagyon megfogyatkozik ez a csoport. Tavasztól őszig emelkedik a létszám ismét, mondjuk ötről húszra. Vannak, akik lakásban dolgoznak, de az ő számuk is változó. Ha megnézem az e-mail címlistámat, sokkal több a magyar, meleg fiú, aki Európa valamelyik országában dolgozik, például nagyon szeretnek dolgozni a szomszédban, az osztrákoknál, speciálisan kialakított, engedélyes stúdiólakásokban. Azért azt gondolom, hogy minden törvény vonatkozik rá-

juk is, még ha annyira elenyésző is számuk a lányokéhoz képest, és az ő problémájukhoz mérten. Ráadásul egy padon ülő emberen senki sem látja, hogy szexmunkás, vagy csak pihen, vagy vár valakire, esetleg csak a kutyáját sétáltatja. Így a rendőrség sem kér papírt. Pedig ők a legveszélyeztetettebbek. Ha kíváncsi volnék az eldobált óvszerek számára, hát nagyon keveset találnék, hiába szoktuk osztogatni. Van kapcsolatunk lakásban dolgozó szexmunkás fiúkkal, és mert ők jobban szót értenek a saját társaikkal, így őket szoktuk megkérni arra, hogy adjanak nekik óvszert, beszélgessenek velük, ajánlják nekik az anonim, AIDS-tanácsadókat. Azt tapasztaljuk, hogy kevesen használnak óvszert, mert Magyarországon pizok drága az óvszer. Rettentően drága, ahogy a fogamzásgátló is, pont a fiataloknak elérhetetlen, mert nem akar három darab gumiért kiadni ezer forintot, ennyiért inkább vesz két kólát, vagy cigit, vagy akármi mást. Éppen ezért az egyesületünk nagyon fontosnak tartja, hogy ott osszunk, ahol kevésbé tudják megvásárolni. De lassan már nem tudunk ügyvédet fizetni, óvszert vásárolni, nem telik üzemanyagra, nem tudunk az önkéntes munkát végzőknek nagyobb mennyiségű gumit adni, régebben volt, hogy száz darabot ajándékba adtuk. Olyan eddig nem volt, hogy az egyesületben egy hónapig ne legyen óvszer, most már ezt is megértük. Már az is előfordult, hogy a gyártó cégtől hitelbe kértem. Még jó, hogy ismernek a cégnél, és adnak a hollandok is. Megjegyzem, itt-hon három éve nincs HIV-prevencióra egyetlen fillér sem.

A lakásokban dolgozó lányok

A hétezer e-mail címünk túlnyomó része lakásban dolgozó lányoké, logikus, az utcán dolgozók ritkábban jutnak számítógéphez. A lakásban dolgozó lányok túlnyomó részével nem is találkoztam, de rendszeresen e-mailt küldünk egymásnak. Tehát minden, ami náluk probléma, az bekerül a rendszerünkbe ugyanúgy, ahogyan a külföldön dolgozó lányok gondja is. Hívnak bennünket például Írországból is lányok, és olyankor zavarban vagyunk, mert nem is ismerjük az ottani viszonyokat, törvényeket. Azt szoktuk mondani, hogy kétféle szexmunkás van: az egyik, aki még nem hívott fel minket, a másik, aki már igen, de előbb-utóbb minden út ide vezet, mert mindenkivel történik valami. Sajnos ez ilyen foglalkozás, nem tudják megosztani a gondjukat senkivel. Egymással beszélgetnek ugyan, de ezer jogi kérdésre nem kapnak választ, hiába bővölik a honlapunkat. Pedig ott mindig tájékoztatjuk a lányokat a változó törvényekről, amit igazol is, hogy naponta több ezer látogatónk van ezeken az oldalakon. A lányok többsége nem a saját lakásában dolgozik, leginkább bérelt ingatlanban. Általában ki kell fizetni előre két hónapot, de ha a belvárosban bérelnek lakást, az úgy

kétszázhuszezer forint körül mozog, ehhez jön a hirdetés, a lakás berendezése stb. Ez így vagy egymillió forint, és ha még orvosi igazolást is akar a munkájához, az huszonháromezer forint. Ebből is látszik, hogy az, aki pénzügyi gondokkal küszködik, nem tud beruházni ennyit. A túlnyomó részük általuk irodának nevezett helyen dolgozik, amit a köznyelv kupinak hív, valaki meg üzemelteti. Az üzemeltetők között lehetnek különböző haszonlesők, akár egy kiöregedett szexmunkás is, aki a spórolt pénzéből lakást vett, és a társnőinek kiadja. Ők sokkal lelketlenebbek, mint mások, kegyetlenül kihasználják minden lehetőséget. Még olyan is van, hogy a vécépapír fél méteréért is pénzt kérnek. A másik típus, amikor a nő mögött megbújik a férfi, mert egy nőtől kevésbé félnek a lányok. Egy telefonos hirdetésnél soha nem férfi veszi fel a kagylót. A munkafeltételeket is legtöbbször nőkkel beszéljük meg, ha megnézi a lakást, ahol dolgozni fog, és férfi fogadja, már be se megy a lakásba. A lakásban dolgozó lányoknak az alapszolgáltatás ötven százalékát le kell adniuk a működtetőnek. Azért az alapszolgáltatásért, mert azt, hogy a szobákban milyen extrák történnek, nem ellenőrzik a kulcslyukon. Mi ez ellen tiltakozunk a legjobban, mert az extra szolgáltatás mindig valami „rosszat” takar, mondjuk guminélküliséget. Nyilván, mert az alapszolgáltatásban óvszerrel van az előjáték, és befejezés is van. Ami ezen kívül történik, az extra, az mind plusz pénz, időtúllépés, többszöri lehetőség, stb., ezer kívánság keretében – ennyit a magyar férfiakról... Ilyen a szellemi szintjük, halvány fogalmuk sincs arról, milyen veszélyek, milyen következmények lehetnek. A lány ezt tudja ugyan, de nyolcezer forint az alap, ennek leadja a felét, az első üzletéből leadja a takarítási pénzt, ad a rezsiköltségre, és még a hirdetési pénzt is leveszik. Ez azt jelenti, hogy semmi nem marad neki, sőt még hozzá kell tennie. Így az első üzlet nem fedezi a kiadásokat, a második felének a fele is elmegy. Nyilvánvalóan rá van kényszerülve, hogy olyat csináljon. Rengeteg olyan lakás van, a bejáratnál, az előszobában kamera működik; így fogtunk már rablót is. Nem ritka, hogy bejelentkeznek vendégként, és kirabolják a lányokat. Úgy gondolják, hogy a lány kevésbé meri a rendőrséget hívni, és ez így is van. Pont ezért van majd minden lakásban kamera, innen ismerjük a „neves” látogatókat, ezt gyűjtik is. Ki van téve az ajtóra, nincsen csalás, csak senki nem figyel rá. Egy rózsaszín kis kamerajel figyelmeztet, de volt olyan jeles férfiú, aki baseballsapkában vigyorogva jött és mindig ugyanazt a sapkát tette fel. Mindig azon nevettek, hogy vajon a fiókjában volt-e a sapka, és amikor eljött, öltöny, nyakkendő, sapka föl, távozás után sapka, lefelé. Ki lehetett számolni, hogy egy hónapban hányszor látták azt a baseballsapkát.

Az egészségügyi igazolásról

Nem az a legnagyobb probléma a prostituáltaknál, hogy elmegy-e orvosi vizsgálatra, mert ha kinn áll a lány az utcán, mondjuk tizenöt éve, rossz belegondolni, hogy mi minden betegséget szedett össze az időjárás viszonyosságok miatt. Tudjuk, hogy a prostituáltak vannak rosszabb körülmények között, mert a strici lenyúlja a bevételt, nem igazán enged neki semmire költeni, ezért a legolcsóbban próbálja azt is kihozni, ami a higiéniére kell. Volt időszak, amikor még vidékről is az egyesület orvosához utaztak Budapestre, öten beültek egy autóba, és tizenhétezer forintért megvizsgálták őket, míg másutt a szűrés ára harmincötezer forint volt. A mi orvosunk ráadásul nem okozott készakarva fájdalmat a vizsgálatkor, amire máshol számtalan esetben panaszkodtak. A szexmunkások túlnyomó többsége akkor is dolgozik, ha menstruál. Erre találták ki a steril tengeri szivacsot, az kifejezetten erre alkalmas, nem tampont használ. Ezt főleg a lakásban dolgozó szexmunkás tudja megvenni magának, az utcán dolgozó lány van, hogy mosogatószivacsot vesz, letépi róla a dörzsöt, és így használja – szegényember vízzel főz. A következményekről ne beszéljünk. Mi igyekszünk megteremteni az egészségügyi elérhetőséget, de azt gondoljuk, hogy a lakásban dolgozó szexmunkások kilencvennyolc százalékanak nincs orvosi papírja, mert nem találkozik közvetlen ellenőrzéssel. Fél évig működött a mobil szűrőbuszunk, arra törekedtünk, hogy a lakásban lévőket csábítsuk be a vizsgálatokra. Eleinte nagyon szépen ment, mert nagyjából öt hónap alatt ötszázan jöttek a mobil szűrésre, de éppen addigra szüntették meg, mire sláger lett. A fotójuk mellé kitették az igazolást, mindig a frisset, az újat, lássák a vendégek, hogy ő nem csak csinos, jól öltözött, hanem egészséges is. Aztán megszüntették a mobil buszt, így azt mondták a lakásban dolgozó lányok, hogy eszük ágában sincs elmenni bármelyik bőr- és nemibeteg-gondozóba, és azt mondani, hogy én kurva vagyok, kérek egy bárcaát. Így újra bezárult ez a kapu, ezért tartunk megint ott, hogy a kilencvennyolc százaléknak megint nincs papírja. A szűrőbuszban előfordult, hogy a doktor-nő a tampont úgy vette le a lánynak, hogy már bele volt tokosodva, borzalmas volt. Az állandó felfázás természetes jelenség, ha mínusz tizenhét fokban mell-tartóban-bugyiban állnak kint az utcán évekig. Rengeteg pénzbe kerül ez mindenkinek, mert eljön az az idő, úgy negyvenéves koruk körül, amikor minden rejtett betegségük megjelenik, és akkor fogják ezeket kezelteni, miközben nem fizettek adót, nincs tb-jük. Ha lenne egészségügyi centrum és egy oktatási központ, akkor talán munka előtt vagy után bejönne a lány.

A stricik

Rólam tudják a lányok, hogy kiket nevezek stricinek: mindenkit. Ebből viták is alakultak ki a lányokkal, mert a párjukról azt mondtam, hogy stricik. Az én elvem, hogy az a férfi, aki szeret engem, ne kérdezze meg, hogy drágám, ma mennyi volt. Erre az a válasz, hogy nekik ez egy munka. Ha ők otthon meg tudják beszélni, hogy segédmunkás vagyok, te pedig szexmunkás vagy, és ezt ket-té tudják választani, akkor én ne ítéljem el őket, nem élek velük együtt. Sokan megtanulták hosszú évek alatt, hogy hívhatjuk bárhogy, az akkor is az. Van olyan lány, aki nem beszélt velem már két éve, mert én azt mertem mondani az ő drágájára, hogy strici, mert nem szeret dolgozni. Azt mondta, ne én döntsem el, hogy kinek mi a jó. Tapasztalatom szerint a férfiak többsége azzal győzi meg a lányokat, hogy inkább nála legyen a pénze, mert különben egy másik strici elszedné az egészet – és ezt el is hiszik. Ismerek olyan stricit, aki valóban az volt, mert nem volt semmi köze a lányhoz, hanem megállapodtak, hogy a keresete ennyi és ennyi részét leadta, cserébe védelmet ígért. Aztán elmondta a lány, hogy nemsokára ez a fiú lakást vesz neki, de csak legyintettem, ismertem a srácot. Tévedtem, egyszer csak ott állt a lány, hogy megvan a húszmilliója készpénzben, és a stricivel most vitték a bankba, hogy befizesse. A lány azóta már kiszállt, ki is engedte a srác, a lány már egy BMW-t is vett magának. Csakhogy nem ez a jellemző, ezt az egy esetet tudom felhozni az ezerből. Na és akkor most mit mondjak erre a fiúra? Ez ki? Strici, mert ő azt tartotta, hogy élni és élni hagyni, a lány egyedül nem tudott volna megmaradni a piacon, a lány nagyon szép volt, elkapták volna, bedarálták volna a többiekkel együtt, de ő nem akart semmit a lánytól. Ez tiszta üzlet volt. Inkább a másik eset a tipikus és a gyakoribb. Azt a lányt is, aki már öt éve dolgozott egy fiúnak, és minden vágya az volt, hogy legyen magának egy Toyota Celicát. Tisztáztuk, hogy hány éve dolgozik már, és naponta negyven-ötvenezeret, keres, amiből legalább tíz autóra telt volna. Hát, mondom, és hol a pénz. Azt felelte, hogy a párja szerint az autóra valónak a fele sincs meg. Szóval ennyit erről. Nagyon szeretnénk, ha nem lennének stricik. Nagyon fájdalmas, hogy például a IX. kerületben az egyik oldalon, ahol ég a lámpa, ott állnak a lányok, a másik oldalon pedig a stricik. De én még soha nem voltam úgy kinn, hogy a készenléti rendőrök ne a lányokat igazolhatnák. Azt még nem láttam, hogy ott vannak a túloldalon a stricik, és csak egyszer is odamenné-nek igazolhatni őket. Ma már nem stricik menedzselik a lányokat, hanem együtt élő párok vannak. Ezzel a helyzettel semmit nem lehet kezdeni, csak azzal lehet, aki helypénzt szed. A panaszok nem mindig jutnak el a hatósághoz, de hozzánk eljutnak. Nemcsak a lányok panaszkodnak, hanem a vendégek is, hogy a strici/férj/élettárs előre kéri el a pénzt, majd megjelenik az autónál, és megfenyege-

ti a vendéget, kiszáll a lány, és elmegy. Olyan is előfordul, hogy a strici jól megveri a vendéget.

A kliensek és hirdetések

Nemcsak a stricik, de a kliensek se angyalok. Néha a vendégek is felhívnak, mert azt akarják, hogy mi döntsünk a vitájukban. Mondom, bocsí, te panaszkodsz, hogy x pénzt fizettél, de nem azt a szolgáltatást kaptad, és téged kidobtak a lakásból? Ha felhívom a lányt, ő valószínűleg az ellenkezőjét fogja mondani. Honnan venném a bátorságot arra, hogy eldöntsem, ki felé billenjen a mérleg nyelve – illetve biztosan tudom, hogy a lányunk felé fog, de ezt nem szívesen teszem. Igen, olyan is van. Igen, mert pontozzák egymás közt a lakást, a lányt, a fürdőszobát, az ágyneműt stb. Belgiumban csillagokkal értékeli azokat a helyeket, ahol a szexmunkások dolgoztak. Ha nagyon sok panasz érkezett a vendégektől arra a lakásra, akkor elvettek a csillagokból. Nyilván a lányok szerint nem minden így igaz. Nálunk másként működik a dolog, mert van hirdetéses oldal, ahová belépési engedélyt lehet szerezni, ilyet mi is kaptunk, és ott működik egy feketelista. A listán lehet látni a vendégek panaszait, és lehet látni a lányokéit. A lányok felteszik a vendég telefonszámát, azzal a megjegyzéssel, hogy aki erről a számról hívta, azt ne fogadják a többiek, mert... És akkor leírja, hogy azért, mert bunkó volt, nem akart fizetni, erőszakoskodott, hátulról akart dugni és lerántotta a gumit magáról stb. Szóval ez egy belső lista, a lányok egymást figyelmeztetik, a problémás számot elteszik maguknak, és így védik is egymást. Az utcán dolgozó lányoknak nem kell hirdetniük, ahogy ott állnak, az maga a hirdetés. A lakásban dolgozó lánynak viszont csak az marad. Most kategóriákra osztjuk az arccal hirdető lányokat, mert három nagyon fölfutott hirdetési oldal van. Mindenki igyekszik is ide bekerülni, ezt ki is használja a cég. Arra biztatom a lányokat, hogy amikor feladják a hirdetést, kérjenek számlát, de akkor nem hirdetnek. A lány az adójából le tudná írni, de ha netán kétszer kérni merné, akkor azt mondják, hogy máshol se fogsz tudni hirdetni, ha így folytatod. Természetesen nem prostitúcióra adják fel a hirdetést, hanem társkeresésre, mert a törvény azt mondja, hogy olyat csak főlíás újságokban lehet hirdetni. Amikor az 1999-es törvény életbe lépett, már akkor is volt az ismert főlíás újság, a Tutti-frutti, ami ma is van. Korábban ötezer forint volt egy két fényképes hirdetés. Nagyjából tíz-tizenkét lány hirdetett benne, és amikor életbe lépett a törvény, megváltozott az egész világ, 2000-ben azt vettük észre, hogy huszonötezer forint lett ugyanebben az újságban a hirdetés, és most meg már ötvenötezer forint egy fél oldal. Aztán azt tapasztaltuk, hogy a huszonöt oldalas újság már hatvanoldalal, és havonta egyszer jelenik

meg, majd az internet visszaszorította az újsághirdetéseket. Ahhoz, hogy bekerüljön a lány az újságba, két hónappal előtte föl kellett adnia a hirdetését, és be kellett fizetnie. Ez azt jelenti, hogy már kéthavi pénze benne van, és még nem jelent meg a hirdetése. Ezzel a kaotikus helyzettel nagyon visszaélnek a hirdetők. Talán mostanra már mérséklődött a hirdetések körüli zűrzavar, most tizenötezer forint két hétre a hirdetés, amelyben két kép van. Ha többet akarnak a lányok, szeretnének magukról sorozatképeket is, akkor emelkedik az ár is. Az internetes hirdetés sem jobb. Van a hirdetőnél például ötszázhatvan lány. Mivel egy pasi sem néz végig annyi lányt, az üzemeltetők kitalálták, hogyha egy lány előrébb akar kerülni, küldenie kell egy sms-t, amely háromezer forintba kerül. Igen ám, de minden lány előre akar kerülni, és így orrvérzésig mennek az sms-ek, a végén tényleg jobb helyzetbe kerül a lány – nagyjából két-három óráig. Rengeteg lány hiába küldi az sms-t. Ki se lehet számolni az sms-áradatot és a hozzá tartozó nyereséget. Azért, ha megnézzük a hirdető cégek adóbevallását, elég elképesztő adatot találnánk, miután a hirdetés „ingyenes”.

Az önkormányzatok

Az önkormányzatok nagyon elzárkóznak tőlünk. Például a XV. Kerületi Önkormányzat, amelynek a területén a legtöbb utcai és szexmunkás található, azt mondja, hogy zárjuk be, tüntessük el a lányokat: állandó közelharcot vívtunk velük, amikor jogsértések zajlottak, úgy hogy éjszakákat töltöttünk a TASZ-szal az utcán a jogászakkal együtt, mert olyat engedett meg magának az önkormányzat a rendőrséggel karöltve, ami jogellenes volt. Olyan közlekedési táblákat raktak ki, ami nem létezett a KRESZ-ben, vagy például olyan út mellett, ahol nincsen gyalogjárda, ott kirakták, hogy gyalogosforgalom tilos. Mint tudjuk, ilyen tábla nincs is, se autópályán, se autóúton. Ezek után a prostituáltakat elkezdték bevinni, és keményen büntetni. Egyedül Tiszavasváriban van kijelölve türelmi zóna. Ahogy a polgármester januárban belépett a hivatalába, ki is jelölte a területet, de az olyan, mintha nem lenne. Kijelölt egy sikátort, egy sáros, elhagyott, közvilágítás nélküli területet türelmi zónának, ami tulajdonképpen semmire se alkalmas, hiszen azzal, hogy ott áll valaki, és felkínálja magát, nem ér véget a szexmunka. Ezt valahogy tudomásul kellene venni, ennek van egy folytatása, és ha ehhez nincs infrastruktúra, akkor nem ér semmit. Mert mi történik: a szexmunkás megköti az üzletet, aztán majd keresnek egy helyet, ahol elvégezhetik a dolgukat, és akkor ott vagyunk, ahol a part szakad. Addig, amíg a polgármesterek tudatáig nem jut el, hogy a türelmi zónát nem egy holdbéli sivár területen kell kijelölniük, ahol tényleg érő sár van, és nincs közvilágítás, és emberi tartózkodásra is alkalmatlan a te-

rület, addig nem jutunk előbbre. Tiszavasváriban a polgármester pont egy ilyen területet jelölt ki, ami szerintem nevetséges dolog, és ezután ledöbbsentek, hogy miért nem mentek oda a lányok. Miért oda járnak, ahol párhuzamos közlekedésre alkalmas az út, a közvilágítás is jó, ahol forgalom is van. Ha a falu végén, egy zsákutcában jelölik ki a türelmi zónát, oda nem megy senki. Tehát a tiszavasvárival ez a legnagyobb baj, a többivel meg az, hogy nincs is. Hiába jelölnek ki türelmi zónákat, ha mellécsapódik az a szabály, hogy gépjárműben a szexuális aktus tilos. A jelenlegi jogszabályok azt mondják, hogy aki ingatlant és egyéb helyiséget prostitúciós célra rendelkezésre bocsát, bűncselekményt követ el. Akkor nem értjük ezt az egészet, így minek ez a vacak 1999-es törvény, ha egyszer nem tudunk tovább lépni. Minek ez az egész vállalkozói igazolványosdi, ha nem tud belőle legálisan megélni, mert ha kiváltja is, mit csinál vele? A nyakába köti? Mert mindenképpen beleütközik valamilyen jogszabályba. Azt mondjuk, hogy akkor lenne legális a szexmunkás munkavégzése, ha a lánynak legalább két öröklakása van, a törvény szerint az egyikben él, a másikban dolgozik, de akinek ez megvan, az nem ilyen foglalkozást űz. Ismerek azért ilyet, de ő már ügyesebben csinálja. Tehát így bezárul a kör. A zónák helyét és a védett övezeteken kívüli területet az önkormányzat jelöli ki, ezért az ő dolga lenne rendben tartani. Hiába mondjuk azt, hogy ez a szexmunkások számára kijelölt terület ugyan, azért más állampolgár is igénybe veszi. Állandó vita Budapesten, ahol hatósági engedélyünk van, mondjuk a IX. vagy a XV. kerületben. A IX. kerületből a közterületi hatóság engem hív föl, hogy takarítsam össze az utcát. Hát bocsánat, az egy közterület, nem az egyesületünk dolga összetakarítani, még akkor se, ha negyvenötven szexmunkás áll abban az utcában. Az osztrákoknál se a szexmunkás dolga, hogy ég-e a lámpa, van-e ott szemetes. Itthon mióta könyörögtünk, hogy legalább egy kuka legyen a területen! Nem arról van szó, hogy sötétedéstől pirkadatig dolgoznak a lányok, bizony van kuncsaft, aki délután szeretné elintézni a dolgait. A belvárosban, a minisztériumok környékén 12 és 15 óra között csúcsforgalom van, merthogy ebéidőben mindenki kiszalad a hivatalból: a jól nevelt férjek, mielőtt a gyereket felveszik az oviban, vagy a suliban, ezt még elintézik. Tehát mindenképpen kell, hogy legyen infrastruktúra. Tizenhárom éve mondjuk, azóta nem tudjuk megoldani ezt az utcai történetet.

A rendőrség

A rendőrséggel való kapcsolat nagyon személyfüggő. Azt tapasztaljuk, hogy a szexmunkások és a prostituáltak az utcán a „kis” rendőrökkel találkoznak, nem a vezetőikkel. Azt gondolom, hogy a vezető rendőr, mondjuk egy rendőrkapitány-

ság bűnügyi osztályának vezetője, főosztályvezetője hiába is tudja jól a törvényt, ha az alatta lévő, utcán szolgálatot teljesítő munkatársainak, akik a gyakorlatban végrehajtói a törvénynek, halvány fogalmuk sincs arról, hogy mi áll a törvényben. És ezzel nap mint nap szembesülünk: a rendőrnek fogalma sincs arról, hogy nem az önkormányzatok kényétől-kedvétől függenek a szexmunkások és prostituáltak jogai, hanem azt törvény írja elő. És attól, hogy az önkormányzat nem járult hozzá a védett övezeten kívüli területen a szexmunkások megjelenéséhez, ettől nekik még joguk van ott lenni. Sőt azt is jogosan várja el, amit mindenki, hogy amikor egy rendőr igazoltatja, emberként kezelje, ne legyen kiszolgáltatva a rendőr erkölcsi megítélésének. Több pert is nyertünk, mert az utcán szolgálatot teljesítő rendőr azt nem éri fel ésszel, hogy a jogok nem az ő engedélyéből fakadnak, hanem a törvényekből. A gyakori rendőri igazoltatások oka egyszerű, megmondja a rendőr is: az igazoltatási statisztika. Én erre azt válaszolom, ha háromszor kérdezi le az adataimat, az akkor is csak egyetlen igazolvány. A másik a lakosság panasza, de azt el is ismerjük. Csakhogy nem tesznek ki semmilyen szemégyűjtőt, így nem tudunk magunk után összetakarítani. Én elfogadom, hogy reggelre halomban áll ott mindenféle, mert húsz-harminc lány odamegy üzletbe, akkor nem kevés anyag jön össze. Itt természetesen a lakóknak van igazuk, betelefonálnak a kapitányságra meg a polgármesteri hivatalba, akik aztán utasítják a rendőrt, hogy tegyen rendet. Ekkor jön a rendőr és a szexmunkás konfliktusa. Azt kell megérteni, hogy a polgármester és a rendőrség a lakosságnak akar megfelelni, amit én el is fogadok. Állampolgárként én is elvárom, hogy a rendőr engem szolgáljon. De azt is meg kell érteni, hogy a szexmunkásoknak is vannak jogaik. Van egy törvény, amit a hatóság nem tart be. Attól, hogy kijelölnek egy türelmi zónát, még nem oldották meg a problémát. Még a Dabas melletti útnál lévő lányokkal se tudom megérteni, hogy ott soha nem lesz kijelölve semmi. Én értem, hogy az 5-ös út egy piszokul forgalmas út, és ott napi százezret megkeres a lány, mert ott mennek el a kamionok. Csakhogy ott vannak Gyál, Monor, Vecsés, Üllő önkormányzatai, levédtek az üdülőktől számított húsz méteren belül mindent. Ott csak a kukoricaföld közepén lenne egy darabka föld. A lányok mégis foggal-körömmel ragaszkodnak hozzá, még akkor is, ha nyolcvan-száz napokat ülnek a börtönben. Próbáltam a védett övezeten kívül helyet találni, de az nem kell, mert ott nincs forgalom. Nem bírom onnan elvinni őket tíz éve. Nem vagyok képes velük megérteni, hogy legalább legyen orvosi papírjuk. Nem, azt se. Van, hogy kijön a lány ötven nap börtön után, majd kiáll, mert hát enni kell, és már teljesen el van adósodva, a gyereke közben a nagymama vigyázott, és este már az utcán van, jön a rendőr, hogy bevigye újra. Az utcán dolgozó lányok könnyű prédái a rendőröknek, mert ők könnyen elérhetők. Ahhoz, hogy a lakásban dolgozó lányokat zaklassák, erőfeszítés kellene, egy lakás lerohanása operatív feladat, és erre nem sok-

szor képesek. Ezért sokkal egyszerűbb csesztetni mindig ugyanazt a lányt. A rendőrök ugyanis már név szerint ismerik a lányokat, ami rengeteg panasszal jár. A rendőr azért viszi el a lányt, mert már ismeri, pedig éppen nem is dolgozott. Beviszi a rendőr tejjel meg kenyérral megpakolt bevásárlószatyorral az őrsre. Volt olyan rendőri feljelentés, amiben az állt, hogy jó helyen tartózkodott, papírja is volt, viszont kihívó volt az öltözéke. Ebbe az volt az elképesztő, hogy a bíróság előtt ott állt a lány, magas nyakú garbóban, pufidzsekiben – tél volt –, nadrág volt rajta, és bundás csizma. A rendőr beírta, hogy azért áll a bíróság előtt, mert kihívó az öltözéke. Mondta a lány, meg az ügyvédünk is, hogy bírónő, ha ez ön szerint kihívó, akkor egész Magyarország álljon ide, mert mínusz tizenkét fokban így állt a lány az utcán. Erre a rendőr azt válaszolta, hogy neki azt mondta a főnöke, hogy mindenkit vigyen be, aki rossz helyen áll. Azt nem írhatta be, hogy rossz helyen állt, mert az nem igaz, inkább ezt választotta, és különben se volt orvosi papírja. Megtörtént eset az is, hogy a lány jó helyen állt, nem volt kihívóan öltözve, volt orvosi papírja, de a rendőr eltépte az orvosit, hogy na, látod, nincs orvosi papírod, és így vitte be. Az ügyvédünk felkereste az orvosunkat és kért egy másolatot, amit bemutattunk a tárgyaláson, vagyis a lány igazat mondott. Ha régen megtörtént, hogy a rendőr zaklatta a lányokat a lakásban, vagy pénzt követelt, vagy ingyen akart dugni, vagy bármi, akkor nem mertek szólni senkinek, de még nekünk se. Egyszerűen bezárták a lakást, és tovább költöztek egy másik kerületbe. Bízta abban, hogy ott jobb lesz. Ma már szerencsére nem itt tartunk, ha másnak nem is, de nekünk jeleznek. Azért azt gondolom, hogy ez jó dolog, mert megtanítottuk nekik a jogaikat. Szóval a lakásban is, meg az utcán lévő lányok is tudják a jogaikat, most már kevésbé hagyják magukat. Van egy A4-es lapunk, ennek az egyik oldalára a kötelezettségeik, a másikra meg a jogaik vannak felírva.

Magyar lányok külföldön

Mindig azt szoktuk mondani, hogy kétfajta szexmunkás van, aki megy, és akit visznek. Teszem azt, Nyíregyházáról kikerül Hollandiába, és még csak Budapesten se járt, még csak huszonegy éves, de eddig el se hagyta a települését, ő nem ment, hanem vitték, de szerencsére ebből van a kevesebb. Sokkal több van, aki magától megy. Három oka is van, amiért külföldre megy. Először is azért nem szeretne itthon szexmunkásként dolgozni, mert attól fél, bármikor ismerősbe botolhat, és akkor lebukik. Nagyon sok lány úgy adja elő a családjának, férjének, hogy dolgozik valahol, tíz-től hatig. Ha kimegy külföldre, mondhatja, hogy vendéglátózik, két hetet kint van, kettőt meg itthon. A másik ok a pénz; a napi megélhetés drága, viszont a vendégek meg kevesebben vannak, tehát nem keres úgy

igazán, ahogy szeretne. Nagyon sok hitelük van a lányoknak, sokan vásároltak lakást, és képtelenek az itthoni keresetből fenntartani mindezt, sőt még eltartani a családot. És kint azért jóval többet lehet keresni, mint itthon. A harmadik, aki azért megy ki, mert olyan magas pénzbírságot gyűjtött össze itthon, amit egyszerűen képtelenség kifizetni. Van olyan ismerősünk, aki négy és fél millió forint szabálysértési bírságot gyűjtött össze. Bevallom őszintén, mi tanácsoltuk neki azt, hogy keressen magának Európában egy helyet, ahol úgy gondolja, hogy biztonságosan, és jól tud dolgozni. Majd két év után elévül az ügye, akkor visszajöhet. Most már lassan minden európai országban dolgoznak magyar lányok, de változó. Például Spanyolország már lefutott, ha megjön a nyár, nagyon sokan mennek Olaszországba, a tengerpart környékére. Ott nyáron az utca iszonyúan jó, nagyon jól keresnek a lányok. Hollandia, Svájc, Ausztria stabil munkahely, az angolok kezdenek lefutni, ott sokan megbuknak a lányok közül, mert ott lakásban elég nehéz dolgozni. Az íreknél is volt egy időszak, amikor legálisan tudtak dolgozni többen egy lakásban, most már ott sem biztonságos. Ezért aztán inkább két-három lány van együtt, így adják ki nekik a lakást, mert ez éri meg a kiadónak, de aztán jön a rendőrség, és mindig előjönnek a problémák.

A külföldi minta

Mindenképpen az osztrák mintát szeretném nálunk is, ami lehetőséget ad arra, hogy alkalmazottként vagy vállalkozóként szexmunkásként dolgozzanak a lányok. Különböző lehetőségeket alakítanak ki, bordélyházak, lakások, stúdiók vannak, ahol alkalmazottként lehet dolgozni. Minden lehetőség megvan a kulturált munkára, adott az orvos, aki még házhoz is megy, vannak civilszervezetek, amelyek jogi segítséget nyújtanak, átképzéseken segítenek abban, hogy fel lehessen építeni a kilépést követő életet. Az osztrákoknál dolgozó magyar szexmunkások sokat panaszkodnak ugyan, de nem az új törvényre, hanem a gazdasági helyzet romlása nyomán nekik is leadókat kell fizetniük, mint mindenhol. Akkor is, ha valakinek az ingatlanjában vagy az engedélyezett bordélyházában dolgoznak. A legálisan működő helyeknél elég magas a leadandó összeg, de kevés a vendég. Ezért ha sokan dolgoznak egy helyen, van, ahol akár húszan is, ugyanakkor nincs negyven-hatvan vendég naponta, ezért a napi leadó felgyűlik. Van, hogy két-három napig nem tud fizetni, aztán a negyedik napon lesz pénze, a tulajdonos, aki ezt üzemelteti, a lány összes aznap keresett pénzét elveszi, sőt előfordul olyan is, ezért panaszkodnak most nagyon sokan, s pont ennek járnak utána a kollégáim, hogy legális-e, hogy az ezeket a bordélyházakat, lakásokat, stúdiókat üzemeltetők csináltak egy feketelistát. Azok a lányok kerülnek fel er-

re, akik a saját hibájukon kívül nem tudják kifizetni a napi leadandó összeget. A napi leadót ugye akkor is fizetni kell, ha nincs vendég, mert ott lakik, stb. Adig, amíg valahogy ki nem egyenlítik az elmaradásukat, nem kapnak legálisan máshol munkát. Ezzel belekényszerítik őket abba, hogy feketén dolgozzanak. Ez nem az új törvény következménye, hanem a gazdasági válságé. Az új osztrák törvénnyel a lányoknak semmi bajuk nincs. Az, hogy most a belső kerületeken kívül állnak, nem új, hát van ilyen. Itthon is azt mondogatjuk, hogy mi nem a belvárosban szeretnénk egy vigalmi negyedet, vagy szórakoztatóközpontot. Látjuk, hogy a nagy bevásárlóközpontok is mind kitelepültek a város szélére, ott nyugodtan terjeszkedhetnek és a vásárlók odamennek. Mi ugyanígy gondolkodunk, hogy a lakosságot ne irritáljuk, ne legyenek problémák abból, hogy úgy gondolják, most az ingatlanának az ára lejjebb megy a lányok miatt, vagy a bűnözés nagyobb lesz. Ezért gondoljuk, hogy ha a városon kívül kapnának egy nagyobb területet az utcán dolgozó szexmunkások, akkor mindenki tudja, hogy oda csak annak kell mennie, aki a szolgáltatást igénybe akarja venni. Ezzel lezárhatnánk a vitát. Ezért gondolom, hogy jó az osztrák példa, ne csak azt mondják, hogy a Mariahilferen a magyar lányok sétálgatnak, éppen az itthoni áldatlan helyzet miatt. Hollandia a másik példa lehetne. Az első pillanatban csak a nagy irigység járt át bennünket, mert az ottani civilszervezetek nem egymás torkát akarják átharapni, nem a szexmunkát akarják beszüntetni, hanem mindenki arra törekszik, hogy a világ minden tájáról odaözönlő szexmunkások helyzete, a sorsa minél jobb legyen, kevesebb kiszolgáltatottsággal szembesüljenek. Viszont a nemrég életbe lépett törvényről azt gondoljuk, hogy túl szigorú, és az egész törvény arra vonatkozik, hogy csökkentsék a szexmunkások számát, és kiszorítsák a Kelet-Európából érkezőket, akik nem beszélnek nyelvet. Ugyanis az bérelhet kirakatot, aki hollandul vagy angolul ki tudja kérni magának a kirakatot, ezzel ki akarják őket szorítani, vagy belenyomják őket a feketemunkába. Pont azok a szexmunkások fognak eltűnni a süllyesztőben, akik a leginkább kiszolgáltatottak, akik nem tudnak segítséget kérni, nem ismerik az adott ország nyelvét, mert ezekkel az új rendelkezésekkel őket szorítják illegalitásba. Ez nagy szívfájdalmunk, ezért is próbáljuk a holland civilszervezetekkel – amelyekkel nagyon jó kapcsolatunk –, hogy a legálisan dolgozó szexmunkásokat támogassák, egészségügyi vizsgálatoktól kezdve, bármilyen segítséget adjanak meg nekik.

A megoldás

Ha a New York-i egyezmény felülvizsgálatára utalok, azonnal azt mondják, hogy a Földi Ági vissza akarja állítani az emberek kizsákmányolását. Ennek el-

lenére gyorsan felmondanám az New York-i egyezményt egyes részleteit. Tudom, folyamatosan azzal vádolnak meg bennünket a feminista női szervezetek, hogy ez az ötlet szörnyű. Nem akarjuk, hogy a kiskorúakkal bármi történjen, mi nem akarjuk, hogy kényszerítés, erőszak jelen legyen. Sokan így is azt mondják, hogy ha mi nem lennénk, sokkal kevesebb prosti lenne, mert mi vagyunk azok, akik életben tartjuk őket. Csakhogy több ezer embert nem lehet figyelmen kívül hagyni. Mi csak azt szeretnénk, hogy infrastruktúrával ellátott területen, emberhez méltó körülmények között, zaklatás és mások zavarása nélkül lehessen a törvény által megengedett módon dolgozni. Ha mindez biztosítva van, akkor lehet gondolkodni, hogy a hely bordélyház, piros lámpás negyed, türelmi zóna vagy más legyen. Nyilván akkor megint jön egy vita. Nem a név érdekes, hanem az, hogy infrastruktúrával ellátott terület legyen, mert ez a megoldás. Természetesen még azon is el kell gondolkodni, hogy mindezt ki üzemeltesse. Ez sem egy egyszerű. Ismerek olyan magyart, akinek az osztrák oldalon legális bordélyháza van. De nem azt csinál, amit akar, hanem be kell tartania az ottani szabályokat. Oda bármikor bemehet a rendőr, bármikor ellenőrizhetnek, mindenkit szigorúan be kell jelenteni, heti orvosi igazolásnak kell lennie, az orvos házhoz is megy. Tehát nálunk sem mindegy, hogy kinek adunk lehetőséget és engedélyt arra, hogy ilyen helyet üzemeltessen. Tudjuk, hogy abban a pillanatban megjelenének a strómanok, bár most is azok irányítanak, de akkor már nem hat unokatestvér állna elő, meg három hajléktalan, aki azt se tudja, hogy miről van szó. Meglepő lehet, amit mondok, mert mindenre azt mondjuk, hogy az állam rossz gazda, de én azt gondolom, hogy ebben az üzletben fontos részt kell vállalnia az államnak, mert nagyon erős kontrollnak kell maradnia. Nem mindegy, hogy milyen kizsákmányolás következik utána. Természetesen az sem mindegy, hol legyen a szexszolgáltatás helye. Én ezt az infrastruktúrával ellátott területet, a bevásárlóközpontokhoz hasonlóan, a városon kívülre vinném. Először is, ott lehet terjeszkedni, mert a városon belül nem biztos, hogy mód van a bővítésre, olyan helyre, ahol le lehet jönni az autópályáról. Ilyen például a szemétegető környéke, a XV. kerületben, az egy legalább tizenhétezer hektáros terület, szabad, ez önkormányzati terület – itt például el tudnám képzelni. És nem elsősorban arra kell gondolni, hogy olyan területet építünk fel, ahol csak szexmunkások vannak. Annak olyan helynek kell lennie, ahol más módon is lehetne szórakozni. Azt is hallani, hogy hiába lennének türelmi zónák, a stricik nem hoznák be a lányokat. Ma meg az a helyzet, hogy az a néhány szabadabb hely, amit sikerült kiharcolnunk, olyan zsúfolt, hogy sokszor minket hívnak, hogy menjünk már ki igazságot tenni, ki volt ott előbb. A problémák hosszú távú megoldásának akadálya elsősorban a rendőri zaklatás. A második a munkakörnyezet állapota. És mindenekfelett a meglévő törvény be nem tartása. A rendőröktől azt várnám el,

hogy a jogszabályokat ismerjék, és csak a jogszabályokat megsértő szexmunkást és prostituáltat büntessék, azt is méltányosabban. Azért mondom, hogy méltányosabban, mert éppen most küzdünk egy lánnyal, akinek nyolcvannégy szabálysértési bírsága van, darabonként ötezer forintos átváltással, és ha nem tudunk érte semmit tenni, akkor ez a lány három és fél évi börtönbüntetést kap. A rendőr kiment délelőtt, megbüntette, kiment délután, megbüntette. Máshol hallgatólagos megállapodás volt, hogy a délelőttösök adnak ötezer forintot, a délutánosok adnak ötezer forintot, és akkor hagyják őket dolgozni... Ebben a kérdésben egész Európában nincs ilyen pocsék helyzet, mint nálunk. Létezik egy törvény, de azt nem tartják be az önkormányzatok. Ha mindez Európa más országában történik, ha Európában mulasztásos törvényt követ el az önkormányzat, akkor harminc napon belül felosztatják. Az a baj, hogy Magyarországon igazából bármerre nézek, hiányzik a törvény tisztelete. Ha mindenkitől azt várom, hogy a törvényt betartsák, akkor az önkormányzattól és a rendőrségtől is elvárhatom.

Felhasznált irodalom

A Magyar Helsinki Bizottság jelentése a pálhalmi országos büntetés-végrehajtási intézetben 2014. június 18-án tett látogatásról. helsinki.hu/wp-content/uploads/HHC_Palhalma_2014_vegleges.pdf

Az új szabálysértési törvény hatásai a szexmunkásokra.
Szexmunkások Érdekvédelmi Egyesülete, 2014/6/7.

Agustín, Laura: The (crying) need for different kinds of research.
Research for Sex Work, no. 5, 2002

Attwood, Feona: Sexed up: theorizing the sexualization of culture. *Sexualities*, vol. 9, no. 1, 2006 <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.186.3340&rep=rep1&type=pdf>

Balogi, Anna – Sebhelyi, Viktória – Sik, Endre – Szegő, Dóra: Report on the demand side of sexual services in Hungary. ICCR-Budapest Fundation, Budapest, September, 2006
https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/report_on_the_demand_side_of_sexual_services_in_hungary_1.pdf

Belovics Ervin – Molnár Gábor – Sinku Pál: Büntetőjog II.– Különös rész.
HVG-ORAC, Budapest, 2014

Bisztricki László – Kántás Péter: A szabálysértési törvény magyarázata.
II. átdolgozott hatályosított kiadás. HVG-ORAC Kft., Budapest, 2014

Booth, Alison L. – Ours, Jan C. van: Part-Time Jobs: What women want?
Tilburg University, *Discussion paper*, no. 4686, January 2010. <http://ftp.iza.org/dp4686.pdf>

Borai Ákos: A prostitúció hazai szabályozása a bűnmegelőzés aspektusából. Prostitúció és bűnözés. Kodifikációs lehetőségek, lépések a mai Magyarországon. In: **Pörge Lajos (szerk.):** BMK Kiskönyvtár Tanulmányok II. Biztonságos Magyarorszáért Közalapítvány, Budapest, 2005

Brósz Csaba Botond: Védett tér. Év végi beszámoló. Budapesti Műszaki és Gazdasági Egyetem Építészművészeti Doktori Iskola, 2014. január 16. http://dla.epitesz.bme.hu/appendfiles/550-Brosz_dla_20140116.pdf

Chapman, Clare: If you don't take a job as prostitute, we can stop your benefits. *The Telegraph*, 30 January, 2005. <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/germany/1482371/If-you-dont-take-a-job-as-a-prostitute-we-can-stop-your-benefits.html>

Daalder, Annelies L.: Prostitution in the Netherlands since the Lifting of the Brothel Ban. Boom Juridische uitgevers, The Hague, 2007

Danna, Daniela: The position of prostitutes in E.U. countries: law and practice. 2000. women.it/cyberarchive/files/danna.htm

Deák Judit – Nagy Erzsébet – Veréb Ilona – Weszelovszky Erzsébet: Szexuális úton átvitt kórokozók kimutatása autótú menti és városi prostituáltak körében. *Magyar Venerológiai Archivum*, 1997/1–2.

Dodillet, Susanne: Prostitutionspolitik in Deutschland und Schweden. Zum ideologischen Hintergrund von Sexarbeit und Sexkaufverbot. In: **Grenz, Sabine – Lücke, Martin (Hrsg.):** Verhandlungen im Zwielficht. Momente der Prostitution in Geschichte und Gegenwart. Transcript Verl., Bielefeld, 2006, S. 95–112.

Dodillet, Susanne – Östergren, Petra: The Swedish Sex Purchase Act: Claimed Success and Documented Effects. International Workshop: Decriminalizing Prostitution and Beyond: Practical Experiences and Challenges. The Hague, March 3 and 4, 2011. www.chezstella.org/docs/etude-suede-2011.pdf

Ekberg, Gunilla: The Swedish Law that Prohibits the Purchase of Sexual Services. Best Practices for Prevention of Prostitution and Trafficking in Human Beings. *Violence Against Women*, vol. 10, no. 10, October 2004 <http://www.turnofftheredlight.ie/wp-content/uploads/2011/02/Ekberg-The-Swedish-law-that-prohibits-the-purchase-of-sexual-services.pdf>

Espig-Andersen, Gösta: The Three Worlds of Welfare Capitalism. Cambridge Polity Press, Cambridge, 1990

Fehér Lenke: A prostitúció szabályozásának problémái Magyarországon. In: **Fehér Lenke – Forrai Judit (szerk.):** Prostitúció, prostitúcióra kényszerítés, emberkereskedelem. Szociális és Családügyi Minisztérium, Budapest, 1999

Fehér Lenke – Forrai Judit: Prostitúció, prostitúcióra kényszerítés, emberkereskedelem. Nőképviselési Titkárság, Budapest, 1999

Fehér Lenke: Az emberkereskedelem fogalma. In: **Fehér Lenke (szerk.):** Kézikönyv az emberkereskedelemtől. IOM, Budapest, 2004, 11–23. o.

Fehér Lenke: A prostitúció szabályozásának európai modelljei. *Állam- és Jogtudomány*, 2006/4.

Fehér Lenke: A prostitúció körüli elősdi jellegű bűncselekmények. Egy empirikus vizsgálat főbb tanulságai. In: **Virág György (szerk.):** Kriminológiai Tanulmányok, 44. Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 2007, 111–133. o.

Fehér Lenke (szerk.): Nemzetközi emberkereskedelem 2004–2008. Szakmai zárójelentés. MTA Jogtudományi Intézet, Budapest, 2008 [Magyar Tudományos Akadémia Jogtudományi Intézete Közlemények, No. 22] http://real.mtak.hu/2172/1/46973_ZJ1.pdf

Fehér Lenke: Prostitúció, emberkereskedelem. In: **Nagy Ildikó – Pongrácz Tiborné (szerk.):** Szerepváltozások. Jelentés a nők és a férfiak helyzetéről 2009. Társki, Budapest, 2009, 211–229. o.

Fekecs Beáta: Fiatalkorúak a szabálysértési jogban, különös tekintettel a tiltott prostitúció szabálysértésére. Szakdolgozat. Fiatalkorúak szakjogásza posztgraduális képzés. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar, 2015

Forrai Judit: A budapesti prostitúció múltjából.

In: **Fehér Lenke – Forrai Judit (szerk.):** Prostitúció, prostitúcióra kényszerítés, emberkereskedelem. Szociális és Családügyi Minisztérium, Budapest, 1999, 156–163. o.

Forrai Judit: A budapesti utcai prostituáltak élete Budapesten a XX. század utolsó éveiben.

In: **Fehér Lenke – Forrai Judit (szerk.):** Prostitúció, prostitúcióra kényszerítés, emberkereskedelem. Szociális és Családügyi Minisztérium, Budapest, 1999, 164–173. o.

Forrai Judit: Prostitúció és szociális munka. Magyarországi civil segítő szervezetek humán erőforrásának vizsgálata. *Civil Szemle*, 2007/2.

Forrai Judit: Szex, prostitúció, erőszak. Semmelweis Kiadó, Budapest, 2009

Gál Andor: A gyermekprostitúció anyagi büntetőjogi kérdései, különös tekintettel az ügyfél cselekményére. *De iurisprudentia et iure publico*, 2013/2.

Goodyear, Michael: Controlling Loose Women: International trends in the regulation of the exchange of sexual services. 2009. <http://cybersolidaires.typepad.com/Controlling-Loose-Women.pdf>

Győri Éva: Az emberkereskedelem bűncselekmény igazságszolgáltatási rendszeren belüli kezelésének jellemzői – egy kvantitatív kutatás eredményei.

In: **Gyurkó Szilvia – Virág György (szerk.):** Emberpiac. ESZTER Alapítvány, Budapest, 2009, 57–75. o.

Gyurkó Szilvia – Virág György (szerk.): Emberpiac. ESZTER Alapítvány, Budapest, 2009

Hladschik, Patrik: Strassenprostitution in Wien. Aktuelle Problemlagen der Sexarbeit. Projektarbeit an der Technische Universität, Wien, 2013

Honeyball, Mary: Report on Prostitution and Sexual Exploitation and its Impact on Gender Equality. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A7-2014-0071+0+DOC+PDF+V0//EN>

Horváth Tibor – Lévay Miklós (szerk.): Magyar Büntetőjog. Különös rész. Wolters Kluwer, Budapest, 2013

Hubbard, Phil: Regulation of sex work in EU. *Gender, Place and Culture*, vol. 15, no. 2, 2007

Jeffreys, Sheila: The Idea of Prostitution. Spinifex Press, Melbourne, 1997

Juhász Judit – Csikvári Judit: Középpontban a prostituáltak alapvető jogai. Kutatási beszámoló. Panta Rhei Társadalomkutató Bt., 2006. <http://www.pantarhei.org.hu/res/Jelentes05-26.pdf>

Kántás Péter: Kérdőjelek a prostitúció körül. *Magyar Jog*, 1994/6.

Kavemann, Barbara – Rabe, Heike (Hrsg.): Das Prostitutionsgesetz. Aktuelle Forschungsergebnisse, Umsetzung und Weiterentwicklung. Budrich, Opladen, 2008

Kavemann, Barbara – Rabe, Heike: The Act Regulating the Legal Situation of Prostitutes – implementation, impact, current developments. SoFFI K., Berlin, 2007. <http://www.cahrv.uni-osnabrueck.de/reddot/BroschuereProstGenglisch.pdf>

Kelly, Liz – Coy, Maddy – Davenport, Rebecca: Shifting Sands: A Comparison of Prostitution Regimes Across Nine Countries. Home Office, London, 2009

Kincses Ildikó – Kántás Péter: A szabálysértési jog. KJK-Kerszöv, Budapest, 2002

Kránitz Mariann – Sziki Lajos: A parazita jellegű bűnözés néhány fontosabb morfológiai jellemzője. In: **Gödöny József (szerk.):** Kriminológiai és kriminalisztikai tanulmányok 21. KJK, Budapest, 1984, 295–339. o.

Kránitz Mariann: A prostitúció mai, nemzetközi arculata. In: **Gödöny József (szerk.):** Kriminológiai és kriminalisztikai tanulmányok, 25. KJK, Budapest, 1988

Kránitz Mariann: A prostitúció jellegzetes megjelenési formái. In: **Gödöny József (szerk.):** Kriminológiai és kriminalisztikai tanulmányok 26. KJK, Budapest, 1989, 189–244. o.

Kránitz Mariann: Prostitúció fiatal korban – tinédzser prostituáltak. In: **Gödöny József (szerk.):** Kriminológiai és kriminalisztikai tanulmányok 28. KJK, Budapest, 1991, 137. o.

Kránitz Mariann: Prostitúció: Az élet és az irodalom változásai a rendszerváltás éveiben. In: **Irk Ferenc (szerk.):** Kriminológiai tanulmányok 34. Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 1997, 112–132. o.

Kulick, Don: Sex in the New Europe. The Criminalization of Clients and Swedish Fear of Penetration. *Anthropological Theory*, vol. 3, no. 2, 2003

Kulick, Don: Talk delivered Beijing Plus Ten Meetings on the Swedish model. 2005, www.globalrights.org/trafficking

Léederer Pál: Gondolatok a prostitúcióról a szexturizmus ürügyén. *Budapesti Negyed*, 2006/51.

Lehmann, Matthias: A Critique of the “Report on Prostitution and Sexual Exploitation and its Impact on Gender Equality” by Mary Honeyball MEP. 18 February, 2014. http://www.sex-workeurope.org/sites/default/files/resource-pdfs/a_critique_of_the_report_on_prostitution_and_sexual_exploitation_and_its_impact_on_gender_equality_by_mary_honeyball_mep_4.pdf

MacKinnon, Catharine A.: Trafficking, Prostitution, and Inequality. *Harvard Civil Right-Civil Liberties Law Review*, vol. 46, no. 2, 2011

Margit Patrícia: Megalázó szavak fogságában. Sajtó diskurzusok a prostitúcióról. *Médiakutató*, 2003. ősz

Mesk Norbert – Láng András – Bernát László: Hogyan hat a prostitúció a kapcsolatok stabilizására? *Psychiatria Hungarica*, 2012/1.

Monori Gábor: Esélyegyenlőség és feminista jog – a női jogok pragmatikus érvényesülése. PhD-értekezés, Pécs, 2011

Müller, Anja: Das Prostitutionsgesetz. Analyse von Intention und Auswirkungen. *Jenaer Schriften zur Sozialwissenschaft*, Band 2, 2008. http://www.sw.eah-jena.de/dat/publikationen/Schriftenreihe_2_Prostitution.pdf

Niemi, Johanna: What We Talk About When We Talk About Bying Sex. *Violence Against Women*, vol. 16, no. 2, 2010

Nussbaum, Martha: Sex and Social Justice. Oxford University Press, Oxford, 2000

Oves, Cheryl: Twenty one different frameworks of sex work law and still counting. July 2011. <https://maggiecneill.files.wordpress.com/2011/12/examples-of-different-frameworks.pdf>

Pfau-Effinger, Birgit: Development of Culture, Welfare States and Women’s Employment in Europe. Ashgate Publishing Ltd., 2004

Pflaum, Stephanie: Eine Untersuchung der Besteuerung des Prostitutionsgewerbes in Deutschland. Europa-Universität Viadrina, Frankfurt (Oder), 2008

Raymond, Janice G.: Ten reasons for not legalizing prostitution and a legal response to the demand for prostitution. In: **Farley, Melissa (ed.):** Prostitution, trafficking, and traumatic stress. Haworth Press, Binghamton, 2003, pp. 315–332.

Renzikowski, Joachim: Reglementierung von Prostitution: Ziele und Probleme – eine kritische Betrachtung des Prostitutionsgesetzes. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen, und Jugend, Berlin, 2007. <http://www.bmfsfj.de/RedaktionBMFSFJ/Abteilung4/Pdf-Anlagen/prostitutionsgesetz-gutachten-1.property=pdf,bereich=bmfsfj,sprache=de,rwb=true.pdf>

Sárkány Péter: Illegális tevékenységek a svéd, holland és a magyar statisztika alapján. *Közgazdasági Szemle*, 2014. február

Schwarzer, Alice (Hg.): Prostitution ein Deutscher Skandal. Wie konnten wir zum Paradies der Frauenhandler werden? Kiepenheuer und Witsch, 2013

Szécsey Mihály: Rendszertelen prostitúció. In: **Gerhardt Péter – Koltai Gábor – Rác Attília – V. László Zsófia (szerk.):** Rendszerváltozás(ok) Magyarországon. Mundus Novus, Budapest, 2010, 162–179. o. http://epa.oszk.hu/00400/00414/00037/pdf/Korall_46_13_Cselenyi.pdf

Szomora Zsolt: Megjegyzések az új Büntető Törvénykönyv nemi bűncselekményekről szóló XIX. Fejezetéhez. *Magyar Jog*, 2013/11. <http://ujbtk.hu/szomora-zsolt-megjegyzesek-az-uj-bunteto-torvenykonyv-nemi-buncselekmenyekrol-szolo-xix-fejezetehez/>

Tamási Erzsébet: Egy törvény exportja. A prostitúció szabályozásának svéd modellje. *Jogelméleti Szemle*, 2011/4.

Tamási Erzsébet: Tiltás vagy támogatás. A prostitúció szabályozásának alternatívái. *Magyar Jog*, 2012/6.

Vicssek Lilla: Beszélgetések a prostitúcióról. Két fókuszcsoporthoz vizsgálat tanulságai. *Médiakutató*, 2003. ősz

Vincenten, Pauline: Realism versus Idealism. A historical institutionalist explanation of the current prostitution policy of Sweden and the Netherlands. Leiden University, June 2008

Wagenaar, Hendrik: Democracy and Prostitution: Deliberating the Legalization of Brothels in the Netherlands. *Administration and Society*, vol. 38, no. 2, 2006

Wagenaar, Hendrik: Prostitution policy is too morally charged. European Urban Knowledge Network, 2008

Wagenaar, Hendrik – Altink, Sietske – Amesberger, Helga: Final Report of the International Comparative Study of Prostitution Policy: Austria and the Netherlands. Platform31, Den Haag, 2013 http://kks.verdus.nl/upload/documents/P31_prostitution_policy_report.pdf

Weitzer, Ronald: Sex for Sale: Prostitution, Pornography, and Sex Industry.
Routledge, New York–London, 2000.

http://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/MEDIA118/pornography/Book_sex_for_sale.pdf

Weitzer, Ronald: The Mythology of Prostitution: Advocacy Research and Public Policy.
Sexuality Research and Social Policy, no. 7, 2010

West, Mark D.: Law in everyday Japan: sex, sumo, suicide and status.
University of Chicago Press, Chicago, 2005

Erzsébet Tamási

Budapest – Prostitution

Street Prostitution in Budapest

seen from the Perspective of Law Enforcement

OKRI (National Institute of Criminology), 2015

Summary

We started the research project by contacting the Józsefváros (Budapest 8th district) Local Government in 2012. The primary goal of the heads of the local government of the district was to put an end to street prostitution, which disturbed the inhabitants, i.e. to settle the issue of prostitution based on considerations of law enforcement (ensuring a clean, noiseless environment), public safety (making the district a violence-free, crime-free area) and public morality (the eradication of deviant sexual behaviors).

In order to achieve this goal, it became necessary to assess the situation, as part of which we explored the prostitution activities in the district by applying scientific methods and aspects, in the most thorough manner possible. As a first step, the orientation of the research project, i.e. the points which the research effort may cover had to be identified, furthermore, the possibilities had to be assessed and the adequate research methods had to be found. By the end of the first year of the research effort, it became obvious that in order to achieve the objectives set by the local government of the district, it is not sufficient to survey one single district, even if this is the area that is the most strongly affected by prostitution. The situation is that prostitution does not stop at the borders of a district, so it became clear that the research project had to be extended to the whole capital city.

The research efforts had to be adjusted to reality and the findings of earlier research work. When the research project was launched, it seemed natural that information should be collected from and about all the parties affected by prostitution, i.e. both from the prostitutes and their clients, furthermore, the data available on this topic on the different levels and from the different authorities of justice, as well as from the local governments are also needed.

We had to get an overview of the magnitude and forms of appearance of prostitution in the districts of the capital city, and we had to review the

prostitution-related activities, responsibilities and concerns of the district police forces. We needed to assess the views of the affected district municipalities on prostitution and the responses of the population to this issue. Finally, the possible modes of the legal regulation of prostitution had to be collected and compared to the information obtained.

However, such complex research does not only require money but also, information. However, prostitution, by nature, is an institution that is disturbing, clandestine, condemned from a moral point of view, and at the same time, one that generates very high profits. It is a social phenomenon which is difficult to control, is burdened with contradictions, and is surrounded by suspicion, hypocrisy and denial. The starting point of social or public reactions to prostitution is the wish for a visible termination of its existence, and the mixed opinions on its participants (whores = victims, clients = sinful men, users = criminals).

All this fundamentally determines the possible ways to find out about this phenomenon, and limits the acquisition and authenticity of knowledge and data.

The morals, the secret nature, the unavailability and the contempt do not only force the prostitutes and the criminals who live from the activities of the former to demonstrate contradictory behavior but also, these factors compel the affected policemen, social workers, officials and even the researchers to behave in the same way.

This means that the scientific methods of research had to be adjusted to the sources of the information to be obtained, which means that many kinds of partial data had to be used and miscellaneous methods had to be applied. This is why our methods included file reviews, statistical data collection, the preparation of interviews, inquiries, questionnaires, focus group discussions, and observation alike.

After assessing our options, the research was focused on one specific area, which was the exploration of how street prostitution in Budapest is dealt with by law enforcement, on the police forces and courts involved in handling infringements, as well as the scope of prostitution-related crimes, the exploration of the situation and opinions of the women involved in prostitution, basically from a law enforcement perspective.

The survey focused on the period between 2012 and 2014, adapting to the quantity and type of data available in the area under review, and not in the least, to the openness of the participants of the review. Some interviews were conducted among prostitutes¹ (25 persons) concerning their situation, circum-

¹ In the volume, I use the term 'prostitute' in its sense beyond dispute, I do not make a distinction between a sex worker and a prostitute.

stances, needs and visions for the future. We conducted a file review of PPKB's (Pest Central District Court) infringement documents generated between 2012 and 2013 (100 cases) by random selection. Also, we used questionnaires (with 37 persons) for finding out about the topic at the Pálhalma Prison. The police stations of as many as 23 districts of Budapest answered the questions in writing, while we used the method of observation in a group that helps ex-prostitutes. Interviews were conducted with the experts of some NGO's that help prostitutes, the affected municipalities, BRFK (the Budapest Police Headquarters) and BM (the Ministry of the Interior). The statistics on infringements related to prostitution were collected (from KEHKK, i.e. the Central Office for Administrative and Electronic Public Services, OBH, i.e. the Hungarian National Judicial Office, BRFK, i.e. the Budapest Police Headquarters, ORFK, i.e. the National Police Headquarters, and ENYÜBS, i.e. the Unified System of Criminal Statistics of the Investigative Authorities and of Public Prosecution), furthermore, the files (59 cases) and statistics of prostitution-related crimes generated in the capital city in the period under review were processed.

The research project was conducted under the aegis of OKRI², with no external financial support.

This was the first ever attempt at the scientific assessment of the current status of prostitution in the capital city. It is a review from a law enforcement perspective, which has not been conducted not only at the National Institute of Criminology but also in Hungarian social science in the past thirty years.

Whoever I got in contact with during my research, whoever was closely familiar with the world of prostitution due to their work or as a main player in this activity, during the interviews, conversations, or in the course of personal observations, almost without an exception, I experienced the century-old aversion, antipathy and pity, as well as indifference, disinterest and even resignation and acquiescence towards prostitution. This institution was even looked at as a cultural curiosity, as a fossil, as a tourist sight, just like it is treated in Amsterdam, Vienna, Paris, Hamburg and perhaps in all the metropolises of the world. The reason for this is not only the cultural embeddedness of prostitution for several thousands of years but also, the duality which exists between moral prohibitions and practical realities. Using a less elegant wording, what we can say is that everyone thinks that it is a bad thing, even the active participants, however, all this does not prevent the communities from tolerating it, and what is more, their members from practicing it. As it has simply been impossible to

² In the first phase, psychologist-criminologist and PhD student of ELTE University's Faculty of Law Mr. Gergely Vaskuti took part in the preparation of the research, which I would hereby like to thank him for.

eradicate it to date, and momentarily, there is not one reasonable idea for its final termination, what remains as a solution is to control it, which mostly means that the disturbing sight of prostitution should be hidden from the public eye, irrespective of whether this eye represents a moral perspective, a police viewpoint, a health hazard, or something that generates crime. However, to accept and not to accept something at the same time guarantees the unsuccessful outcome of community regulation.

What is more, everything that revolves around sexuality is paid special attention to in human society and it is one of the most strictly and most conservatively controlled activities. The need for modesty and intimacy is something that is not always and not for all persons compatible with sexual desires, needs and opportunities. So, whatever we do for or against prostitution, or in defense of some of its players, we are not in the position to do away with the moral stigmas. However, experience shows that we have resigned to its existence, and we can only deal with it in a peculiarly two-faced and hypocritical way. We prohibit and tolerate it at the same time. The point is not to see it, this is why we hide it from the eye by using laws, rules, i.e. power and force. We look at prostitutes as victims and we regard their clients as aggressors, while we condemn and judge both of them³. Obviously, we judge the prostitutes more strictly because they are the ones who are more often and more irritatingly present to the public but the clients are not lagging far behind them in condemnation, as they are seen as persons obsessed with sex, insatiable, or valueless men who can only get women for money. The whore and the pig.

The situation is that an individual may be sexually free these days but this freedom is never permissible to the community as a whole in any society, i.e. individual freedom must be harmonized with the needs of the community. The moral requirements defined by the society must be aligned with sexual self-determination, which is nothing new, perhaps this is what democracy is about. There are some areas, and prostitution is one of them, where this is not really successful. We resign to its existence by way of defense, we regulate it by giving it a lick and a promise, or we close our eyes, look away, so as not even to see it, then it may even really disappear. This is how semi-prohibited, semi-supported

³ This is also shown by the files, in which even addressing the prostitutes causes a problem. Sometimes they are referred to as “lady”, sometimes as “Miss” but usually they are mentioned as “female”, or in a bit more refined manner, “the person named above” in the files. Similarly, the expression, “an area infected by prostitution” is also something that even experts on the topic commonly use. The following is almost a general question: “how long have you been pursuing this activity of prostitution?”. The official question goes as follows: “Please, make a statement on the magnitude and tariffs of the financial consideration provided for the sexual services that you provide.”

prostitution becomes difficult to follow, impossible to control, where only the wildings emerge occasionally or in mass amounts.

All this is vividly shown by the rather precarious and doubtful statistics and figures concerning the magnitude of prostitution. Something which is secret and not secret at the same time is difficult to count, if one looks at the statistics on prostitution, these dualities can be closely monitored.

The provision of sexual services is not a punishable act, provided that the prostitute's age and the place where the streetwalker pursues her activity are not under limitation. If this is the case, the prostitute commits an infringement. The values of the fines indicated in the infringement statistics well illustrate the weight of the control. Based on these, we could draw conclusions on the extension of prostitution, we could think that such an amount of fines on so many occasions means crowds of prostitutes. The approximately two thousand persons who live off prostitution made visible by the statistics, distributed in time, however, do not mean a vast mass in space at all. On the one hand, we have strictness and punishment, and on the other hand, we can see futility. Frequent and harsh actions, or outstanding fines do not compel the prostitutes to give up their activities, they cannot even pay these high amounts. It is true that the key goal of making them invisible is almost perfectly accomplished. I myself counted the participants visible in prostitution during one of the night deployments in all the publicly known or less known areas of Budapest. Based on this experience, I could share the opinions of those detectives who walk these areas each night and who know these women well by sight, if not by name, namely, that Budapest is not a city "infected" by prostitution. This largely has to do with the regular and rather strict controls of the police and the new Act on Minor Offences, which placed the institution of on-the-spot fines into the competence of the police forces, almost without any restriction. The consequence is a volume of fines amounting to hundreds of millions of Forints and a small fragment of paid fines, i.e. futile aggravation, which increased the human resources, material and time costs of the police units on the one hand, and prostitutes regarding these procedures as harassment on the other hand. It is obvious that the police are not in an easy situation in the issue of prostitution either, their primary responsibility lies in observing the law. However, as was said by one of the heads of BRFK (the Budapest Police Headquarters) in 2014, *"the Hungarian regulation of prostitution, in my view, pushes the phenomenon in the direction of illegality and criminalizes it, however, our key responsibility as the heads of the executive powers, is to observe the rules, and make everyone else observe the rules, as well as to maintain public order and public security"*.

The root of all these problems is the bypassing and non-observance of the requirements of the law regarding the local governments, to which the courts involved in adopting infringements usually refer in their orders. The high-amount fines are usually statute-barred after two years, a very high number of prostitutes “move” abroad in order to avoid payment, often returning home as the victims of human trafficking. Both the opinions of the experts and the findings of the research suggest that the Prostitution Act and the prostitution-related part of the new Act on Minor Offences are to be reconsidered. This, however, is subject to political rather than professional determination.

It is a question which participant of prostitution is designated as the “key player” by the political power. If the key figure of the phenomenon is the streetwalker, then the supply side would be sanctioned. This is a solution that has already been exceeded by history and in those places where it is still the prostitutes who are punished, the consequence is absolute failure, as has been shown by experience.

Another solution may be to punish the client, i.e. it is presumed that the sanctioning of the demand side is a more rational solution. However, the efficiency of this method is something on which there are very diverse international opinions and it has not yet been proven that it can bring long-term and reassuring results⁴. The situation is that prostitutes hardly ever make statements against their clients, official evidence is in flagrant delict, while direct evidence is hardly ever successful.

The intermediary side, i.e. the prostitute can also be placed in the center, as is done by uniform international practice. This solution obviously does not exclude joint application with either of the previous two methods. The punishment of parasites would on the one hand contribute to the defense and safety of the prostitutes and on the other hand, it would destroy a smaller part of the bases of organized crime. However, efficiency will not be guaranteed by relying on any of the above-listed solutions without the support of the prostitutes. How can a prostitute be encouraged to support the evidence procedure of the crimes that surround her? First of all, if she receives external help and support for pursuing her job in safe and humane circumstances, then she may need intermediaries to a lesser extent. There are some examples for this too, i.e. full decriminalization, the acknowledgment of prostitution as a business venture and the creation of the respective economic, social and legal

4 On the Swedish model punishing the clients, see Erzsébet Tamási: Egy törvény exportja. A prostitúció szabályozásának alternatívái (The Export of a Law. The Alternatives of Regulating Prostitution), the journal *Jogelméleti Szemle* (Journal of Legal Theory), December 2011, pp. 1–30

environment, i.e. interpreting it as work. In theory, there is also a second version, i.e. doing away with prostitution itself, retraining the prostitutes, creating jobs, increasing their existential security, eradicating poverty and stigmatization (and the list could go on). Neither the first regulation nor any legal solutions to date have achieved the desired goal, the clandestine, hidden and latent nature of prostitution, its connections to organized crime and all of its negative aspects have not durably decreased.

According to the findings of the research and the uniform opinion of the experts, the least harmful solution would be, by taking the existing ideologies, the negative moral judgment, and the social-economic situation into realistic consideration, to reconsider and re-regulate the currently effective law with regard to the tolerance zones and the infrastructure thereof, to be followed by their consistent observance. It is not a novelty either that all the participants would propose that the sections of the New York Convention regarding brothels should be reviewed.

A researcher is not meant to take stands or give advice. My short research project may confirm the thought-provoking conclusion that the problems of infringement and evidence procedures emerging in criminal law practice in relation to prostitution are not solvable by themselves and within the framework of law, the questions and issues related to prostitution do not emerge in the law, so initiatives for their solution should be taken outside the law as well. Prostitution is much more an institution judged on the basis of criminal policy and morals, so the key to solving all of its partial problems is to be sought in these areas.

